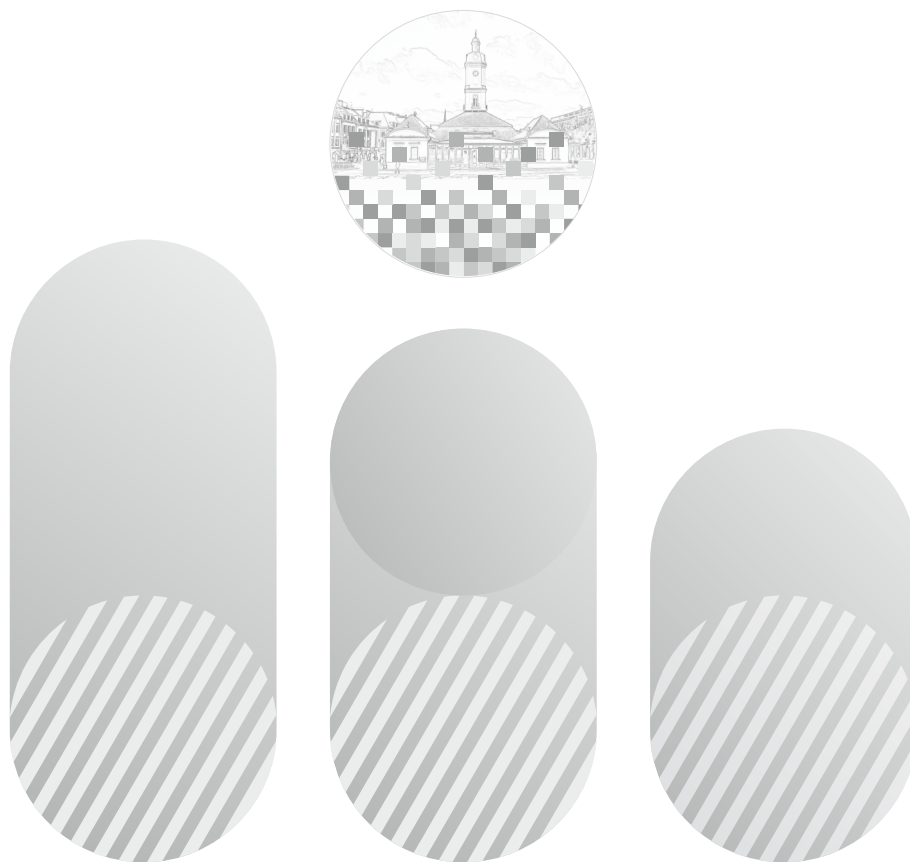

Białostocki Obszar Funkcjonalny w latach 2014–2019

Białystok 2020

Białystok Functional Area in 2014–2019

Białostocki Obszar Funkcjonalny w latach 2014–2019

Białystok Functional Area in 2014–2019

Urząd Statystyczny w Białymstoku Statistical Office in Białystok

Białystok 2020

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Białymstoku przy udziale Stowarzyszenia Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego
Statistical Office in Białystok with the participation of the Association of Białystok Functional Area

Zespół autorski

Editorial team

Anna Godlewska, Renata Łapińska, Anna Rogalewska, Urszula Słucka, Anna Szeszko,
Agnieszka Szklarzewska, Izabella Szpaczko, dr hab. Dorota Wyszowska

– Urząd Statystyczny w Białymstoku
Statistical Office in Białystok

dr Dorota Mierzyńska, dr hab. Dorota Perło, dr Dorota Sawicka
– Stowarzyszenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego
Association of Białystok Functional Area

Prace redakcyjne

Editorial work

Dorota Żochowska

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Joanna Orłowska, Dorota Żochowska

ISBN 978-83-89643-76-6

Publikacja dostępna na stronie

Publications available on website

bialystok.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych US prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office — please indicate the source

Przedmowa

Przekazujemy Państwu kolejną publikację, która została opracowana we współpracy Urzędu Statystycznego w Białymstoku ze Stowarzyszeniem Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego. Jest ona odpowiedzią na zapotrzebowanie na odpowiednio opracowane i zestawione informacje statystyczne dotyczące miasta Białegostoku i 9 sąsiadujących z nim gmin, tworzących Białostocki Obszar Funkcjonalny.

We Wstępie do opracowania, przygotowanym przez przedstawicieli Stowarzyszenia Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego, zostały zamieszczone informacje na temat genezy i działalności Stowarzyszenia oraz projektów realizowanych na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014–2020, a także poza instrumentem Zintegrowane Inwestycje Terytorialne.

Pozostałe części publikacji, opracowane przez pracowników Urzędu Statystycznego w Białymstoku, zawierają dane statystyczne dotyczące Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego zaprezentowane w formie komentarza analitycznego (uzupełnionego o mapy i wykresy) oraz tablic. Dane dla Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego zostały przedstawione na tle województwa podlaskiego oraz w podziale na gminy, ze szczególnym uwzględnieniem miasta Białegostoku. Dotyczą one głównie 2019 r., a najważniejsze spośród nich zaprezentowano również w odniesieniu do roku poprzedniego i 2014, tj. pierwszego roku istnienia Stowarzyszenia. W publikacji zamieszczono także tablicę, w której przedstawiono Białostocki Obszar Funkcjonalny na tle pozostałych miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich w kraju w 2019 r. Ponadto w Aneksie zaprezentowano wskaźniki wykorzystywane do monitorowania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego dotyczące lat 2014–2019.

W porównaniu z pierwszą edycją, wydaną w 2018 r., treść publikacji została uzupełniona o informacje z zakresu gruntów rolnych wyłączonych na cele nierolnicze, gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, gruntów zrekultywowanych i zagospodarowanych, odnawialnych źródeł energii oraz odpadów komunalnych zebranych selektywnie. Ponadto w szerszym ujęciu zaprezentowano dane dotyczące migracji i prognozy ludności oraz bezrobotnych.

Przekazując Państwu niniejsze opracowanie, mamy nadzieję, że będzie ono źródłem przydatnych informacji dla osób i instytucji zainteresowanych prezentowaną w nim tematyką. Jednocześnie pragniemy wyrazić podziękowanie gestorom źródeł administracyjnych – Urzędowi Regulacji Energetyki oraz Zarządowi Białostockiej Komunikacji Miejskiej – za przekazane informacje, które przyczyniły się do wzbogacenia treści niniejszej publikacji.

Prezes Zarządu
Stowarzyszenia Białostockiego
Obszaru Funkcjonalnego
Prezydent
Miasta Białegostoku

Tadeusz Truskolaska

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Białymstoku

Ewa Kamińska-Sawyluk

Preface

We are pleased to present you a publication which was prepared as a cooperation of the Statistical Office in Białystok with the Association of Białystok Functional Area. It is a response to a demand of properly prepared and compiled statistical elaboration on Białystok and 9 neighbouring gminas comprising Białystok Functional Area.

The Introduction to the publication, prepared by the representatives of the Association of Białystok Functional Area, contains information on the origins and activities of the Association and projects carried out within Białystok Functional Area, as part of Integrated Territorial Investments from Regional Operational Programme of Podlaskie Voivodship for the years 2014–2020 as well as implemented excluding the Integrated Territorial Investments instrument.

The remaining parts of the elaboration, prepared by the employees of the Statistical Office in Białystok, contain mainly statistical data relating to Białystok Functional Area presented in a form of analytical comments (accompanied by maps and graphs) as well as tables. Data for Białystok Functional Area are presented against the background of Podlaskie voivodship and in division by gminas, with special attention paid to Białystok city. Data concern mainly 2019, however, the most important of them are presented also in relation to the previous year and 2014, i.e. the first year of the Association's existence. The publication also comprises a table in which Białystok Functional Area is shown against other functional urban voivodship areas in 2019. Additionally, the publication contains an Annex which presents indices used to monitor the level of socio-economic development of Białystok Functional Area for the years 2014–2019.

In comparison with the first edition, published in 2018, the publication content was supplemented with information on agricultural land designated for non-agricultural purposes, devastated and degraded land, reclaimed and managed land, renewable energy sources and municipal waste collected separately. Moreover, data on migration and projection of population as well as unemployed persons are presented in a broader perspective.

As we introduce you to this publication, we hope that it will be a source of useful information for individuals and institutions interested in issues presented herein. At the same time, we would like to express our gratitude to administrative sources administrators – the Energy Regulatory Office and the Board of Public Transport Authority of Białystok – for the information that has enriched the content of this elaboration.

President of the Management Board
of the Association of Białystok
Functional Area

President of the City of Białystok

Tadeusz Truskolaska

Director
Statistical Office
in Białystok

Ewa Kamińska-Sawyluk

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	12
Symbols. Major abbreviations	
Wstęp	15
Introduction	
1. Geneza i działalność Stowarzyszenia Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego	15
1. Genesis and activity of the Association of Białystok Functional Area	
2. Projekty realizowane na obszarze Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach ZIT z RPOWP 2014–2020	18
2. Projects implemented in the area of Białystok Functional Area as part of ZIT from RPOWP 2014–2020	
3. Projekty realizowane obecnie przez Stowarzyszenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego – poza instrumentem ZIT	21
3. Ongoing projects implemented by the Association of Białystok Functional Area – excluding the ITI instrument	
Synteza	24
Executive summary	30
Rozdział 1. Stan i ochrona środowiska, leśnictwo	35
Chapter 1. Environmental protection, forestry	
1.1 Stan i ochrona środowiska	35
1.1 Environmental protection	
1.2 Leśnictwo	40
1.2 Forestry	
Rozdział 2. Ludność	42
Chapter 2. Population	
2.1 Stan i struktura ludności	42
2.1 Size and structure of population	
2.2 Ruch naturalny ludności	44
2.2 Vital statistics of population	
2.3 Migracje na pobyt stały	46
2.3 Migration of population for permanent residence	
2.4 Prognoza ludności	47
2.4 Population projection	
Rozdział 3. Rynek pracy	49
Chapter 3. Labour market	
3.1 Pracujący	49
3.1 Employed persons	
3.2 Bezrobocie rejestrowane	50
3.2 Registered unemployment	
Rozdział 4. Mieszkania. Infrastruktura komunalna	52
Chapter 4. Dwellings. Municipal infrastructure	
4.1 Zasoby mieszkaniowe	52
4.1 Dwelling stocks	

4.2 Mieszkania oddane do użytkowania	54
4.2 Dwellings completed	
4.3 Infrastruktura komunalna	55
4.3 Municipal infrastructure	
Rozdział 5. Edukacja i wychowanie	59
Chapter 5. Education	
Rozdział 6. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	62
Chapter 6. Health care and social welfare	
6.1 Ochrona zdrowia	62
6.1 Health care	
6.2 Pomoc społeczna	64
6.2 Social welfare	
6.3 Świadczenia rodzinne	65
6.3 Family benefits	
Rozdział 7. Kultura. Turystyka. Sport	66
Chapter 7. Culture. Tourism. Sport	
Rozdział 8. Transport	68
Chapter 8. Transport	
Rozdział 9. Handel	70
Chapter 9. Trade	
Rozdział 10. Finanse publiczne	71
Chapter 10. Public finance	
Rozdział 11. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON	74
Chapter 11. Entities of the national economy in the REGON register	
Tablice	75
Tables	
Uwagi ogólne	144
General notes	154
Aneks – Wskaźniki monitorowania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego BOF	163
Appendix – Indicators for monitoring the level of socio-economic development of BFA	

Spis tablic

List of tables

Tablica I. Białostocki Obszar Funkcjonalny na tle pozostałych miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich w 2019 r.	76
Table I. Białystok Functional Area against the background of other urban functional areas of voivodship centres in 2019	
Tablica II. Ważniejsze dane o Białostockim Obszarze Funkcjonalnym	80
Table II. Major data on Białystok Functional Area	
Tablica 1. Powierzchnia geodezyjna i kierunki jej wykorzystania w 2019 r.	89
Table 1. Geodesic area and directions of its use in 2019	
Tablica 2. Grunty rolne wyłączone na cele nierolnicze według kierunków wyłączenia w 2019 r.	90
Table 2. Agricultural land designated for non-agricultural purposes by directions of designation in 2019	

Tablica 3.	Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania oraz grunty zrekultywowane i zagospodarowane w 2019 r.	91
Table 3.	Devastated and degraded land requiring reclamation and management as well as reclaimed and managed land in 2019	
Tablica 4.	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2019 r.	91
Table 4.	Water consumption for needs of the national economy and population in 2019	
Tablica 5.	Ścieki przemysłowe i komunalne oraz ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2019 r.	92
Table 5.	Industrial and municipal wastewater and population connected to wastewater treatment plants in 2019	
Tablica 6.	Oczyszczalnie ścieków w 2019 r.	92
Table 6.	Wastewater treatment plants in 2019	
Tablica 7.	Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2019 r.	93
Table 7.	Emission and reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in 2019	
Tablica 8.	Odnawialne źródła energii w 2019 r.	94
Table 8.	Renewable energy sources in 2019	
Tablica 9.	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona i pomniki przyrody w 2019 r.	95
Table 9.	Area of special nature value under legal protection and monuments of nature in 2019	
Tablica 10.	Tereny zieleni w 2019 r.	96
Table 10.	Green areas in 2019	
Tablica 11.	Odpady wytworzone (z wyłączeniem odpadów komunalnych) w 2019 r.	97
Table 11.	Waste generated (excluding municipal waste) in 2019	
Tablica 12.	Odpady komunalne zebrane i czynne składowiska kontrolowane w 2019 r.	98
Table 12.	Municipal waste collected and controlled landfill areas in operation in 2019	
Tablica 13.	Odpady komunalne zebrane selektywnie w 2019 r.	98
Table 13.	Municipal waste collected separately in 2019	
Tablica 14.	Nieczystości ciekłe w 2019 r.	99
Table 14.	Liquid waste in 2019	
Tablica 15.	Powierzchnia gruntów leśnych i lesistość w 2019 r.	100
Table 15.	Forest land and forest cover in 2019	
Tablica 16.	Powierzchnia lasów w 2019 r.	101
Table 16.	Forest area in 2019	
Tablica 17.	Zadrzewienia i pozyskanie drewna z zadrzewień w 2019 r.	102
Table 17.	Plantings and removals from plantings in 2019	
Tablica 18.	Ludność w 2019 r.	103
Table 18.	Population in 2019	
Tablica 19.	Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2019 r.	103
Table 19.	Working and non-working age population in 2019	
Tablica 20.	Ludność według biologicznych i edukacyjnych grup wieku w 2019 r.	104
Table 20.	Population by biological and educational age groups in 2019	
Tablica 21.	Ruch naturalny ludności w 2019 r.	105
Table 21.	Vital statistics in 2019	
Tablica 22.	Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały w 2019 r.	105
Table 22.	Internal and international migration of population for permanent residence in 2019	

Tablica 23. Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według województwa obecnego i poprzedniego miejsca zamieszkania w 2019 r.	106
Table 23. Internal migration of population for permanent residence by voivodship of present and previous place of residence in 2019	
Tablica 24. Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci w 2019 r.	107
Table 24. Internal migration of population for permanent residence by sex in 2019	
Tablica 25. Prognoza ludności gmin do 2030 r.	108
Table 25. Population projection for gminas until 2030	
Tablica 26. Pracujący w 2019 r.	111
Table 26. Employed persons in 2019	
Tablica 27. Bezrobotni zarejestrowani w 2019 r.	112
Table 27. Registered unemployed persons in 2019	
Tablica 28. Zasoby mieszkaniowe w 2019 r.	113
Table 28. Dwelling stocks in 2019	
Tablica 29. Mieszkania w zasobach mieszkaniowych wyposażone w instalacje w 2019 r.	113
Table 29. Dwellings in dwelling stocks fitted with installations in 2019	
Tablica 30. Mieszkania oddane do użytkowania w 2019 r.	114
Table 30. Dwellings completed in 2019	
Tablica 31. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej w 2019 r.	115
Table 31. Population using water supply, sewage and gas supply systems in 2019	
Tablica 32. Wodociągi i kanalizacja w 2019 r.	115
Table 32. Water supply and sewage systems in 2019	
Tablica 33. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych w 2019 r.	116
Table 33. Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households in 2019	
Tablica 34. Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2019/20	118
Table 34. Primary schools for children and youth in the 2019/20 school year	
Tablica 35. Szkoły ponadpodstawowe dla młodzieży oraz szkoły policealne w roku szkolnym 2019/20	118
Table 35. Post-primary schools for youth and post-secondary schools in the 2019/20 school year	
Tablica 36. Uczący się języków obcych w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2019/20	119
Table 36. Pupils and students studying foreign languages in primary schools for children and youth in the 2019/20 school year	
Tablica 37. Uczący się języków obcych w szkołach ponadpodstawowych dla młodzieży oraz policealnych w roku szkolnym 2019/20	121
Table 37. Pupils and students studying foreign languages in post-primary schools for youth as well as post-secondary schools in the 2019/20 school year	
Tablica 38. Uczelnie w roku akademickim 2019/20	122
Table 38. Higher education institutions in the 2019/20 academic year	
Tablica 39. Absolwenci uczelni w roku akademickim 2018/19	122
Table 39. Graduates of higher education institutions in the 2018/19 academic year	
Tablica 40. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2019/20	123
Table 40. Pre-primary education in the 2019/20 school year	
Tablica 41. Wybrane dane z zakresu ochrony zdrowia w 2019 r.	124
Table 41. Selected data concerning health care in 2019	
Tablica 42. Żłobki i kluby dziecięce w 2019 r.	125
Table 42. Nurseries and children's clubs in 2019	

Tablica 43. Pomoc społeczna stacjonarna w 2019 r.	125
Table 43. Stationary social welfare in 2019	
Tablica 44. Środowiskowa pomoc społeczna w 2019 r.	126
Table 44. Social assistance at domicile in 2019	
Tablica 45. Świadczenia rodzinne w 2019 r.	126
Table 45. Family benefits in 2019	
Tablica 46. Biblioteki publiczne (z filiami) w 2019 r.	127
Table 46. Public libraries (with branches) in 2019	
Tablica 47. Muzea w 2019 r.	127
Table 47. Museums in 2019	
Tablica 48. Galerie sztuki, teatry i instytucje muzyczne w 2019 r.	128
Table 48. Art galleries, theatres and music institutions in 2019	
Tablica 49. Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice w 2019 r.	129
Table 49. Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs, community centres in 2019	
Tablica 50. Kina stałe w 2019 r.	130
Table 50. Fixed cinemas in 2019	
Tablica 51. Baza noclegowa turystyki w 2019 r.	130
Table 51. Tourist accommodation establishments in 2019	
Tablica 52. Kluby sportowe w 2018 r.	131
Table 52. Sports clubs in 2018	
Tablica 53. Komunikacja miejska i rowerowa na obszarze Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego w 2019 r.	132
Table 53. Urban and bicycle transport in Białystok Functional Area in 2019	
Tablica 54. Wypadki drogowe i ich ofiary w 2019 r.	133
Table 54. Road accidents and their casualties in 2019	
Tablica 55. Sklepy według wybranych form organizacyjnych w 2019 r.	134
Table 55. Shops by organizational form in 2019	
Tablica 56. Targowiska (stałe i sezonowe) w 2019 r.	134
Table 56. Marketplaces (permanent and seasonal) in 2019	
Tablica 57. Dochody gmin i miast na prawach powiatu według rodzajów w 2019 r.	135
Table 57. Revenue of gminas and cities with powiat status by type in 2019	
Tablica 58. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu według rodzajów w 2019 r.	137
Table 58. Expenditure of gminas and cities with powiat status by type in 2019	
Tablica 59. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu według działów w 2019 r.	138
Table 59. Expenditure of gminas and cities with powiat status by division in 2019	
Tablica 60. Dochody i wydatki gmin i miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w 2019 r.	139
Table 60. Revenue and expenditure of gminas and cities with powiat status per capita in 2019	
Tablica 61. Podmioty gospodarki narodowej w 2019 r.	140
Table 61. Entities of the national economy in 2019	
Tablica 62. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji w 2019 r.	141
Table 62. Entities of the national economy by selected sections in 2019	
Tablica 63. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane według wybranych sekcji w 2019 r.	142
Table 63. Entities of the national economy newly registered by selected sections in 2019	
Tablica 64. Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane według wybranych sekcji w 2019 r.	143
Table 64. Entities of the national economy removed by selected sections in 2019	

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1.	Kierunki wykorzystania powierzchni w 2019 r.	35
Chart 1.	Directions of land use in 2019	
Wykres 2.	Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w 2019 r.	37
Chart 2.	Emission of air pollutants from plants of significant nuisance in 2019	
Wykres 3.	Przyrost naturalny na 1000 ludności	45
Chart 3.	Natural increase per 1000 population	
Wykres 4.	Struktura pracujących według grup sekcji w 2019 r.	50
Chart 4.	Structure of employed persons by section groups in 2019	
Wykres 5.	Struktura uczniów szkół ponadpodstawowych dla młodzieży i szkół policealnych w roku szkolnym 2019/20	59
Chart 5.	Structure of students of post-primary schools for youth and post-secondary schools in the 2019/20 school year	
Wykres 6.	Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	61
Chart 6.	Children in pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6	
Wykres 7.	Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do 3 lat	64
Chart 7.	Places in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3	
Wykres 8.	Wypadki drogowe na 100 tys. ludności	69
Chart 8.	Road accidents per 100 thousand population	
Wykres 9.	Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane i wyrejestrowane z rejestru REGON w Białostockim Obszarze Funkcjonalnym	74
Chart 9.	Entities of the national economy newly registered and removed from the REGON register in Białystok Functional Area	

Spis map

List of maps

Mapa 1.	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem w 2019 r.	37
Map 1.	Population connected to wastewater treatment plants in % of total population in 2019	
Mapa 2.	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w % powierzchni ogólnej w 2019 r.	39
Map 2.	Area of special nature value under legal protection in % of total area in 2019	
Mapa 3.	Lesistość w 2019 r.	41
Map 3.	Forest cover in 2019	
Mapa 4.	Ludność na 1 km ² w 2019 r.	42
Map 4.	Population per 1 km ² in 2019	
Mapa 5.	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2019 r.	43
Map 5.	Non-working age population per 100 persons at working age in 2019	
Mapa 6.	Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2019 r.	46
Map 6.	Natural increase per 1000 population in 2019	

Mapa 7.	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2019 r.	47
Map 7.	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2019	
Mapa 8.	Pracujący w 2019 r.	49
Map 8.	Employed persons in 2019	
Mapa 9.	Bezrobotni zarejestrowani w 2019 r.	51
Map 9.	Registered unemployed persons in 2019	
Mapa 10.	Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań w zasobach mieszkaniowych w 2019 r.	53
Map 10.	Dwellings by fitting with installations in % of total dwellings in dwelling stocks in 2019	
Mapa 11.	Mieszkania oddane do użytkowania w 2019 r.	54
Map 11.	Dwellings completed in 2019	
Mapa 12.	Sieć wodociągowa w 2019 r.	55
Map 12.	Water supply network in 2019	
Mapa 13.	Sieć kanalizacyjna w 2019 r.	56
Map 13.	Sewage network in 2019	
Mapa 14.	Sieć gazowa w 2019 r.	58
Map 14.	Gas supply network in 2019	
Mapa 15.	Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2019 r.	62
Map 15.	Out-patients health care in 2019	
Mapa 16.	Ludność na 1 aptekę ogólnodostępną i punkt apteczny w 2019 r.	63
Map 16.	Population per 1 public pharmacy and pharmaceutical outlet in 2019	
Mapa 17.	Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w % ludności ogółem w 2019 r.	65
Map 17.	Persons benefiting from social assistance at domicile in % of total population in 2019	
Mapa 18.	Biblioteki publiczne (z filiami) w 2019 r.	66
Map 18.	Public libraries (with branches) in 2019	
Mapa 19.	Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych na 10 tys. ludności w 2019 r.	67
Map 19.	Bed places in tourist accommodation establishments per 10 thousand population in 2019	
Mapa 20.	Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. ludności w 2019 r.	68
Map 20.	Length of bicycle paths per 10 thousand population in 2019	
Mapa 21.	Dochody gmin na 1 mieszkańca w 2019 r.	71
Map 21.	Revenue of gminas per capita in 2019	
Mapa 22.	Wydatki gmin na 1 mieszkańca w 2019 r.	72
Map 22.	Expenditure of gminas per capita in 2019	

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	oznacza, że zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero: (0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji categories of applied classification are presented in abbreviated form
„W tym” ”Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given
Comma (,)	used in figures represents the decimal point

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Complete name
PKB GDP	Produkt Krajowy Brutto Gross Domestic Product
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności Polish Classification of Activities
NACE	Statistical Classification of Economic Activities in the European Community
Dz. U.	Dziennik Ustaw
UE EU	Unia Europejska European Union
zł PLN	złoty zloty
szt. pcs	sztuka piece, unit
tys. mln	tysiąc million

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Complete name
kg	kilogram kilogram
t	tona tonne
km	kilometr kilometre
m ²	metr kwadratowy square metre
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
m ³	metr sześcienny cubic metre
dam ³	dekametr sześcienny cubic decametre
hm ³	hektometr sześcienny cubic hectometre
r.	rok
cd. cont.	ciąg dalszy continued
dok. cont.	dokończenie continued
itp. etc.	i tym podobne and the like
M.	miasto na prawach powiatu city with powiat status
m.in. i.a.	między innymi among others
np. e.g.	na przykład for example
Nr No.	Numer Number
p. proc.	punkt procentowy
poz.	pozycja
Rev.	revision
str.	strona
tj. i.e.	to jest that is
tw.	tak zwany

SYMBOLS. MAJOR ABBREVIATIONS

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Complete name
sekcje PKD 2007 sections of the NACE Rev. 2	
handel; naprawa pojazdów samochodowych trade; repair of motor vehicles	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
zakwaterowanie i gastronomia accommodation and catering	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi accommodation and food service activities
obsługa rynku nieruchomości	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości

Wstęp

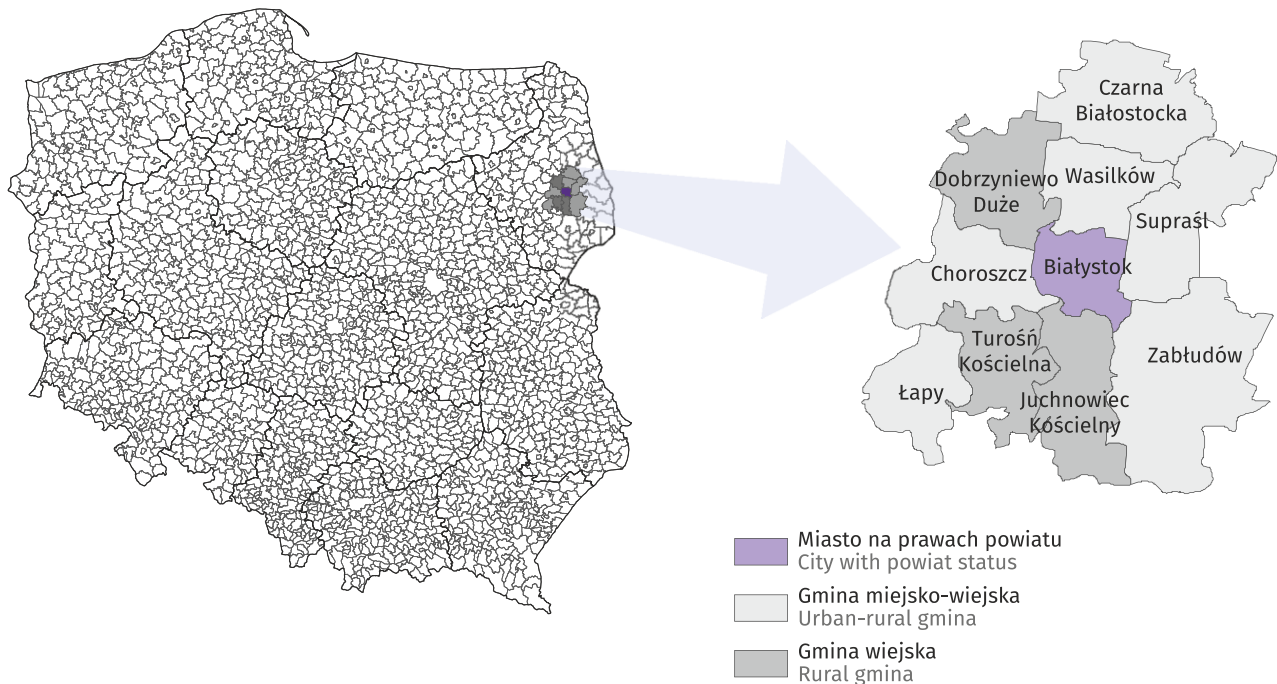
Introduction

1. Geneza i działalność Stowarzyszenia Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego

1. Genesis and activity of the Association of Białystok Functional Area

Białostocki Obszar Funkcjonalny (BOF) tworzą: miasto Białystok – stolica województwa podlaskiego oraz 9 gmin należących do powiatu białostockiego: Choroszcz, Czarna Białostocka, Dobrzyniewo Duże, Juchnowiec Kościelny, Łapy, Supraśl, Turośń Kościelna, Wasilków i Zabłudów. W końcu 2019 r. na terenie BOF mieszkało ponad 421 tys. ludności, czyli 36% mieszkańców województwa podlaskiego, co plasuje ten obszar na 11. miejscu wśród 17 miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich w Polsce. BOF położony jest w północno-wschodniej części kraju na obszarze 1728 km², stanowiącym 8,6% powierzchni województwa podlaskiego. Znajduje się w centralnej części województwa podlaskiego i graniczy z powiatami: sokólskim, monieckim, wysokomazowieckim, bielskim i hajnowskim.

Mapa 1. Białostocki Obszar Funkcjonalny
Map 1. Białystok Functional Area

Źródło: opracowanie własne Stowarzyszenia BOF.
Source: own elaboration of the Association of BFA.

W 2013 r. wszystkie wymienione gminy podjęły uchwały w sprawie wyrażenia zgody na utworzenie Stowarzyszenia Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego (Stowarzyszenie BOF). Spotkanie założycielskie odbyło się 6 grudnia 2013 r. Stowarzyszenie BOF zostało zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym 13 stycznia 2014 r.

Szczegółowe cele działalności Stowarzyszenia zostały określone w obecnie obowiązującym Statucie przyjętym Uchwałą nr 13/2019 Nadzwyczajnego Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia BOF z 18 października 2019 r.:

BIAŁOSTOCKI
OBSZAR
FUNKcjONALNY

1. Przyjęcie i realizacja wspólnej dla obszaru funkcjonalnego Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, dalej zwaną Strategią ZIT.
2. Pozyskiwanie środków zewnętrznych, tj. funduszy krajowych i zagranicznych, w tym funduszy Unii Europejskiej, na realizację wspólnych zadań.
3. Współdziałanie w celu efektywnego wykorzystania środków finansowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego (RPOWP) na lata 2014–2020, a w szczególności w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.
4. Inicjowanie i wspomaganie współpracy między członkami Stowarzyszenia w zakresie przygotowania oraz realizacji projektów i przedsięwzięć finansowanych w ramach środków, o których mowa w punktach 2 i 3.
5. Koordynacja działań związanych z realizacją wspólnych przedsięwzięć rozwojowych finansowanych ze środków, o których mowa w punktach 2 i 3.
6. Upowszechnianie idei samorządności lokalnej i regionalnej oraz wspieranie jej rozwoju.
7. Ochrona wspólnych interesów członków Stowarzyszenia.
8. Wspomaganie członków w realizacji zadań własnych i zleconych.
9. Pełnienie funkcji Instytucji Pośredniczącej w związku z realizacją Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014–2020 (RPOWP 2014–2020) oraz wdrażania Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014–2020.
10. Integrowanie członków Stowarzyszenia w sprawach z zakresu turystyki.
11. Promocja turystyczna Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego.
12. Rozwój informacji turystycznej dotyczącej Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego.
13. Koordynacja działalności turystycznej, w tym informacji turystycznej oraz działań proturystycznych członków Stowarzyszenia.
14. Inicjowanie, opiniowanie i wspieranie planów rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego.
15. Współpraca z regionalnymi, krajowymi i międzynarodowymi organizacjami mającymi na celu wspieranie rozwoju i promocję turystyki.
16. Prowadzenie badań oraz analiz w zakresie turystyki związanej z Białostockim Obszarem Funkcjonalnym.

Zadaniem BOF jest także wyrażanie opinii i wspólnych stanowisk członków Stowarzyszenia wobec administracji rządowej (centralnej i wojewódzkiej) oraz samorządowej szczebla wojewódzkiego, jak również innych organizacji samorządowych, gospodarczych i społecznych, w szczególności dotyczących spraw związanych z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podlaskiego na lata 2014–2020.

Stowarzyszenie BOF, na mocy Porozumienia w sprawie powierzenia Instytucji Pośredniczącej zadań dotyczących realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014–2020 (RPOWP 2014–2020) oraz wdrażania Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014–2020 z 20 lipca 2015 r., pełni rolę Instytucji Pośredniczącej (IP) w odniesieniu do zadań związanych z realizacją Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Zaktualizowana Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014–2020 (wersja 6) została przyjęta Uchwałą nr 14/2020 Nadzwyczajnego Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego z 23 lipca 2020 r. Dokument ten został pozytywnie zaopiniowany przez Instytucję Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podlaskiego na lata 2014–2020 Uchwałą nr 152/2439/2020 Zarządu Województwa Podlaskiego z 10 września 2020 r. zmienioną Uchwałą nr 155/2494/2020 Zarządu Województwa Podlaskiego z 24 września 2020 r. oraz pozytywnie zaopiniowany przez

Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej opinią z 29 września 2020 r. Poziom alokacji na realizację Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w ramach RPOWP na lata 2014–2020 nie uległ zmianie.

Przeprowadzona diagnoza społeczno-gospodarcza BOF pozwoliła na zidentyfikowanie potrzeby stworzenia nowej oraz rozwoju istniejącej infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego. Na terenie BOF obserwowany jest deficyt terenów inwestycyjnych przygotowanych pod potrzeby działalności gospodarczej. Istotnym wyzwaniem jest sprawna, atrakcyjna i wysokiej jakości edukacja na wszystkich szczeblach. Po pierwsze, zwiększenie dostępności do różnych form wychowania przedszkolnego, co wpłynie na wyrównanie szans edukacyjnych, w szczególności dzieci pochodzących z obszarów wiejskich, a także pozwoli zwiększyć aktywność zawodową rodziców. Po drugie, stworzenie odpowiednich warunków w szkołach kształcenia ogólnego, co w dłuższym horyzoncie czasowym będzie niwelować negatywne zjawisko przedwczesnego kończenia nauki oraz przygotowania młodzieży do funkcjonowania na rynku pracy. Po trzecie, konieczne jest podjęcie działań związanych z propagowaniem postaw przedsiębiorczych na możliwie najwcześniejszych etapach edukacji, jak również podnoszenie kompetencji cyfrowych nauczycieli. Kolejną kategorią interwencji, wynikającą z diagnozy społeczno-gospodarczej, powinno być skuteczne dążenie do podniesienia jakości i atrakcyjności szkolnictwa zawodowego na terenie BOF, co skutkowało powinno dostosowaniem kształcenia zawodowego do zmieniających się potrzeb pracodawców.

Z uwagi na występowanie ponadnormatywnego zanieczyszczenia powietrza, w szczególności w Białymstoku, spowodowanego emisją zanieczyszczeń komunikacyjnych i z systemów grzewczych, konieczne stały się działania z zakresu gospodarki niskoemisyjnej. Interwencji wymagają również działania mające na celu ograniczenie emisji szkodliwych pyłów i gazów pochodzących z domowych pieców grzewczych, ponieważ w obszarze BOF występują stężenia przewyższające standardy jakości powietrza wymagane prawem krajowym i unijnym. Tutaj komplementarne powinny być działania wspierające rozwój infrastruktury transportu zbiorowego.

Poważną barierą rozwojową obszaru BOF jest niekorzystna sytuacja społeczna i zawodowa mieszkańców prowadząca do ich wykluczenia społecznego. W związku z powyższym istotne są działania ukierunkowane na aktywizację zawodową, tj. zwiększenie szans na znalezienie zatrudnienia, wyrównywanie deficytów wynikających z braku posiadanych kwalifikacji i doświadczenia zawodowego czy też innych czynników powodujących ograniczenie szans na rynku pracy osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Konieczne jest również zwiększenie dostępności usług społecznych dedykowanych osobom wykluczonym, bądź zagrożonym wykluczeniem społecznym, zwłaszcza osobom starszym, niepełnosprawnym i niesamodzielnym, jak również rodzinom.

W RPOWP 2014–2020 w ramach wybranych priorytetów inwestycyjnych na realizację Strategii ZIT BOF przeznaczono 76,0 mln euro (6,26% alokacji RPOWP), przy czym alokacja Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) wynosi 67,2 mln euro (7,70% alokacji RPOWP z EFRR), a alokacja Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) – 8,8 mln euro (2,58% alokacji RPOWP z EFS).

Alokacja środków na ZIT z EFRR i EFS w ramach RPOWP na lata 2014–2020

Allocation of funds for ITI from ERDF and ESF under RPOWP for 2014–2020

Fundusz Fund	Oś priorytetowa Priority axis	Cel tematyczny Thematic objective	Priorytet inwestycyjny Priority for investment	Poddziałanie RPOWP Subaction RPOWP	Szacunkowa alokacja w tys. euro Estimated allocation in thousand euro
EFRR ERDF	I	CT 3	PI 3a	1.4.2. Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej BOF 1.4.2. Increasing the investment attractiveness of BFA	13498,1
EFRR ERDF	IV	CT 7	PI 7b	4.1.2. Dostępność terenów inwestycyjnych w BOF 4.1.2. Availability of investment areas in BFA	1570,2
EFRR ERDF	V	CT 4	PI 4e	5.4.2. Strategie niskoemisyjne BOF 5.4.2. Low-carbon strategies of BFA	27408,9
EFS ESF	VII	CT 9	PI 9iv	7.2.2. Rozwój usług społecznych w ramach BOF 7.2.2. Development of social services within BFA	2589,9

Alokacja środków na ZIT z EFRR i EFS w ramach RPOWP na lata 2014–2020 (dok.)
Allocation of funds for ITI from ERDF and ESF under RPOWP for 2014–2020 (cont.)

Fundusz Fund	Oś priorytetowa Priority axis	Cel tematyczny Thematic objective	Priorytet inwestycyjny Priority for investment	Poddziałanie RPOWP Subaction RPOWP	Szacunkowa alokacja w tys. euro Estimated allocation in thousand euro
EFRR ERDF	VIII	CT 9	PI 9a	8.4.2. Infrastruktura usług socjalnych w obszarze BOF 8.4.2. Infrastructure of social services in the area of BFA	2096,4
EFS ESF	III	CT 10	PI 10i	3.1.3. Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej w ramach BOF 3.1.3. Ensuring equal access to high quality pre-primary education within BFA	1954,9
EFS ESF	III	CT 10	PI 10iv	3.3.2. Stworzenie Centrum Kompetencji BOF 3.3.2. Creating Competence Centre of BFA	4271,4
EFRR ERDF	VIII	CT 10	PI 10a	8.2.2. Infrastruktura edukacyjna na obszarze BOF 8.2.2. Educational infrastructure in the area of BFA	22610,2
Razem EFRR + EFS Total ERDF + ESF					76000,0

Źródło: Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014–2020 (wersja 6), Białostocki Obszar Funkcjonalny, Białystok 2020, str. 312.
Source: Strategy of Integrated Territorial Investments of Białystok Functional Area for 2014–2020 (version 6), Białystok Functional Area, Białystok 2020, page 312.

2. Projekty realizowane na obszarze Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014–2020

2. Projects implemented in the area of Białystok Functional Area as part of Integrated Territorial Investments from Regional Operational Programme of Podlaskie Voivodship for the years 2014–2020

W ramach alokacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego (ZIT BOF) do 30 września 2020 r. podpisano 47 umów o dofinansowanie projektów konkursowych i pozakonkursowych na kwotę dofinansowania ze środków UE o wartości 275778,8 tys. zł, co stanowi ok. 80% całkowitej alokacji ZIT. Natomiast wkład UE w wydatki z zatwierdzonych wniosków o płatność wynosił 192133,8 tys. zł, co stanowi ok. 56% całkowitej alokacji ZIT. Wśród podpisanych umów, 19 umów o dofinansowanie dotyczy projektów pozakonkursowych na kwotę dofinansowania ze środków UE o wartości 180354,3 tys. zł, a 28 umów o dofinansowanie projektów konkursowych na kwotę dofinansowania ze środków UE wynoszącą 95424,5 tys. zł.

Cel 1. Atrakcyjność inwestycyjna

Goal 1. Investment attractiveness

Na obszarze BOF cztery gminy realizują projekty pozakonkursowe w zakresie podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej BOF. W gminach: Łąpy, Supraśl i Zabłudów w ramach projektów zintegrowanych zaplanowano stworzenie korzystnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej (uzbrojenie ok. 20 ha terenów inwestycyjnych) i poprawę dostępności komunikacyjnej do tych terenów (budowa lub przebudowa 4,1 km dróg, zapewniających dostęp do terenów inwestycyjnych). W Białymstoku przewidziano w projekcie kompleksowe przygotowanie ok. 47 ha terenów pod inwestycje. Głównym celem projektów jest poprawa warunków prowadzenia i rozwoju działalności gospodarczej na terenach Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego.

W ramach szybkiej reakcji na negatywne skutki dla lokalnej gospodarki pandemii koronawirusa uruchomiony został w ramach działania Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej BOF projekt **Bon antywirusowy** realizowany

przez Podlaską Fundację Rozwoju Regionalnego. Celem projektu jest wsparcie przedsiębiorstw, które w wyniku pandemii COVID-19, muszą sprostać szczególnym, negatywnym uwarunkowaniom prowadzenia działalności, w tym: zakaz, bądź ograniczenie prowadzenia działalności wynikające z przepisów prawa, dodatkowy reżim sanitarny, absencja pracowników, ograniczenie możliwości logistycznych i transportowych, trudności w zaopatrzeniu i wzrost cen surowców, materiałów, usług obcych, a także zatory płatnicze, wstrzymanie inwestycji, ograniczenie popytu na niektóre dobra i usługi itd. W ramach projektu powstał fundusz grantów, które będą powierzane przedsiębiorcom prowadzącym działalność na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego, z przeznaczeniem na dostosowanie do funkcjonowania w czasie epidemii, reżimu sanitarnego oraz specyficznych uwarunkowań rynkowych. Granty będą przyznawane na reorganizację, doposażenie i zmianę procesów operacyjnych w przedsiębiorstwie w celu ochrony pracowników i klientów, dywersyfikację lub zmianę profilu działalności, wprowadzenie do oferty nowego produktu lub usługi w odpowiedzi na zmiany popytowe. Dofinansowaniu podlegać będą wydatki na zakup wyposażenia (np. środki ochrony indywidualnej i zbiorowej), środków trwałych (np. maszyn i urządzeń) oraz wartości niematerialnych (np. oprogramowania). Przedsiębiorcy będą mogli otrzymać grant w wysokości maksymalnej 100 tys. zł, jako refundację 90% poniesionych wydatków. Całkowita wartość projektu to 9161176,53 zł (stan na 1 października 2020 r.). Projekt będzie realizowany do 31 stycznia 2022 r.

Cel 2. Kompetencje do pracy

Goal 2. Competences to work

W 2017 r. w ramach projektu EFS utworzono Centrum Kompetencji BOF – innowacyjne w skali regionu, kraju i Europy przedsięwzięcie, którego zadaniem jest koordynacja procesu modernizacji i dostosowania kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnych rynków pracy na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego. Do zadań Centrum Kompetencji należy m.in.: prowadzenie cyklicznych badań popytu na kompetencje w 600 firmach działających na terenie BOF w celu zidentyfikowania luk kompetencyjnych. Dzięki temu możliwe będzie dostosowanie kształcenia w szkołach zawodowych na terenie BOF i systemu szkolnictwa zawodowego do potrzeb pracodawców. Kolejne zadanie to powstanie katalogów nowych kierunków nauczania, stworzenie innowacyjnego w skali kraju systemu walidacji i certyfikacji umiejętności zawodowych, opracowanie poradnika metodycznego doradztwa kompetencji oraz nowoczesnych pakietów edukacyjnych w formie programów i e-zasobów, a także stworzenie Laboratorium Kompetencji, tj. miejsca, w którym prowadzona jest ocena predyspozycji zawodowych. Kolejnym elementem jest realizacja inwestycji w infrastrukturę szkolnictwa zawodowego, zintegrowanych z kompleksowymi programami rozwojowymi placówek kształcenia zawodowego, które uwzględniają sytuację na regionalnym i lokalnych rynkach pracy. W procedurze konkursowej wybrano do realizacji następujące projekty zintegrowane (EFRR+EFS):

1. Gastronomik Białystok. Przepis na sukces! – realizowany w Zespole Szkół Gastronomicznych w Białymstoku.
2. Wiemy więcej – budujemy więcej – realizowany w Zespole Szkół Budowlano-Geodezyjnych im. Stefana Władysława Bryły w Białymstoku.
3. Kompleksowa inwestycja w kształcenie zawodowe – projekt zintegrowany Powiatu Białostockiego – realizowany w Zespole Szkół Mechanicznych im. Stefana Czarnieckiego w Łapach oraz Centrum Kształcenia Praktycznego w Łapach.
4. Zawodowe perspektywy Zespołu Szkół Technicznych – Kierunek Przyszłość – realizowany w Zespole Szkół Technicznych im. gen. W. Andersa w Białymstoku.
5. Rozbudowa i modernizacja bazy kształcenia zawodowego w Zespole Szkół Rolniczych CKP w Białymstoku.
6. Z dobrym zawodem w dorosłość – realizowany w Zakładzie Doskonalenia Zawodowego w Białymstoku.
7. Zespół Szkół Zawodowych nr 2 w Białymstoku – szkoła inteligentnych specjalizacji.

W 2017 r. rozpoczęto również działania w celu zapewnienia równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej wszystkim dzieciom na terenie BOF. Projekty dotyczące edukacji przedszkolnej wpływają na zwiększenie dostępności do różnych form wychowania przedszkolnego oraz na kształtowanie postaw kreatywnych i przedsiębiorczych. Celem jest także rozwój infrastruktury przedszkolnej, obejmujący przede wszystkim adaptację oraz modernizację istniejących obiektów, a budowę nowych obiektów jedynie w przypadku udokumentowania braku możliwości wykorzystania/adaptacji istniejących budynków. W procedurze konkursowej wybrano do realizacji następujące projekty zintegrowane (EFRR+EFS):

1. Przyjaciele dzieci – nowe przedszkole w Grabówce – realizowany przez gminę Supraśl.
2. Bajkowe przedszkole – atrakcyjne dla wszystkich dzieci oraz Przedszkole Marzeń – projekty realizowane przez gminę Juchnowiec Kościelny.
3. Przedszkole dobre na start – realizowany przez gminę Zabłudów.
4. Nowoczesne Przedszkole Słoneczne w Wasilkowie.
5. Przygotowanie przedszkola Kraina marzeń w Czarnej Białostockiej do świadczenia wysokiej jakości usług na rzecz dzieci w wieku przedszkolnym.
6. Dobry start – edukacja przedszkolna w gminie Choroszcz.

Uzupełnieniem powyższych działań jest stworzenie Laboratorium Młodego Mistrza i Odkrywcy w Białymstoku – ośrodka popularyzującego naukę i innowacje, umożliwiającego rozwój myśli technicznej oraz świadczenie usług dydaktycznych wykorzystujących nowoczesne technologie. Placówka otwarta w 2020 r. i funkcjonująca pod nazwą **Epi-Centrum Nauki** stanowi wyjątkowe miejsce spotkań dzieci, młodzieży i dorosłych, inspirujące do odkrywania i zrozumienia świata poprzez samodzielne eksperymentowanie.

Cel 4. Aktywna integracja społeczna

Goal 4. Active social integration

Fundacja Dialog, jako lider, realizuje projekty konkursowe EFS Razem możemy więcej – lokalny program wsparcia rodzin oraz Razem możemy więcej II. Zakłada on wdrożenie na terenie sześciu gmin – Białystok, Choroszcz, Dobrzyniewo Duże, Juchnowiec Kościelny, Supraśl oraz Zabłudów – spójnego, kompleksowego, środowiskowego systemu usług wspierania rodzin przeżywających problemy opiekuńczo-wychowawcze, korzystających z pomocy społecznej. Projekt obejmuje organizację na poziomie lokalnym wsparcia dla rodzin poprzez Mobilne Punkty Wsparcia, Akademię dla Rodziców, a także rozwój placówek wsparcia dziennego i rozwój wolontariatu.

Mieszkalnictwo wspomagane – to projekt zintegrowany skierowany do osób niepełnosprawnych realizowany przez Stowarzyszenie „My dla innych”. Dla uczestników projektu przewidziano następujące formy wsparcia: możliwość czasowego zamieszkania w wyposażonym mieszkaniu wspomagany, zapewnienie warunków samodzielnego funkcjonowania w środowisku oraz pomoc w integracji ze społecznością lokalną poprzez zapewnienie wsparcia następujących osób: opiekuna mieszkania, asystenta osobistego, psychologa, psychiatry.

Caritas Archidiecezji Białostockiej realizuje projekt zintegrowany pn. „Moje miejsce – ARKA”, którego celem jest poprawa dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych zamieszkujących Białostocki Obszar Funkcjonalny. Tu także powstają mieszkania wspomagane wraz z niezbędną infrastrukturą i wyposażeniem, prowadzone jest poradnictwo psychologiczne i działania integracyjne.

Z kolei Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MD Care” zrealizuje projekt Przepis na samodzielność, polegający na świadczeniu kompleksowych usług społecznych umożliwiających pełnoletnim osobom z niepełnosprawnościami niezależne i samodzielne życie. Zostaną przeszkoleni asystenci, którzy mają pomagać w powrocie do samodzielności. Powstanie również bezpłatna wypożyczalnia sprzętu do rehabilitacji.

Cel 5. Gospodarka niskoemisyjna i ochrona środowiska

Goal 5. Low-carbon economy and environmental protection

Wybór wszystkich projektów w ramach Celu 5. Gospodarka niskoemisyjna i ochrona środowiska dokonywany był w procedurze pozakonkursowej. Na etapie prac nad Strategią ZIT BOF zidentyfikowano projekty, które mają strategiczne znaczenie dla obszaru funkcjonalnego.

Projekt partnerski: Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego i rowerowego w BOF realizowany jest na terenie Miasta Białegostoku oraz gmin: Choroszcz, Czarna Białostocka, Dobrzyniewo Duże, Juchnowiec Kościelny, Łapy, Supraśl, Wasilków i Zabłudów. Głównym celem jest poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój przyjaznych środowisku systemów transportu zbiorowego oraz rowerowego. Projekt obejmuje: zakup niskoemisyjnego taboru na potrzeby transportu miejskiego, wyposażenie dróg i ulic w odpowiednią infrastrukturę (zatoki,

pętle autobusowe, przystanki, wiaty autobusowe), budowę dróg rowerowych oraz ciągów pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, a także budowę i przebudowę dróg gminnych i powiatowych, co pozwoli m.in. na uruchomienie nowych połączeń i zwiększenie zasięgu funkcjonowania Białostockiej Komunikacji Miejskiej.

Uzupełnieniem tych działań jest projekt Utworzenie centrum przesiadkowego w Łapach. Obejmuje on utworzenie intermodalnego pasażerskiego terminala przesiadkowego transportu zbiorowego w Łapach, zagospodarowanie terenu byłego dworca PKP i PKS. Inwestycja służyć ma zintegrowaniu różnych rodzajów transportu: kolejowego, drogowego i rowerowego.

Przedmiotem projektów Realizacja planu gospodarki niskoemisyjnej na terenie gminy Czarna Białostocka oraz Realizacja planu gospodarki niskoemisyjnej na terenie gminy Zabłudów, których wykonanie zakończono w 2017 r., były prace polegające na modernizacji oświetlenia ulicznego, wymianie istniejących wyeksploatowanych opraw oświetleniowych sodowych i rtęciowych na oprawy typu LED, przy jednoczesnym zastosowaniu inteligentnych systemów sterowania oświetleniem ulicznym. Projekty te przyczynią się do znacznego zmniejszenia zużycia energii, a co za tym idzie do ograniczenia emisji CO₂ do atmosfery, jak i uzyskania dodatkowych korzyści wynikających ze stopniowego wycofywania szkodliwych dla środowiska technologii, obniżania kosztów utrzymania oraz zwiększania kontroli nad funkcjonowaniem i niezawodnością systemu oświetlenia.

W siedmiu gminach Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego – Białystok, Czarna Białostocka, Dobrzyniewo Duże, Juchnowiec Kościelny, Supraśl, Turośń Kościelna oraz Wasilków – realizowane są projekty dotyczące modernizacji indywidualnych źródeł energii cieplnej lub elektrycznej. W projektach zakłada się:

- modernizację indywidualnych źródeł ciepła, tj. likwidację indywidualnych kotłowni lub palenisk węglowych, zastąpienie ich źródłami o wyższej niż dotychczas sprawności wytwarzania ciepła, z wyłączeniem montażu pieców węglowych,
- budowę mikroinstalacji prosumenckich wykorzystujących odnawialne źródła energii w gospodarstwach indywidualnych, w szczególności zakup i montaż instalacji solarnych, zakup i instalację ogniw fotowoltaicznych do produkcji energii elektrycznej, instalację kolektorów słonecznych dla uzyskania ciepłej wody użytkowej.

Projekty dotyczące modernizacji indywidualnych źródeł energii cieplnej lub elektrycznej obejmują 1560 gospodarstw domowych i przyczynią się do spadku emisji gazów cieplarnianych, poprawy stanu środowiska, w szczególności jakości powietrza atmosferycznego poprzez ograniczenie emisji szkodliwych pyłów i gazów (w tym CO₂) pochodzących z domowych pieców grzewczych.

3. Projekty realizowane obecnie przez Stowarzyszenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego poza instrumentem Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

3. Ongoing projects implemented by the Association of Białystok Functional Area excluding the Integrated Territorial Investments instrument

Cycling for development, growth and quality of life in European regions (EU CYCLE) – to projekt dofinansowany ze środków programu Interreg Europe, a jego okres realizacji obejmuje lata 2019–2023. Obok BOF partnerami w tym projekcie są: West Pannon – lider (Węgry), ECF – European Cyclists Federation (Belgia), Region of Apulia (Włochy), Euregio Rhine-Waal (Niemcy).

Projekt polega na opracowaniu propozycji zmian w wybranych regionalnych dokumentach strategicznych i programach w poszczególnych krajach partnerskich w sposób, który przyczyniłby się do zwiększenia efektywności w zakresie gospodarki niskoemisyjnej. Partnerzy dążą do osiągnięcia wspólnego celu, jakim w ramach wnioskowanego projektu, jest zmniejszenie niskiej emisji poprzez popularyzację transportu rowerowego. Dokumentem, który będzie przedmiotem analizy po stronie polskiej jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego. Dzięki współpracy z międzynarodowymi partnerami możliwe jest poznanie rozwiązań w innych krajach UE i analiza możliwości przeniesienia dobrych praktyk na teren województwa podlaskiego. Partnerzy w projekcie postanowili podzielić się swoimi doświadczeniami, aby zwiększyć możliwość pełnego i skutecznego wykorzystania dostępnych funduszy, w celu zapewnienia wysokiej jakości projektów rowerowych.

Od 1 listopada 2018 r. Stowarzyszenie BOF realizuje projekt pod nazwą Establishment of a Competence Centre for Renewable Energy Efficiency in the Podlasie region: the counties of Hajnówka and Białystok. Działania prowadzone są w partnerstwie z powiatem hajnowskim, a liderem jest niemiecka organizacja pozarządowa o nazwie Energievision Frankenwald. Projekt otrzymał wsparcie z Europejskiej Inicjatywy Ochrony Klimatu EUKI oraz Ministerstwa Ochrony Środowiska, Przyrody i Bezpieczeństwa Nuklearnego Niemiec. Trwać będzie 26 miesięcy (do 31 grudnia 2020 r.). Postawione cele to:

1. Utworzenie niezależnego centrum doradztwa w zakresie odnawialnych źródeł energii skierowanego do samorządów, instytucji, przedsiębiorstw i osób prywatnych.
2. Koordynacja systemem zarządzania energią w gminach powiatu hajnowskiego i powiatu białostockiego (w tym opracowanie raportu dotyczącego zużycia energii oraz emisji zanieczyszczeń w poszczególnych budynkach komunalnych z obszaru powiatu białostockiego).
3. Organizacja spotkań z ekspertami dla osób zainteresowanych wdrażaniem OZE oraz termomodernizacją budynków.
4. Wsparcie rozwoju energii odnawialnej i efektywności energetycznej w gminach powiatu hajnowskiego i powiatu białostockiego.
5. Edukacja społeczeństwa lokalnego na temat korzyści z wdrażania OZE.
6. Korzystanie z doświadczenia partnera niemieckiego w zakresie stosowanych rozwiązań energetycznych, działalności agencji energetycznych i tworzenia gmin bioenergetycznych.

Niewątpliwie korzyści dla gmin, mieszkańców i instytucji na terenie BOF to uzyskanie niezależnej informacji na temat zalet stosowania OZE, nieodpłatna ocena stanu budynku pod kątem aktualnego zużycia energii oraz zaproponowanych rozwiązań energooszczędnych, profesjonalne doradztwo odnośnie wyboru konkretnych rozwiązań odpowiednio do potrzeb oraz doradztwo w zakresie pozyskania dofinansowania na działania z zakresu odnawialnych źródeł energii.

Kolejny realizowany przez Stowarzyszenie BOF projekt to URB-EN PACT (Urban Energy Pact) dofinansowany ze środków Programu URBACT III.

Okres realizacji I fazy projektu: 09.2019 r. – 03.2020 r. (zakończony)

Okres realizacji II fazy projektu: 05.2020 r. – 08.2022 r.

Projekt URB-EN PACT realizowany jest w międzynarodowym partnerstwie: Clermont Métropole (Francja) – lider projektu, CIM Alto Minho (Portugalia), Stowarzyszenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego (Polska), Galati (Rumunia), Palma di Montechiaro (Włochy), Metropole Normandie (Francja), Elefsina (Grecja), Tampere (Finlandia).

Celem projektu jest wypracowanie lokalnych planów działań prowadzących do tego, aby obszary miast partnerskich stały się do 2050 r. terytoriami o zerowym zużyciu energii netto (Zero Net Energy Territory). Będzie to możliwe poprzez stopniowe redukcje i dostarczanie energii pochodzącej z OZE i wdrażanie tzw. pętli energetycznych, z których korzystać będą mogli wszyscy beneficjenci lokalnej gospodarki obiegu zamkniętego. Założeniem projektu jest wprowadzanie zmian w sposobach konsumpcji energii na obszarach metropolitalnych, a w szczególności poszukiwanie rozwiązań w zakresie możliwości produkcji energii z OZE, przechowywania energii i jej dystrybucji, wzmacniania powiązań między produkcją a konsumpcją energii, podnoszenia świadomości ekologicznej, rozwijania przedsiębiorczości energetycznej.

Efektym finalnym projektu będzie opracowanie zintegrowanego planu działań (Integrated Action Plan) w opisanym zakresie przez każdego z partnerów projektu.

Od kwietnia 2020 r. Stowarzyszenie BOF, jako lider, prowadzi projekt: Razem otwieramy granicę / We open border together / Открываем границу вместе w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska–Białoruś–Ukraina 2014–2020. Partnerem jest Brzeski Uniwersytet Państwowy im. Aleksandra Puszkina na Białorusi. Projekt potrwa 12 miesięcy – do 31 marca 2021 r. Główny cel to poprawa wizerunku i atrakcyjności turystycznej Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego oraz obwodu brzeskiego poprzez promocję produktów turystycznych opartych na

kulturze lokalnej i zachowaniu dziedzictwa historycznego regionów. W konsekwencji ma to przynieść wymierne korzyści polegające na zwiększeniu ruchu turystycznego pomiędzy Polską i Białorusią.

Projekt ukierunkowany jest na podniesienie kwalifikacji organizatorów ruchu turystycznego oraz stworzenie i jednoczesne wypromowanie nowych produktów turystycznych na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego i Strefy Turystyczno-Rekreacyjnej „Brześć”. W efekcie ma to przyczynić się do zwiększenia podaży i popytu na turystykę przygraniczną.

Zaplanowano trzy nowe szlaki turystyczne promujące dziedzictwo narodowe obu krajów: po stronie polskiej zostanie opracowany i uruchomiony szlak turystyczny „Perły BOF”. Będzie to połączenie 10 ścieżek tematycznych (charakterystycznych dla danej społeczności i regionu) w 10 gminach BOF. Szlak „Perły BOF” ma na celu wykorzystanie istniejących obiektów historycznych, tradycji lokalnych i wydarzeń kulturalnych w jeden, spójny szlak tematyczny. Po stronie białoruskiej powstaną: trasa turystyczna „Wspólne dziedzictwo” oraz szlak kajakowy „Tajemnice rzeki Lesnaya” (z Puszczy Białowieskiej do Brześcia).

Powstaną strategie rozwoju transgranicznego produktu turystycznego (w BOF i w Strefie „Brześć”), które będą ze sobą spójne pod kątem celu głównego i będą podstawą do podejmowania dalszych działań, kontynuowania podjętej współpracy transgranicznej.

Projekt obejmuje także organizację szkoleń podnoszących kwalifikacje pracowników zajmujących się turystyką, kampanię promującą ruch bezwizowy między Polską i Białorusią oraz kampanię promującą powstałe szlaki i inne walory turystyczne BOF oraz Strefy „Brześć”.

Najnowszy projekt dofinansowany ze środków INTERREG V-A LITWA – POLSKA to „ACCELERATION OF BUSINESS SUPPORT ECOSYSTEM” (ACCESS). Okres realizacji to: czerwiec 2020 – listopad 2021 r. Partnerzy pochodzą ze strony litewskiej: Kaunas University of Technology z Kowna – lider projektu, Kaunas Chamber of Commerce Industry and Crafts. Polskę reprezentują Politechnika Białostocka (Polska) oraz Stowarzyszenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego.

Celem projektu jest promowanie przedsiębiorczości wśród młodzieży oraz współpracy pomiędzy innowatorami, władzami publicznymi, uniwersytetami i firmami z sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Zadania projektu koncentrować się będą na zapewnieniu lepszej implementacji proponowanego w ramach projektu programu rozwoju przedsiębiorczości, zgromadzeniu i rozpoznaniu dobrych praktyk w zakresie przedsiębiorczości, zbudowaniu wstępnego programu przyspieszania rozwoju przedsiębiorczości, przeszkoleniu zespołu projektowego do indywidualnego wdrażania programu rozwoju przedsiębiorczości, gromadzeniu wiedzy i dzieleniu się nią wśród wszystkich uczestników projektu na temat rozwoju przedsiębiorczości oraz promowaniu powiązań współpracy między odpowiednimi podmiotami z obszaru Litwy i Polski.

Efektom projektu będzie zorganizowanie szkoleń z przedsiębiorczości dla określonej grupy beneficjentów, jak również przeprowadzenie doradztwa z przedsiębiorczości, zorganizowanie konferencji projektowej, przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat przedsiębiorczości oraz opracowanie poradnika pt. „Practice guide how to accelerate business support organizations”.

Synteza

Białostocki Obszar Funkcjonalny (BOF), położony w województwie podlaskim, składa się z miasta Białegostoku i 9 otaczających je gmin. Zajmuje **powierzchnię** 1728,2 km², tj. 8,6% ogólnej powierzchni województwa. Na początku 2019 r. użytki rolne zajmowały 50,4% ogólnej powierzchni BOF, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 37,8%, a grunty zabudowane i zurbanizowane – 8,0%. Struktura użytkowania gruntów nie uległa znaczącym zmianom w porównaniu ze stanem na początku 2014 r. Warty odnotowania jest jednak fakt, iż w analizowanym okresie zwiększył się o 0,5 p. proc. udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w powierzchni ogólnej.

W 2019 r. na obszarze BOF na **cele nierolnicze** wyłączono 44 ha gruntów rolnych (w województwie podlaskim – 176 ha), co oznacza wzrost o 7 ha w odniesieniu do 2014 r.

W końcu 2019 r. na terenie BOF znajdowały się 182 ha **gruntów zdewastowanych i zdegradowanych**, co stanowiło 6,6% tych gruntów w województwie. Ich powierzchnia zmniejszyła się o 44 ha (19,5%) w porównaniu z zanotowaną 5 lat wcześniej.

W 2019 r. w gminach BOF na potrzeby gospodarki narodowej i ludności zużyto 21,4 hm³ wody, co stanowiło 24,2% ogólnego **zużycia wody** w województwie podlaskim. Było ono o 0,9% wyższe niż w 2014 r. W analizowanym roku na terenie BOF najwięcej wody zużyto na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej (80,4% ogółu), a w dalszej kolejności na potrzeby rolnictwa i leśnictwa (11,4%) oraz przemysłu (8,2%). W stosunku do 2014 r. największy spadek zużycia wody odnotowano w gminie Zabłudów (o 21,0%), co spowodowane było głównie ograniczeniem zużycia w zakresie eksploatacji sieci wodociągowej.

W 2019 r. na obszarze BOF do wód lub do ziemi odprowadzono 16,4 hm³ **ścieków przemysłowych i komunalnych** wymagających oczyszczania, co stanowiło 39,6% ogółu takich ścieków w województwie. Ich ilość zwiększyła się o 3,5% w odniesieniu do 2014 r. Wzrost ilości ścieków odnotowano we wszystkich gminach BOF, a największy – w gminie Juchnowiec Kościelny (o 32,2%). Podobnie jak w poprzednich kilku latach, ścieki te w całości zostały poddane oczyszczaniu.

W gminach BOF udział **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** wśród ludności ogółem w końcu 2019 r. wynosił 90,0% i był o 21,3 p. proc. wyższy niż w województwie podlaskim. Wskaźnik ten utrzymał się na poziomie zbliżonym do zanotowanego 5 lat wcześniej. Największy wzrost odsetka ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w porównaniu z końcem 2014 r. wystąpił w gminie Choroszcz – o 5,5 p. proc.

W 2019 r. na terenie BOF wyemitowano z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza 0,1 tys. t **zanieczyszczeń pyłowych** i 820,6 tys. t **zanieczyszczeń gazowych** (łącznie z dwutlenkiem węgla), co stanowiło odpowiednio 11,2% i 38,4% ogólnej emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych tego rodzaju w województwie podlaskim. W odniesieniu do 2014 r. ilość wyemitowanych zanieczyszczeń pyłowych i gazowych na terenie gmin BOF zmniejszyła się odpowiednio o 46,8% i 13,6%.

Na terenie BOF w 2019 r. zdecydowana większość, tj. 99,7% (w województwie podlaskim – 98,7%) zanieczyszczeń pyłowych wytworzonych przez **zakłady szczególnie uciążliwe** dla czystości powietrza została zatrzymana w urządzeniach do ich redukcji. W przypadku zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) wskaźnik ten wyniósł 64,3% (w województwie podlaskim – 24,5%). Oznacza to, że w odniesieniu do 2014 r. stopień redukcji zanieczyszczeń pyłowych był wyższy o 0,2 p. proc., a gazowych – o 49,2 p. proc.

W gminach BOF sumaryczna moc instalacji **odnawialnych źródeł energii** (OZE) w końcu 2019 r. wynosiła 95,1 MW, co stanowiło 28,2% ogólnej mocy OZE zainstalowanych w Podlaskiem. W porównaniu z końcem 2014 r. wzrosła ona o 14,7%. W końcu analizowanego roku w gminach BOF najwyższą moc zainstalowaną odnotowano w przypadku instalacji OZE wykorzystujących biomasę (87,5 MW). W stosunku do sytuacji sprzed pięciu lat największy wzrost mocy (prawie 3-krotny) stwierdzono w odniesieniu do instalacji OZE wykorzystujących energię promieniowania słonecznego (z 1,5 MW do 4,1 MW).

W końcu omawianego roku **powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona** na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego wynosiła 52,3 tys. ha, co stanowiło 30,3% jego powierzchni ogólnej (w województwie – odpowiednio 31,6%). W odniesieniu do stanu w końcu 2014 r. zwiększyła się ona o 0,8%.

W końcu 2019 r. powierzchnia **terenów zieleni ogólnodostępnej** oraz **zieleni osiedlowej** w gminach BOF zajmowała 602,1 ha i stanowiła 0,3% jego powierzchni ogólnej. W porównaniu z końcem 2014 r. uległa ona niewielkiemu ograniczeniu (o 2,8%).

Na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego w analizowanym roku wytworzono 109,9 tys. t **odpadów** (z wyłączeniem odpadów komunalnych), co oznacza, że ich udział w odpadach wytworzonych w województwie podlaskim wyniósł 22,3%. W odniesieniu do 2014 r. ilość odpadów wytworzonych na terenie BOF zmniejszyła się o 8,5%.

W 2019 r. z gmin należących do BOF zebranych zostało 140,7 tys. t **odpadów komunalnych** (tj. 42,1% ogółu odpadów komunalnych w Podlaskiem), z czego 58,7% stanowiły odpady zmieszane i 41,3% – odpady zebrane selektywnie.

Ilość zmieszanych odpadów komunalnych wyniosła 82,5 tys. t, co stanowiło 36,1% ogółu odpadów tego rodzaju w województwie podlaskim. Oznacza to spadek o 9,8% w stosunku do 2014 r. Na 1 mieszkańca BOF przypadało średnio 164,2 kg odpadów zmieszanych zebranych z gospodarstw domowych, przy czym najwięcej w gminach: Juchnowiec Kościelny (250,2 kg), Wasilków (235,8 kg) oraz Supraśl (215,2 kg), a najmniej – na terenie gmin Łąpy (110,4 kg) i Turośń Kościelna (114,7 kg).

Masa odpadów zebranych selektywnie wzrasta z roku na rok. W 2019 r. na terenie BOF zebrano w ten sposób 58,2 tys. t odpadów komunalnych, tj. 55,4% ogółu odpadów tego rodzaju w Podlaskiem. W przeliczeniu na 1 mieszkańca BOF zebrano selektywnie z gospodarstw domowych 127,0 kg odpadów. Wśród gmin BOF najwyższym wskaźnikiem charakteryzowały się miasto Białystok (145,7 kg) i gmina Supraśl (116,8 kg), a najniższym – gminy Wasilków (50,9 kg) i Dobrzyniewo Duże (63,7 kg). W strukturze odpadów zebranych selektywnie dominowały odpady biodegradowalne – 37,4% ogółu, wielkogabarytowe – 16,5% oraz zmieszane odpady opakowaniowe – 11,9%.

W końcu 2019 r. na terenie BOF funkcjonowały 2 **składowiska** przyjmujące odpady komunalne o łącznej powierzchni 26,1 ha, usytuowane w gminach Juchnowiec Kościelny i Wasilków. W porównaniu ze stanem w końcu 2014 r. liczba składowisk zmniejszyła się o 1 (zamknięto składowisko w gminie Łąpy), a ich łączna powierzchnia została zwiększona o 4,7 ha.

W 2019 r. z terenu BOF odebrano 112,0 dam³ **nieczystości ciekłych**, czyli o 20,8% więcej niż 5 lat wcześniej. Stanowiły one 30,1% ogółu nieczystości wywiezionych do oczyszczalni ścieków lub stacji zlewnych w województwie podlaskim.

Wartość **nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska** w 2019 r. na obszarze BOF wyniosła 153,2 mln zł (w cenach bieżących) i stanowiła 46,7% ogółu tego rodzaju nakładów w województwie podlaskim. Były one znacznie niższe (o 38,7%) niż w 2014 r.

Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej na terenie BOF w omawianym roku ukształtowały się na poziomie 34,0 mln zł (w cenach bieżących), a ich udział w tych nakładach w województwie podlaskim wyniósł 41,5%. Były one prawie 2,5-krotnie wyższe w stosunku do zanotowanych 5 lat wcześniej.

W końcu 2019 r. **lasy** w Białostockim Obszarze Funkcjonalnym zajmowały obszar 63,1 tys. ha i stanowiły 10,1% ich ogólnej powierzchni w województwie podlaskim. W porównaniu ze stanem w końcu 2014 r. ich powierzchnia zwiększyła się o 0,2%. Wskaźnik lesistości w BOF w końcu analizowanego roku wynosił 36,5%, podczas gdy w Podlaskiem ukształtował się na poziomie 30,9%. Wśród gmin BOF wskaźnik ten był bardzo zróżnicowany. Najwyższy wystąpił w gminach Czarna Białostocka – 74,3% i Supraśl – 67,3%, natomiast najniższy w gminach Łąpy – 13,4% i Juchnowiec Kościelny – 15,8%.

Na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego w końcu 2019 r. mieszkało 421,2 tys. osób, tj. o 7,9 tys. osób więcej niż 5 lat wcześniej. **Ludność** BOF w analizowanym okresie stanowiła 35,7% ogółu mieszkańców województwa podlaskiego. Na przestrzeni pięciu lat największy przyrost liczby ludności odnotowano w gminie Wasilków (o 13,5%). Ubytek mieszkańców wystąpił natomiast w dwóch gminach BOF – Łapy i Czarna Białostocka (odpowiednio o 3,1% i 2,0%).

Analizując strukturę ludności według ekonomicznych grup wieku w latach 2014–2019, można zauważyć, iż sukcesywnie zmniejszał się udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej populacji mieszkańców BOF (z 64,4% do 60,8%), a zwiększał się odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym (z 18,2% do 21,0%).

W 2019 r., podobnie jak 5 lat wcześniej, na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego zanotowano dodatni **przyrost naturalny**. Był on wyższy od notowanego w 2014 r. i wyniósł 846. **Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych** na pobyt stały było również dodatnie i ukształtowało się na poziomie 1085, tj. wyższym niż w 2014 r. Na terenie BOF występuje odwrotna tendencja niż w województwie podlaskim, gdzie od kilku lat notowany jest ujemny przyrost naturalny, a od wielu lat – ujemne ogólne saldo migracji na pobyt stały. Wśród gmin BOF najwyższe wartości wskaźników przyrostu naturalnego na 1000 ludności i salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na 1000 ludności stwierdzono w gminie Wasilków (odpowiednio 6,08 i 29,72).

Według założeń **prognozy ludności** gmin do roku 2030, opracowanej przez Główny Urząd Statystyczny, liczba ludności Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego w ciągu najbliższych jedenastu lat zwiększy się o 1,7 tys., tj. o 0,4%. Przyrostem liczby mieszkańców będą charakteryzować się gminy położone w bezpośrednim sąsiedztwie stolicy województwa, a największym – gmina Juchnowiec Kościelny (o 14,0%). Według prognozy najgłębszy spadek liczby ludności będzie dotyczył gminy Łapy (o 7,1%).

Analizując ludność według ekonomicznych grup wieku, można zauważyć, iż od 2019 r. do 2030 r. w gminach BOF zmniejszy się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym (odpowiednio o 6,3% i 5,0%). Wzrosnąć natomiast liczebność populacji osób w wieku poprodukcyjnym (o 21,8%).

W końcu 2019 r. na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego **pracowało** (poza podmiotami gospodarczymi o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie) 110,7 tys. osób, tj. o 12,9% więcej niż 5 lat wcześniej. Osoby pracujące stanowiły 46,7% ogólnej liczby pracujących w omawianej grupie podmiotów w województwie podlaskim. W porównaniu ze stanem w końcu 2014 r. we wszystkich gminach należących do BOF zaobserwowano wzrost liczby pracujących, przy czym największy stwierdzono w gminie Zabłudów (o 129,6%), zaś najmniejszy – w gminie Łapy (o 4,3%).

W końcu analizowanego roku liczba **bezrobotnych zarejestrowanych** na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego wynosiła 10,3 tys. i była o 51,0% niższa od zanotowanej 5 lat wcześniej. Osoby bezrobotne na terenie BOF stanowiły 30,9% bezrobotnych ogółem zarejestrowanych w województwie podlaskim. W odniesieniu do stanu w końcu 2014 r. spadek liczby bezrobotnych zaobserwowano we wszystkich gminach Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego, przy czym największy odnotowano w gminie Choroszcz (o 58,7%).

Według stanu w końcu 2019 r., na terenie BOF znajdowało się 180,6 tys. mieszkań, tj. 39,2% ogółu **mieszkań w zasobach mieszkaniowych** województwa podlaskiego, a ich liczba wzrosła o 8,8% w odniesieniu do końca 2014 r. Wśród gmin BOF najwięcej mieszkań odnotowano w mieście Białystok (134,4 tys.) oraz w gminach Łapy (7,6 tys.) i Wasilków (6,8 tys.). W porównaniu ze stanem zanotowanym w końcu 2014 r. najwyższy wzrost liczby mieszkań odnotowano w gminie Wasilków (o 24,7%).

W końcu omawianego roku zdecydowana większość lokali mieszkalnych w gminach BOF była wyposażona w **instalacje techniczno-sanitarne**, takie jak: wodociąg – 98,0% ogólnej liczby mieszkań na terenie BOF (w województwie – 93,4%), ustęp – 96,3% (w województwie – 89,0%), łazienkę – 95,0% (w województwie – 87,1%), centralne ogrzewanie – 91,2% (w województwie – 79,3%) oraz gaz z sieci – 73,2% (w województwie – 32,1%). Sytuacja w tym zakresie w ciągu ostatnich pięciu lat uległa poprawie.

W 2019 r. na terenie gmin należących do BOF oddano do użytkowania 3568 mieszkań. Stanowiły one 58,6% ogółu **mieszkań oddanych do użytkowania** w województwie podlaskim w omawianym roku. Oznacza to, że ich liczba wzrosła o 50,1% w stosunku do zanotowanej w 2014 r., a najbardziej w gminie Wasilków (ponad 3-krotnie).

W końcu 2019 r. w gminach należących do BOF z **sieci wodociągowej** korzystało 95,5% (w województwie – 90,8%) ogółu ludności, z **sieci kanalizacyjnej** – 87,7% (w województwie – 64,8%), z **gazu sieciowego** – 71,4% (w województwie – 29,2%). Wraz z rozwojem infrastruktury w porównaniu z końcem 2014 r. wzrosła liczba ludności BOF korzystającej z wyżej wymienionych sieci odpowiednio o: 2,2%, 3,2% i 2,0%.

We wrześniu 2019 r. na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego funkcjonowało 61 **ponadpodstawowych szkół dla młodzieży**, w których kształciło się łącznie 19,8 tys. uczniów. W porównaniu z analogicznym okresem 2014 r. przybyło 5 placówek, natomiast liczba uczniów zwiększyła się o 23,6%. Uczniowie szkół ponadpodstawowych BOF stanowili 43,4% ogółu uczniów na tym etapie kształcenia w województwie podlaskim.

W końcu grudnia 2019 r. na **uczelniach** BOF kształciło się 24,1 tys. studentów (łącznie z cudzoziemcami), tj. o 25,9% mniej niż 5 lat wcześniej. Stanowili oni 83,6% ogółu studentów w województwie podlaskim.

Wychowaniem przedszkolnym w gminach BOF w 2019 r. objęto 17,3 tys. dzieci, tj. o 23,0% więcej niż 5 lat wcześniej. Do placówek zlokalizowanych na tym obszarze uczęszczało 42,5% ogółu dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w województwie podlaskim.

W zakresie **ambulatoryjnej opieki zdrowotnej** (w przychodniach i w ramach praktyk lekarskich) w ciągu 2019 r. na terenie BOF udzielono łącznie 4,7 mln porad lekarskich i stomatologicznych (tj. 46,9% ogółu takich porad udzielonych w województwie podlaskim), czyli o 2,1% więcej niż w 2014 r.

W końcu grudnia 2019 r. na terenie BOF działały 63 **placówki opieki nad dzieckiem do 3 lat**, co stanowiło ponad połowę (56,3%) wszystkich takich placówek funkcjonujących w województwie podlaskim. Ich liczba wzrosła ponad 2-krotnie w odniesieniu do stanu sprzed pięciu lat. W tym czasie żłobki i kluby dziecięce zlokalizowane na terenie BOF posiadały łącznie 2,9 tys. miejsc, tj. ponad 2-krotnie więcej niż 5 lat wcześniej. W przeliczeniu na 1000 dzieci w wieku do 3 lat najlepsza sytuacja pod względem liczby miejsc wystąpiła w mieście Białystok (gdzie wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 224) oraz w gminie Supraśl (206). W ciągu 2019 r. w żłobkach i klubach dziecięcych przebywało 4,3 tys. dzieci (tj. 65,1% ogółu dzieci w województwie uczęszczających do tego typu placówek), co oznacza ponad 2-krotny wzrost w porównaniu z 2014 r.

W końcu 2019 r. w **domach i zakładach stacjonarnej pomocy społecznej** zlokalizowanych na obszarze BOF przebywało 1,5 tys. mieszkańców (w województwie podlaskim – 3,3 tys.), tj. o 0,8% więcej w odniesieniu do stanu sprzed pięciu lat.

W 2019 r. ze **świadczeń środowiskowej pomocy społecznej** na terenie BOF skorzystało 16,4 tys. osób, tj. 3,9% ogólnej liczby ludności zamieszkałej na tym obszarze i 22,8% ogółu osób korzystających z takich świadczeń w województwie podlaskim. Oznacza to, że w odniesieniu do 2014 r. liczba korzystających z tego typu świadczeń w BOF zmniejszyła się o 42,0%. Wśród gmin BOF największy udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem odnotowano w gminie Łapy (10,4%), a najmniejszy – w gminie Supraśl (2,5%).

Na terenie BOF w 2019 r. na **świadczenia rodzinne** mające na celu finansowe wsparcie rodziny, jeśli na jej utrzymaniu pozostaje dziecko (dzieci) lub osoba niepełnosprawna wymagająca opieki i pomocy, wydatkowano 95,6 mln zł (w Podlaskiem – 320,7 mln zł). Kwota ta uległa zwiększeniu o 74,0% w relacji do zanotowanej w 2014 r. Zasiłki rodzinne na dzieci otrzymywało 9,7 tys. rodzin (w województwie podlaskim – 36,4 tys.), czyli o 7,7% więcej niż 5 lat wcześniej.

W ciągu 2019 r. 11 **muzeów i oddziałów muzealnych** na terenie BOF zwiedziło 213,5 tys. osób (44,7% ogółu zwiedzających tego rodzaju placówki w Podlaskiem), tj. o 8,2% więcej niż w 2014 r.

W analizowanym roku 3 **galerie sztuki** (wszystkie na terenie Białegostoku) w obrębie BOF przyjęły 91,6 tys. zwiedzających (w województwie podlaskim – 105,4 tys.), tj. o 71,1% więcej w odniesieniu do 2014 r. Jednocześnie w przedstawieniach i koncertach 6 **teatrów i instytucji muzycznych** uczestniczyło 231,8 tys. widzów i słuchaczy (92,7% ogółu widzów i słuchaczy w Podlaskiem), czyli o 20,5% więcej niż 5 lat wcześniej.

Życie kulturalne na obszarze Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego koncentruje się również w **centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach**. W 2019 r. 36 instytucji tego rodzaju zorganizowało 2,1 tys. imprez, podczas gdy w województwie podlaskim odnotowano 8,6 tys. imprez. Oznacza to wzrost o 1,4% w porównaniu z 2014 r. Wzięło w nich udział 382,6 tys. osób (w Podlaskiem – 1508,7 tys. osób), czyli o 23,1% mniej niż 5 lat wcześniej.

W ciągu 2019 r. 5 **kin stałych** w obrębie BOF zgromadziło 938,9 tys. widzów (66,8% wszystkich widzów w województwie podlaskim), tj. o 44,7% więcej niż w 2014 r.

W 2019 r. w **turystycznych obiektach noclegowych** zatrzymało się 301,8 tys. turystów, a ich udział w ogólnej liczbie korzystających z noclegów w województwie podlaskim wyniósł 43,8%. Liczba korzystających z tych obiektów wzrosła o 1,1% w porównaniu z zanotowaną w 2014 r. Turyści zagraniczni stanowili 30,5% ogółu turystów korzystających z bazy noclegowej na terenie BOF.

W końcu 2018 r. na terenie BOF działało 169 **klubów sportowych**, tj. 36,8% wszystkich klubów sportowych w Podlaskiem. Było ich o 23 więcej niż 4 lata wcześniej. Według stanu w końcu 2018 r. kluby sportowe liczyły 14,9 tys. członków, tj. o 29,4% więcej niż w końcu 2014 r., a ćwiczyło w nich 14,1 tys. osób, tj. odpowiednio o 31,3% więcej.

Według danych Zarządu Białostockiej Komunikacji Miejskiej, w 2019 r., podobnie jak w 2014 r., **komunikacją miejską** przewożono mieszkańców 7 gmin z terenu Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego. W odniesieniu do stanu sprzed pięciu lat nie zmieniła się również liczba linii autobusowych komunikacji miejskiej i wyniosła 42. Ogólna długość linii autobusowych w gminach BOF wyniosła 619 km, czyli zwiększyła się o 24 km w porównaniu z 2014 r. Liczba pasażerów przewiezionych taborem komunikacji miejskiej w omawianym roku ukształtowała się na poziomie 90,4 mln i była o 11,1 mln niższa od zanotowanej przed pięcioma laty.

W końcu analizowanego roku łączna długość **ścieżek rowerowych** na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego wynosiła 231,1 km i stanowiła 36,7% ogółu ścieżek rowerowych w województwie podlaskim. Długość dróg dla rowerów na terenie gmin należących do BOF wzrosła o 91,8 km w odniesieniu do zanotowanej 5 lat wcześniej.

W 2019 r. na obszarze BOF w systemie **BiKeR** (Białostockiej Komunikacji Rowerowej) zarejestrowanych było 92 tys. użytkowników, tj. ponad 3,5-krotnie więcej niż w 2014 r. Dokonali oni 484 tys. wypożyczeń, co oznacza wzrost odpowiednio o 38,3%.

W końcu 2019 r. na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego znajdowało się 85 **supermarketów**, 6 **hipermarketów** oraz 1 **dom towarowy** i 3 **domy handlowe**. W odniesieniu do stanu w końcu 2014 r. liczba hipermarketów i domów towarowych nie uległa zmianie. Zmniejszyła się natomiast liczba domów handlowych (o 1), a zwiększyła się liczba supermarketów (o 3).

W końcu omawianego roku na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego zarejestrowanych było 13 **targowisk stałych** i stanowiły one 16,7% wszystkich targowisk stałych działających na terenie województwa podlaskiego. Ich liczba wzrosła o 1 w stosunku do zanotowanej 5 lat wcześniej. Uzupełnieniem stałej sieci targowiskowej były **targowiska sezonowe**, których w tym czasie w gminach BOF funkcjonowało 52. Stanowiły one 71,2% ogólnej liczby takich targowisk znajdujących się w województwie podlaskim. W odniesieniu do stanu w końcu 2014 r. ich liczba zmniejszyła się o 16,1%.

W 2019 r. **dochody gmin** (łącznie z miastem na prawach powiatu) Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego przypadające na 1 mieszkańca ukształtowały się na poziomie 6703 zł, tj. o 33,7% wyższym niż 5 lat wcześniej. W odniesieniu do dochodów na 1 mieszkańca wszystkich gmin i miast na prawach powiatu województwa podlaskiego były one wyższe o 768 zł, tj. o 12,9%. Jednocześnie **wydatki gmin** (łącznie z miastem na prawach powiatu) BOF w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 6969 zł i były o 56,8% wyższe niż w 2014 r. Przewyższyły one wydatki przypadające na 1 mieszkańca wszystkich gmin i miast na prawach powiatu w województwie o 979 zł, tj. o 16,3%.

Według danych rejestru REGON, w końcu 2019 r. na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego zarejestrowanych było 48,8 tys. **podmiotów gospodarki narodowej** (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie). Stanowiły one 46,2% ogólnej liczby podmiotów w województwie podlaskim. W porównaniu ze stanem w końcu 2014 r. liczba podmiotów na terenie BOF zwiększyła się o 10,0%. Wzrost odnotowano we wszystkich gminach BOF, przy czym największy w gminie Zabłudów (o 32,6%).

W ciągu 2019 r. w gminach BOF zarejestrowano 4,6 tys. nowych podmiotów gospodarki narodowej (tj. o 8,8% więcej niż 5 lat wcześniej), podczas gdy działalność zlikwidowało 3,7 tys. podmiotów (tj. o 19,2% więcej niż w 2014 r.). Stanowiły one odpowiednio 47,3% i 55,4% ogółu takich podmiotów w Podlaskiem. W odniesieniu do 2014 r. we wszystkich gminach BOF (z wyjątkiem gminy Czarna Białostocka) odnotowano wzrost liczby podmiotów nowozarejestrowanych, a największy wystąpił w gminie Zabłudów (o 35,5%). W przypadku podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON, we wszystkich gminach BOF (z wyjątkiem miasta Białystok i gminy Dobryńiewo Duże) stwierdzono spadek ich liczby, przy czym najgłębszy – w gminie Czarna Białostocka (o 37,2%).

Executive summary

Białystok Functional Area (BFA), located in Podlaskie Voivodship, comprises Białystok city and 9 neighbouring gminas. Its **area** is 1728.2 km², i.e. 8.6% of total area of the voivodship. At the beginning of 2019 agricultural land constituted 50.4% of total area of BFA, forest land as well as wooded and bushy land – 37.8%, while built-up and urbanized land – 8.0%. Structure of land use has not changed significantly compared to the situation at the beginning of 2014. It is worth noting, however, that in the analyzed period the share of built-up and urbanized land in the total area increased by 0.5 pp.

In 2019, 44 ha of agricultural land in BFA (176 ha in Podlaskie Voivodship) were designated for **non-agricultural purposes**, which is an increase by 7 ha in relation to 2014.

At the end of analysed year, there were 182 ha of **devastated and degraded land** in BFA, which accounted for 6.6% of that land in the voivodship. The area decreased by 44 ha (19.5%) as compared to 2014.

In 2019 BFA gminas used 21.4 hm³ of water for the needs of national economy and population, which was 24.2% of the total **water consumption** in Podlaskie Voivodship. It was 0.9% higher than in 2014. In the analyzed year, the largest amount of water in BFA area was used for exploitation of water supply network (80.4% of the total), subsequently for agriculture and forestry (11.4%) as well as industry (8.2%). In relation to 2014, the largest decrease in water consumption was recorded in gmina Zabłudów (by 21.0%), which was mainly caused by a reduction of consumption in exploitation of water supply network.

In 2019 in BFA wastewater discharged into waters or into the ground amounted to 16.4 hm³ of **industrial and municipal wastewater** for treatment, which comprised 39.6% of the total of such wastewater in the voivodship. Its amount has grown by 3.5% in relation to 2014. The increase in the amount of wastewater was recorded in all BFA gminas, and the greatest – in gmina Juchnowiec Kościelny (by 32.2%). Just like in the past few years all this wastewater was treated.

At the end of 2019 in BFA gminas the rate of **population using wastewater treatment plants** in total population was 90.0% and it was by 21.3 pp higher than in Podlaskie Voivodship. This rate was similar to the rate observed five years earlier. Compared to the end of 2014, the largest increase in the percentage of population using wastewater treatment plants was noted in gmina Choroszcz – by 5.5 pp.

In 2019 within BFA, plants of significant nuisance to air purity emitted 0.1 thousand tonnes of **particulates** and 820.6 thousand tonnes of **gaseous pollution** (including carbon dioxide), which was respectively 11.2% and 38.4% of the total emission of particulate and gaseous pollution in Podlaskie Voivodship. In relation to 2014, the amount of emitted particulates and gaseous pollution within BFA decreased respectively by 46.8% and 13.6%.

In the analyzed year in BFA, the vast majority, i.e. 99.7% (in Podlaskie Voivodship – 98.7%) of particulates pollutants generated by **plants of significant nuisance** to air purity, was retained in pollutant reduction systems. In case of gaseous pollutants (excluding carbon dioxide), the ratio was 64.3% (in Podlaskie Voivodship – 24.5%). It means that in comparison with 2014, the reduction of particulates pollution was higher by 0.2 pp, and gaseous pollution – by 49.2 pp.

As of the end of 2019, total installation power of **renewable energy sources** (RES) in BFA was 95.1 MW and constituted 28.2% of total RES power installed in Podlaskie Voivodship. Compared to the end of 2014, it rose by 14.7%. At the end of analyzed year in BFA gminas the highest installation power was recorded in the case of RES installations using biomass (87.5 MW). In relation to the situation noted five years earlier, the largest increase in power (nearly 3 times) was found for RES installations using solar energy (from 1.5 MW to 4.1 MW).

At the end of described year, **area of special nature value under legal protection** within Białystok Functional Area amounted to 52.3 thousand ha, which was 30.3% of BFA total area (in the voivodship – respectively 31.6%). In comparison with the end of 2014, it increased by 0.8%.

As of the end of 2019, **generally accessible green areas** and **green areas of housing estates** in BFA covered 602.1 ha and constituted 0.3% of its total area. In relation to 2014, it was slightly reduced (by 2.8%).

In the analysed year, in Białystok Functional Area, there were 109.9 thousand tonnes of **waste** (excluding municipal waste) produced, which means that its share in waste produced in Podlaskie Voivodship amounted to 22.3%. Waste produced in BFA decreased by 8.5% in relation to 2014.

In the discussed period, 140.7 thousand tonnes of **municipal waste** were collected from gminas belonging to BFA (i.e. 42.1% of total municipal waste in Podlaskie), of which 58.7% was mixed waste and 41.3% – separately collected waste.

The amount of mixed municipal waste amounted to 82.5 thousand tonnes, which accounted for 36.1% of total waste of this type in Podlaskie Voivodship. It means a decrease by 9.8% compared to 2014. There were on average 164.2 kg of mixed waste collected from households per 1 inhabitant of BFA, with the highest number in gminas: Juchnowiec Kościelny (250.2 kg), Wasilków (235.8 kg) and Supraśl (215.2 kg), and the lowest – in gminas Łapy (110.4 kg) and Turośń Kościelna (114.7 kg).

Volume of waste collected separately increases from year to year. In 2019, 58.2 thousand tonnes of municipal waste were collected this way in BFA gminas, i.e. 55.4% of total waste of this kind in Podlaskie. Separately collected waste from households per 1 inhabitant of BFA was 127.0 kg. Among BFA gminas, the highest rate was characteristic for the city of Białystok (145.7 kg) and gmina Supraśl (116.8 kg), and the lowest – for gminas Wasilków (50.9 kg) and Dobrzyniewo Duże (63.7 kg). The structure of separately collected waste was dominated by biodegradable waste – 37.4% of total, bulky waste – 16.5% and mixed waste packaging – 11.9%.

In the end of 2019, in BFA gminas there were 2 **landfills** accepting municipal waste with total area of 26.1 ha, located in gminas Juchnowiec Kościelny and Wasilków. Compared to the end of 2014, the number of landfills decreased by 1 (the landfill in gmina Łapy was closed), and their total area increased by 4.7 ha.

In 2019, 112.0 dam³ of **liquid waste** was collected from BFA, i.e. 20.8% more than 5 years earlier. It accounted for 30.1% of total waste removed to wastewater treatment plants or drainage stations in Podlaskie Voivodship.

Outlays on fixed assets in environmental protection in 2019 within BFA were PLN 153.2 million (in current prices) and constituted 46.7% of total outlays of this kind in Podlaskie Voivodship. These outlays were significantly lower (by 38.7%) than in 2014.

Outlays on fixed assets in water management within BFA in a given year were PLN 34.0 million (in current prices) and their share in the total of such outlays in Podlaskie Voivodship amounted to 41.5%. They were by 20.5% higher than the ones noted in 2014. They were 2.5 times higher than noted 5 years before.

At the end of 2019 **forests** in Białystok Functional Area comprised 63.1 thousand ha and this was 10.1% of their total area in Podlaskie Voivodship. Compared to the end of 2014, their area increased by 0.2%. Forest cover indicator in BFA in the given period was 36.5%, whereas in Podlaskie Voivodship – 30.9%. Among BFA gminas, this indicator was very diverse. The highest was in gminas Czarna Białostocka – 74.3% and Supraśl – 67.3%, while the lowest in gminas Łapy – 13.4% and Juchnowiec Kościelny – 15.8%.

At the end of 2019 in BFA there were 421.2 thousand residents, i.e. 7.9 thousand persons more than 5 years previously. BFA **population** in a given period constituted 35.7% of the total of Podlaskie Voivodship residents. Over the five years, the highest population growth was recorded in gmina Wasilków (by 13.5%). On the other hand, the population decline occurred in two BFA gminas – Łapy and Czarna Białostocka (by 3.1% and 2.0%, respectively).

Analysing the structure of population by economic age groups in the years 2014–2019, it can be noticed that the share of population at working age in the total BFA residents was gradually diminishing (from 64.4% to 60.8%), and the share of post-working age population was increasing (from 18.2% to 21.0%).

In 2019, just like 5 years earlier, in Białystok Functional Area a positive **natural increase** was noted. It was higher than in 2014 and amounted to 846. **Internal and international net migration** for permanent residence was also positive and amounted to 1085, which means that it was higher than in 2014. In the case of internal and international net migration for permanent residence BFA shows a reverse tendency in comparison with Podlaskie Voivodship, where there has been a negative natural increase for the last few years, and for many years – a negative total net migration for permanent residence. Among BFA gminas, the highest values of natural increase per 1000 population as well as internal and international net migration per 1000 population were found in gmina Wasilków (6.08 and 29.72, respectively).

According to the assumptions of **population projection** of gminas to 2030, prepared by the Statistics Poland, the population of Białystok Functional Area will increase by 1.7 thousand, i.e. by 0.4%, over the next eleven years. The number of inhabitants will increase in gminas located in the immediate vicinity of the capital of the voivodship, and the largest population growth will be noted in gmina Juchnowiec Kościelny (by 14.0%). According to the projection, the greatest population decrease will concern gmina Łapy (by 7.1%).

When analysing the population according to economic age groups, it can be noticed that from 2019 to 2030 in BFA gminas the number of pre-working and working age population will decrease (by 6.3% and 5.0%, respectively). On the other hand, the number of post-working age population will increase (by 21.8%).

At the end of 2019, in Białystok Functional Area there were 110.7 thousand of **employed** persons (excluding entities employing up to 9 persons or private farms in agriculture), i.e. 12.9% more than in the analogous period in 2014. Employed persons comprised 46.7% of the total employed in a given group of entities in Podlaskie Voivodship. Compared to the situation at the end of 2014, an increase in the number of employed persons was observed in all gminas belonging to BFA, the greatest – in gmina Zabłudów (by 129.6%), and the lowest – in gmina Łapy (by 4.3%).

At the end of the analysed year, the number of **registered unemployed persons** in Białystok Functional Area was 10.3 thousand and was by 51.0% lower than 5 years previously. Unemployed persons in BFA comprised 30.9% of total unemployed persons registered in Podlaskie Voivodship. In relation to the end of 2014, a decrease in the number of unemployed was observed in all gminas of Białystok Functional Area, with the largest recorded in gmina Choroszcz (by 58.7%).

As of the end of 2019, there were 180.6 thousand of dwellings, i.e. 39.2% of total number of dwellings in Podlaskie Voivodship's **dwelling stocks**, and their number increased by 8.8% compared to the end of 2014. Among BFA gminas, the largest number of dwellings was recorded in the city of Białystok (134.4 thousand) and in gminas Łapy (7.6 thousand) and Wasilków (6.8 thousand). In relation to the end of 2014, the highest increase in the number of dwellings was noted in gmina Wasilków (by 24.7%).

At the end of a given year a vast majority of residential buildings in BFA gminas was fitted with **technical and sanitary installations**, such as: water supply – 98.0% of the total number of BFA dwellings (in the voivodship – 93.4%), lavatory – 96.3% (in the voivodship – 89.0%), bathroom – 95.0% (in the voivodship – 87.1%), central heating – 91.2% (in the voivodship – 79.3%) as well as gas from a gas supply system – 73.2% (in the voivodship – 31.2%). Within last years the situation has improved.

In 2019 in BFA there were 3568 dwellings completed. They constituted 58.6% of the total **dwellings completed** in Podlaskie Voivodship in a given year. It means that their number increased by 50.1% in comparison with 2014, the most – in gmina Wasilków (more than 3 times).

At the end of 2019 in gminas belonging to BFA 95.5% of total population used **water supply system** (in the voivodship – 90.8%), 87.7% – **sewage system** (in the voivodship – 64.8%), 71.4% – **gas supply system** (in the voivodship – 29.2%). As infrastructure was developing, the number of BFA population using abovementioned systems grew in relation to 2014 by 2.2%, 3.2% and 2.0% respectively.

In September 2019 in Białystok Functional Area there were 61 functioning **post-primary schools for youth**, where in total 19.8 thousand of students were in education. In comparison with the analogous period of 2014, there were 5 establishments more, whereas the number of students increased by 23.6%. Post-primary school students of BFA comprised 43.4% of the total of students at this level of education in Podlaskie Voivodship.

At the end of December 2019 there were 24.1 thousand of students (including foreigners) in **higher education institutions** of BFA, which was 25.9% less than five years previously. They comprised 83.6% of all students in Podlaskie Voivodship.

In **pre-primary education** in BFA gminas in 2019 there were 17.3 thousand of children, i.e. 23.0% more than 5 years previously. Establishments located in this area hosted 42.5% of the total of children under pre-primary education in Podlaskie Voivodship.

During 2019 in BFA, **out-patients health care** (out-patients departments and medical practices) provided 4.7 million of medical and dental consultations (i.e. 46.9% of the total of such consultations provided in Podlaskie Voivodship), namely 2.1% more than in 2014.

At the end of December 2019, in BFA there were 63 **childcare establishments for children under the age of 3**, which comprised over half (56.3%) of all these establishments functioning in Podlaskie Voivodship. Their number grew more than 2 times in relation to their number five years earlier. In the analysed period nurseries and children's clubs located in BFA had in total 2.9 thousand of places, i.e. over 2 times more than five years previously. The best situation in terms of the number of places per 1000 children up to the age of 3, was in the city of Białystok (where this indicator was 224) and in gmina Supraśl (206). Within 2019 there were 4.3 thousand of children (i.e. 65.1% of the total number of children in the voivodship attending this type of establishments), which means more than a two-fold increase in relation to 2014.

At the end of 2019 there were 1.5 thousand of residents (in Podlaskie Voivodship – 3.3 thousand) in **stationary homes and facilities of social welfare** located in BFA, i.e. 0.8% more than five years previously.

In 2019 in BFA **social assistance at domicile** was rendered to 16.4 thousand of population, i.e. to 3.9% of the total of population living within this area and to 22.8% of total of population receiving this assistance in Podlaskie Voivodship. It means that in relation to 2014 the number of persons making use of this assistance in BFA decreased by 42.0%. Among BFA gminas, the highest share of persons benefiting from social assistance at domicile in total of population was recorded in gmina Łapy (10.4%), and the lowest - in gmina Supraśl (2.5%).

In 2019, in BFA, PLN 95.6 million was spent on **family benefits** aimed at providing financial support to family, if there is a child (children) or a disabled person requiring care and assistance (in Podlaskie – PLN 320.7 million). PLN). The amount increased by 74.0% compared to the one recorded in 2014. Family allowances for children were received by 9.7 thousand families (in Podlaskie Voivodship – 36.4 thousand), i.e. 7.7% more than 5 years earlier.

Within 2019, 213.5 thousand of persons visited 11 **museums with branches** in BFA (44.7% of all visitors of this type of facilities in Podlaskie), i.e. 8.2% more than in 2014.

In the analysed year, 3 **art galleries** (all in Białystok) in BFA received 91.6 thousand of visitors (in Podlaskie – 105.4 thousand), i.e. 71.1% more compared to 2014. At the same time, 231.8 thousand of viewers and listeners (92.7% of total of audience in Podlaskie) participated in performances and concerts of 6 **theatres and musical institutions**, i.e. 20.5% more than 5 years before.

Cultural life in Białystok Functional Area is also concentrated in **centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres**. In 2019, 36 institutions of this type organized 2.1 thousand of events, while in Podlaskie Voivodship there were 8.6 thousand of events. It means an increase by 1.4% in comparison with 2014. 382.6 thousand of persons (in Podlaskie – 1508.7 thousand) participated in them, i.e. 23.1% less than 5 years earlier.

In 2019, 5 **fixed cinemas** within BFA gathered 938.9 thousand of viewers (66.8% of all viewers in Podlaskie Voivodship), i.e. 44.7% more than in 2014.

In 2019, 301.8 thousand of tourists made use of **tourist accommodation establishments**, and their share in the total of tourists accommodated in Podlaskie Voivodship was 43.8%. The number of the accommodated in these establishments grew by 1.1% in comparison with their number in 2014. Foreign tourists constituted 30.5% of the total of tourists accommodated in accommodation establishments in BFA.

At the end of 2018, 169 **sports clubs** operated in BFA, i.e. 36.8% of all sports clubs in Podlaskie. Their number increased by 23 in relation to 2014. As at the end of 2018, sports clubs had 14.9 thousand of members, i.e. 29.4% more than at the end of 2014. There were 14.1 thousand of persons practising sports, i.e. respectively 31.3% more.

According to the data of the Board of Public Transport Authority of Białystok in 2019, as in 2014, residents of 7 gminas from Białystok Functional Area were transported by **urban transport**. Compared to the situation five years before, the number of urban transport bus lines did not change as well and amounted to 42. The total length of bus lines in BFA gminas was 619 km, i.e. it increased by 24 km in relation to 2014. The number of passengers transported by urban transport fleet in the discussed year amounted to 90.4 million and was lower by 11.1 million than recorded five years ago.

Within the analysed period the total length of **bicycle paths** in Białystok Functional Area was 231.1 km, which was 36.7% of the total of bicycle paths in Podlaskie Voivodship. The length of bicycle tracks in the area of gminas belonging to BFA increased by 91.8 km in relation to the one noted in 2014.

In 2019 in BFA there were 92 thousand of users registered in a **BiKeR** system (Białystok Public Bikes), which was over 3.5 times more than in 2014. There were 484 thousand of rentals, i.e. respectively 38.3% more.

At the end of 2019 there were 85 functioning **supermarkets**, 6 **hypermarkets**, 1 **department store** and 1 **trade store** in Białystok Functional Area. In relation to the analogous period of 2014 the number of hypermarkets and department stores remained the same. The number of trade stores, however, diminished (by 1) and the number of supermarkets has grown (by 3).

At the end of a given year in Białystok Functional Area there were 13 registered **permanent marketplaces** and they constituted 16.7% of all permanent marketplaces functioning in Podlaskie Voivodship. Their number grew by 1 in comparison with the number noted 5 years previously. **Seasonal marketplaces**, 52 functioning at this time in BFA, constituted a supplement to permanent marketplace network. They constituted 71.2% of the total number of seasonal marketplaces in Podlaskie Voivodship. Their number fell by 16.1% in relation to the end of 2014.

In 2019 BFA **gmina revenues** (including city with powiat status) per capita amounted to PLN 6703, i.e. by 33.7% higher than 5 years before. In relation to revenues per capita of all gminas and cities with powiat status of Podlaskie Voivodship they were higher by PLN 768, i.e. by 12.9%. At the same time BFA **gmina expenditures** (including city with powiat status) per capita were PLN 6969 and they were by 56.8% higher than in 2014. They exceeded expenditure per capita of all gminas and cities with powiat status in the voivodship by PLN 979, i.e. by 16.3%.

According to REGON register data, at the end of 2019 there were registered 48.8 thousand of **entities of national economy** (excluding persons tending private farms in agriculture). They comprised 46.2% of the total number of entities in Podlaskie Voivodship. In comparison with the end of 2014, the number of BFA entities grew by 10.0%. The increase was recorded in all BFA gminas, however the highest in gmina Zabłudów (by 32.6%).

During the entire 2019 there were 4.6 thousand of new entities of national economy registered in BFA gminas (which is 8.8% more than 5 years before), while 3.7 thousand of entities liquidated their activity (i.e. 19.2% more than in 2014). Respectively, they comprised 47.3% and 55.4% of the total of such entities in Podlaskie. In relation to 2014, in all BFA gminas (with the exception of gmina Czarna Białostocka) an increase in the number of newly registered entities was recorded, the highest – in gmina Zabłudów (by 35.5%). In case of entities removed from the REGON register, in all BFA gminas (except for the city of Białystok and gmina Dobrzyniewo Duże) a decrease in their number was noted, the deepest – in gmina Czarna Białostocka (by 37.2%).

Rozdział 1. Stan i ochrona środowiska, leśnictwo

Chapter 1. Environmental protection, forestry

1.1 Stan i ochrona środowiska

1.1 Environmental protection

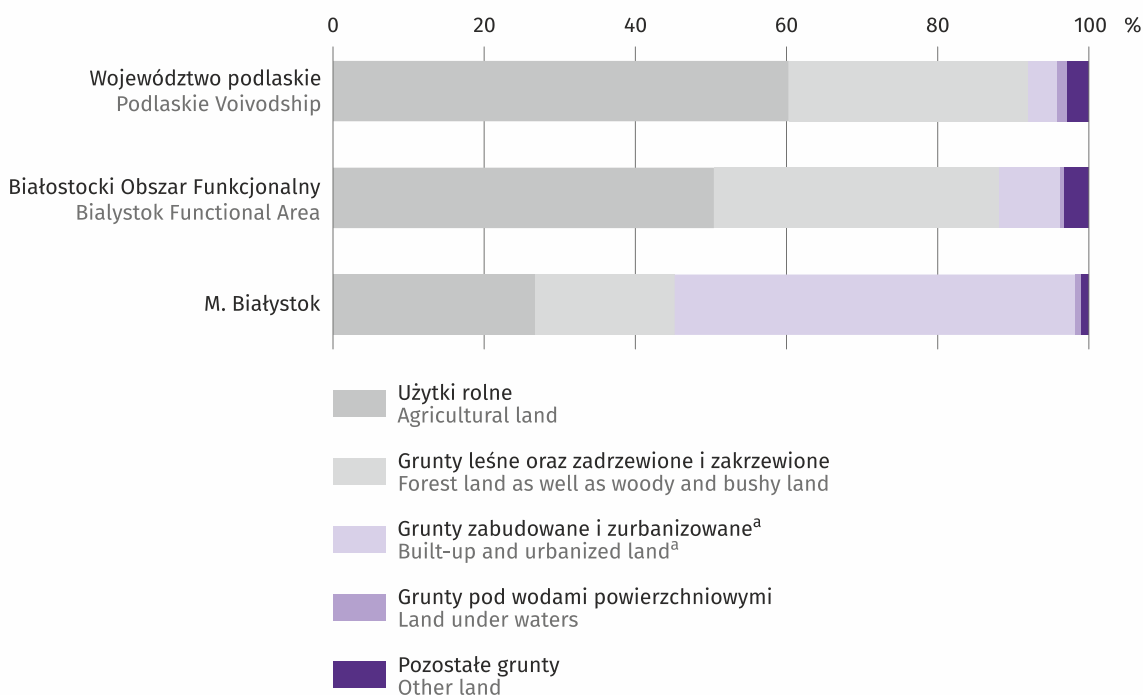
Białostocki Obszar Funkcjonalny (BOF), położony w województwie podlaskim, tworzy miasto Białystok i 9 otaczających je gmin. Zajmuje **powierzchnię** 1728,2 km², tj. 8,6% ogólnej powierzchni województwa. Największą pod względem powierzchni gminą jest Zabłudów, a jej udział w ogólnej powierzchni BOF wynosi 19,7%. Najmniejszy odsetek powierzchni ogólnej BOF (5,9%) przypada na miasto Białystok.

Wykres 1. Kierunki wykorzystania powierzchni w 2019 r.

Stan w dniu 1 stycznia

Chart 1. Directions of land use in 2019

As of 1st January

^a łącznie z gruntami przeznaczonymi pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych.

Źródło: dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego.

^a Including areas used for public road construction or railways.

Source: data of Marshal Office of Podlaskie Voivodship.

Według ewidencji geodezyjnej, na początku 2019 r. w strukturze powierzchni BOF dominowały użytki rolne, które zajmowały 50,4% całkowitej powierzchni, a w dalszej kolejności – grunty leśne, łącznie z zadrzewionymi i zakrzewionymi – 37,8%. Największy udział użytków rolnych w powierzchni ogólnej zanotowano w gminach Juchnowiec Kościelny (75,6%) i Turośń Kościelna (64,1%), a gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych – w Czarnej Białostockiej (77,0%) i Supraślu (69,4%). Dość duży odsetek (8,0%) powierzchni ogólnej BOF stanowiły także grunty zabudowane i zurbanizowane, przy czym najwyższy wystąpił w Białymstoku (53,1%), a najniższy w gminie Czarna Białostocka (2,9%).

W 2019 r. na obszarze BOF na cele nierolnicze wyłączone 44 ha gruntów rolnych (w województwie podlaskim – 176 ha), co oznacza spadek w porównaniu z rokiem poprzednim, kiedy dokonano wyłączenia 56 ha gruntów rolnych oraz wzrost o 7 ha w odniesieniu do 2014 r. W 2019 r. największą część tych gruntów przeznaczono na tereny osiedlowe (33 ha). Wśród gmin BOF największą powierzchnię na ten cel przeznaczyły miasto Białystok (23 ha) oraz gmina Supraśl (ponad 2 ha).

W końcu 2019 r. na terenie BOF znajdowały się 182 ha gruntów zdewastowanych i zdegradowanych (w województwie podlaskim – 2760 ha), co oznacza że ich powierzchnia nie uległa zmianie w ujęciu rocznym, ale zmniejszyła się o 44 ha w porównaniu z zanotowaną w końcu 2014 r. Wśród gmin BOF najwięcej gruntów tego typu w końcu analizowanego roku stwierdzono w gminach Zabłudów (39 ha) i Choroszcz (32 ha).

W 2019 r. zrehabilitowano 4 ha gruntów, tj. o 4 ha mniej niż w roku poprzednim i o 12 ha mniej niż 5 lat wcześniej oraz zagospodarowano 4 ha gruntów, tj. o 4 ha mniej w odniesieniu do 2018 r. oraz o 10 ha mniej w porównaniu z 2014 r. W 2019 r. zrehabilitowano i zagospodarowano po 2,2% ogólnej powierzchni gruntów zdewastowanych i zdegradowanych na obszarze BOF.

W 2019 r. w gminach BOF na potrzeby gospodarki narodowej i ludności zużyto 21,4 hm³ wody, co stanowiło 24,2% ogólnego **zużycia wody** w województwie podlaskim. Było ono o 0,8% niższe niż w roku poprzednim, ale o 0,9% wyższe niż 5 lat wcześniej. W 2019 r. na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego najwięcej wody zużyto na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej – 80,4% ogółu (w województwie podlaskim – 58,2%), a w dalszej kolejności na potrzeby rolnictwa i leśnictwa – 11,4% (w województwie podlaskim – 26,2%) oraz przemysłu – 8,2% (w województwie podlaskim – 15,6%). Odmienną strukturę zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności odnotowano w gminach Supraśl i Turośń Kościelna, w których najwięcej wody wykorzystano w rolnictwie i leśnictwie (odpowiednio 80,7% i 63,1% zużycia ogółem).

W 2019 r. na obszarze BOF do wód lub do ziemi odprowadzono 16,4 hm³ **ścieków przemysłowych i komunalnych** wymagających oczyszczania, co stanowiło 39,6% ogółu ścieków tego rodzaju w województwie. Ich ilość zwiększyła się zarówno w ujęciu rocznym, jak i w odniesieniu do 2014 r. odpowiednio o 0,4% i 3,5%. W porównaniu z 2018 r. największy wzrost wystąpił w gminie Turośń Kościelna (o 6,7%), a spadek – w gminie Łapy (o 3,6%), natomiast w relacji do 2014 r. odnotowano wzrost ilości ścieków we wszystkich gminach BOF, a największy – w gminie Juchnowiec Kościelny (o 32,2%).

Podobnie jak w poprzednich latach, ścieki te na terenie BOF poddane były w całości oczyszczaniu. Większość z nich oczyszczano w oczyszczalniach z podwyższonym usuwaniem biogenów, tj. wykorzystujących wysoko efektywne technologie oczyszczania umożliwiające zwiększoną redukcję azotu i fosforu. W 2019 r. udział tych ścieków w ogólnej ilości ścieków podlegających oczyszczaniu na obszarze BOF wyniósł 93,1%, ścieków oczyszczanych biologicznie – 5,8%, a w sposób mechaniczny – 1,1%.

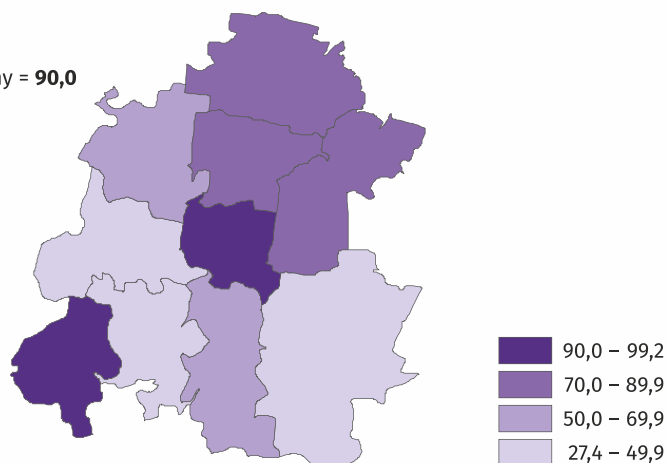
W końcu 2019 r. w granicach Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego funkcjonowało 12 **oczyszczalni ścieków** (w województwie podlaskim – 147), z tego 11 komunalnych i 1 przemysłowa. Ich liczba od 2014 r. nie uległa zmianie. W gminach BOF udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków wśród ludności ogółem w końcu 2019 r. wynosił 90,0% i był o 21,3 p. proc. wyższy niż w województwie podlaskim. W odniesieniu do stanu w końcu roku poprzedniego, jak i 2014 wskaźnik ten nieznacznie się zwiększył (odpowiednio o 0,3 p. proc. i 0,1 p. proc.). Największy odsetek ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię ścieków odnotowano w mieście Białystok (99,2%) i gminie Łapy (94,1%), zaś najmniejszy – w gminach Turośń Kościelna (27,4%) i Zabłudów (30,9%).

**Mapa 1. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 1. Population connected to wastewater treatment plants in % of total population in 2019
As of 31st December

Województwo podlaskie = **68,7**
Podlaskie Voivodship

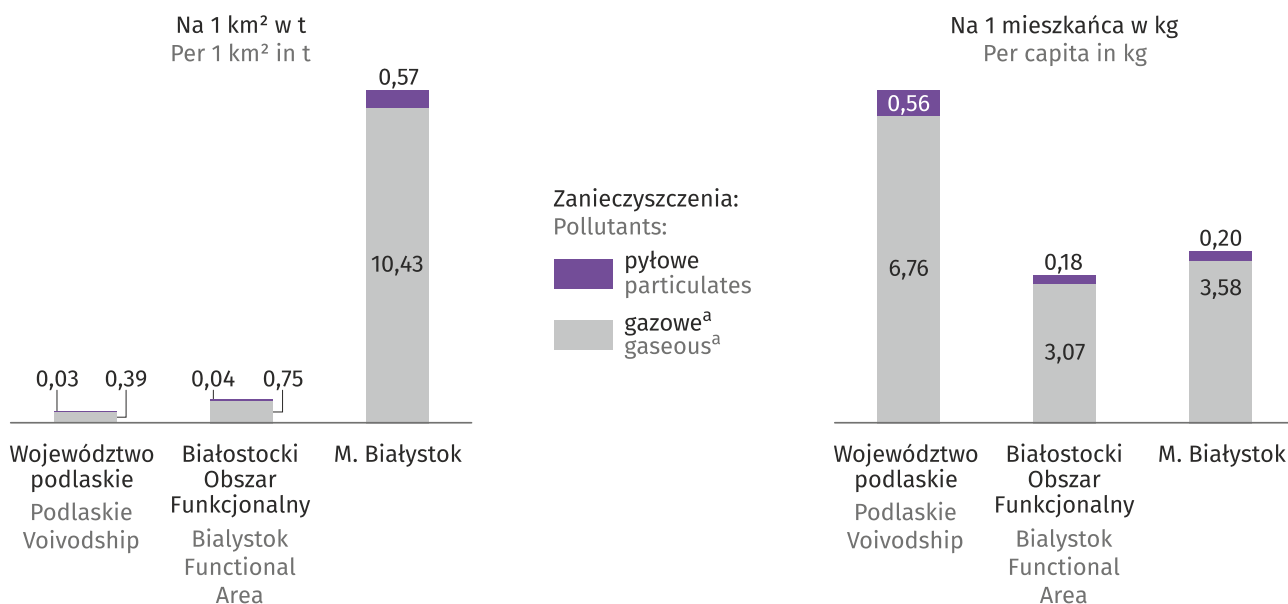
Białostocki Obszar Funkcjonalny = **90,0**
Białystok Functional Area

W 2019 r. na obszarze BOF wyemitowano z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza 0,1 tys. t **zanieczyszczeń pyłowych** i 820,6 tys. t **zanieczyszczeń gazowych** (łącznie z dwutlenkiem węgla), co stanowiło odpowiednio 11,2% i 38,4% ogólnej emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych w województwie podlaskim. Ilość wyemitowanych zanieczyszczeń pyłowych na terenie gmin BOF wzrosła w ujęciu rocznym o 15,6%, a w porównaniu z 2014 r. spadła o 46,8%. Podobną sytuację zaobserwowano w przypadku zanieczyszczeń gazowych. Ich emisja na obszarze BOF w 2019 r. zwiększyła się o 15,5% w stosunku do zanotowanej w poprzednim roku, a zmniejszyła się o 13,6% w odniesieniu do 2014 r.

Wykres 2. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w 2019 r.

Chart 2. Emission of air pollutants from plants of significant nuisance in 2019

a Bez dwutlenku węgla.
a Excluding carbon dioxide.

Wśród gmin wchodzących w skład BOF, we wszystkich analizowanych latach, najwięcej zanieczyszczeń pyłowych i gazowych zostało wyemitowanych z zakładów szczególnie uciążliwych zlokalizowanych w mieście Białystok. W 2019 r. emisje tych rodzajów zanieczyszczeń ukształtowały się tu odpowiednio na poziomie 0,1 tys. t i 793,3 tys. t, co oznacza, że były one wyższe niż w 2018 r. (odpowiednio o 26,1% i 16,8%), ale niższe niż w 2014 r. (odpowiednio o 48,7% i 12,8%).

Na terenie BOF w 2019 r. zdecydowana większość, tj. 99,7% (w województwie podlaskim – 98,7%) zanieczyszczeń pyłowych wytworzonych przez zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza, została zatrzymana w urządzeniach do ich redukcji. W przypadku zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) wskaźnik ten wyniósł 64,3% (w województwie podlaskim – 24,5%). Oznacza to, że stopień redukcji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych w stosunku do roku poprzedniego był niższy odpowiednio o 0,1 p. proc. i 6,5 p. proc., a w odniesieniu do 2014 r. – wyższy odpowiednio o 0,2 p. proc. i 49,2 p. proc.

Energia ze źródeł odnawialnych to energia uzyskiwana z naturalnych procesów przyrodniczych, stanowiąca alternatywę dla tradycyjnych, nieodnawialnych nośników energii wytwarzanych z paliw kopalnych. Jej wykorzystywanie przyczynia się do zmniejszenia oddziaływania na środowisko naturalne poprzez ograniczenie emisji szkodliwych substancji, zwłaszcza gazów cieplarnianych. Według danych Urzędu Regulacji Energetyki, w końcu grudnia 2019 r. sumaryczna moc instalacji **odnawialnych źródeł energii** (OZE) na obszarze BOF wynosiła 95,1 MW i stanowiła 28,2% ogólnej mocy OZE zainstalowanych w Podlaskiem. Wzrosła ona zarówno w odniesieniu do stanu w końcu 2018 r., jak i 2014 r. odpowiednio o 35,5% i 14,7%. W końcu 2019 r. w gminach BOF najwyższą moc zainstalowaną stwierdzono w przypadku instalacji OZE wykorzystujących biomasę (87,5 MW), natomiast w województwie podlaskim – energię wiatru (197,8 MW).

Ustanawianie obszarów prawnie chronionych jest ważnym elementem realizacji celów ochrony przyrody poprzez zabezpieczenie ekosystemów przed skutkami niekontrolowanej antropopresji. W końcu 2019 r. **powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona** na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego wynosiła 52,3 tys. ha (w województwie podlaskim – 638,7 tys. ha), co stanowiło 30,3% powierzchni ogólnej BOF (w Podlaskiem – 31,6%). W porównaniu z końcem 2018 r. pozostała ona na niezmiennym poziomie, natomiast w odniesieniu do stanu sprzed pięciu lat wzrosła o 0,8%. Spośród gmin BOF najwyższy udział powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionej w powierzchni ogólnej miały gminy Czarna Białostocka (74,6%) oraz Supraśl (66,7%), natomiast najniższy – miasto Białystok (1,0%) oraz gmina Juchnowiec Kościelny (9,9%).

Mapa 2. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona^a w % powierzchni ogólnej w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

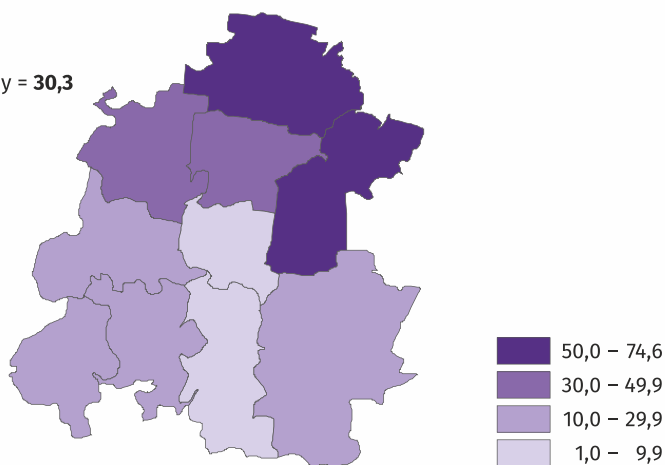
Map 2. Area of special nature value under legal protection^a in % of total area in 2019
As of 31st December

Województwo podlaskie = **31,6**

Podlaskie Voivodship

Białostocki Obszar Funkcjonalny = **30,3**

Białystok Functional Area

^a Dane nie uwzględniają informacji o obszarach sieci Natura 2000, obejmują tylko tę ich część, która mieści się w granicach pozostałych obszarów prawnie chronionych.

^a Data do not include information concerning the areas of Natura 2000 network, data include only the part located within the legally protected areas.

Najwyższą pozycję wśród prawnie chronionych form ochrony przyrody zajmują parki narodowe. W końcu 2019 r. ich powierzchnia wynosiła 5,7 tys. ha, co stanowiło 3,3% ogólnej powierzchni BOF. Ponadto, wśród prawnie chronionych obiektów i obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych zanotowano: rezerваты przyrody o powierzchni 2,1 tys. ha, parki krajobrazowe – 33,4 tys. ha, obszary chronionego krajobrazu – 11,1 tys. ha oraz pomniki przyrody – 115 szt.

W końcu 2019 r. powierzchnia **terenów zieleni ogólnodostępnej** (parków spacerowo-wypoczynkowych i zieleńców) oraz **zieleni osiedlowej** na obszarze BOF wynosiła 602,1 ha i stanowiła 0,3% jego powierzchni ogólnej oraz 47,7% powierzchni tego rodzaju terenów zielonych w województwie podlaskim. Uległa ona niewielkiemu ograniczeniu w stosunku do stanu w końcu 2018 r., jak i 2014 r. odpowiednio o 0,2% i 2,8%.

Na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego w 2019 r. wytworzono 109,9 tys. t **odpadów** (z wyłączeniem odpadów komunalnych), co oznacza, że ich udział w odpadach wytworzonych w województwie podlaskim wyniósł 22,3%. Ilość odpadów wytworzonych na terenie BOF zmniejszyła się o 63,6% w ujęciu rocznym i o 8,5% w odniesieniu do 2014 r., natomiast w skali województwa zanotowano jej spadek odpowiednio o 44,2% i 61,0%.

W 2019 r. z gmin należących do BOF zebranych zostało 140,7 tys. t **odpadów komunalnych** (tj. 42,1% ogółu odpadów komunalnych w Podlaskiem), z czego 58,7% stanowiły odpady zmieszane i 41,3% – odpady zebrane selektywnie.

Ilość zmieszanych odpadów komunalnych wyniosła 82,5 tys. t, co stanowiło 36,1% ogółu odpadów tego rodzaju w województwie podlaskim. Oznacza to wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim (o 11,0%), ale spadek w stosunku do 2014 r. (o 9,8%). Zdecydowana większość (83,6%) została odebrana od gospodarstw domowych. Na 1 mieszkańca BOF przypadało średnio 164,2 kg odpadów zmieszanych pochodzących z gospodarstw domowych, przy czym najwięcej w gminach: Juchnowiec Kościelny (250,2 kg), Wasilków (235,8 kg) oraz Supraśl (215,2 kg), a najmniej – na terenie gmin Łapy (110,4 kg) i Turośń Kościelna (114,7 kg).

Masa odpadów zebranych selektywnie wzrasta z roku na rok. W 2019 r. na terenie BOF zebrano w ten sposób 58,2 tys. t odpadów komunalnych (w tym 91,7% z gospodarstw domowych), tj. 55,4% ogółu odpadów tego rodzaju

w Podlaskiem. Ich ilość zwiększyła się w odniesieniu do roku poprzedniego o 34,8%. W przeliczeniu na 1 mieszkańca BOF zebrano selektywnie z gospodarstw domowych 127,0 kg odpadów. Wśród gmin BOF najwyższy wskaźnik odnotowano w mieście Białystok (145,7 kg) i gminie Supraśl (116,8 kg), a najniższy – w gminach Wasilków (50,9 kg) i Dobrzyniewo Duże (63,7 kg). W strukturze odpadów zebranych selektywnie dominowały odpady biodegradowalne – 37,4%, wielkogabarytowe – 16,5% oraz zmieszane odpady opakowaniowe – 11,9%.

W końcu 2019 r., podobnie jak rok wcześniej, na terenie BOF funkcjonowały 2 **składowiska** przyjmujące odpady komunalne o łącznej powierzchni 26,1 ha, usytuowane w gminach Juchnowiec Kościelny i Wasilków. W końcu analizowanego roku, w porównaniu z sytuacją sprzed pięciu lat, liczba składowisk zmniejszyła się o 1 (zamknięto składowisko w gminie Łapy), a łączna powierzchnia składowisk została zwiększona o 4,7 ha.

W 2019 r. z terenu BOF odebrano 112,0 dam³ **nieczystości ciekłych**, czyli więcej niż przed rokiem i 5 lat wcześniej odpowiednio o 3,8 dam³ (o 3,5%) oraz o 19,3 dam³ (o 20,8%). W 2019 r. ilość nieczystości ciekłych wywiezionych na obszarze BOF stanowiła 30,1% ogółu nieczystości wywiezionych do oczyszczalni ścieków lub stacji zlewnych w województwie podlaskim. Najwięcej nieczystości wywiezionych zanotowano w gminie Choroszcz – 48,8 dam³ oraz w mieście Białystok – 28,2 dam³, najmniej zaś w gminach Czarna Białostocka – 0,5 dam³ oraz Łapy – 0,7 dam³.

Wartość **nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska** (w cenach bieżących) w 2019 r. na obszarze BOF wyniosła 153,2 mln zł i stanowiła 46,7% ogółu nakładów tego rodzaju w Podlaskiem. Były one niższe niż w roku poprzednim i 2014, odpowiednio o 11,8% i 38,7%. W strukturze nakładów na ochronę środowiska w 2019 r. dominowały nakłady na gospodarkę ściekową i ochronę wód (74,9% ogółu) oraz na gospodarkę odpadami, ochronę i przywrócenie wartości użytkowej gleb oraz ochronę wód podziemnych i powierzchniowych (14,2% ogółu).

Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej na terenie BOF w analizowanym roku wyniosły 34,0 mln zł, a ich udział w tego rodzaju nakładach w województwie podlaskim ukształtował się na poziomie 41,5%. Były one o 39,8% niższe w stosunku do zanotowanych w roku poprzednim, ale prawie 2,5-krotnie (o 137,3%) wyższe niż w 2014 r.

1.2 Leśnictwo

1.2 Forestry

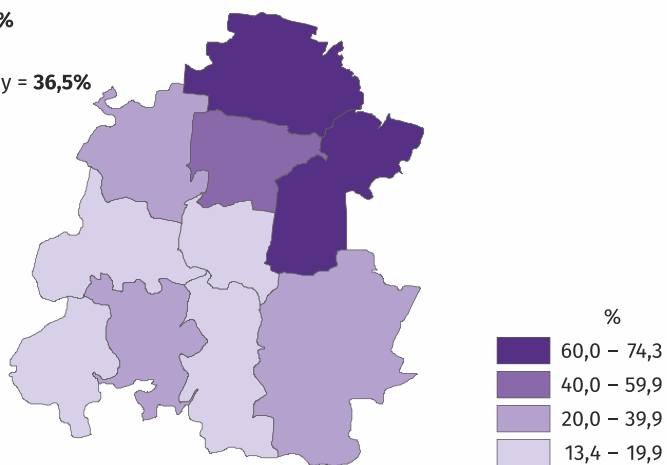
W końcu 2019 r. lasy w Białostockim Obszarze Funkcjonalnym zajmowały obszar 63,1 tys. ha i stanowiły 10,1% ich ogólnej powierzchni w województwie podlaskim. W ujęciu rocznym ich powierzchnia nie uległa zmianie, natomiast w odniesieniu do stanu w końcu 2014 r. zwiększyła się o 0,2%. W strukturze własnościowej przeważały lasy publiczne (46,8 tys. ha), a ich udział w ogólnej powierzchni lasów BOF ukształtował się na poziomie 74,2%.

W końcu omawianego roku wskaźnik lesistości w Białostockim Obszarze Funkcjonalnym wynosił 36,5%, podczas gdy w województwie podlaskim – 30,9%. Wśród gmin BOF wskaźnik ten był bardzo zróżnicowany. Najwyższy wystąpił w gminach Czarna Białostocka – 74,3% i Supraśl – 67,3%, natomiast najniższy w gminach Łapy – 13,4% i Juchnowiec Kościelny – 15,8%.

**Mapa 3. Lesistość w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**
Map 3. Forest cover in 2019
As of 31st December

Województwo podlaskie = **30,9%**
Podlaskie Voivodship

Białostocki Obszar Funkcjonalny = **36,5%**
Białystok Functional Area

W 2019 r. na terenie BOF zasadzono 1,0 tys. drzew (w Podlaskiem – 84,7 tys.), tj. o 20,3% więcej niż przed rokiem i 1,3 tys. krzewów (w województwie – 75,3 tys.), czyli o 69,5% mniej w porównaniu z 2018 r. Z zadrzewień pozyskano 3,2 tys. m³ drewna (w województwie – 41,0 tys. m³), co oznacza spadek o 31,2% w stosunku do roku poprzedniego.

Rozdział 2. Ludność

Chapter 2. Population

2.1 Stan i struktura ludności

2.1 Size and structure of population

Na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego w końcu 2019 r. mieszkało 421,2 tys. osób, tj. o 1,8 tys. osób więcej niż w końcu poprzedniego roku i o 7,9 tys. osób więcej niż 5 lat wcześniej. Ludność BOF w końcu analizowanego roku stanowiła 35,7% ogółu mieszkańców województwa podlaskiego. Największa liczba ludności była skupiona w mieście Białystok, w którym mieszkało 70,6% ogółu ludności BOF, zaś najmniejszy odsetek mieszkańców BOF zanotowano w gminie Turośń Kościelna (1,5%).

Średnia gęstość zaludnienia, tj. liczba osób przypadająca na 1 km², wynosiła w Białostockim Obszarze Funkcjonalnym 244 wobec 58 w województwie podlaskim. Największa gęstość zaludnienia wystąpiła w mieście Białystok (2913 osób na 1 km²), zaś najmniejsza w gminie Zabłudów (27 osób na 1 km²).

Mapa 4. Ludność na 1 km² w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 4. Population per 1 km² in 2019

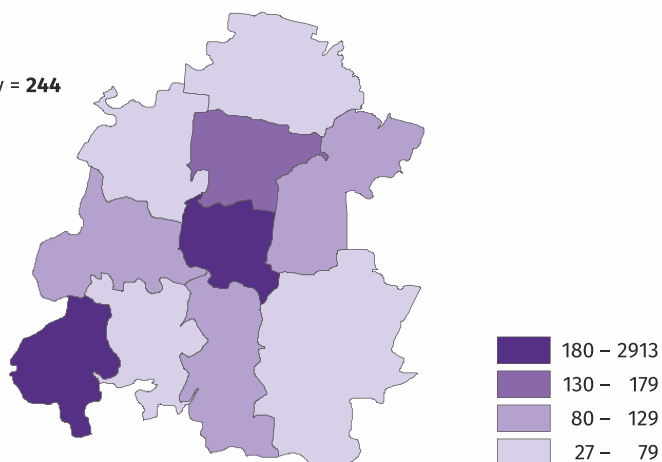
As of 31st December

Województwo podlaskie = 58

Podlaskie Voivodship

Białostocki Obszar Funkcjonalny = 244

Białystok Functional Area

Ludność miejska Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego w końcu 2019 r. liczyła 347,0 tys. osób, tj. o 0,1% więcej niż rok wcześniej oraz o 0,7% więcej niż w końcu 2014 r. Stanowiła ona 82,4% ogółu mieszkańców BOF. W miastach województwa podlaskiego mieszkało natomiast 60,8% ogółu ludności w regionie.

W końcu 2019 r. tereny wiejskie BOF zamieszkiwało 74,2 tys. osób, tj. więcej niż przed rokiem i przed pięcioma laty (odpowiednio o 2,2% i 7,8%). Odsetek ludności wiejskiej (wskaźnik ruralizacji) osiągnął poziom 17,6%, podczas gdy w województwie podlaskim wynosił 39,2%.

Struktura ludności według płci w Białostockim Obszarze Funkcjonalnym kształtowała się w końcu omawianego roku podobnie jak w województwie podlaskim. W ogólnej liczbie mieszkańców przeważały kobiety, których odsetek w końcu grudnia 2019 r. wynosił 52,4%. W województwie podlaskim kobiety stanowiły 51,3% ogółu ludności.

W końcu analizowanego roku współczynnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) ukształtował się w BOF na identycznym poziomie jak w poprzednich pięciu latach i wynosił 110. Jego wartość była wyższa niż w województwie podlaskim, gdzie na 100 mężczyzn przypadało 105 kobiet. Współczynnik feminizacji wykazuje również zróżnicowanie przestrzenne na terenie gmin BOF. W końcu 2019 r. najwyższy jego poziom zaobserwowano

w mieście Białystok, gdzie wynosił 113. Więcej mężczyzn niż kobiet stwierdzono w gminie Zabłudów, w której na 100 mężczyzn przypadało 98 kobiet oraz w gminach Choroszcz i Turośń Kościelna, w których na 100 mężczyzn przypadało po 99 kobiet.

Analizując strukturę ludności według ekonomicznych grup wieku, można zauważyć, iż sukcesywnie zmniejsza się udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej populacji mieszkańców Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego, a zwiększa się odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym. Udział dzieci i młodzieży w wieku 0–17 lat w ogólnej liczbie ludności BOF w końcu 2019 r. ukształtował się na poziomie 18,2% i wzrósł o 0,2 p. proc. w stosunku do stanu w końcu 2018 r. oraz o 0,8 p. proc. w odniesieniu do końca 2014 r. Odsetek ludności w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku 18–59 lat, mężczyźni – 18–64 lata) wynosił 60,8% i zmniejszył się w porównaniu z zanotowanym rok i 5 lat wcześniej odpowiednio o 0,8 p. proc. i 3,6 p. proc. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym (kobiety – 60 lat i więcej, mężczyźni – 65 lat i więcej) w ogólnej populacji ludności ukształtował się na poziomie 21,0% i zwiększył się o 0,6 p. proc. w ujęciu rocznym oraz o 2,8 p. proc. w odniesieniu do stanu w końcu grudnia 2014 r. W województwie podlaskim w końcu 2019 r. ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 17,5%, w wieku produkcyjnym – 61,0%, zaś w wieku poprodukcyjnym – 21,5% ogółu ludności.

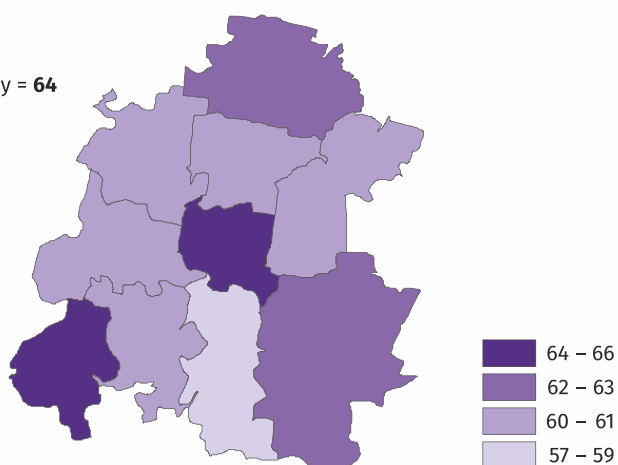
Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w poszczególnych gminach BOF była zróżnicowana. Najmniej korzystna sytuacja wystąpiła w gminie Łapy. W końcu 2019 r. zaobserwowano tu najmniejszy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (15,6%) oraz największy udział osób w wieku poprodukcyjnym (23,6%) w ogólnej liczbie mieszkańców gminy. Najwyższy odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym (21,7%) zanotowano natomiast w gminie Wasilków, a najniższy udział osób w wieku poprodukcyjnym (15,8%) stwierdzono w gminie Juchnowiec Kościelny.

Mapa 5. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 5. Non-working age population per 100 persons at working age in 2019 As of 31st December

Województwo podlaskie = 64
Podlaskie Voivodship

Białostocki Obszar Funkcjonalny = 64
Białystok Functional Area

Relację między poszczególnymi ekonomicznymi grupami wieku ludności obrazuje współczynnik obciążenia demograficznego, czyli liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym. Na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego w końcu 2019 r. ukształtował się on na poziomie 64, tj. 30 dla wieku przedprodukcyjnego i 34 dla wieku poprodukcyjnego. Przed rokiem omawiany wskaźnik osiągnął wartość 62, a 5 lat wcześniej – 55. W województwie podlaskim obserwowano podobne relacje między ekonomicznymi grupami wieku. W końcu 2019 r. współczynnik obciążenia demograficznego ukształtował się na poziomie 64, tj. 29 dla wieku przedprodukcyjnego i 35 dla wieku poprodukcyjnego. Wśród gmin BOF najbardziej korzystna sytuacja

wystąpiła w gminie Juchnowiec Kościelny, gdzie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadło 57 osób w wieku nieprodukcyjnym (w tym 32 osoby w wieku przedprodukcyjnym), a najmniej korzystna była w mieście Białystok, w której analizowany wskaźnik przyjął wartość 66 (w tym 30 dla wieku przedprodukcyjnego).

2.2 Ruch naturalny ludności

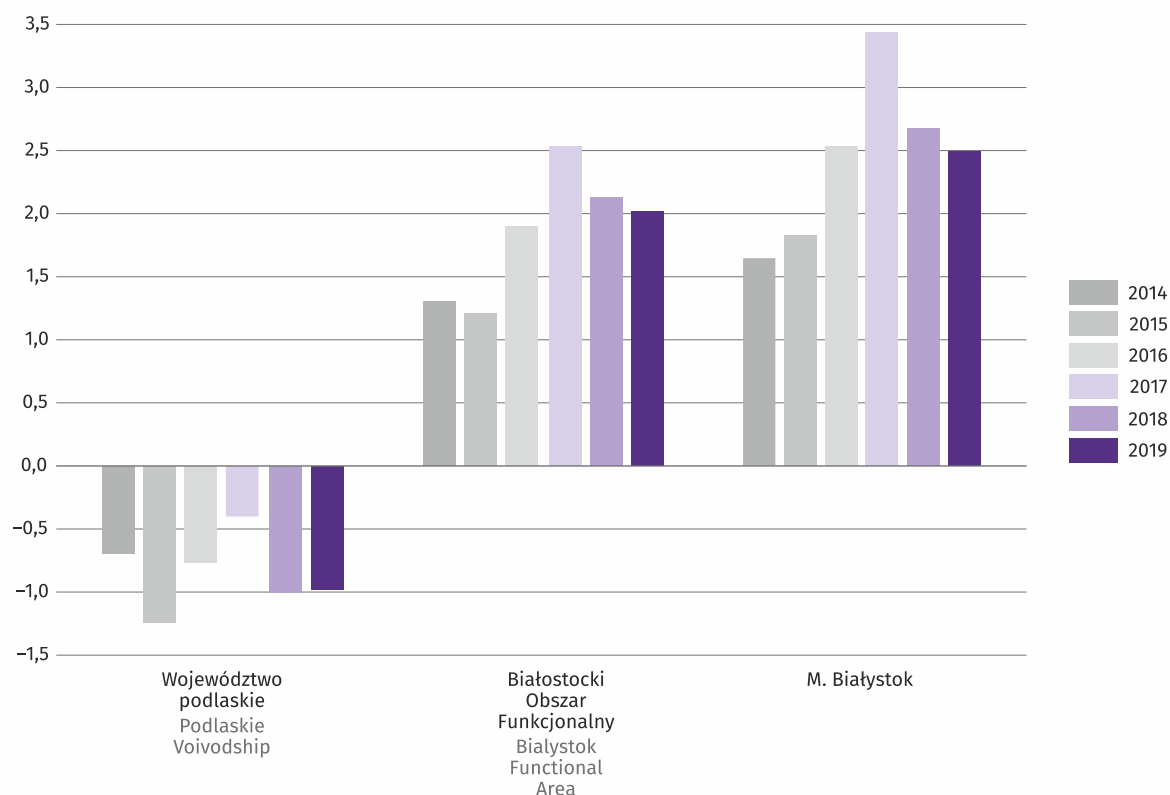
2.2 Vital statistics of population

Na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego w 2019 r. zarejestrowano 1904 nowo zawarte związki małżeńskie, tj. o 8,1% mniej niż rok wcześniej oraz o 6,6% mniej niż w 2014 r. Stanowiło to 34,2% wszystkich **małżeństw** zarejestrowanych w podlaskich urzędach stanu cywilnego. Współczynnik małżeństw (liczba małżeństw na 1000 ludności) w omawianym okresie osiągnął poziom 4,53 (wobec 4,95 w 2018 r. i 4,94 w 2014 r.). W województwie podlaskim liczba nowo zawartych małżeństw w przeliczeniu na 1000 ludności ukształtowała się na nieco wyższym poziomie i wyniosła 4,71. W 2019 r. związki małżeńskie najczęściej zawierali mieszkańcy gminy Zabłudów (współczynnik małżeństw – 5,60), zaś najmniej związków małżeńskich w przeliczeniu na 1000 ludności zanotowano w mieście Białystok (4,40).

W 2019 r. na terenie gmin Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego zanotowano 4521 **urodzeń żywych**, tj. o 4,8% mniej niż w roku poprzednim, ale o 11,5% więcej niż w 2014 r. Liczba urodzeń żywych w BOF stanowiła 39,9% wszystkich urodzeń zanotowanych w województwie podlaskim. Współczynnik urodzeń żywych (liczba urodzeń żywych na 1000 ludności) wyniósł 10,76 i był niższy od zanotowanego rok wcześniej (gdy osiągnął wartość 11,34), ale wyższy niż w 2014 r. (9,81). W 2019 r. współczynnik urodzeń żywych w województwie podlaskim ukształtował się na znacznie niższym poziomie i osiągnął wartość 9,62. Analizując gminy Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego, największe natężenie urodzeń zanotowano w gminie Wasilków (12,92), natomiast najmniejsze – w gminie Czarna Białostocka (7,38).

W analizowanym roku w Białostockim Obszarze Funkcjonalnym zmarło 3675 osób, tj. o 4,8% mniej niż przed rokiem, ale o 4,6% więcej niż w 2014 r. **Zgony** odnotowane na terenie BOF stanowiły 29,4% ogólnej liczby zgonów w województwie podlaskim. Ogólny współczynnik zgonów (liczba zgonów na 1000 ludności) wyniósł 8,75, podczas gdy rok wcześniej – 9,22, a 5 lat wcześniej – 8,51. W 2019 r. współczynnik umieralności w województwie podlaskim ukształtował się na znacznie wyższym poziomie niż w BOF i wyniósł 10,60. Powyższy wskaźnik cechowało duże zróżnicowanie między poszczególnymi gminami BOF. Najwyższy współczynnik umieralności zanotowano w gminie Zabłudów (11,96), zaś najniższą wartość omawiany wskaźnik przyjął w gminie Wasilków (6,84).

Wykres 3. Przyrost naturalny na 1000 ludności
 Chart 3. Natural increase per 1000 population

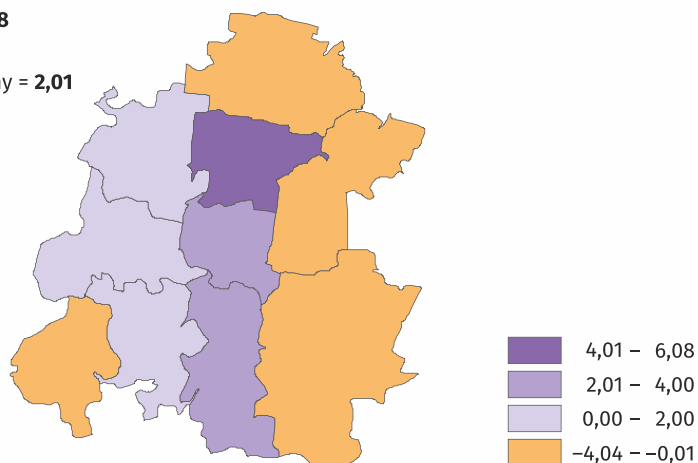

W 2019 r., podobnie jak w roku poprzednim i 5 lat wcześniej, w Białostockim Obszarze Funkcjonalnym zanotowano dodatni **przyrost naturalny**. Różnica między liczbą urodzeń żywych i zgonów wyniosła 846. W 2018 r. przyrost naturalny ukształtował się na poziomie 887, natomiast w 2014 r. przyjął wartość 538. Przyrost naturalny na 1000 ludności BOF w 2019 r. osiągnął poziom 2,01, podczas gdy rok wcześniej wyniósł 2,12, a w 2014 r. – 1,30. Warto zwrócić uwagę na fakt, iż występuje tu odwrotna tendencja niż w województwie podlaskim, gdzie w 2019 r. zanotowano ujemny przyrost naturalny – minus 1159, a w przeliczeniu na 1000 mieszkańców ukształtował się on na poziomie minus 0,98. W 2019 r. w sześciu gminach wchodzących w skład Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego odnotowano dodatni przyrost naturalny, a najwyższy w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wystąpił w gminie Wasilków (6,08). Najniższą wartość omawiany wskaźnik przyjął w gminie Czarna Białostocka (minus 4,04).

Mapa 6. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2019 r.
Map 6. Natural increase per 1000 population in 2019

Województwo podlaskie = **-0,98**
 Podlaskie Voivodship

Białostocki Obszar Funkcjonalny = **2,01**
 Białystok Functional Area

2.3 Migracje na pobyt stały

2.3 Migration of population for permanent residence

W 2019 r. w ramach **migracji wewnętrznych** na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego zameldowało się 5870 osób, a wymeldowały się 4963 osoby, tj. odpowiednio o 3,7% i 4,7% więcej niż rok wcześniej oraz o 21,6% i 23,3% więcej niż w 2014 r. Wśród osób przemieszczających się dominowały kobiety, które stanowiły 53,6% ogólnej liczby ludności napływającej i 52,4% ogólnego odpływu ludności.

Biorąc pod uwagę wiek osób migrujących w ramach ruchu wewnętrznego, zarówno wśród przybywających na stałe, jak i wśród wyjeżdżających przeważały osoby młode. Najczęściej były to osoby w przedziale wiekowym 25–29 lat (ich udział w ogólnym napływie ludności wyniósł 18,4%, a w odpływie – 14,6%) oraz 30–34 lata (odpowiednio 16,5% i 16,0%).

Analizując miejsce poprzedniego zamieszkania osób migrujących w ramach ruchu wewnętrznego dominowały osoby, których poprzednim miejscem zamieszkania było województwo podlaskie – 86,1% ogólnej liczby osób napływających i 74,5% ogólnej liczby osób odpływających. Z innych województw w kraju przybyło 814 osób, przy czym najczęściej z województw: mazowieckiego (30,5% ogółu przybywających z innych regionów kraju), warmińsko-mazurskiego (25,3%) oraz lubelskiego (9,1%). Do innych regionów w Polsce z terenu BOF przeprowadziło się 1267 osób. Najczęściej wybierały one województwa: mazowieckie (54,1%), pomorskie (8,1%) oraz warmińsko-mazurskie (7,8%).

Migracje zagraniczne na pobyt stały na terenie BOF w 2019 r. kształtowały się następująco: z zagranicy przybyły 353 osoby, zaś za granicę wyjechało 175 osób. Wśród zameldowanych z zagranicy przeważali mężczyźni, którzy stanowili 53,0% ogólnej liczby imigrantów. Najwięcej imigrantów było w wieku 0–4 lata (31,4%) oraz 5–9 lat (11,9%). W analizowanym roku najczęściej osób przybyło z Białorusi – 32,3%, Wielkiej Brytanii – 21,8% oraz Belgii – 10,2%. Wśród emigrantów przeważały kobiety (53,7% ogólnej liczby emigrantów). Najczęściej z terenu BOF kraj na stałe opuszczały osoby w wieku 35–39 lat (17,7%) oraz 30–34 lata (12,6%). Najpopularniejszym kierunkiem emigracji były Stany Zjednoczone (27,4%), Wielka Brytania (26,3%) oraz Niemcy (11,4%).

Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały w Białostockim Obszarze Funkcjonalnym w analizowanych latach było dodatnie. Oznacza to, że liczba osób zameldowanych na pobyt stały przekraczała liczbę osób wymeldowanych z pobytu stałego (w 2019 r. – o 1085, w 2018 r. – o 991, a w 2014 r. – o 692). W przeliczeniu na 1000 ludności saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w 2019 r. wyniosło 2,58, w 2018 r. – 2,37,

a w 2014 r. ukształtowało się na poziomie – 1,67. Warto zwrócić uwagę na fakt, iż na terenie BOF występuje odwrotna tendencja niż w województwie podlaskim, gdzie od wielu lat notowane jest ujemne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych, które w 2019 r. wyniosło minus 2032, a w przeliczeniu na 1000 mieszkańców – minus 1,72.

Analizując poszczególne gminy Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego, w 2019 r. największy ruch wędrownkowy odnotowano w mieście Białystok – zameldowało się tu 3076, a wymeldowało się 3508 osób. Najmniejszy napływ ludności wystąpił w gminie Czarna Białostocka, w której zameldowało się 146 osób, zaś najmniej osób wyprowadziło się z gminy Turośń Kościelna – tylko 63.

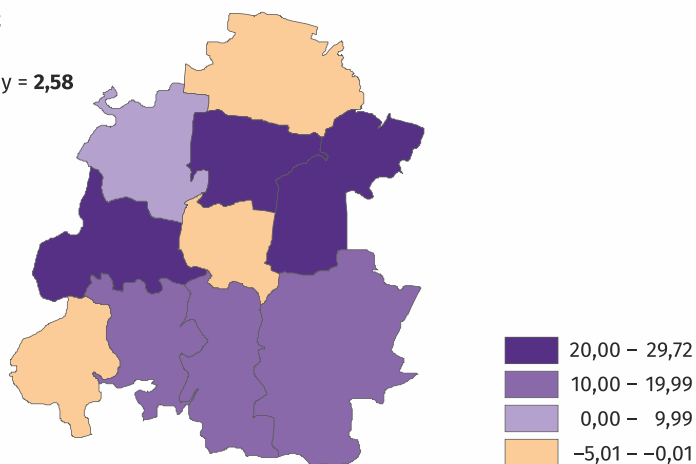
Dodatknie saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały wystąpiło w siedmiu gminach BOF. Najwyższe zaobserwowano w gminie Wasilków (513). Ujemne ogólne saldo migracji stwierdzono w trzech gminach BOF, przy czym najniższe zanotowano w mieście Białystok (minus 432).

W przeliczeniu na 1000 ludności najwyższe saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały wystąpiło w gminach: Wasilków (29,72), Supraśl (21,89), Choroszcz (21,58). Najniższe ogólne saldo migracji na 1000 ludności zaobserwowano w gminie Czarna Białostocka (minus 5,01).

Mapa 7. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2019 r.
Map 7. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2019

Województwo podlaskie = **-1,72**
Podlaskie Voivodship

Białostocki Obszar Funkcjonalny = **2,58**
Białystok Functional Area

2.4 Prognoza ludności

2.4 Population projection

Według założeń prognozy ludności gmin do roku 2030, opracowanej przez Główny Urząd Statystyczny, liczba ludności Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego w ciągu najbliższych jedenastu lat zwiększy się o 1,7 tys., tj. o 0,4%.

Przyrostem liczby mieszkańców będą charakteryzować się gminy położone w bezpośrednim sąsiedztwie stolicy województwa, tj.: Juchnowiec Kościelny (o 14,0%), Supraśl (o 10,9%), Turośń Kościelna (o 10,2%), Choroszcz (o 8,8%), Wasilków (8,1%) oraz Dobrzyniewo Duże (o 7,7%). Według prognozy spadek liczby ludności będzie dotyczyć gminy Zabłudów (o 0,6%), miasta Białystok (o 1,5%) oraz gmin Czarna Białostocka (o 3,5%) i Łapy (o 7,1%).

Analizując ludność według ekonomicznych grup wieku, można zauważyć, iż w latach 2019–2030 w gminach BOF zmniejszy się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, odpowiednio o 4,9 tys. (o 6,3%) i 12,7 tys. (o 5,0%). Wzrośnie natomiast liczebność populacji osób w wieku poprodukcyjnym o 19,3 tys. (o 21,8%).

Największy ubytek ludności w wieku przedprodukcyjnym wystąpi w gminach Zabłudów (o 9,7%), Białystok (o 8,5%) oraz Dobrzyniewo Duże (o 8,0%). Wzrost ludności w tej grupie wiekowej będzie notowany w pięciu gminach BOF, w tym największy – w gminach Supraśl (6,0%) oraz Juchnowiec Kościelny (4,7%).

Największy spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym będzie dotyczyć gmin Łapy (o 15,9%) oraz Czarna Białostocka (o 13,2%). Wzrost liczby ludności w tej grupie wystąpi w sześciu gminach BOF, a najwyższy jest przewidywany w gminach Turośń Kościelna (o 8,5%) oraz Juchnowiec Kościelny (o 7,1%).

Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym wzrośnie we wszystkich gminach BOF, ale najbardziej w gminach Juchnowiec Kościelny (o 54,2%) oraz Supraśl (o 47,6%).

Rozdział 3. Rynek pracy

Chapter 3. Labour market

3.1 Pracujący

3.1 Employed persons

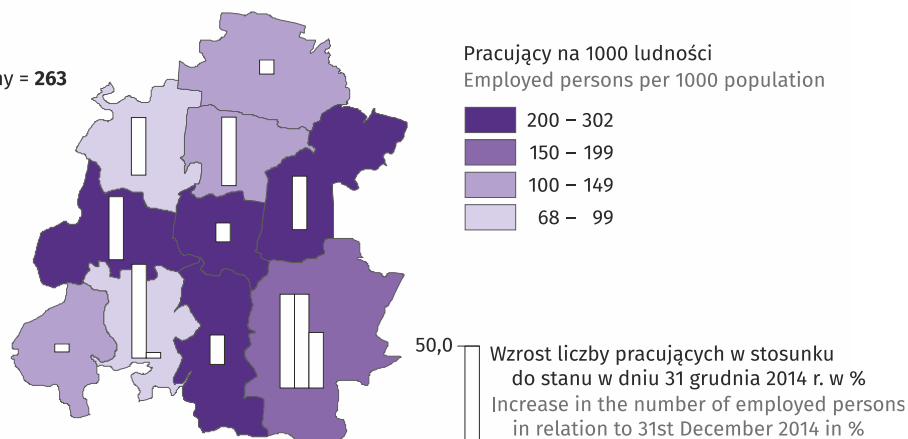
W końcu 2019 r. na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego pracowało (poza podmiotami gospodarczymi o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie) 110,7 tys. osób, tj. więcej niż rok i 5 lat wcześniej odpowiednio o 2,5% i 12,9%. Osoby pracujące stanowiły 46,7% ogólnej liczby pracujących w omawianej grupie podmiotów w województwie podlaskim. Udział ten wzrósł zarówno w relacji do stanu w końcu 2018 r., jak i 2014 r. odpowiednio o 0,3 p. proc. i 1,1 p. proc. Największy odsetek pracujących na terenie BOF oprócz miasta Białystok (81,2%) odnotowano w gminie Choroszcz (4,2%), zaś najmniejszy – w gminie Turośń Kościelna (0,4%). W porównaniu z końcem 2014 r. we wszystkich gminach należących do BOF zaobserwowano wzrost liczby pracujących, przy czym najwyższy stwierdzono w gminie Zabłudów (o 129,6%), zaś najniższy – w gminie Łapy (o 4,3%).

Mapa 8. Pracujący^a w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 8. Employed persons^a in 2019 As of 31st December

Województwo podlaskie = 201
Podlaskie Voivodship

Białostocki Obszar Funkcjonalny = 263
Białystok Functional Area

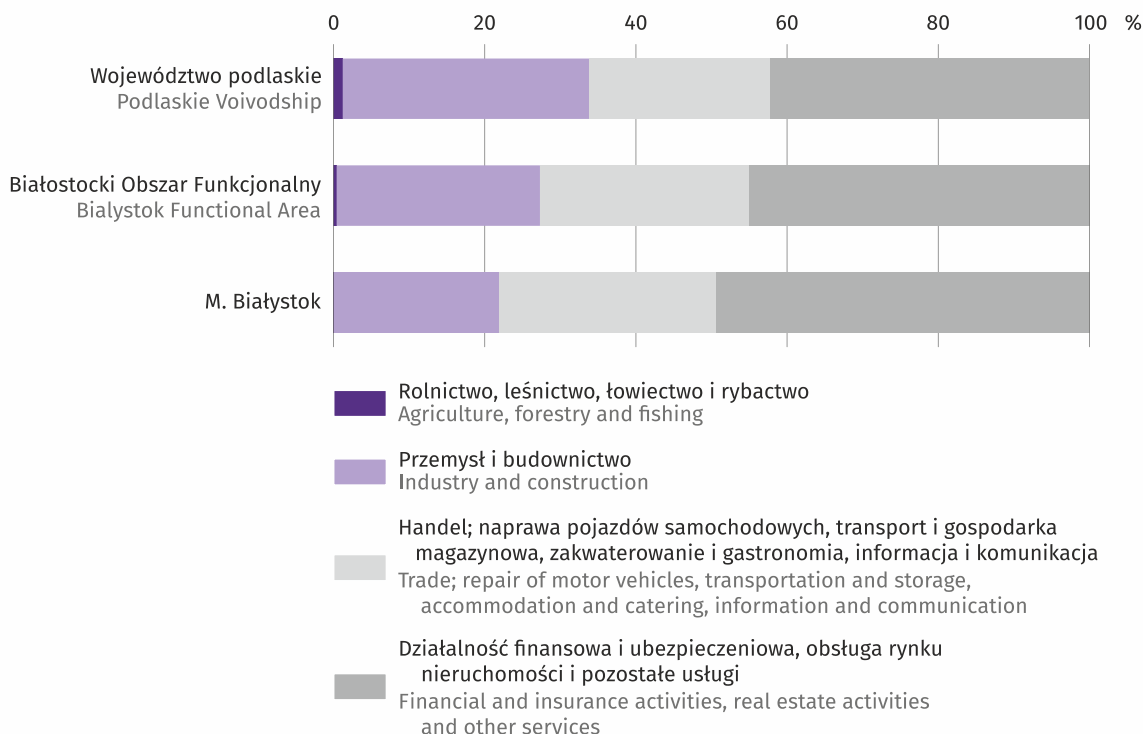
a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.
a By actual workplace and kind of activity; excluding economic entities employing up to 9 persons as well as private farms in agriculture.

W końcu 2019 r. na obszarze BOF na 1000 ludności przypadały 263 osoby pracujące w analizowanej grupie podmiotów, tj. o 62 więcej niż w województwie podlaskim. Na przestrzeni lat 2014–2019 wśród gmin BOF najwyższą wartość analizowanego wskaźnika notowano w mieście Białystok – w końcu 2019 r. wynosił on 302 (tj. więcej niż rok i 5 lat wcześniej odpowiednio o 6 i 26) oraz w gminie Choroszcz – 301 (więcej odpowiednio o 21 i 61). Najniższy wskaźnik dotyczył gminy Turośń Kościelna, w której liczba pracujących na 1000 ludności w końcu analizowanego roku wynosiła 68, tj. o 2 więcej niż przed rokiem i o 21 więcej niż w końcu 2014 r.

Analizując liczbę pracujących według rodzajów działalności, w końcu 2019 r. największy wzrost zarówno w ujęciu rocznym, jak i w skali pięciu lat zaobserwowano w grupie sekcji: przemysł i budownictwo. Wyniósł on odpowiednio 3,9% i 19,0%.

Wykres 4. Struktura pracujących^a według grup sekcji w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 4. Structure of employed persons^a by section groups in 2019
As of 31st December

^a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

^a By actual workplace and kind of activity; excluding economic entities employing up to 9 persons as well as private farms in agriculture.

3.2 Bezrobocie rejestrowane

3.2 Registered unemployment

W końcu grudnia 2019 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego wynosiła 10,3 tys. i była niższa zarówno od zanotowanej przed rokiem (o 11,2%), jak i w końcu 2014 r. (o 51,0%). Osoby bezrobotne na terenie BOF stanowiły 30,9% bezrobotnych zarejestrowanych ogółem w województwie podlaskim. Udział ten zmniejszył się zarówno w porównaniu ze stanem w końcu 2018 r. (o 0,6 p. proc.), jak i 2014 r. (o 3,9 p. proc.). Spadek liczby bezrobotnych zaobserwowano prawie we wszystkich gminach Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego, przy czym największy stwierdzono w gminie Czarna Białostocka (o 18,8% w ujęciu rocznym i o 56,9% w odniesieniu do końca 2014 r.). Wzrost w skali roku wystąpił jedynie w gminie Turośń Kościelna (o 1,6%), ale w porównaniu ze stanem w końcu 2014 r. liczba osób bezrobotnych w tej gminie zmniejszyła się (o 30,1%).

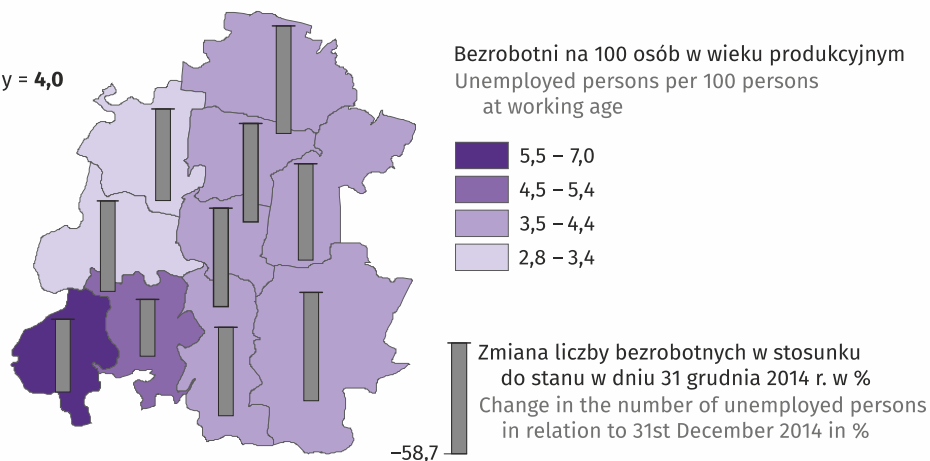
W końcu 2019 r. udział bezrobotnych zarejestrowanych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym na obszarze BOF wyniósł 4,0% i był niższy niż w województwie podlaskim (o 0,6 p. proc.). Zanotowano jego spadek w odniesieniu do stanu w końcu roku poprzedniego i 2014 odpowiednio o 0,5 p. proc. i 3,9 p. proc. Analizując wartość tego wskaźnika zaobserwowano dość duże zróżnicowanie terytorialne. Rozpiętość między jego najniższą i najwyższą wartością w gminach należących do BOF wynosiła 4,2 p. proc. Najwyższy udział bezrobotnych zarejestrowanych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wystąpił w gminie Łąpy (7,0%), zaś najniższy w gminie Choroszcz (2,8%).

**Mapa 9. Bezrobotni zarejestrowani w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 9. Registered unemployed persons in 2019
As of 31st December

Województwo podlaskie = **4,6**
Podlaskie Voivodship

Białostocki Obszar Funkcjonalny = **4,0**
Białystok Functional Area

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.
Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

W końcu grudnia 2019 r. w gminach BOF, podobnie jak w województwie podlaskim, wśród bezrobotnych przeważali mężczyźni. Stanowili oni 52,1% (w województwie – 52,5%) ogółu osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy. Ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych był niższy w odniesieniu do stanu w końcu roku poprzedniego i 2014 odpowiednio o 0,1 p. proc. i 3,1 p. proc. Mężczyźni przeważali wśród bezrobotnych większości gmin należących do BOF. Odmienną sytuację zanotowano w gminach Wasilków, Czarna Białostocka, Dobrzyniewo Duże i Juchnowiec Kościelny, gdzie w końcu 2019 r. udział mężczyzn wśród bezrobotnych zarejestrowanych nie przekroczył 50,0% (wynosił odpowiednio: 44,9%, 45,6%, 49,0% i 49,3%).

W końcu analizowanego roku na obszarze BOF osoby długotrwale bezrobotne stanowiły 53,8% ogółu bezrobotnych (w Podlaskiem – 55,1%). Ich liczba była niższa w stosunku do stanu sprzed roku, jak i w końcu 2014 r. odpowiednio o 15,1% i 58,0%. Wśród gmin BOF najwyższy odsetek długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych odnotowano w gminie Łapy (61,2%), a najniższy – w gminach Dobrzyniewo Duże i Wasilków (po 47,4%). We wszystkich gminach Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego zaobserwowano zmniejszenie się liczby długotrwale bezrobotnych (z wyjątkiem gminy Juchnowiec Kościelny, gdzie liczebność tej grupy bezrobotnych utrzymała się na poziomie sprzed roku), przy czym największy spadek stwierdzono w gminie Zabłudów (o 30,5% w ujęciu rocznym i o 66,2% w odniesieniu do stanu w końcu 2014 r.).

Rozdział 4. Mieszkania. Infrastruktura komunalna

Chapter 4. Dwellings. Municipal infrastructure

4.1 Zasoby mieszkaniowe

4.1 Dwelling stocks

Według stanu w końcu 2019 r., na terenie BOF znajdowało się 180,6 tys. **mieszkań**, tj. 39,2% ogółu mieszkań w zasobach mieszkaniowych województwa podlaskiego. Ich liczba w gminach należących do BOF wzrosła zarówno w ujęciu rocznym, jak i w skali pięciu lat odpowiednio o 2,0% i 8,8%. Wśród gmin BOF najwięcej mieszkań odnotowano w mieście Białystok (134,4 tys.) oraz w gminach Łapy (7,6 tys.) i Wasilków (6,8 tys.).

W końcu omawianego roku łączna powierzchnia użytkowa mieszkań zlokalizowanych na terenie BOF wynosiła 12,5 mln m² (wzrost w stosunku do stanu w końcu 2018 r. i 2014 r. odpowiednio o 2,4% i 11,5%), a przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 mieszkanie – 69,4 m², czyli była o 7,7 m² mniejsza niż przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w Podlaskiem. Największą przeciętną powierzchnią użytkową mieszkań odnotowano na terenie gmin: Supraśl (114,3 m²), Dobrzyniewo Duże (107,8 m²) oraz Turośń Kościelna (105,2 m²), natomiast najmniejszą – na terenie miasta Białystok (61,4 m²) i w gminie Czarna Białostocka (68,2 m²).

W latach 2014–2019 notowano z roku na rok nieznaczny poprawę warunków mieszkaniowych na terenie BOF – zmniejszała się przeciętna liczba osób zamieszkujących w 1 mieszkaniu, przy równoczesnym wzroście średniej powierzchni użytkowej mieszkania przypadającej na 1 osobę.

W końcu 2019 r. w obrębie BOF przeciętnie w 1 mieszkaniu zamieszkiwało 2,33 osoby, zaś w województwie podlaskim – 2,56 osoby. Najwyższą przeciętną liczbę osób w mieszkaniu na terenie BOF zanotowano w gminach: Dobrzyniewo Duże (2,93), Łapy (2,89), Choroszcz (2,74) oraz Czarna Białostocka (2,71). Najniższym zaludnieniem mieszkań charakteryzowała się gmina Zabłudów oraz miasto Białystok (po 2,21).

W końcu omawianego roku na terenie BOF przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w zasobach mieszkaniowych przypadająca na 1 osobę wynosiła 29,8 m² (w województwie podlaskim była nieco większa – 30,1 m²). Najwyższe wartości tego wskaźnika zanotowano w gminach Supraśl (42,5 m²) i Turośń Kościelna (39,3 m²), a najniższe – w gminach Czarna Białostocka (25,1 m²) i Łapy (27,2 m²) oraz w mieście Białystok (27,7 m²).

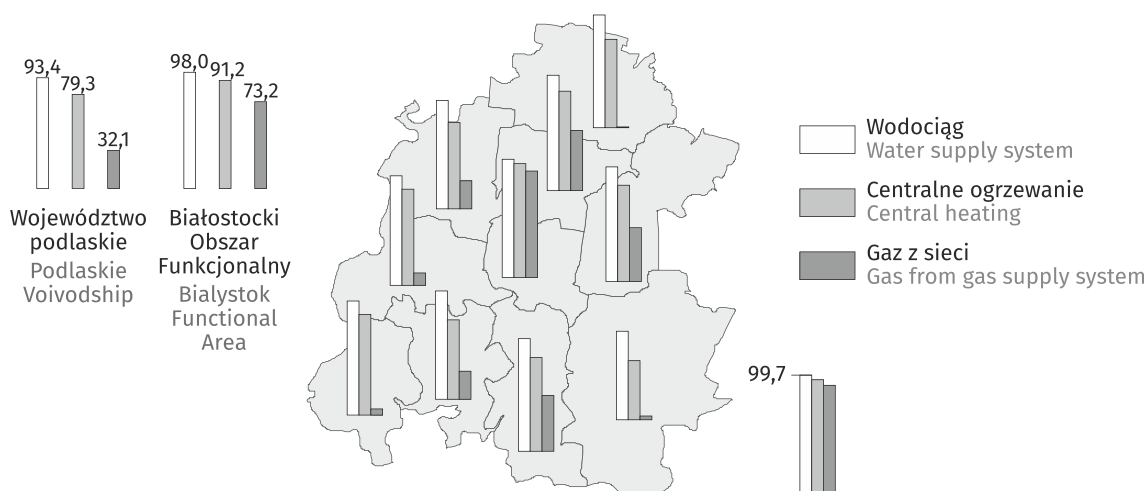
W końcu 2019 r. zdecydowana większość lokali mieszkalnych w gminach BOF była wyposażona w **instalacje techniczno-sanitarne**, takie jak: wodociąg – 177,1 tys. mieszkań (98,0% ogólnej liczby mieszkań na terenie BOF), ustęp – 173,9 tys. (96,3%), łazienkę – 171,7 tys. (95,0%), centralne ogrzewanie – 164,8 tys. (91,2%) oraz gaz z sieci – 132,2 tys. (73,2%).

Mieszkania wyposażone w **wodociąg** w końcu 2019 r. w gminach należących do BOF stanowiły 41,2% ogółu mieszkań wyposażonych w ten rodzaj instalacji w województwie podlaskim. W porównaniu ze stanem w końcu roku poprzedniego, jak i 2014 ich liczba wzrosła odpowiednio o 2,0% i 9,0%. W końcu analizowanego roku prawie we wszystkich gminach BOF wskaźnik wyposażenia mieszkań w wodociąg kształtował się na poziomie powyżej 90%, przy czym najwyższy wystąpił w mieście Białystok (99,7%). Wyjątek stanowiła gmina Zabłudów, w której wskaźnik ten wynosił 74,7%.

W końcu 2019 r. w obrębie BOF mieszkania wyposażone w **ustęp** i **łazienkę** stanowiły odpowiednio 42,4% i 42,8% ogólnej liczby mieszkań z ww. instalacjami w województwie podlaskim. W skali roku i pięciu lat liczba mieszkań wyposażonych w te rodzaje instalacji wzrosła odpowiednio o 2,1% i 9,3%. Największy odsetek mieszkań wyposażonych w ustęp oraz w łazienkę odnotowano w mieście Białystok (odpowiednio 98,8% i 98,0%) oraz w gminie Wasilków (odpowiednio 95,4% i 93,2%), a najmniejszy – na terenie gminy Zabłudów (odpowiednio 68,1% i 65,7%).

Mapa 10. Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań w zasobach mieszkaniowych^a w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 10. Dwellings by fitting with installations in % of total dwellings in dwelling stocks^a in 2019 As of 31st December

^a Na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych.
^a Based on balance of dwelling stocks.

W końcu 2019 r. mieszkania na obszarze BOF wyposażone w **centralne ogrzewanie** stanowiły 45,1% ogółu mieszkań z centralnym ogrzewaniem w Podlaskiem. W stosunku do stanu w końcu roku poprzedniego i 2014 w gminach na terenie BOF zaobserwowano wzrost liczby mieszkań z tą instalacją odpowiednio o 2,2% i 9,9%. W omawianym roku najczęściej mieszkań posiadających centralne ogrzewanie zlokalizowanych w granicach BOF znajdowało się w mieście Białystok (96,1% ogółu mieszkań w tym mieście), gminach Łapy (85,2%) oraz Wasilków (83,9%), zaś najmniej – na terenie gmin Zabłudów (49,9%) oraz Turośl Kościelna (67,1%).

W końcu analizowanego roku liczba mieszkań posiadających doprowadzony **gaz z sieci** w gminach należących do BOF stanowiła 89,4% ogółu mieszkań wyposażonych w tę instalację w województwie podlaskim. Zarówno w ujęciu rocznym, jak i w ciągu pięciu lat nastąpił wzrost ich liczby odpowiednio o 2,5% i 8,5%. W końcu 2019 r. największy odsetek mieszkań wyposażonych w gaz z sieci odnotowano na terenie miasta Białystok (89,8% ogółu mieszkań w tym mieście), a najmniejszy – w gminach: Czarna Białostocka (0,1%), Zabłudów (3,2%) oraz Łapy (5,2%).

4.2 Mieszkania oddane do użytkowania

4.2 Dwellings completed

W 2019 r. na terenie gmin należących do BOF oddano do użytkowania 3568 mieszkań, tj. o 651 (o 22,3%) więcej niż w roku poprzednim oraz o 1191 (o 50,1%) więcej niż 5 lat wcześniej. Stanowiły one 58,6% ogółu **mieszkań oddanych do użytkowania** w województwie podlaskim w omawianym roku. Analizując efekty budownictwa mieszkaniowego wśród gmin BOF, stwierdzono, że najwięcej mieszkań zrealizowano w mieście Białystok (68,7% ich ogólnej liczby na obszarze BOF) i gminie Wasilków (10,3%), a najmniej – w gminach Czarna Białostocka i Łapy (po 0,8%).

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców w gminach należących do BOF oddano do użytkowania 8,5 mieszkania, czyli więcej niż w Podlaskiem, gdzie wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 5,2. Najwyższa intensywność budowy lokali mieszkalnych w analizowanym roku wystąpiła w gminach: Wasilków (21,4 mieszkania oddanego do użytkowania na 1000 mieszkańców), Choroszcz (12,1) oraz Supraśl (11,4), natomiast najniższa – w gminach Łapy (1,4) i Czarna Białostocka (2,5).

Mapa 11. Mieszkania oddane do użytkowania w 2019 r.

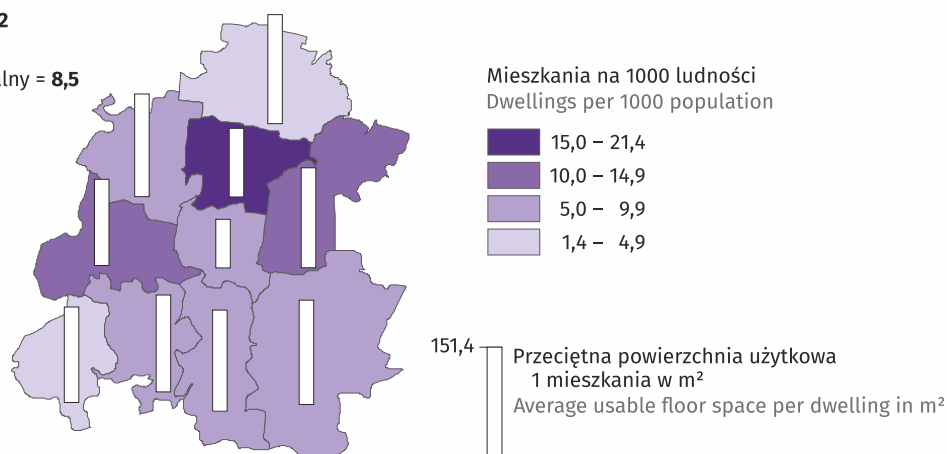
Map 11. Dwellings completed in 2019

Województwo podlaskie = 5,2

Podlaskie Voivodship

Białostocki Obszar Funkcjonalny = 8,5

Białystok Functional Area

W 2019 r. łączna powierzchnia użytkowa nowo wybudowanych mieszkań na terenie BOF wyniosła 302,0 tys. m², tj. o 14,6% więcej niż w roku poprzednim oraz o 41,8% więcej niż w 2014 r. Stanowiło to 51,8% ogólnej powierzchni użytkowej mieszkań oddanych do użytkowania w województwie podlaskim.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego do użytkowania na terenie BOF w 2019 r. wyniosła 84,6 m² i zmniejszyła się o 5,7 m² (o 6,3%) w stosunku do zanotowanej w roku poprzednim i o 5,0 m² (o 5,6%) w porównaniu z 2014 r. Wśród gmin BOF można zauważyć znaczne zróżnicowanie przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania przekazanego do eksploatacji. W omawianym roku największą średnią powierzchnię wybudowanych mieszkań zanotowano w gminach: Czarna Białostocka (151,4 m²), Zabłudów (144,9 m²) oraz Dobrzyniewo Duże (142,5 m²), a mieszkania o najmniejszej przeciętnej powierzchni oddano do użytkowania w mieście Białystok (67,5 m²).

W analizowanym roku na obszarze BOF w **budownictwie indywidualnym** zrealizowano 905 mieszkań, tj. więcej niż w 2018 r. (o 116 mieszkań) i 2014 r. (o 144 mieszkania). Stanowiły one 25,4% ogółu mieszkań przekazanych do eksploatacji na tym terenie. Najwięcej mieszkań inwestorzy indywidualni wybudowali w mieście Białystok (219) oraz w gminach: Supraśl (121), Juchnowiec Kościelny (114) i Choroszcz (104), a najmniej – w gminach Czarna Białostocka (28) i Łapy (30).

Uwzględniając liczbę mieszkańców, w 2019 r. na obszarze BOF przeciętnie przypadało 2,2 mieszkania oddanego do użytkowania w budownictwie indywidualnym na 1000 ludności (w województwie podlaskim – 1,9). Wśród gmin BOF w omawianym roku największą intensywnością budownictwa indywidualnego charakteryzowały się gminy: Dobrzyniewo Duże (8,0 mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności), Supraśl (7,9) oraz Turośń Kościelna (7,6), zaś najmniejszą – miasto Białystok (0,7) oraz gminy Łapy (1,4) i Czarna Białostocka (2,5).

Na terenie BOF przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w budownictwie indywidualnym w 2019 r. wyniosła 151,1 m². Zmniejszyła się ona o 14,2 m² w stosunku do roku poprzedniego oraz o 6,0 m² w porównaniu z 2014 r. Największą średnią powierzchnię mieszkań wybudowanych przez inwestorów indywidualnych odnotowano w mieście Białystok (169,3 m²), natomiast najmniejszą – w gminie Łapy (132,5 m²).

4.3 Infrastruktura komunalna

4.3 Municipal infrastructure

W końcu 2019 r. w gminach należących do BOF z **sieci wodociągowej** korzystało 402,2 tys. osób, tj. 95,5% ogółu ludności BOF i 37,6% ogółu korzystających z tej sieci na terenie województwa podlaskiego. Wraz z rozwojem infrastruktury wodociągowej w analizowanym okresie wzrosła liczba ludności korzystającej z tej sieci – o 0,5% w ujęciu rocznym i o 2,2% w stosunku do stanu w końcu 2014 r. Spośród gmin należących do BOF najwyższy odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej wystąpił na terenie gminy Łapy (99,1%), a w dalszej kolejności w gminie Dobrzyniewo Duże (98,2%) oraz w mieście Białystok (97,5%), natomiast najniższy zanotowano w gminie Zabłudów (59,6%).

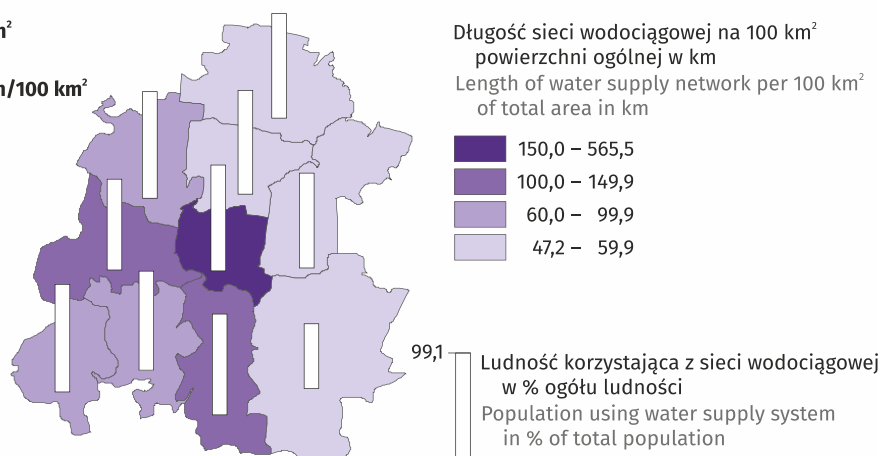
Według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r., na terenie BOF długość sieci wodociągowej wynosiła 1755,7 km, a liczba przyłączy wodociągowych – 49,9 tys. szt. W porównaniu z końcem roku poprzedniego oraz 2014 długość sieci wodociągowej zwiększyła się odpowiednio o 26,8 km (o 1,6%) i 113,3 km (o 6,9%), przy jednoczesnym wzroście liczby przyłączy do budynków odpowiednio o 1,3 tys. szt. (o 2,6%) i 4,5 tys. szt. (o 9,9%). Długość sieci wodociągowej zlokalizowanej na terenie BOF w końcu 2019 r. stanowiła 12,7% długości sieci wodociągowej na obszarze całego województwa podlaskiego, a liczba przyłączy – 24,8% ich ogólnej liczby w województwie.

Mapa 12. Sieć wodociągowa w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 12. Water supply network in 2019 As of 31st December

Województwo podlaskie = **68,7 km/100 km²**
Podlaskie Voivodship

Białostocki Obszar Funkcjonalny = **101,6 km/100 km²**
Białystok Functional Area

W końcu 2019 r. 32,9% długości sieci wodociągowej oraz 43,9% przyłączy do budynków w BOF zlokalizowanych było na terenie miasta Białystok. Najkrótszą sieć wodociągową odnotowano w gminie Wasilków (74,1 km), natomiast najmniejszą liczbą przyłączy charakteryzowała się gmina Czarna Białostocka (1,8 tys. szt.).

W końcu analizowanego roku na obszarze BOF gęstość sieci wodociągowej wynosiła 101,6 km/100 km² i była wyższa niż w województwie podlaskim o 32,9 km/100 km². W relacji do stanu sprzed roku i pięciu lat nastąpił wzrost zagęszczenia sieci wodociągowej odpowiednio o 1,6 km/100 km² i 6,6 km/100 km².

W 2019 r. na terenie BOF **zużycie wody z wodociągów** na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniosło 32,6 m³ i było niższe o 3,2 m³ niż w województwie podlaskim. W porównaniu z 2018 r. zużycie wody w gospodarstwach domowych w gminach należących do BOF w przeliczeniu na 1 mieszkańca zmniejszyło się o 0,1 m³, ale wzrosło o 1,9 m³ w odniesieniu do 2014 r. W omawianym roku największe zużycie wody na 1 mieszkańca odnotowano na terenie gminy Turośń Kościelna (34,9 m³), miasta Białystok (34,0 m³) oraz gminy Juchnowiec Kościelny (33,0 m³), a najmniejsze – w gminach Czarna Białostocka (23,4 m³) i Zabłudów (25,5 m³).

W końcu 2019 r. na terenie BOF z **sieci kanalizacyjnej** korzystało 369,2 tys. osób, tj. 87,7% ogółu ludności BOF i 48,3% ludności korzystającej z tej sieci w województwie podlaskim. Wraz z rozbudową sieci kanalizacyjnej na obszarze BOF zwiększyła się liczba korzystającej z niej ludności – o 0,7% w ujęciu rocznym i o 3,2% w porównaniu ze stanem w końcu 2014 r. Najwięcej korzystających z sieci kanalizacyjnej mieszkało w mieście Białystok (96,4% ogółu mieszkańców tego miasta) oraz w gminie Wasilków (86,9%), a najmniej – w gminach Zabłudów (24,1%) i Turośń Kościelna (32,4%).

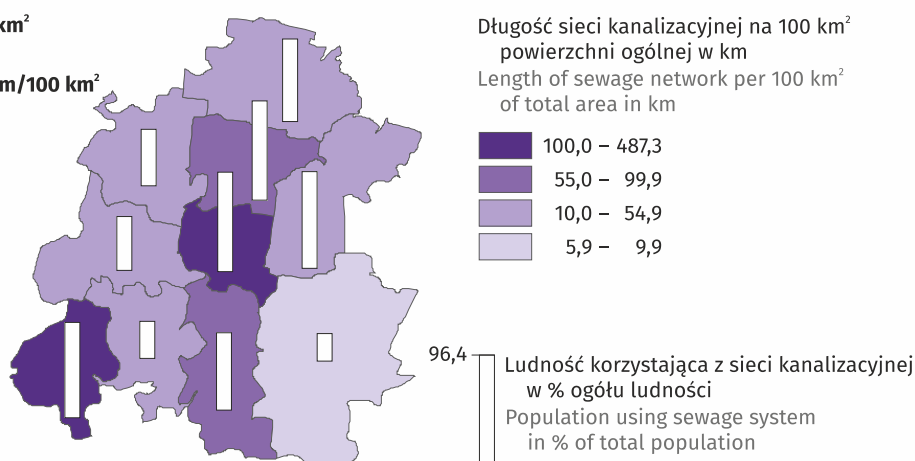
Według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r., **sieć kanalizacyjna** w gminach należących do BOF osiągnęła długość 1208,2 km, przy liczbie przyłączy do budynków wynoszącej 39,5 tys. szt. W porównaniu z końcem roku poprzedniego oraz 2014 długość sieci kanalizacyjnej zwiększyła się odpowiednio o 44,0 km (o 3,8%) i 146,2 km (o 13,8%), przy równoczesnym wzroście liczby przyłączy do budynków odpowiednio o 1,5 tys. szt. (o 4,0%) i 6,3 tys. szt. (o 18,9%). W końcu omawianego roku długość sieci kanalizacyjnej na terenie BOF stanowiła 32,7% ogólnej długości sieci kanalizacyjnej w województwie podlaskim, a liczba przyłączy – 40,5% ich ogólnej liczby.

Mapa 13. Sieć kanalizacyjna w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 13. Sewage network in 2019
As of 31st December

Województwo podlaskie = 18,3 km/100 km²
Podlaskie Voivodship

Białostocki Obszar Funkcjonalny = 69,9 km/100 km²
Białystok Functional Area

W końcu grudnia 2019 r. najdłuższa sieć kanalizacyjna usytuowana była na terenie miasta Białystok – 497,7 km (20,8 tys. szt. przyłączy) oraz w gminie Juchnowiec Kościelny – 130,7 km (2,7 tys. szt. przyłączy), najkrótsza zaś na terenie gminy Zabłudów – 20,0 km (0,6 tys. szt. przyłączy).

W końcu analizowanego roku w gminach BOF gęstość sieci kanalizacyjnej ukształtowała się na poziomie 69,9 km/100 km², tj. o 51,6 km/100 km² wyższym niż w Podlaskiem. Uległa ona zwiększeniu zarówno w ujęciu rocznym – o 2,5 km/100 km², jak i w porównaniu ze stanem w końcu 2014 r. – o 8,5 km/100 km². Największe zagęszczenie sieci kanalizacyjnej, oprócz miasta Białystok (487,3 km/100 km²), odnotowano w gminach Łapy (101,4 km/100 km²) oraz Juchnowiec Kościelny (76,1 km/100 km²), natomiast najmniejsze – w gminach Zabłudów (5,9 km/100 km²) i Czarna Białostocka (27,7 km/100 km²).

Ilość **ścieków** odprowadzonych siecią kanalizacyjną z gospodarstw domowych na obszarze BOF w 2019 r. wyniosła 16,3 hm³. Stanowiły one 48,3% ogółu takich ścieków w województwie podlaskim. Ich ilość wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim i 2014 odpowiednio o 0,4% i 4,4%. Najwięcej ścieków odprowadzono siecią kanalizacyjną na terenie miasta Białystok (13,0 hm³), najmniej zaś w gminach, gdzie liczba korzystających z sieci kanalizacyjnej była niewielka, czyli z gospodarstw domowych gmin Turośń Kościelna i Zabłudów (po 0,1 hm³).

W przypadku obszarów niewystarczająco rozwiniętych pod względem infrastruktury kanalizacyjnej część mieszkańców korzysta z przydomowych systemów odprowadzania ścieków. Należą do nich zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków. W gminach BOF, według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r., funkcjonowało 12,7 tys. takich urządzeń (w województwie podlaskim – 92,7 tys.), z czego 91,3% stanowiły zbiorniki bezodpływowe. W końcu 2019 r., w porównaniu z sytuacją sprzed roku i pięciu lat, liczba zbiorników bezodpływowych wzrosła odpowiednio o 2,4% i 3,7%. Najwięcej zbiorników znajdowało się na terenie gmin Zabłudów – 3049 szt. i Choroszcz – 2405 szt., najmniej zaś w gminach Łapy – 84 szt. i Czarna Białostocka – 306 szt. W przypadku przydomowych oczyszczalni ścieków obserwowany jest systematyczny wzrost ich liczby – z 653 szt. w końcu 2014 r. do 1111 szt. w końcu 2019 r. Przydomowe oczyszczalnie ścieków znajdujące się na obszarze BOF stanowiły 6,6% ogólnej liczby przydomowych oczyszczalni ścieków w województwie podlaskim. Największa ich liczba w końcu analizowanego roku wystąpiła w gminach: Dobrzyniewo Duże (239 szt.), Choroszcz (236 szt.) oraz Juchnowiec Kościelny (224 szt.).

Według wstępnych danych, w końcu grudnia 2019 r. na terenie BOF z gazu sieciowego korzystało 300,8 tys. osób, tj. 71,4% ogółu ludności BOF i 87,5% ogółu ludności korzystającej z **sieci gazowej** w Podlaskiem. Liczba ludności korzystającej z ww. sieci wzrosła w porównaniu z zanotowaną rok i 5 lat wcześniej odpowiednio o 4,9 tys. osób (o 1,7%) i o 5,8 tys. osób (o 2,0%). W końcu 2019 r. odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej na terenie BOF był znacznie wyższy (o 42,2 p. proc.) niż w województwie podlaskim. Wśród gmin BOF wskaźnik ten był najwyższy w mieście Białystok (89,6%) oraz w gminie Juchnowiec Kościelny (60,4%), zaś najniższy w gminach Czarna Białostocka (0,1%) i Zabłudów (5,7%).

Według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r., długość sieci gazowej ogółem (rozdzielczej i przesyłowej) na terenie BOF wynosiła 1135,9 km i stanowiła 60,8% ogólnej długości sieci gazowej w województwie podlaskim, z czego 1015,9 km przypadało na sieć rozdzielczą. Zarówno w ujęciu rocznym, jak i w stosunku do stanu w końcu 2014 r. odnotowano wzrost długości sieci rozdzielczej odpowiednio o 72,1 km (o 7,6%) i 211,6 km (o 26,3%). W końcu analizowanego roku liczba przyłączy do budynków w gminach BOF wynosiła 26,2 tys. szt., stanowiąc 75,2% ich ogólnej liczby w województwie podlaskim. Podobnie jak długość sieci gazowej, liczba przyłączy wzrosła w relacji do zanotowanej rok i 5 lat wcześniej odpowiednio o 1,6 tys. szt. (o 6,6%) i 5,6 tys. szt. (o 27,2%). Najdłuższa sieć gazowa rozdzielcza wystąpiła w mieście Białystok (591,8 km oraz 17,7 tys. szt. przyłączy), zaś najkrótsza – w gminie Czarna Białostocka (0,7 km i 6 przyłączy). Na terenie BOF znaczny przyrost długości sieci gazowej rozdzielczej w relacji do stanu w końcu 2018 r. i 2014 r. zaobserwowano w gminach Choroszcz (odpowiednio niemal 2-krotny i blisko 4-krotny) oraz Zabłudów (odpowiednio o 30,7% i ponad 2-krotny).

W końcu 2019 r. w gminach BOF **gęstość sieci gazowej** rozdzielczej wynosiła 58,8 km/100 km² i była znacznie większa niż w Podlaskiem, gdzie wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 7,2 km/100 km². W porównaniu ze stanem w końcu 2018 r. i 2014 r. odnotowano wzrost zagęszczenia sieci gazowej rozdzielczej odpowiednio

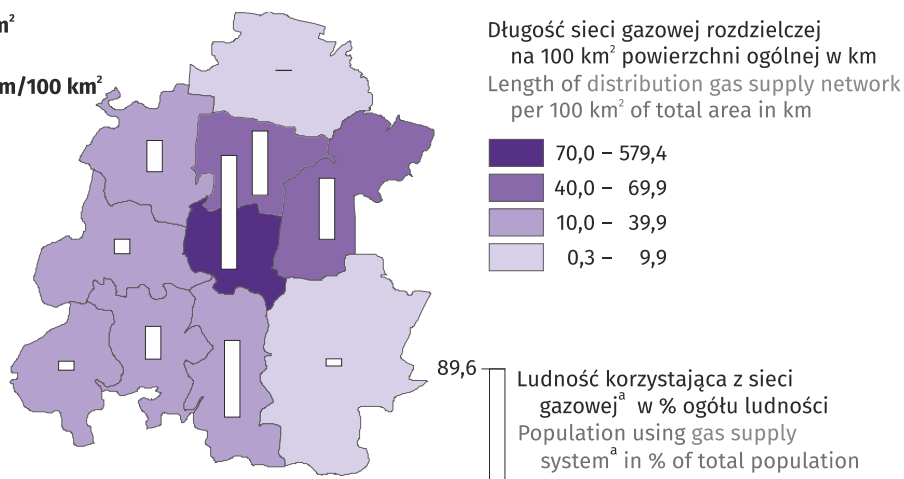
o 4,2 km/100 km² i 12,3 km/100 km². W mieście Białystok wskaźnik gęstości ww. sieci był najwyższy spośród gmin BOF (579,4 km/100 km²), zaś w gminie Czarna Białostocka jego wartość była najniższa (0,3 km/100 km²).

**Mapa 14. Sieć gazowa w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 14. Gas supply network in 2019
As of 31st December

Województwo podlaskie = **7,2 km/100 km²**
Podlaskie Voivodship

Białostocki Obszar Funkcjonalny = **58,8 km/100 km²**
Białystok Functional Area

a Dane wstępne.
a Preliminary data.

W 2019 r. w gminach BOF **zużycie gazu z sieci** w gospodarstwach domowych wyniosło 525,5 GWh i stanowiło 81,2% jego ogólnego zużycia w województwie podlaskim. W porównaniu z rokiem poprzednim i 2014 było ono wyższe odpowiednio o 3,0% i 22,6%. W 2019 r. zużycie gazu na 1 mieszkańca w gminach należących do BOF wyniosło 1251,0 kWh i było wyższe o 32,6 kWh (o 2,7%) niż w 2018 r. i o 183,4 kWh (o 17,2%) niż w 2014 r. W omawianym roku zużycie gazu przypadające na 1 mieszkańca BOF było o 702,0 kWh wyższe niż w województwie podlaskim. Na terenie BOF największe zużycie gazu na 1 mieszkańca odnotowano w gminach Supraśl (2716,4 kWh) i Wasilków (2181,3 kWh), a najmniejsze – w gminach Zabłudów (295,5 kWh) oraz Łapy (416,0 kWh).

Rozdział 5. Edukacja i wychowanie¹

Chapter 5. Education¹

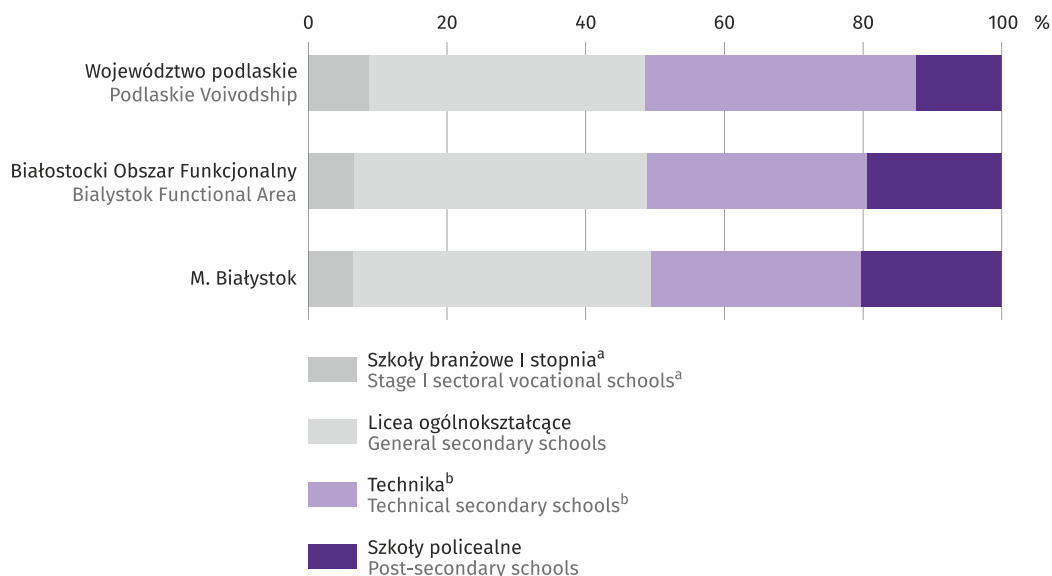
We wrześniu 2019 r. na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego działało 114 **szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży**. Ich liczba nie zmieniła się w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku, ale wzrosła o 23 placówki w porównaniu z zanotowaną 5 lat wcześniej. W roku szkolnym 2019/20 w szkołach podstawowych uczyło się 33,3 tys. dzieci i młodzieży, tj. o 2,5% więcej niż w poprzednim roku szkolnym i o 41,4% więcej niż 5 lat wcześniej. Duży wzrost liczby uczniów w stosunku do roku szkolnego 2014/15 wynika głównie z wprowadzenia reformy edukacji, która całkowicie zlikwidowała gimnazja i wprowadziła 8-letnią szkołę podstawową. Uczniowie szkół podstawowych w BOF stanowili 37,7% wszystkich uczniów szkół podstawowych w województwie podlaskim.

W omawianym roku szkolnym na jedną szkołę podstawową przypadało 292 uczniów, zaś przed rokiem wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 285, a w roku szkolnym 2014/15 wyniósł 259. W województwie podlaskim we wrześniu 2019 r. na jedną szkołę podstawową przypadało 206 uczniów.

We wrześniu 2019 r. najwięcej szkół podstawowych w BOF funkcjonowało na terenie miasta Białystok, gdzie w 75 placówkach tego typu naukę pobierało 25,1 tys. uczniów.

Wykres 5. Struktura uczniów szkół ponadpodstawowych dla młodzieży i szkół policealnych w roku szkolnym 2019/20 Stan na początku roku szkolnego

Chart 5. Structure of students of post-primary schools for youth and post-secondary schools in the 2019/20 school year
As of the beginning of the school year

a, b łącznie z: a – szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy, b – ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a, b Including: a – special job-training schools, b – general art schools leading to professional certification.

¹ Źródłem informacji z zakresu edukacji i wychowania (z wyjątkiem uczelni) jest Ministerstwo Edukacji Narodowej. Dane za rok szkolny 2019/20 zostały pobrane ze strony internetowej dane.gov.pl (data dostępu 20 października 2020 r.).

¹ The source of information on education (excluding higher education institutions) is the Ministry of National Education. Data for 2019/20 school year was downloaded from the website dane.gov.pl (access date 20th October 2020).

We wrześniu 2019 r. na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego działało 61 **ponadpodstawowych szkół dla młodzieży**, w których kształciło się łącznie 19,8 tys. uczniów. W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym przybyły 4 placówki, a w odniesieniu do roku szkolnego 2014/15 – 5 placówek, natomiast liczba uczniów zwiększyła się odpowiednio o 28,7% i 23,6%. W roku szkolnym 2019/20 wśród szkół ponadpodstawowych najwięcej uczniów skupiały licea ogólnokształcące, do których uczęszczało 10,4 tys. młodzieży. Dużą grupę, liczącą 7,8 tys. osób, tworzyli także uczniowie techników i ogólnokształcących szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe. W branżowych szkołach I stopnia uczyło się 1,6 tys. młodzieży. Uczniowie szkół ponadpodstawowych BOF stanowili 43,4% ogółu uczniów na tym etapie kształcenia w województwie podlaskim.

W roku szkolnym 2019/20 najwięcej szkół ponadpodstawowych w BOF działało na terenie miasta Białystok. Do 55 szkół tego typu uczęszczało 19,0 tys. uczniów.

Dopełnienie edukacji na poziomie średnim zawodowym stanowią **szkoły policealne**. W końcu września 2019 r. na terenie gmin BOF działalność oświatową prowadziło 28 placówek tego typu. Kształciły one łącznie 4,8 tys. osób, tj. o 10,8% mniej niż rok wcześniej i o 32,4% mniej niż na początku roku szkolnego 2014/15.

Wśród **języków obcych nauczanych obowiązkowo lub dodatkowo w szkołach dla dzieci i młodzieży** zdecydowanie dominuje język angielski. W analizowanym roku szkolnym w szkołach podstawowych na terenie gmin Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego 98,9% uczniów uczyło się języka angielskiego, 17,5% – języka niemieckiego, a 12,9% – języka rosyjskiego. W szkołach ponadpodstawowych dla młodzieży oraz policealnych popularność języków obcych kształtowała się podobnie jak w szkołach podstawowych. Najczęściej wykładanym był język angielski, którego uczyło się 95,0% uczniów szkół tego typu, niemiecki – 46,6% oraz rosyjski – 26,3%.

W roku akademickim 2019/20 w BOF funkcjonowało 10 **uczeln** oraz 2 filie (Uniwersytetu Muzycznego im Fryderyka Chopina w Warszawie i Akademii Teatralnej im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie) mające siedzibę na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego.

W końcu grudnia 2019 r. w tych szkołach kształciło się 24,1 tys. studentów (łącznie z cudzoziemcami), tj. o 2,7% mniej niż przed rokiem i o 25,9% mniej niż 5 lat wcześniej. Przeważającą grupę tworzyli studenci studiów stacjonarnych, których udział w ogólnej liczbie studentów wynosił 74,3%. Studenci z terenu BOF stanowili 83,6% ogółu studentów kształcących się w województwie podlaskim.

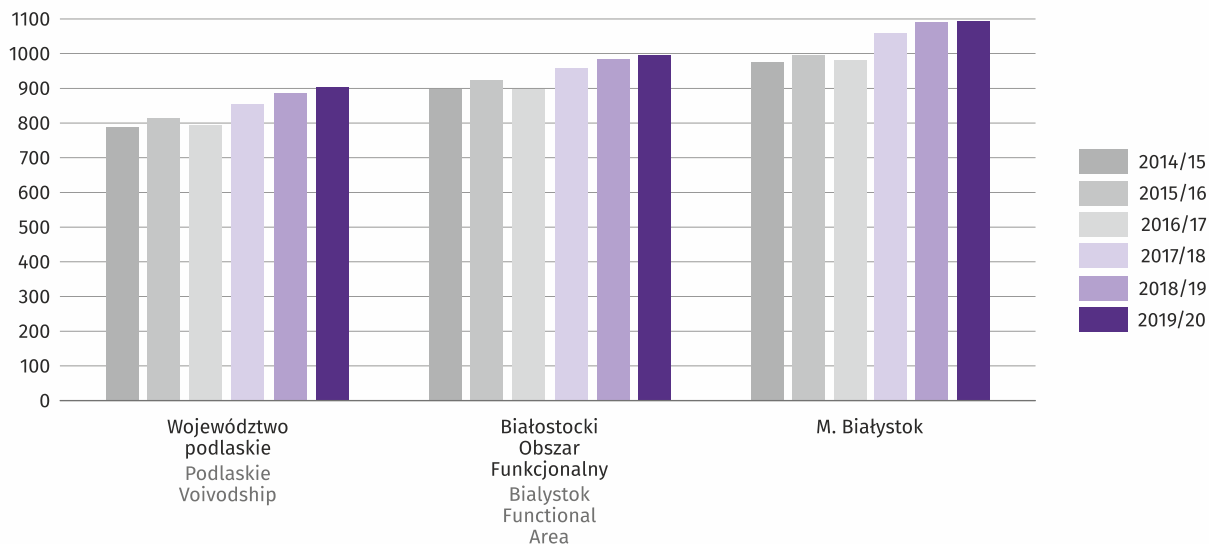
W roku akademickim 2018/19 dyplom ukończenia studiów uzyskało 6,8 tys. osób (łącznie z cudzoziemcami). W porównaniu z poprzednim rokiem akademickim liczba absolwentów zmniejszyła się o 7,7%, a w odniesieniu do roku akademickiego 2013/14 – o 32,6%. Z ogólnej liczby studentów 76,2% otrzymało dyplom ukończenia studiów stacjonarnych. Absolwenci szkół wyższych z terenu BOF stanowili 81,6% ogółu absolwentów kończących studia w województwie podlaskim w analizowanym roku akademickim.

Na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego w końcu września 2019 r. działało 214 **placówek wychowania przedszkolnego**, tj. o 6 więcej niż rok wcześniej i o 23 więcej niż 5 lat wcześniej. Wśród omawianych placówek było 151 przedszkoli, 11 punktów przedszkolnych oraz 52 oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych. Stanowiły one 32,1% wszystkich placówek wychowania przedszkolnego w województwie podlaskim.

Wychowaniem przedszkolnym w gminach BOF w roku szkolnym 2019/20 objęto 17,3 tys. dzieci, tj. więcej niż w latach szkolnych 2019/20 i 2014/15 odpowiednio o 4,4% i 23,0%. Do placówek zlokalizowanych na tym obszarze uczęszczało 42,5% ogółu dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w województwie podlaskim.

**Wykres 6. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat
Stan na początku roku szkolnego**

Chart 6. Children in pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6
As of the beginning of the school year

W analizowanym roku szkolnym udział dzieci w wieku 3–6 lat uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego na terenie BOF w ogólnej liczbie mieszkańców gmin BOF w tym wieku wynosił 99,7% (w województwie podlaskim – 90,5%). Najwyższy wskaźnik, na poziomie 109,4%, odnotowano w Białymstoku, co wynika z faktu dowożenia dzieci z gmin sąsiadujących do placówek zlokalizowanych w tym mieście. W pozostałych gminach BOF odsetek ten nie przekroczył 100,0%, a najniższy odnotowano w gminach Zabłudów (54,1%) i Choroszcz (60,5%).

Rozdział 6. Ochrona zdrowia i pomoc społeczną

Chapter 6. Health care and social welfare

6.1 Ochrona zdrowia

6.1 Health care

W końcu 2019 r. w ramach **ambulatoryjnej opieki zdrowotnej** na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego działały 354 przychodnie, tj. 46,5% wszystkich placówek tego typu funkcjonujących w województwie podlaskim. W porównaniu z sytuacją sprzed roku w gminach BOF odnotowano spadek ich liczby o 2,2%, ale w relacji do stanu w końcu 2014 r. nastąpił wzrost o 0,6%. Najwięcej przychodni zlokalizowanych było w mieście Białystok (300), tj. 84,7% ogółu takich placówek działających na terenie BOF.

Świadczeń zdrowotnych udzielano również w ramach praktyk lekarskich. Ich liczba w końcu 2019 r. wynosiła 24 (w mieście Białystok – 16) i w odniesieniu do zanotowanej rok wcześniej zmniejszyła się o 4,0%, a w porównaniu ze stanem w końcu 2014 r. – o 11,1%.

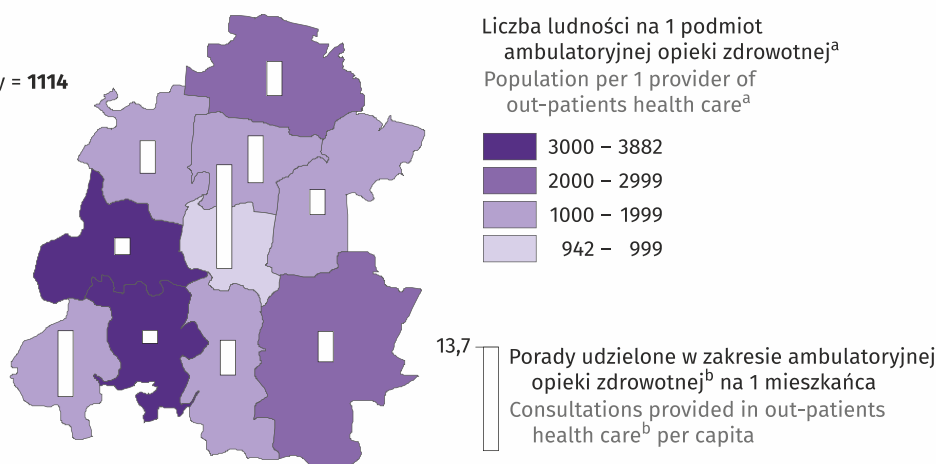
W zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (w przychodniach i w ramach praktyk lekarskich) w ciągu 2019 r. na terenie BOF udzielono łącznie 4,7 mln porad lekarskich i stomatologicznych (w województwie podlaskim – 10,0 mln), tj. więcej niż w 2018 r. i 2014 r. odpowiednio o 0,6% i 2,2%. Spośród gmin należących do BOF najwięcej (87,2%) porad udzieliły placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej znajdujące się w mieście Białystok, a najmniej (0,2%) – w gminie Turośń Kościelna.

Mapa 15. Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 15. Out-patients health care in 2019 As of 31st December

Województwo podlaskie = 1275
Podlaskie Voivodship

Białostocki Obszar Funkcjonalny = 1114
Białystok Functional Area

a Przychodnie łącznie z praktykami lekarskimi. b. W ciągu roku; łącznie z poradami opłaconymi przez pacjentów (środki niepubliczne); bez porad udzielonych w izbach przyjęć szpitali ogólnych.
a Out-patients with medical practices. b During the year; including consultations paid by patients (non-public funds); excluding consultations provided by doctors in admission rooms in general hospitals.

Na terenie BOF w końcu 2019 r. sprzedaż leków i środków medycznych zajmowało się 158 **aptek ogólnodostępnych i punktów aptecznych**, które stanowiły 36,5% ogólnej liczby tych placówek w Podlaskiem. W skali roku ich liczba zmniejszyła się o 1,3%, ale w porównaniu ze stanem w końcu 2014 r. wzrosła o 1,9%. W mieście Białystok zlokalizowanych było 79,7% ogółu aptek i punktów aptecznych działających na terenie gmin BOF.

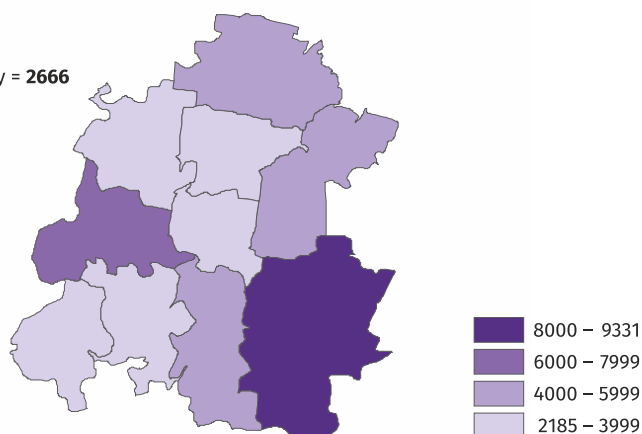
Na 1 aptekę i punkt apteczny w obrębie BOF w końcu 2019 r. przypadało 2666 osób, tj. o 55 osób mniej niż w województwie podlaskim. Najwięcej ludności na 1 aptekę i punkt apteczny w BOF przypadało w gminie Zabłudów (9331), a najmniej – w gminie Łapy (2185).

**Mapa 16. Ludność na 1 aptekę ogólnodostępną i punkt apteczny w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 16. Population per 1 public pharmacy and pharmaceutical outlet in 2019
As of 31st December

Województwo podlaskie = 2721
Podlaskie Voivodship

Białostocki Obszar Funkcjonalny = 2666
Białystok Functional Area

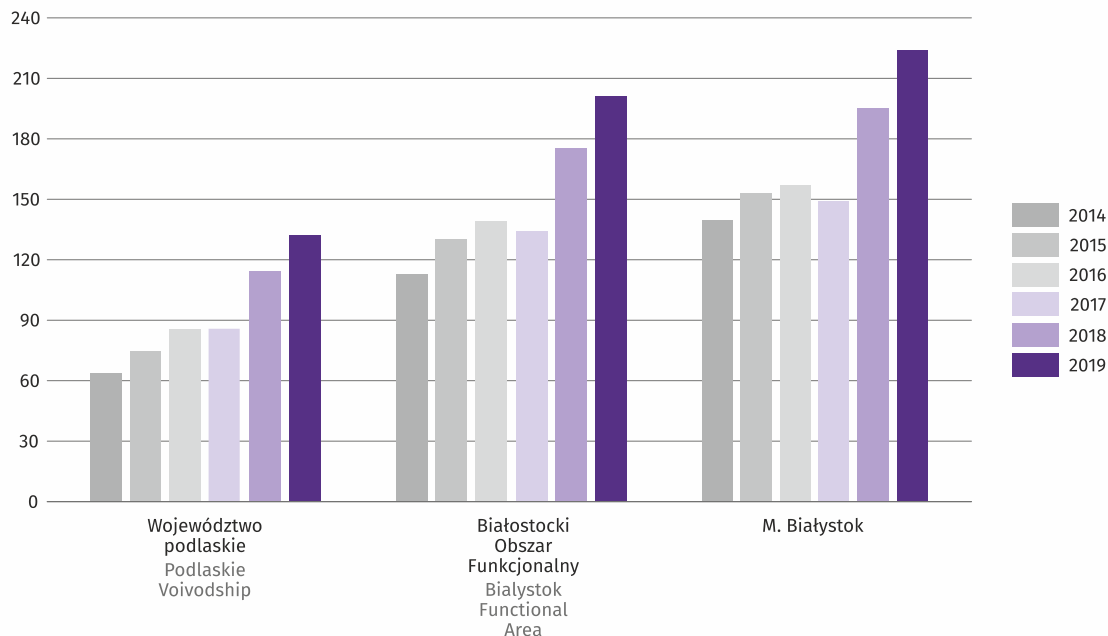

W końcu grudnia 2019 r. na terenie BOF działały 63 **placówki opieki nad dzieckiem do 3 lat**, co stanowiło ponad połowę (56,3%) wszystkich takich placówek funkcjonujących w województwie podlaskim. Liczba żłobków i klubów dziecięcych na terenie BOF wzrosła o 5,0% w ujęciu rocznym i ponad 2-krotnie w okresie pięciu lat (o 117,2%). Najwięcej tych placówek znajdowało się w mieście Białystok (47), tj. 74,6% ogółu prowadzących działalność tego typu na terenie BOF, natomiast w gminach Dobryńsk Duży i Turośl Kościelna nie odnotowano żłobków i klubów dziecięcych.

Według stanu w końcu 2019 r., placówki opieki nad dzieckiem do lat 3 zlokalizowane na terenie BOF dysponowały łącznie 2,9 tys. miejsc, tj. więcej niż rok i 5 lat wcześniej odpowiednio o 16,2% i 113,0%. W ciągu analizowanego roku przebywało w nich 4,3 tys. dzieci, co oznacza wzrost w relacji do 2018 r. – o 21,9% oraz do 2014 r. – o 109,9%. Najwięcej dzieci w wieku do 3 lat miało zapewnioną opiekę w żłobkach i klubach dziecięcych w mieście Białystok oraz w Wasilkowie. W przeliczeniu na 1000 dzieci w wieku do 3 lat najlepsza sytuacja wystąpiła w mieście Białystok (gdzie wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 224) oraz w gminie Supraśl (206).

Wykres 7. Miejsca w żłobkach^a i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do 3 lat Stan w dniu 31 grudnia

Chart 7. Places in nurseries^a and children's clubs per 1000 children up to the age of 3
As of 31st December

a łącznie z oddziałami żłobkowymi. W 2019 r. w województwie podlaskim nie było oddziałów żłobkowych.
a Including nursery wards. In 2019 there were not nursery wards in Podlaskie Voivodship.

6.2 Pomoc społeczna

6.2 Social welfare

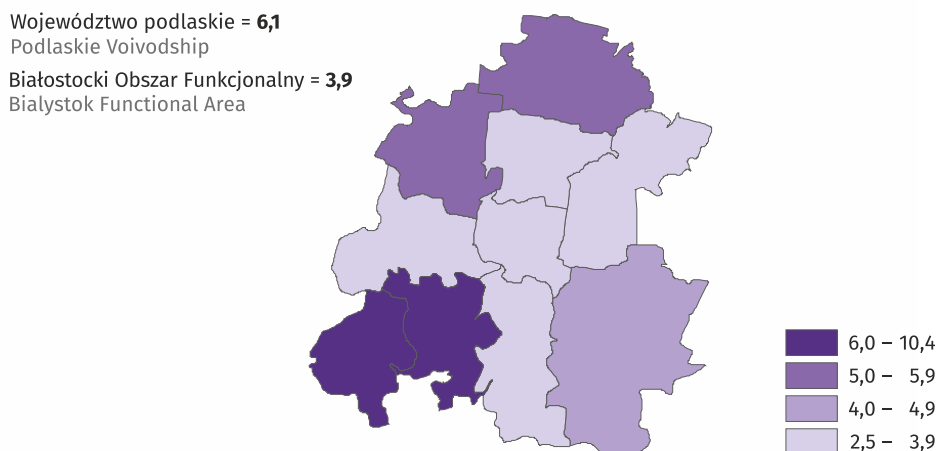
W końcu 2019 r. na terenie BOF działalność prowadziło 19 placówek **stacjonarnej pomocy społecznej** (łącznie z 1 filią w Zabłudowie), w tym 11 w mieście Białystok. Stanowiły one 32,8% ogółu instytucji świadczących usługi w ramach systemu pomocy społecznej w województwie podlaskim. Ich liczba nie zmieniła się w odniesieniu do stanu sprzed roku, ale wzrosła o 26,7% w porównaniu z zanotowaną w końcu 2014 r.

Stacjonarne zakłady pomocy społecznej na obszarze BOF, według stanu w końcu grudnia 2019 r., dysponowały 1,6 tys. miejsc (w województwie podlaskim – 3,5 tys. miejsc). Ich liczba zwiększyła się zarówno w ujęciu rocznym, jak i w ciągu pięciu lat odpowiednio o 1,1% i 1,0%. Wśród gmin BOF najwięcej miejsc w takich placówkach, oprócz miasta Białystok (804), posiadała gmina Choroszcz (286).

W końcu 2019 r. w domach i zakładach pomocy społecznej przebywało 1,5 tys. mieszkańców (w województwie podlaskim – 3,3 tys.), tj. więcej w odniesieniu do stanu sprzed roku i pięciu lat odpowiednio o 0,5% i 0,8%. Wśród mieszkańców były również osoby bezdomne, które odnotowano wyłącznie w mieście Białystok. Stanowiły one 14,4% ogółu mieszkańców placówek tego typu na terenie BOF.

W 2019 r. ze **świadczeń środowiskowej pomocy społecznej** na obszarze BOF skorzystało 16,4 tys. osób (w województwie podlaskim – 71,8 tys.), tj. 3,9% ogólnej liczby ludności zamieszkałej na tym terenie. Oznacza to, że w odniesieniu do roku poprzedniego i 2014 liczba korzystających zmniejszyła się odpowiednio o 7,9% i 42,0%. W analizowanym roku wśród gmin BOF największy udział osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem odnotowano w gminach Łapy (10,4%) i Turośń Kościelna (6,7%), a najmniejszy – w gminach: Supraśl (2,5%), Wasilków (3,1%) i Choroszcz (3,3%).

Mapa 17. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w % ludności ogółem w 2019 r.
Map 17. Persons benefiting from social assistance at domicile in % of total population in 2019

6.3 Świadczenia rodzinne

6.3 Family benefits

Świadczenia rodzinne mają na celu finansowe wsparcie rodziny, jeśli na jej utrzymaniu pozostaje dziecko (dzieci) lub osoba niepełnosprawna wymagająca opieki i pomocy. Na terenie BOF w 2019 r. na ten cel wydatkowano 95,6 mln zł (w Podlaskiem – 320,7 mln zł). Kwota ta uległa zwiększeniu zarówno w relacji do 2018 r., jak i 2014 r. odpowiednio o 4,2% i 74,0%.

Wśród świadczeń rodzinnych dominującą pozycję stanowiły zasiłki rodzinne (wraz z dodatkami), na które w analizowanym roku przeznaczono 36,8 mln zł, tj. o 7,2% mniej niż w 2018 r., ale o 24,1% więcej w porównaniu z 2014 r. Stanowiły one 25,2% ogółu tego rodzaju zasiłków wypłaconych w województwie podlaskim.

W 2019 r. na terenie BOF zasiłki rodzinne na dzieci otrzymywało 9,7 tys. rodzin (w województwie podlaskim – 36,4 tys.), czyli o 8,2% mniej niż rok wcześniej, ale o 7,7% więcej niż w 2014 r. Liczba dzieci, na które rodzice otrzymali zasiłek rodzinny ukształtowała się na poziomie 18,9 tys., w tym 94,3% stanowiły dzieci w wieku do 17 roku życia.

Rozdział 7. Kultura. Turystyka. Sport

Chapter 7. Culture. Tourism. Sport

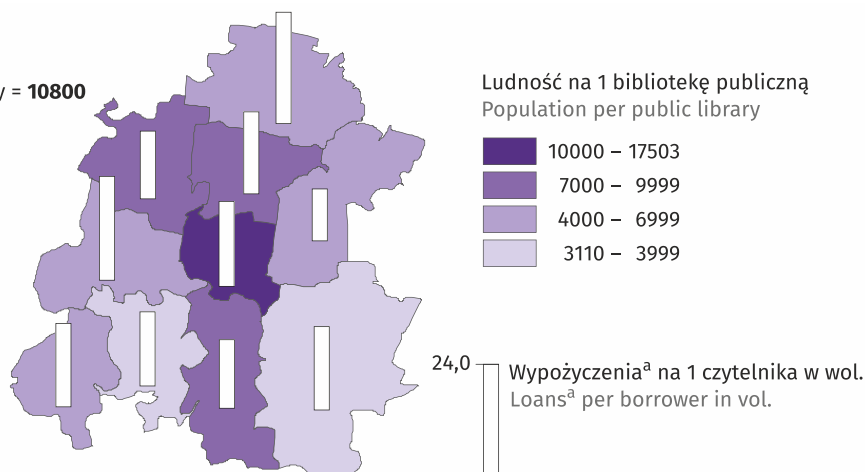
W końcu 2019 r. na terenie BOF działało 39 **bibliotek publicznych** łącznie z filiami (w województwie podlaskim – 231), z czego 43,6% zlokalizowanych było w mieście Białystok. Ich liczba nie zmieniła się od 2014 r. Na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi) w obrębie BOF przypadła 10,0 tys. osób, tj. o 5,4 tys. osób więcej niż w województwie podlaskim. Największą liczbę ludności przypadającą na 1 placówkę biblioteczną zanotowano w mieście Białystok (16,5 tys.) i gminie Dobrzyniewo Duże (9,4 tys.), a najmniejszą – w gminach Choroszcz (3,1 tys.) i Turośń Kościelna (3,2 tys.).

Mapa 18. Biblioteki publiczne (z filiami) w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 18. Public libraries (with branches) in 2019
As of 31st December

Województwo podlaskie = 5101
Podlaskie Voivodship

Białostocki Obszar Funkcjonalny = 10800
Białystok Functional Area

a W ciągu roku; łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej.
a During the year; including library service points presented according to the location of the main unit.

W 2019 r. na terenie BOF zanotowano 57,3 tys. czytelników. Ich udział w ogólnej liczbie wypożyczających w województwie podlaskim ukształtował się na poziomie 40,7%. W skali roku i w relacji do 2014 r. zaobserwowano wzrost liczby czytelników odpowiednio o 4,1% i 10,7%.

Przeciętnie w gminach BOF w analizowanym roku czytelnik wypożyczył 18,2 wol. księgozbioru. Najwięcej wypożyczeń na 1 czytelnika odnotowano w gminach Czarna Białostocka (24,0 wol.) i Choroszcz (22,5 wol.), a najmniej – w gminach: Supraśl (11,2 wol.), Dobrzyniewo Duże (14,6 wol.) i Juchnowiec Kościelny (14,8 wol.).

Według stanu w końcu 2019 r., na terenie BOF działalność prowadziło 11 **muzeów** i oddziałów muzealnych, z czego 8 znajdowało się w mieście Białystok. W ciągu 2019 r. muzea i wystawy zwiedziło 213,5 tys. osób, tj. o 5,4% więcej w porównaniu z 2018 r. i o 8,2% więcej niż w 2014 r.

W analizowanym roku w obrębie BOF funkcjonowały 3 **galerie sztuki** (wszystkie na terenie Białegostoku), które przyjęły 91,6 tys. zwiedzających, tj. więcej w odniesieniu do roku poprzedniego i 2014 odpowiednio o 72,0% i 71,1%. Jednocześnie działalność prowadziło 6 **teatrów i instytucji muzycznych** (5 w stolicy regionu i 1 w gminie Supraśl). W ich przedstawieniach i koncertach uczestniczyło 231,8 tys. widzów i słuchaczy, czyli więcej niż w 2018 r. i 5 lat wcześniej odpowiednio o 2,8% i 20,5%.

Życie kulturalne na obszarze Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego koncentruje się również w **centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach**. W końcu 2019 r. na terenie BOF znajdowało się 36 placówek tego rodzaju, z czego 17 (47,2%) w mieście Białystok. Najliczniejszą część stanowiły kluby (33,3% ogółu takich instytucji), a najmniej liczną – centra kultury (8,3%). W 2019 r. instytucje te zorganizowały 2,1 tys. imprez,

tj. o 17,3% mniej niż w 2018 r., ale o 1,4% więcej niż w 2014 r. Wzięto w nich udział 382,6 tys. osób. Najwięcej uczestników, oprócz miasta Białystok (269,7 tys.), odnotowano w Choroszcy (41,6 tys.), Łapach (17,4 tys.) i Wasilkowie (13,3 tys.).

Według stanu w końcu 2019 r., w obrębie BOF działało 5 **kin stałych**, z czego 4 zlokalizowane były w mieście Białystok i 1 w gminie Supraśl. Liczba kin na terenie BOF nie zmieniła się w skali roku, natomiast wzrosła o 2 w porównaniu ze stanem w końcu 2014 r. W ciągu 2019 r. kina zgromadziły 938,9 tys. widzów (tj. 66,8% wszystkich widzów w województwie podlaskim). Było ich więcej zarówno w porównaniu z 2018 r., jak i 2014 r. odpowiednio o 5,2% i 44,7%.

Według stanu w dniu 31 lipca 2019 r., na terenie BOF działalność prowadziło 51 **turystycznych obiektów noclegowych**, tj. 17,8% wszystkich obiektów tego typu w województwie podlaskim. Oznacza to, że było ich o 1 mniej niż rok wcześniej, ale o 12 więcej niż 5 lat wcześniej. Najwięcej zlokalizowanych było na terenie miasta Białystok (31), podczas gdy w Turośni Kościelnej i Wasilkowie nie odnotowano takich obiektów.

Obiekty te dysponowały 3,6 tys. miejsc noclegowych (w Podlaskiem – 15,0 tys.). Na obszarze BOF w końcu lipca 2019 r. na 10 tys. ludności przypadają 85,5 miejsc noclegowych, czyli o 42,0 miejsca mniej niż w województwie podlaskim. Na terenie BOF najwyższym wskaźnikiem charakteryzowały się gminy: Supraśl (294,3), Juchnowiec Kościelny (97,1) oraz Białystok (94,0), natomiast najniższy odnotowano w gminie Łapy (9,1).

Mapa 19. Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych na 10 tys. ludności w 2019 r. Stan w dniu 31 lipca

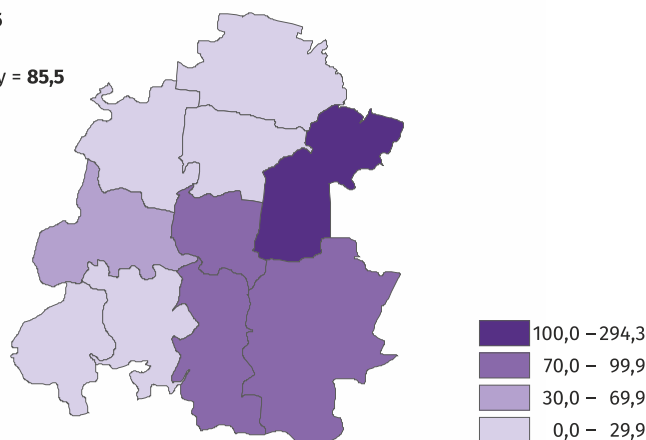
Map 19. Bed places in tourist accommodation establishments per 10 thousand population in 2019 As of 31st July

Województwo podlaskie = 127,5

Podlaskie Voivodship

Białostocki Obszar Funkcjonalny = 85,5

Białystok Functional Area

W 2019 r. w turystycznych obiektach noclegowych zatrzymało się 301,8 tys. turystów, a ich udział w ogólnej liczbie korzystających z noclegów w województwie podlaskim wyniósł 43,8%. Liczba korzystających zwiększyła się w relacji do roku poprzedniego, jak i w stosunku do 2014 r. odpowiednio o 10,0% i 1,1%. Turyści zagraniczni korzystający z bazy noclegowej stanowili 30,5% ogółu turystów na terenie BOF. W odniesieniu do 2018 r. z bazy noclegowej w BOF skorzystało o 9,6% więcej turystów zagranicznych, a w porównaniu z 2014 r. – o 20,2% mniej.

W końcu 2018 r. na terenie BOF działało 169 **klubów sportowych**, tj. 36,8% wszystkich klubów sportowych w Podlaskiem. Było ich o 14 więcej niż 2 lata wcześniej i o 23 więcej niż 4 lata wcześniej. Najwięcej klubów sportowych zlokalizowanych było w mieście Białystok (123), zaś najmniej – w gminie Turośń Kościelna (2).

W końcu grudnia 2018 r. kluby sportowe liczyły 14,9 tys. członków, tj. więcej niż przed dwoma i czterema laty odpowiednio o 20,2% i 29,4%, a ćwiczyło w nich 14,1 tys. osób, tj. o 18,5% więcej niż w końcu 2016 r. i o 31,3% więcej niż w końcu 2014 r. Podobnie jak 2 lata wcześniej, w końcu analizowanego roku zdecydowaną większość ćwiczących stanowili mężczyźni (68,9%). Niezmiennie wśród ćwiczących dominowała młodzież do lat 18 (67,6% ogółu ćwiczących).

Rozdział 8. Transport

Chapter 8. Transport

Według danych Zarządu Białostockiej Komunikacji Miejskiej, **komunikacja miejska** w 2019 r. przewoziła mieszkańców 7 gmin z terenu Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego (Białegostoku, Choroszcz, Dobrzyniewa Dużego, Juchnowca Kościelnego, Supraśla, Wasilkowa i Zabłudowa), obsługując 42 linie autobusowe. Ogólna długość linii autobusowych w gminach BOF wynosiła 619 km, czyli więcej niż w roku poprzednim i 2014 odpowiednio o 17 km i 24 km. Liczba pasażerów przewiezionych taborem komunikacji miejskiej ukształtowała się na poziomie 90,4 mln, tj. niższym od zanotowanego w 2018 r. (o 4,6%) i 2014 r. (o 11,0%).

W końcu 2019 r. autobusy komunikacji miejskiej w Białymstoku miały do dyspozycji 17,7 km bus-pasów, tj. więcej niż rok i 5 lat wcześniej odpowiednio o 1,2 km i 5,1 km.

W końcu 2019 r. łączna **długość ścieżek rowerowych** na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego wynosiła 231,1 km i stanowiła 36,7% ogółu ścieżek rowerowych w województwie podlaskim. Długość dróg dla rowerów na terenie gmin należących do BOF zwiększyła się o 42,3 km w stosunku do zanotowanej w końcu roku poprzedniego oraz o 91,8 km w odniesieniu do stanu sprzed pięciu lat. Wśród gmin wchodzących w skład BOF największą długością ścieżek rowerowych przypadającą na 10 tys. ludności charakteryzowały się gminy Choroszcz (12,9 km) oraz Supraśl (12,4 km), natomiast najmniejszą – gminy Dobrzyniewo Duże (1,3 km) i Wasilków (3,1 km).

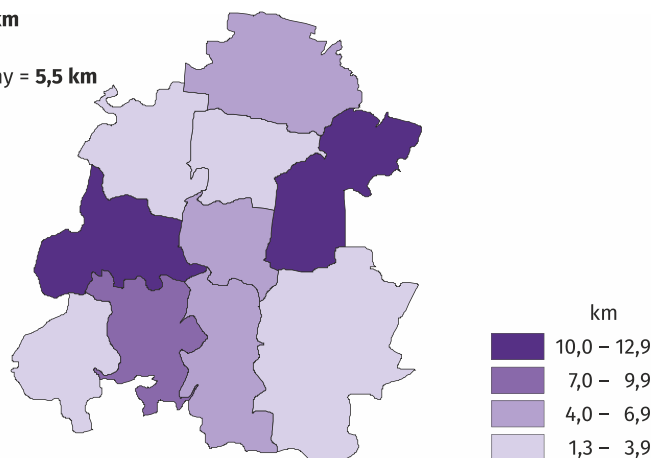
Mapa 20. Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. ludności w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia
Map 20. Length of bicycle paths per 10 thousand population in 2019
As of 31st December

Województwo podlaskie = 5,3 km

Podlaskie Voivodship

Białostocki Obszar Funkcjonalny = 5,5 km

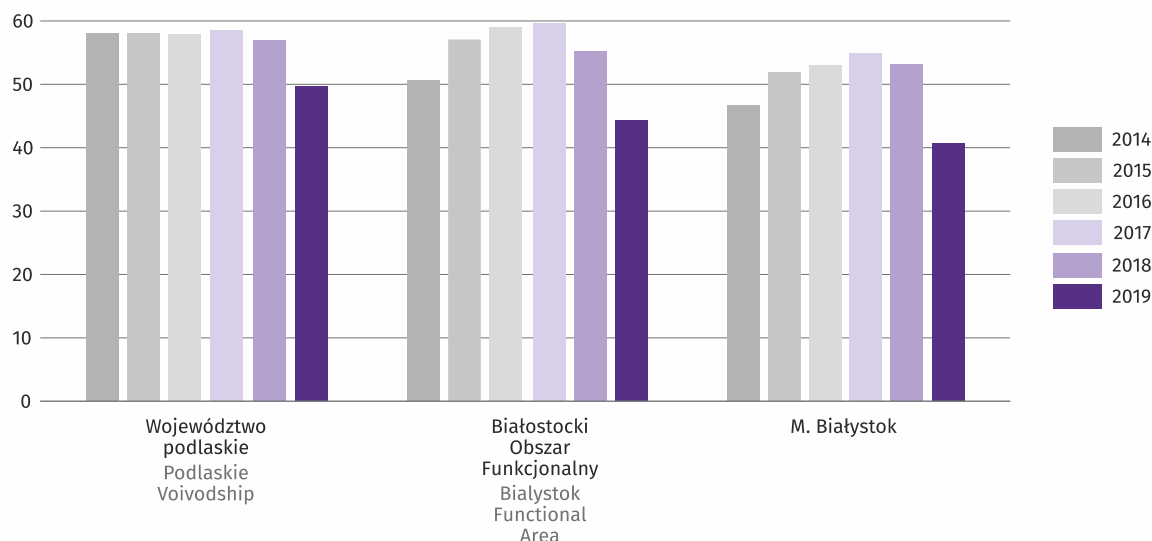
Bialystok Functional Area

Na obszarze BOF funkcjonuje **Białostocka Komunikacja Rowerowa** (tzw. BiKeR), która stanowi alternatywny środek transportu, umożliwiając szybkie przemieszczanie się po mieście i okolicznych gminach. W 2019 r. w systemie BiKeR zarejestrowanych było 92 tys. użytkowników, tj. o 22,7% więcej niż w roku poprzednim i ponad 3,5-krotnie więcej niż w 2014 r. Mieszkańcy mieli do dyspozycji łącznie 66 stacji (60 – usytuowanych w mieście Białystok i po 2 – w gminach: Choroszcz, Juchnowiec Kościelny, Supraśl) oraz 681 rowerów. W omawianym roku dokonali oni 484 tys. wypożyczeń, tj. o 28,8% mniej w odniesieniu do 2018 r., ale o 38,3% więcej niż w 2014 r.

W 2019 r. na terenie gmin należących do Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego doszło do 186 **wypadków drogowych** (tj. mniej o 19,5% niż rok wcześniej i o 11,0% niż w 2014 r.), w których zginęło 28 osób, a rannych zostało 191 osób. Wypadki w gminach wchodzących w skład BOF stanowiły 31,8% ogółu wypadków w województwie podlaskim. Liczba wypadków na 100 tys. ludności w gminach BOF ukształtowała się na poziomie 44,3. Wskaźnik ten był niższy niż w województwie podlaskim, gdzie wyniósł 49,6.

Wykres 8. Wypadki drogowe na 100 tys. ludności
Chart 8. Road accidents per 100 thousand population

Liczba odnotowanych wypadków na obszarze BOF była zróżnicowana terytorialnie. Najwięcej wypadków miało miejsce na terenie miasta Białystok (121), natomiast najmniej – w gminie Zabłudów (2). W przeliczeniu na 100 tys. ludności najwyższy wskaźnik odnotowano w gminie Dobrzyniewo Duże (96,0), a najniższy – w gminie Zabłudów (21,6).

Rozdział 9. Handel

Chapter 9. Trade

W końcu 2019 r. na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego znajdowało się 85 supermarketów (w województwie podlaskim – 221), 6 hipermarketów (10) oraz 1 dom towarowy (3) i 3 domy handlowe (8). Liczba hipermarketów i domów towarowych w latach 2014–2019 nie uległa zmianom. Liczba domów handlowych w odniesieniu do końca 2018 r. zwiększyła się o 1, a w stosunku do stanu w końcu 2014 r. zmniejszyła się o 1. Liczba supermarketów w ujęciu rocznym nie uległa zmianie, natomiast w ciągu pięciu lat wzrosła o 3. Wszystkie wymienione **sklepy**, z wyjątkiem supermarketów, były zlokalizowane w mieście Białystok. Największą liczbę supermarketów odnotowano w mieście Białystok (63) oraz w gminach Łapy (7) i Juchnowiec Kościelny (4).

W końcu 2019 r. na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego zarejestrowanych było 13 **targowisk stałych** i stanowiły one 16,7% wszystkich targowisk stałych działających na terenie województwa podlaskiego. W odniesieniu do stanu w końcu 2018 r. i 2014 r. ich liczba zwiększyła się o 1. Najwięcej (po 4) zanotowano ich na terenie miasta Białystok oraz w gminie Łapy.

Uzupełnieniem stałej sieci targowiskowej były **targowiska sezonowe**, których w 2019 r. na terenie gmin BOF funkcjonowało 52. Stanowiły one 71,2% ogólnej liczby targowisk sezonowych znajdujących się w województwie podlaskim. W odniesieniu do roku poprzedniego ich liczba nie uległa zmianie, natomiast w stosunku do 2014 r. nastąpił spadek ich liczby o 16,1%.

W 2019 r. roczne wpływy z opłaty targowej na targowiskach stałych i sezonowych działających na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego wyniosły 271,5 tys. zł i stanowiły 10,3% rocznych wpływów z opłaty targowej w województwie podlaskim. Były one niższe o 11,1% w stosunku do uzyskanych w roku poprzednim oraz o 29,7% w porównaniu z 2014 r. Najwyższe wpływy odnotowano w mieście Białystok i w gminie Łapy. Wyniosły one odpowiednio 157,7 tys. zł i 30,5 tys. zł, co stanowiło 58,1% i 11,2% rocznych wpływów z opłaty targowej wszystkich gmin tworzących Białostocki Obszar Funkcjonalny.

Rozdział 10. Finanse publiczne

Chapter 10. Public finance

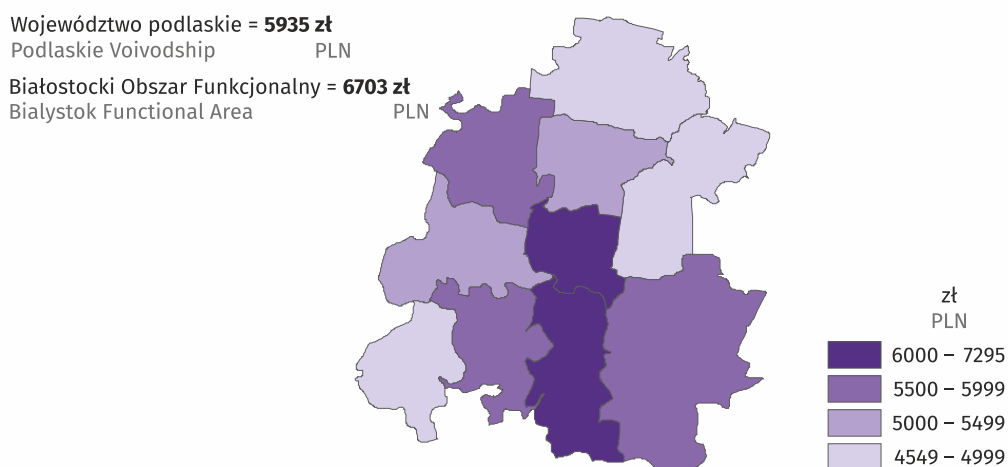
W 2019 r. gminy (łącznie z miastem na prawach powiatu) Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego osiągnęły **dochody** w wysokości 2815,8 mln zł. Były one o 7,8% wyższe od uzyskanych w poprzednim roku (wzrost odnotowano we wszystkich gminach wchodzących w skład BOF) oraz o 36,0% wyższe niż w 2014 r. Stanowiły one 40,2% łącznych dochodów gmin i miast na prawach powiatu z terenu województwa podlaskiego. Spośród gmin należących do BOF największy udział w realizacji dochodów miało miasto Białystok (77,0%), a w dalszej kolejności – gminy Juchnowiec Kościelny (3,7%) oraz Łapy (3,5%).

Z ogólnej kwoty dochodów gmin Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego na dochody własne przypadało 1330,5 mln zł (47,3% dochodów ogółem), co oznacza wzrost zarówno w relacji do 2018 r., jak i 2014 r. odpowiednio o 7,5% i 4,8%. Największy udział dochodów własnych w dochodach ogółem odnotowano w gminach Wasilków – 58,1% i Supraśl – 56,1%. Spośród kategorii dominujących w strukturze dochodów własnych wyższe niż w 2018 r. i 2014 r. były wpływy z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (odpowiednio o 9,9% i 58,0%) oraz w podatku od nieruchomości (odpowiednio o 2,3% i 18,0%).

W 2019 r. gminom Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego przekazano dotacje celowe w kwocie 608,0 mln zł (21,6% dochodów ogółem), tj. o 16,4% wyższej niż w 2018 r. i ponad 3-krotnie wyższej niż w 2014 r. Udział dotacji celowych w dochodach ogółem poszczególnych gmin BOF wahał się od 19,5% w mieście Białystok do 30,7% w gminie Łapy. Dominującą część tych dotacji w gminach BOF (86,3%) stanowiły dotacje na zadania z zakresu administracji rządowej, a ich wartość w analizowanym roku wyniosła 524,9 mln zł.

W 2019 r. gminy należące do BOF otrzymały ponadto środki z tytułu subwencji ogólnej w kwocie 574,6 mln zł (20,4% dochodów ogółem), czyli wyższej niż rok wcześniej i w 2014 r. odpowiednio o 9,9% i 27,9%. Największy udział subwencji ogólnej odnotowano w dochodach gminy Dobrzyniewo Duże (25,9%), a najmniejszy – w dochodach gminy Choroszcz (9,2%). Główną częścią subwencji ogólnej w gminach BOF (90,9%) była subwencja oświatowa, która ukształtowała się na poziomie 522,0 mln zł.

Mapa 21. Dochody gmin^a na 1 mieszkańca w 2019 r.
Map 21. Revenue of gminas^a per capita in 2019

a łącznie z miastami na prawach powiatu.
a Including cities with powiat status.

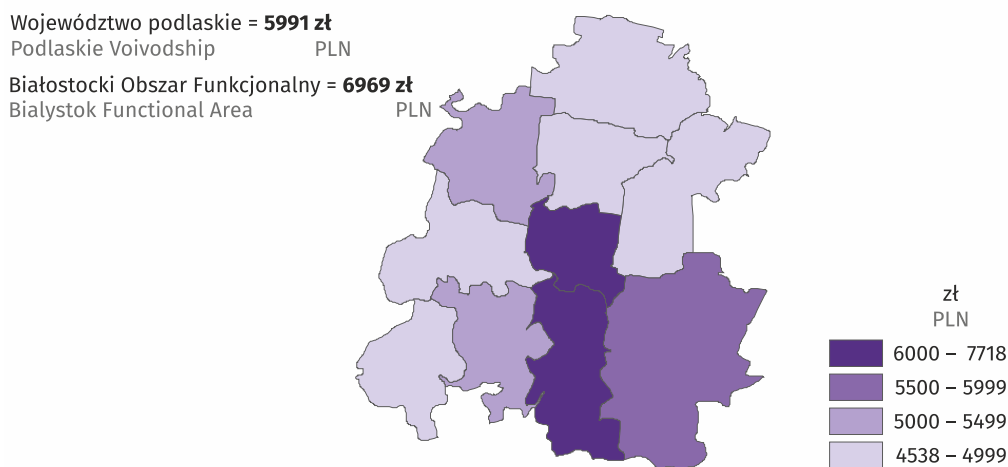
W 2019 r. dochody gmin Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego przypadające na 1 mieszkańca ukształtowały się na poziomie 6702,86 zł, tj. o 7,4% wyższym niż rok wcześniej oraz o 33,7% wyższym niż w 2014 r. W odniesieniu do dochodów na 1 mieszkańca wszystkich gmin i miast na prawach powiatu województwa podlaskiego były one wyższe o 768,24 zł, tj. o 12,9%. Najwyższy dochód na 1 mieszkańca wśród gmin należących do BOF, oprócz miasta Białystok (7295,32 zł), odnotowano w gminach Juchnowiec Kościelny (6384,71 zł) i Zabłudów (5753,60 zł), a najniższy – w gminach Łapy (4549,20 zł) i Supraśl (4884,37 zł).

Wydatki gmin (łącznie z miastem na prawach powiatu) Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego poniesione w 2019 r. wyniosły 2927,7 mln zł i były wyższe niż w latach 2018 i 2014 odpowiednio o 3,9% i 59,4%. Stanowiły one 41,4% wydatków wszystkich gmin i miast na prawach powiatu województwa podlaskiego. Wśród gmin BOF najwyższą kwotę w analizowanym roku wydały: miasto Białystok – 2295,1 mln zł, gmina Juchnowiec Kościelny – 107,4 mln zł oraz gmina Łapy – 99,5 mln zł.

Głównym obciążeniem budżetów gmin z obszaru BOF były wydatki bieżące. W 2019 r. wyniosły one 2224,1 mln zł i stanowiły 76,0% wydatków ogółem. Oznacza to, że wzrosły one zarówno w stosunku do roku poprzedniego, jak i 2014 odpowiednio o 12,9% i 51,7%. Analizując strukturę wydatków poszczególnych gmin BOF, można stwierdzić, że udział wydatków bieżących w ich wydatkach ogółem był znaczący i wahał się od 58,6% w gminie Juchnowiec Kościelny do 82,5% w gminie Dobrzyniewo Duże. Spośród wydatków bieżących najwięcej, bo aż 759,8 mln zł (26,0% łącznych wydatków gmin należących do BOF) przeznaczono na wynagrodzenia, a 475,7 mln zł (16,2%) – na zakup materiałów i usług. Wydatki bieżące na wynagrodzenia stanowiły największe obciążenie dla miasta Białystok (27,0% jego wydatków ogółem), a najmniejsze – dla gminy Juchnowiec Kościelny (17,7%). W przypadku wydatków na zakup materiałów i usług najwyższy ich odsetek w wydatkach ogółem stwierdzono w gminie Dobrzyniewo Duże (20,8%), zaś najniższy – w gminie Łapy (10,7%).

W 2019 r. gminy należące do BOF przeznaczyły na wydatki majątkowe 703,6 mln zł (24,0% wydatków ogółem), tj. o 16,9% mniej niż przed rokiem, ale o 89,7% więcej niż w 2014 r. Z tego na inwestycje przekazano 696,9 mln zł (23,8% wydatków ogółem), co stanowiło niemal całość wydatków majątkowych (99,0%). Największy odsetek wydatków majątkowych odnotowano w budżecie gminy Juchnowiec Kościelny (41,4%), a najmniejszy – w gminach Dobrzyniewo Duże (17,5%) i Wasilków (17,9%).

Mapa 22. Wydatki gmin^a na 1 mieszkańca w 2019 r.
Map 22. Expenditure of gminas^a per capita in 2019

a łącznie z miastami na prawach powiatu.
a Including cities with powiat status.

W 2019 r. największy udział w strukturze wydatków gmin Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego według działań klasyfikacji budżetowej miały nakłady na oświatę i wychowanie (30,3%) oraz transport i łączność (21,4%). Wyniosły one odpowiednio 885,7 mln zł (wzrost o 6,2% w stosunku do roku poprzedniego i o 39,1% – do 2014 r.) i 627,9 mln zł (spadek o 17,5% w porównaniu z 2018 r. i wzrost o 85,4% w relacji do 2014 r.). Środki przeznaczone na oświatę i wychowanie były największym obciążeniem budżetu gminy Wasilków (31,7% jej wydatków ogółem), a wydatki na transport i łączność – budżetu gminy Juchnowiec Kościelny (27,1%). Istotną pozycję w wydatkach gmin BOF zajmowały również pomoc społeczna (5,5%) oraz gospodarka komunalna i ochrona środowiska (5,4%). W przypadku wydatków na pomoc społeczną najwyższy ich udział stwierdzono w wydatkach gminy Łapy (9,8%), zaś w przypadku środków przeznaczonych na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska – w gminie Zabłudów (15,2%).

W 2019 r. łączne wydatki gmin Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 6969,28 zł i były wyższe niż przed rokiem oraz w 2014 r. odpowiednio o 3,6% i 56,8%. W odniesieniu zaś do wydatków na 1 mieszkańca wszystkich gmin i miast na prawach powiatu województwa podlaskiego były one o 978,73 zł, tj. o 16,3% wyższe. Wśród gmin BOF najwyższą kwotę w przeliczeniu na 1 mieszkańca wydało miasto Białystok (7718,20 zł), następnie gminy Juchnowiec Kościelny (6520,56 zł) oraz Zabłudów (5833,53 zł), natomiast najniższą – gminy: Łapy (4538,17 zł), Wasilków (4742,80 zł) i Choroszcz (4769,30 zł).

Rozdział 11. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON

Chapter 11. Entities of the national economy in the REGON register

Według danych rejestru REGON, w końcu 2019 r. na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego zarejestrowanych było 48,8 tys. podmiotów gospodarki narodowej (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) i stanowiły one 46,2% ogólnej liczby podmiotów w województwie podlaskim. W porównaniu ze stanem w końcu 2018 r. i 2014 r. liczba podmiotów w gminach BOF zwiększyła się odpowiednio o 1,8% i 10,0%.

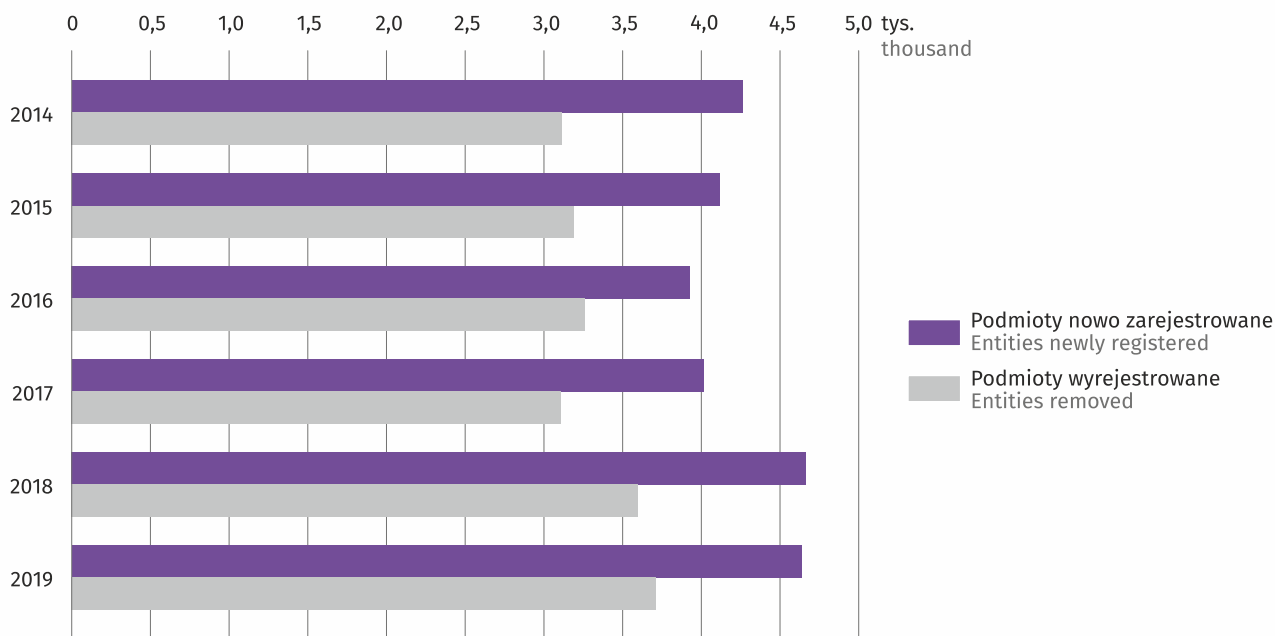
W końcu analizowanego roku na obszarze BOF najwięcej jednostek funkcjonowało w sekcjach: handel; naprawa pojazdów samochodowych – 10,7 tys., budownictwo – 6,3 tys. oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 5,5 tys.

W końcu grudnia 2019 r. rejestr REGON obejmował 12,1 tys. osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej (tj. więcej o 5,2% niż rok wcześniej i o 17,3% niż 5 lat wcześniej) oraz 36,7 tys. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (tj. więcej odpowiednio o 0,8% i 7,8%).

Wśród gmin BOF najwięcej podmiotów gospodarki narodowej, oprócz miasta Białystok (36,1 tys.), funkcjonowało w gminach: Juchnowiec Kościelny, Supraśl i Wasilków (po 2,0 tys.). We wszystkich gminach BOF ich liczba wzrosła, zarówno w ujęciu rocznym, jak i w porównaniu ze stanem w końcu 2014 r. Największy wzrost w skali roku i pięciu lat wystąpił w gminach Zabłudów (odpowiednio o 9,0% i 32,6%) i Dobrzyniewo Duże (odpowiednio o 8,4% i 21,2%).

Wykres 9. Podmioty gospodarki narodowej^a nowo zarejestrowane i wyrejestrowane z rejestru REGON w Białostockim Obszarze Funkcjonalnym

Chart 9. Entities of the national economy^a newly registered and removed from the REGON register in Białystok Functional Area

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
a Excluding persons tending private farms in agriculture.

W 2019 r. na terenie BOF zarejestrowano 4,6 tys. nowych podmiotów gospodarki narodowej, tj. o 0,6% mniej niż w roku poprzednim i o 8,8% więcej w odniesieniu do 2014 r. Działalność zlikwidowało natomiast 3,7 tys. podmiotów, co oznacza że ich liczba wzrosła w porównaniu z 2018 r. i 2014 r. odpowiednio o 3,2% i 19,2%. Najwięcej podmiotów nowych i zlikwidowanych zanotowano w mieście Białystok – odpowiednio 3,4 tys. i 3,1 tys.

Tablice

Tables

Tablica I. Białostocki Obszar Funkcjonalny na tle pozostałych miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków
Table I. Białystok Functional Area against the background of other urban functional areas of voivodship

Wyszczególnienie	Aglo- meracja Opolska The Opole Agglo- meration	Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	Bydgosko- -Toruński Obszar Funkcjonalny Bydgoszcz- -Toruń Function- al Area	Kielecki Obszar Funkcjonalny Kielce Function- al Area	Krakowski Obszar Funkcjonalny Kraków Function- al Area	Lubelski Obszar Funkcjonalny Lublin Function- al Area	Łódzki Obszar Metropolitalny Łódź Metropol- itan Area	Miejski Obszar Funkcjonalny Gorzowa Wielko- polskiego Urban Function- al Area of Gorzów Wielko- polski
Powierzchnia ^a ogólna w km ²	2369	1728	3741	1341	1275	1582	2499	770
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^{ab}	87,3	90,0	83,7	82,2	86,6	77,3	84,8	86,0
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona ^{ac} w % powierzchni ogólnej	43,5	30,3	27,9	86,4	18,3	15,7	14,9	51,9
Lesistość ^a w %	36,7	36,5	33,9	32,4	8,0	13,9	19,6	40,3
Ludność ^a	333860	421217	854802	339357	1076117	548003	1068357	157968
Ludność ^a na 1 km ²	141	244	228	253	844	346	428	205
Ludność w miastach w % ogółu ludności ^a	56,8	82,4	73,4	61,2	78,4	74,3	85,5	78,2
W % ogółu ludności ^a – ludność w wieku:								
przedprodukcyjnym	16,0	18,2	17,8	17,3	18,2	18,0	16,0	18,2
produkcyjnym	61,2	60,8	59,8	60,0	59,7	59,2	57,4	59,1
poprodukcyjnym	22,8	21,0	22,4	22,7	22,1	22,8	26,7	22,7
Małżeństwa na 1000 ludności	4,23	4,53	4,85	4,48	5,80	4,51	4,48	5,09
Urodzenia żywe na 1000 ludności	9,43	10,76	9,53	9,27	11,78	10,31	8,57	8,84
Zgony na 1000 ludności	10,07	8,75	10,28	10,12	9,78	9,75	13,27	11,12
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,65	2,01	-0,75	-0,85	2,00	0,55	-4,70	-2,28
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	0,72	2,58	1,22	0,38	9,78	2,16	0,70	0,70
Pracujący ^{ad} na 1000 ludności	290,3	262,8	290,7	280,2	406,8	293,5	313,0	279,6
Bezrobotni zarejestrowani na 100 osób w wieku produkcyjnym ^a	2,9	4,0	3,2	4,8	2,2	4,4	4,2	1,8
Mieszkania w zasobach mieszkaniowych na 1000 ludności ^a	374,4	428,8	399,2	379,7	462,2	419,5	486,7	405,6
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w zasobach mieszkaniowych ^a w m ²	83,1	69,4	67,3	69,9	66,3	69,5	61,1	71,0
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	4,8	8,5	5,6	6,2	14,2	6,5	5,6	4,2

a Stan w dniu 31 grudnia. b Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansu. c Dane prawnie chronionych. d Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób
a As of 31st December. b Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balance. c Data d By actual workplace and kind of activity; excluding economic entities employing up to 9 persons as well as private farms in agriculture.

województkich w 2019 r.
centres in 2019

Miejski Obszar Funkcjonalny Olsztyna Urban Functional Area of Olsztyn	Miejski Obszar Funkcjonalny Poznań Urban Functional Area of Poznań	Miejski Obszar Funkcjonalny Zielonej Góry Urban Functional Area of Zielona Góra	Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot Metropolitan Area Gdańsk-Gdynia-Sopot	Rzeszowski Obszar Funkcjonalny Rzeszów Functional Area	Subregion Centralny Województwa Śląskiego Central Sub-region of the Silesian Voivodship	Szczeciński Obszar Metropolitalny Szczecin Metropolitan Area	Warszawski Obszar Funkcjonalny Warsaw Functional Area	Wrocławski Obszar Funkcjonalny Wrocław Functional Area	Specification
1452	3082	964	3080	1047	5578	2799	2935	2339	Total area ^a in km ²
90,6	84,3	90,3	87,0	93,8	87,1	89,2	91,2	88,0	Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^{ab}
57,1	18,0	24,2	38,6	19,1	14,4	7,5	49,5	6,6	Area of special nature value under legal protection ^{ac} in % of total area
43,0	23,4	50,5	16,9	18,2	33,2	30,7	22,3	16,1	Forest cover ^a in %
235373	1050383	188645	1313792	373890	2706781	687376	2825128	933922	Population ^a
162	341	196	427	357	485	246	962	399	Population ^a per 1 km ²
76,3	70,5	85,9	77,5	61,7	87,3	85,9	86,6	79,3	Population in urban areas in % of total population ^a
									In % of total population ^a – population at age:
18,2	19,6	18,1	19,4	19,5	16,7	17,1	19,4	18,1	pre-working
60,3	59,3	59,2	59,0	60,6	59,5	59,3	57,9	59,3	working
21,5	21,1	22,7	21,6	19,9	23,8	23,7	22,8	22,6	post-working
4,59	5,34	4,33	5,33	4,78	4,66	5,07	4,95	5,70	Marriages per 1000 population
9,42	11,69	9,41	11,57	11,32	8,86	8,93	11,65	11,65	Live births per 1000 population
9,40	9,29	10,02	9,65	8,51	11,78	10,83	10,26	10,06	Deaths per 1000 population
0,02	2,40	-0,61	1,92	2,80	-2,92	-1,90	1,39	1,59	Natural increase per 1000 population
3,81	5,37	4,76	6,38	6,67	-1,26	2,92	8,01	8,56	Internal and international net migration of population for permanent residence per 1000 population
320,0	392,4	296,4	290,5	352,7	295,7	283,5	438,3	405,0	Employed persons ^{ad} per 1000 population
2,6	1,1	2,3	2,2	5,3	2,4	2,2	2,0	1,7	Registered unemployed persons per 100 persons at working age ^a
434,3	424,8	419,6	427,4	371,4	418,4	425,3	499,7	481,2	Dwellings in dwelling stocks per 1000 population ^a
66,8	76,6	73,2	69,3	78,4	65,8	68,3	67,7	75,2	Average usable floor area per dwelling in dwelling stocks ^a in m ²
9,5	10,3	7,1	10,8	11,9	3,1	7,1	11,4	17,2	Dwellings completed per 1000 population

nie uwzględniają informacji o obszarach sieci Natura 2000, obejmują tylko tę ich część, która mieści się w granicach pozostałych obszarów oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

do not include information concerning the areas of Nature 2000 network, data include only the part located within the legally protected areas.

Tablica I. Białostocki Obszar Funkcjonalny na tle pozostałych miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków
Table I. Białystok Functional Area against the background of other urban functional areas of voivodship

Wyszczególnienie	Aglo- meracja Opolska The Opole Agglo- meration	Białostocki Obszar Funkcj- onalny Białystok Function- al Area	Bydgosko- -Toruński Obszar Funkcj- onalny Bydgoszcz- -Toruń Function- al Area	Kielecki Obszar Funkcj- onalny Kielce Function- al Area	Krakowski Obszar Funkcj- onalny Kraków Function- al Area	Lubelski Obszar Funkcj- onalny Lublin Function- al Area	Łódzki Obszar Metro- poli- talny Łódź Metro- politan Area	Miejski Obszar Funkcj- onalny Gorzowa Wielko- polskiego Urban Function- al Area of Gorzów Wielko- polski
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ²	94,2	84,6	85,8	85,0	66,4	85,7	82,8	90,6
Sieć rozdzielcza ^a na 100 km ² w km:								
wodociągowa	101,0	101,6	144,6	154,1	333,3	185,7	199,4	118,8
kanalizacyjna ^e	92,9	69,9	75,7	120,3	265,7	90,2	89,0	81,6
gazowa	34,7	58,8	53,0	51,2	385,9	168,3	99,4	68,1
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^f na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	961	997	919	956	1005	965	947	931
Liczba ludności na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej ^{ag}	1098	1114	1607	1135	1293	1186	1107	1423
Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną ^{ah}	2759	2666	2999	2876	2965	2561	2581	3291
Dzieci przebywające w żłobkach ⁱ i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	223	186	153	169	229	173	158	179
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w % ogółu ludności	2,8	3,9	4,1	5,5	2,5	3,2	3,6	3,3
Czytelniczy bibliotek publicznych (z filiami) ^k na 1000 ludności	214	137	104	147	256	192	148	128
Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności	1573	2235	2465	2549	3379	2270	2176	3357
Miejsca noclegowe ^l na 10 tys. ludności	90	86	124	212	340	147	102	78
Ścieżki rowerowe ^{am} na 10 tys. ludności	5,7	5,5	6,1	3,0	2,4	5,1	2,5	5,6
Dochody gmin i miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w zł	6238	6703	6207	6720	7102	6276	6052	6282
Wydatki gmin i miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w zł	6344	6969	6419	6903	7419	6430	6245	6524
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON ^{an} na 10 tys. ludności	1207	1158	1190	1247	1725	1205	1284	1393

a Stan w dniu 31 grudnia. e łącznie z kolektorami. f Stan na początku roku szkolnego; dane Ministerstwa Edukacji Narodowej ze strony inter i łącznie z oddziałami żłobkowymi. k łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej. l Stan w dniu 31 a As of 31st December. e Including collectors. f As of the beginning of the school year; data of the Ministry of National Education from the website nursery wards. k Including library service points presented according to the location of the main unit. l As of 31st July. m Excluding bicycle trails. n

wojewódzkich w 2019 r. (dok.)
centres in 2019 (cont.)

Miejski Obszar Funkcjonalny Olsztyna Urban Functional Area of Olsztyn	Miejski Obszar Funkcjonalny Poznań Urban Functional Area of Poznań	Miejski Obszar Funkcjonalny Zielonej Góry Urban Functional Area of Zielona Góra	Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot Metropolitan Area Gdańsk-Gdynia-Sopot	Rzeszowski Obszar Funkcjonalny Rzeszów Functional Area	Subregion Centralny Województwa Śląskiego Central Sub-region of the Silesian Voivodship	Szczeciński Obszar Metropolitalny Szczecin Metropolitan Area	Warszawski Obszar Funkcjonalny Warsaw Functional Area	Wrocławski Obszar Funkcjonalny Wrocław Functional Area	Specification
70,8	83,0	88,1	74,9	75,7	99,5	70,1	75,1	67,8	Average usable floor area per dwelling completed in m ²
									Distribution network ^a per 100 km ² in km:
90,9	169,8	82,5	202,0	238,9	194,9	84,0	310,2	174,9	water supply
63,8	128,4	70,8	151,9	280,9	150,1	74,8	255,2	106,0	sewage ^e
46,9	143,8	74,3	143,2	286,5	151,2	76,8	295,0	118,1	gas supply
1004	986	992	925	1000	920	978	1039	992	Children in pre-primary education establishments ^f per 1000 children aged 3–6
919	1128	1150	1768	1039	1483	1369	1480	1181	Population per 1 provider of out-patients health care ^{ag}
3181	2264	2657	3113	2690	3041	2706	2901	2616	Population per 1 public pharmacy ^{ah}
179	206	251	123	231	147	198	190	280	Children staying in nurseries ⁱ and children's clubs per 1000 children up to the age of 3
4,1	3,2	3,1	3,1	3,7	3,2	2,8	2,3	1,6	Persons benefiting from social assistance at domicile in % of total population
176	161	149	199	179	172	137	217	200	Borrowers in public libraries (with branches) ^k per 1000 population
3361	3432	3428	2661	2759	1767	2341	3319	3503	Audience in fixed cinemas per 1000 population
369	145	92	493	195	75	312	159	178	Bed places ^l per 10 thousand population
5,2	5,1	5,6	4,3	5,1	2,5	5,0	4,5	4,4	Bicycle paths ^{am} per 10 thousand population
7223	6829	7033	6933	6449	6019	6257	8796	7226	Revenue of gminas and cities with powiat status per capita in PLN
7265	6898	6918	7124	6588	6090	6931	9070	7242	Expenditure of gminas and cities with powiat status per capita in PLN
1324	1853	1441	1538	1195	1095	1565	2215	1742	Entities of the national economy in the REGON register ^{an} per 10 thousand population

netowej dane.gov.pl (data dostępu 20 października 2020). g Przychodnie łącznie z praktykami lekarskimi. h łącznie z punktami aptecznymi. lipca. m Bez szlaków rowerowych. n Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. dane.gov.pl (access date 20th October 2020). g Out-patients departments including medical practices. h Including pharmaceutical outlets. i Including Excluding persons tending private farms in agriculture.

Tablica II. Ważniejsze dane o Białostockim Obszarze Funkcjonalnym
Table II. Major data on Białostok Functional Area

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stan i ochrona środowiska, leśnictwo Environmental protection, forestry						
Powierzchnia ogólna (stan w dniu 1 I) w ha Total area (as of 1 I) in ha	172815	172815	172815	172815	172815	172815
użytki rolne ^a agricultural land ^a	87569	87815	87238	87546	87330	87092
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione ^b forest land as well as woody and bushy land ^b	65597	65255	65716	65284	65303	65243
grunty zabudowane i zurbanizowane built-up and urbanized land	12941	13034	13156	13305	13529	13834
grunty pod wodami powierzchniowymi land under waters	1160	1158	1164	1084	1080	1080
użytki ekologiczne ecological areas	20	20	20	20	20	20
nieużytki wasteland	5348	5349	5347	5407	5387	5382
tereny różne ^c miscellaneous land ^c	180	184	174	169	166	164
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w dam ³ Water consumption for needs of the national economy and population in dam ³	21241	21381	21182	20504	21615	21440
przemysł industry	2297	2239	2038	1706	1704	1760
rolnictwo i leśnictwo ^d agriculture and forestry ^d	2539	2316	2548	2459	2567	2446
eksploatacja sieci wodociągowej ^e exploitation of water supply network ^e	16405	16826	16596	16339	17344	17234
Ścieki przemysłowe i komunalne ^f w dam ³ Industrial and municipal wastewater ^f w dam ³	15879	15952	16234	16313	16375	16442
w tym oczyszczane of which treated	15879	15952	16234	16313	16375	16442
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^g (stan w dniu 31 XII) Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^g (as of 31 XII)	89,9	90,2	89,7	89,6	89,7	90,0
Oczyszczalnie ścieków (stan w dniu 31 XII) Wastewater treatment plants (as of 31 XII)	12	12	12	12	13	12

a Od 2017 r. łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi wcześniej w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione” b Od 2017 r. bez gruntów zadrzewionych i zakrzewionych na użytkach rolnych. c Grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zrekultywowane, wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego. d Woda zużyta do nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych. e Bez zużycia wody na cele przemysłowe z wodociągów stanowiących własność gmin, wojewódzkich zakładów usług wodnych i spółek wodnych. f Wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi. g Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansów.

a Since 2017 including woody and bushy land on agricultural area, classified previously in the terms “forest land as well as woody and bushy land”. b Since 2017 excluding woody and bushy land on agricultural area. c Land designated for reclamation, unused reclaimed land, embankments not designated for car traffic. d Water consumption for irrigation in agriculture and forestry as well as for filling and completing fish ponds. e Excluding consumption of water for industrial purposes from water supply networks owned by gminas, voivodship waterworks and water companies. f Requiring treatment discharged into waters or into the ground. g Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

Tablica II. Ważniejsze dane o Białostockim Obszarze Funkcjonalnym (cd.)
Table II. Major data on Białystok Functional Area (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stan i ochrona środowiska, leśnictwo (dok.) Environmental protection, forestry (cont.)						
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza ^a w t: Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality ^a in t:						
pyłowych particulates	139	161	162	100	64	74
gazowych gases	949549	957719	907531	743767	710645	820568
w tym dwutlenek węgla of which carbon dioxide	946407	954698	905148	741419	709437	819278
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych: Pollutants retained in pollutant reduction systems in % of pollutants produced:						
pyłowe particulates	99,5	99,5	99,5	99,7	99,8	99,7
gazowe (bez dwutlenku węgla) gases (excluding carbon dioxide)	15,1	9,0	18,8	39,5	70,8	64,3
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona ^b (stan w dniu 31 XII) w ha Area of special nature value under legal protection ^b (as of 31 XII) in ha	51892	51891	52300	52296	52295	52295
Pomniki przyrody (stan w dniu 31 XII) Monuments of nature (as of 31 XII)	110	109	110	107	107	115
Odpady ^c wytworzone w ciągu roku w tys. t Waste ^c generated during the year in thousand tonnes	120,1	113,2	124,6	424,8	301,6	109,9
Zebrane odpady komunalne zmieszane ^d w tys. t Mixed municipal waste collected ^d in thousand tonnes	91,5	100,8	96,2	70,5	74,4	82,5
w tym z gospodarstw domowych of which from households	72,9	83,0	78,5	60,8	62,2	69,0
Nieczystości ciekłe wywiezione ^e w dam ³ Liquid waste removed ^e in dam ³	92,7	97,8	102,9	101,1	108,2	112,0
Zbiorniki bezodpływowe (stan w dniu 31 XII) Septic tanks (as of 31 XII)	11212	10638	11040	12765	11359	11630
Indywidualne przydomowe oczyszczalnie ścieków (stan w dniu 31 XII) Independent wastewater treatment facilities (as of 31 XII)	653	707	794	870	943	1111
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące) – w tys. zł – służące: Outlays on fixed assets (current prices) – in thousand PLN – in:						
ochronie środowiska environmental protection	250062,6	227525,4	59817,8	110363,8	173613,2	153180,7
gospodarce wodnej water management	14318,0	11246,2	17254,3	41421,0	56471,7	33975,0
Powierzchnia gruntów leśnych (stan w dniu 31 XII) w ha Forest land (as of 31 XII) in ha	64188	64314	64325	64368	64323	64322
w tym lasy of which forests	62929	63057	63052	63107	63061	63053
Lesistość (stan w dniu 31 XII) w % Forest cover (as of 31 XII) in %	36,4	36,5	36,5	36,5	36,5	36,5

a Emitujących pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy. b Dane nie uwzględniają informacji o obszarach sieci Natura 2000, obejmują tylko tę ich część, która mieści się w granicach pozostałych obszarów prawnie chronionych. c Z wyłączeniem odpadów komunalnych. d Dane nie obejmują odpadów komunalnych zebranych selektywnie; dane szacunkowe. e Ścieki gromadzone przejściowo w zbiornikach bezodpływowych; dane dotyczą ścieków bytowych.

a Emitting particulates, gases or particulates and gases at the same time. b Data do not include information concerning the areas of Nature 2000 network, data include only the part located within the legally protected areas. c Excluding municipal waste. d Data do not include municipal waste collected separately; estimated data. e Wastewater stored temporarily in septic tanks; data concern domestic wastewater.

Tablica II. Ważniejsze dane o Białostockim Obszarze Funkcjonalnym (cd.)
Table II. Major data on Białystok Functional Area (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ludność Population						
Ludność (stan w dniu 31 XII) Population (as of 31 XII)	413319	414463	416185	417830	419428	421217
miasta urban areas	344500	344955	345724	346384	346777	346996
wieś rural areas	68819	69508	70461	71446	72651	74221
w tym kobiety of which females	216684	217405	218166	219037	219744	220660
Ludność na 1 km ² (stan w dniu 31 XII) Population per 1 km ² (as of 31 XII)	239	240	241	242	243	244
Kobiety na 100 mężczyzn (stan w dniu 31 XII) Females per 100 males (as of 31 XII)	110	110	110	110	110	110
Ludność w wieku (stan w dniu 31 XII): Population at age (as of 31 XII):						
przedprodukcyjnym pre-working	71839	72031	72771	74123	75421	76550
produkcyjnym working	266205	264563	263109	260623	258322	256172
poprodukcyjnym post-working	75275	77869	80305	83084	85685	88495
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 XII) Non-working age population per 100 persons of working age (as of 31 XII)	55,3	56,7	58,2	60,3	62,4	64,4
Małżeństwa: Marriages:						
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	2039	2092	2180	2003	2071	1904
na 1000 ludności per 1000 population	4,94	5,05	5,25	4,80	4,95	4,53
Urodzenia żywe: Live births:						
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	4053	4102	4354	4767	4747	4521
na 1000 ludności per 1000 population	9,81	9,91	10,48	11,43	11,34	10,76
Zgony: Deaths:						
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	3515	3603	3571	3713	3860	3675
na 1000 ludności per 1000 population	8,51	8,71	8,60	8,90	9,22	8,75
Przyrost naturalny: Natural increase:						
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	538	499	783	1054	887	846
na 1000 ludności per 1000 population	1,30	1,21	1,89	2,53	2,12	2,01
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały: Net internal and international migration for permanent residence:						
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	692	592 ^a	1052	905	991	1085
na 1000 ludności per 1000 population	1,67	1,43 ^a	2,53	2,17	2,37	2,58

a Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.

a For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

Tablica II. Ważniejsze dane o Białostockim Obszarze Funkcjonalnym (cd.)
Table II. Major data on Białystok Functional Area (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Rynek pracy Labour market						
Pracujący ^a (stan w dniu 31 XII) Employed persons ^a (as of 31 XII)	98030	98607	102479	104983	108020	110689
w tym kobiety of which women	52827	53238	54971	56138	56941	58425
Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) Registered unemployed persons (as of 31 XII)	20991	18794	16167	12970	11573	10276
w tym kobiety of which women	9399	8301	7224	6056	5536	4921
Bezrobotni zarejestrowani na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 XII) Registered unemployed persons per 100 persons at working age (as of 31 XII)	7,9	7,1	6,1	5,0	4,5	4,0
Mieszkania. Infrastruktura komunalna Dwellings. Municipal infrastructure						
Zasoby mieszkaniowe^b (stan w dniu 31 XII): Dwelling stocks ^b (as of 31 XII):						
mieszkania dwellings	166007	168906	171451	174297	177153	180620
powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ² useful floor area of dwellings in thousand m ²	11244,6	11493,6	11727,7	11985,3	12243,4	12536,6
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie average number of persons per dwelling	2,49	2,45	2,43	2,40	2,37	2,33
przeciętna powierzchnia użytkowa w m ² : average useful floor area in m ² :						
1 mieszkania per dwelling	67,7	68,0	68,4	68,8	69,1	69,4
na 1 osobę per person	27,2	27,7	28,2	28,7	29,2	29,8
Mieszkania oddane do użytkowania: Dwellings completed:						
mieszkania dwellings	2377	2964	2637	2896	2917	3568
powierzchnia użytkowa: useful floor area:						
mieszkań w tys. m ² of dwellings in thousand m ²	212,9	254,9	243,8	262,5	263,5	302,0
przeciętna 1 mieszkania w m ² average per dwelling in m ²	89,6	86,0	92,4	90,7	90,3	84,6
Sieć rozdzielcza (stan w dniu 31 XII) w km: Distribution network (as of 31 XII) in km:						
wodociągowa water supply	1642,4	1678,0	1696,1	1705,9	1728,9	1755,7
kanalizacyjna ^c sewage ^c	1062,0	1103,9	1120,3	1134,2	1164,2	1208,2

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie. b Na podstawie bilansów. c Łącznie z kolektorami.

a By actual workplace and kind of activity; excluding economic entities employing up to 9 persons as well as private farms in agriculture. b Based of balances. c Including collectors.

Tablica II. Ważniejsze dane o Białostockim Obszarze Funkcjonalnym (cd.)
Table II. Major data on Białystok Functional Area (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Mieszkania. Infrastruktura komunalna (dok.) Dwellings. Municipal infrastructure (cont.)						
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych ^a (stan w dniu 31 XII) w szt.:						
Connections leading to residential buildings ^a (as of 31 XII) in pcs:						
wodociągowe water supply system	45362	46201	47077	47847	48576	49863
kanalizacyjne sewage system	33187	34594	35669	36959	37959	39472
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych: Consumption of water from water supply system in households:						
w dam ³ in dam ³	12664,4	13121,5	12844,4	12999,6	13676,6	13680,4
na 1 mieszkańca w m ³ per capita in m ³	30,7	31,7	30,9	31,2	32,7	32,6
Ścieki komunalne odprowadzone siecią kanalizacyjną w dam ³ Municipal wastewater discharged by sewage system in dam ³	15581	15644	15999	16082	16201	16261
Sieć gazowa (stan w dniu 31 XII) w km Gas supply system (as of 31 XII) in km	914,9	961,8	1002,5	1031,2	1063,4	1135,9
Przyłącza gazowe prowadzące do budynków ^b (stan w dniu 31 XII) w szt. Gas connections leading to buildings ^b (as of 31 XII) in pcs	20587	21381	22526	23480	24572	26183
Zużycie gazu z sieci w GWh Consumption of gas from gas supply system in GWh	428,6	379,3	471,6	496,4	510,1	525,5
Ludność – w % ogółu ludności ^c – korzystająca ^d z (stan w dniu 31 XII): Population – in % of total population ^c – using ^d (as of 31 XII):						
wodociągu water supply system	95,2	95,3	95,3	95,4	95,4	95,5
kanalizacji sewage system	86,5	86,9	87,1	87,3	87,4	87,7
gazu gas supply system	71,4	71,0	71,0	71,0	70,5	71,4 ^e
Edukacja i wychowanie Education						
Szkoły (stan na początku roku szkolnego): Schools (as of the beginning of the school year):						
podstawowe dla dzieci i młodzieży primary for children and youth	91	96	96	113	114	114
gimnazja dla dzieci i młodzieży lower secondary for children and youth	60	60	62	14	14	–
ponadpodstawowe ^f dla młodzieży oraz policealne post-primary ^f for youth and post-secondary	96	91	95	91	92	89

a łącznie z przyłączami prowadzącymi do budynków zbiorowego zamieszkania. b łącznie z przyłączami prowadzącymi do budynków niemieszkalnych. c Na podstawie bilansów. d Dane szacunkowe. e Dane wstępne. f W latach 2014–2018 ponadgimnazjalne.

a With connections leading to collective residential buildings. b Including connections leading to non-residential buildings. c Based on balances. d Estimated data. e Preliminary data. f In the years 2014–2018 upper secondary.

Tablica II. Ważniejsze dane o Białostockim Obszarze Funkcjonalnym (cd.)
Table II. Major data on Białystok Functional Area (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Edukacja i wychowanie (dok.) Education (cont.)						
Uczniowie w szkołach (stan na początku roku szkolnego): Pupils and students in schools (as of the beginning of the school year):						
podstawowych ^a dla dzieci i młodzieży primary ^a for children and youth	23551	25776	24091	28504	32476	33303
gimnazjach dla dzieci i młodzieży lower secondary for children and youth	10503	10585	10633	7136	3565	-
ponadpodstawowych ^b dla młodzieży oraz policealnych post-primary ^b for youth and post-secondary	23099	21832	21481	20917	20758	24601
Absolwenci szkół^c: Graduates of schools ^c :						
podstawowych dla dzieci i młodzieży primary for children and youth	3456	3477	3481	-	-	.
gimnazjów dla dzieci i młodzieży lower secondary for children and youth	3637	3357	3415	3796	3520	.
ponadgimnazjalnych dla młodzieży oraz policealnych upper secondary for youth and post-secondary	7301	6319	6219	6003	5706	.
Uczelnie (stan w dniu 31 XII) Higher education institutions (as of 31 XII)	10 ^d	10 ^d	10 ^d	10 ^d	10	10
Studenci uczelni^e (stan w dniu 31 XII) Students of higher education institutions ^e (as of 31 XII)	32568 ^d	30340 ^d	29057 ^d	26378 ^d	24801	24143
Absolwenci uczelni^e Graduates of higher education institutions ^e	10150	9190	8078	8359	7412	6839
Wychowanie przedszkolne (stan na początku roku szkolnego): Pre-primary education (as of the beginning of the school year):						
placówki establishments	191	195	203	213	208	214
w tym przedszkola of which nursery schools	114	123	127	141	144	151
miejsca w przedszkolach w tys. places in nursery schools in thousands	12,1	12,4	13,5	14,6	15,3	.
dzieci ^f children ^f	14096	13046	15168	16064	16607	17341
w tym w przedszkolach of which in nursery schools	11502	11214	12798	13827	14473	15140
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego (stan na początku roku szkolnego) na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat^g Children in pre-primary education establishments (as of the beginning of the school year) per 1000 children aged 3–6 ^g	897	924	897	959	985	997

a Bez dzieci w wieku 6 lat objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego. b W latach 2014–2018 ponadgimnazjalnych. c Odpowiednio z lat szkolnych: 2013/14, 2014/15, 2015/16, 2016/17, 2017/18, 2018/19. d Stan w dniu 30 listopada. e Według rzeczywistego położenia uczelni i filii; łącznie z cudzoziemcami. f łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą. g W 2014 r. do przeliczeń wskaźnika użyto liczbę dzieci w grupie 3–6 lat w liczbie ludności w wieku 3–5 lat i połowie rocznika 6-latków, a w 2015 r. – w wieku 3–5 lat.

a Excluding children aged 6 attending pre-primary education establishments. b In the years 2014–2018 upper secondary. c From 2013/14, 2014/15, 2015/16, 2016/17, 2017/18, 2018/19 school year respectively. d As of 30th November. e According to the actual location of higher education institutions and branches; including foreigners. f Including the children attending school for the entire school year in the units performing health care activities. g In 2014 the rate was calculated using the number of children aged 3–6 in the population aged 3–5 and in half of the 6-year old population, and in 2015 – aged 3–5.

Tablica II. Ważniejsze dane o Białostockim Obszarze Funkcjonalnym (cd.)
Table II. Major data on Białystok Functional Area (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna Health care and social welfare						
Przychodnie (stan w dniu 31 XII) Out-patients departments (as of 31 XII)	352	351	361	366	362	354
Praktyki lekarskie ^a (stan w dniu 31 XII) Medical practices ^a (as of 31 XII)	40	39	34	35	25	24
Porady udzielone ^b w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w tys.: Consultations provided ^b in out-patients health care in thousands:	4578,4	4473,3	4837,7	4824,4	4649,2	4677,0
lekarskie medical	3998,1	3908,3	4184,9	4249,4	4163,7	4145,5
stomatologiczne dental	580,4	565,0	652,8	575,0	485,5	531,5
Apteki ogólnodostępne i punkty apteczne (stan w dniu 31 XII) Public pharmacies and pharmaceutical outlets (as of 31 XII)	155	152	165	168	160	158
Żłobki ^c (stan w dniu 31 XII) Nurseries ^c (as of 31 XII)	16	21	29	31	50	55
Kluby dziecięce (stan w dniu 31 XII) Children's clubs (as of 31 XII)	13	16	11	11	10	8
Miejsca w żłobkach ^c i klubach dziecięcych (stan w dniu 31 XII) Places in nurseries ^c and children's clubs (as of 31 XII)	1347	1571	1760	1800	2470	2869
Dzieci przebywające w żłobkach ^c i klubach dziecięcych Children staying in nurseries ^c and children's clubs	2059	2343	2458	2799	3545	4322
Pomoc społeczna stacjonarna ^d (stan w dniu 31 XII): Stationary social welfare ^d (as of 31 XII):						
domy i zakłady homes and facilities	16	16	17	15	19	19
miejsca places	1587	1593	1539	1451	1585	1603
mieszkańcy residents	1483	1501	1446	1362	1487	1495
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Households benefiting from social assistance at domicile	13269	12522	11662	10436	9210	8467
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej: Persons benefiting from social assistance at domicile:						
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	28254	26099	23620	20366	17780	16382
w % ogółu ludności in % of total population	6,8	6,3	5,7	4,9	4,3	3,9

a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia lub z przychodniami. b Łącznie z poradami opłacanymi przez pacjentów (środki niepubliczne); bez porad udzielonych w izbach przyjęć szpitali ogólnych. c Łącznie z oddziałami żłobkowymi; w 2019 r. w województwie podlaskim nie było oddziałów żłobkowych. d Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy.

a Data concern medical practices that have signed contract with National Health Fund or with out-patients departments. b Including consultations paid by patients (non-public funds); excluding consultation provided by doctors in admission rooms in general hospitals. c Including nursery wards; in 2019 there were not nursery wards in Podlaskie Voivodship. d Including community self-help homes.

Tablica II. Ważniejsze dane o Białostockim Obszarze Funkcjonalnym (cd.)
Table II. Major data on Białystok Functional Area (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kultura. Turystyka. Sport Culture. Tourism. Sport						
Biblioteki publiczne (z filiami; stan w dniu 31 XII) Public libraries (with branches; as of 31 XII)	39	39	39	39	39	39
Czytelnicy bibliotek publicznych (z filiami) ^a Borrowers in public libraries (with branches) ^a	51793	51729	52625	54660	55078	57349
Wypożyczenia księgozbioru ^{ab} z bibliotek publicznych (z filiami): Public libraries (with branches) loans ^{ab} :						
w tysiącach woluminów in thousand volumes	986,5	973,3	992,6	996,3	1036,7	1042,2
na 1 czytelnika w wol. per borrower in vol.	19,0	18,8	18,9	18,2	18,8	18,2
Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII) Museums with branches (as of 31 XII)	9	12	12	11	11	11
Zwiedzający muzea i wystawy w tys. Museum and exhibition visitors in thousands	197,4	242,1	200,3	186,6	202,6	213,5
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice: Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs, community centres:						
instytucje (stan w dniu 31 XII) institutions (as of 31 XII)	36	33	37	37	36	36
imprezy zorganizowane organized events	2063	2459	2800	2650	2527	2091
uczestnicy imprez participants of events	497484	482368	473539	432263	462709	382605
Kina stałe: Fixed cinemas:						
kina (stan w dniu 31 XII) cinemas (as of 31 XII)	3	5	5	5	5	5
miejsca na widowni (stan w dniu 31 XII) seats (as of 31 XII)	3367	4469	4439	4429	4428	4428
widzowie w tys. audience in thousands	648,7	711,5	833,7	869,5	892,7	938,9
Baza noclegowa turystyki ^c : Tourist accommodation establishments ^c :						
obiekty ^d facilities ^d	39	46	47	46	52	51
miejsca noclegowe ^d bed places ^d	3180	3515	3641	3622	3710	3592
korzystający z noclegów tourists accommodated	298427	304946	299442	299253	274444	301788
Kluby sportowe ^e (stan w dniu 31 XII): Sports clubs ^e (as of 31 XII):						
kluby clubs	146	.	155	.	169	.
sekcje sportowe sport sections	277	.	276	.	303	.
członkowie members	11527	.	12412	.	14914	.
ćwiczący persons practising sports	10745	.	11906	.	14110	.

a łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej. b W 2014 r. bez wypożyczeń międzybibliotecznych. c Dane dotyczą obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. d Stan w dniu 31 lipca. e łącznie z uczniowskimi klubami sportowymi i wyznaniowymi klubami sportowymi.

a Including library service points presented according to the location of the main unit. b In 2014 excluding interlibrary lending. c Data concern establishments possessing 10 and more bed places. d As of 31st July. e Including Students Sports Clubs and Religious Sports Clubs.

Tablica II. Ważniejsze dane o Białostockim Obszarze Funkcjonalnym (dok.)
Table II. Major data on Białystok Functional Area (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Transport Transport						
Ścieżki rowerowe ^a (stan w dniu 31 XII) w km Bicycle paths ^a (as of 31 XII) in km	139,3	152,0	149,2	161,2	188,8	231,1
Wypadki drogowe ^b Road accidents ^b	209	236	245	248	231	186
Ofiary wypadków drogowych ^b Road accidents casualties ^b	278	283	342	307	292	219
w tym śmiertelne of which fatalities	21	16	18	16	15	28
Handel Trade						
Hipermarkety ^c (stan w dniu 31 XII) Hypermarkets ^c (as of 31 XII)	6	6	6	6	6	6
Supermarkety ^c (stan w dniu 31 XII) Supermarkets ^c (as of 31 XII)	82	86	87	87	85	85
Targowiska stałe (stan w dniu 31 XII) Permanent marketplaces (as of 31 XII)	12	13	13	13	12	13
Targowiska sezonowe ^d Seasonal marketplaces ^d	62	62	58	52	52	52
Finanse publiczne Public finance						
Dochody gmin i miasta na prawach powiatu w mln zł Revenue of gminas and city with powiat status in million PLN	2070,6	1714,3	1984,3	2246,0	2612,3	2815,8
w tym dochody własne of which own revenue	1269,9	1004,0	1049,2	1073,5	1237,2	1330,5
Wydatki gmin i miasta na prawach powiatu w mln zł Expenditure of gminas and city with powiat status in million PLN	1836,9	1754,3	1913,0	2368,3	2816,8	2927,7
w tym wydatki inwestycyjne ^e of which investment expenditure ^e	368,9	240,7	200,4	520,4	835,7	696,9
Dochody gmin i miasta na prawach powiatu na 1 mieszkańca w zł Revenue of gminas and city with powiat status per capita in PLN	5012	4142	4778	5385	6240	6703
Wydatki gmin i miasta na prawach powiatu na 1 mieszkańca w zł Expenditure of gminas and city with powiat status per capita in PLN	4446	4239	4606	5678	6729	6969
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON^f Entities of the national economy in the REGON register ^f						
Podmioty gospodarki narodowej (stan w dniu 31 XII) Entities of the national economy (as of 31 XII)	44337	45267	45943	46842	47891	48770
w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą of which natural persons conducting economic activity	34050	34476	34559	34985	36426	36706
Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane Entities of the national economy newly registered	4263	4116	3929	4014	4664	4638
Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane Entities of the national economy removed	3114	3188	3262	3110	3598	3713

a Bez szlaków rowerowych. b Dane dotyczą wypadków zarejestrowanych przez Policję. c Według lokalizacji sklepu. d Liczba targowisk lub miejsc wyznaczonych na ulicach i placach uruchamianych okresowo. e Łącznie z dotacjami na finansowanie zadań inwestycyjnych samorządowych zakładów budżetowych. f Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding bicycle trails. b Data concern accidents registered by the Police. c According to the location of shop. d Number of marketplaces or places located on streets and squares open periodically. e Including grants for financing investment tasks of local government budgetary establishments. f Excluding persons tending private farms in agriculture.

1. Stan i ochrona środowiska, leśnictwo

1. Environmental protection, forestry

**Tablica 1. Powierzchnia geodezyjna i kierunki jej wykorzystania w 2019 r.
Stan w dniu 1 stycznia**

**Table 1. Geodesic area and directions of its use in 2019
As of 1st January**

Wyszczególnienie Specification	Powierzchnia ogólna Total area	Użytki rolne Agricultural land	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Forest land as well as woody and bushy land	Grunty zabudowane i zurbanizowane Built-up and urbanized land		
				tereny areas		użytki kopalne minerals
				osiedlowe ^a estate ^a	kommunikacyjne ^b transport ^b	
w ha in ha						
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	2018702	1216527	639093	18902	56934	1988
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	172815	87092	65243	6677	6936	221
M. Białystok	10213	2726	1887	3801	1617	–
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:						
Choroszcz	16379	10084	2823	425	670	34
Czarna Białostocka	20636	3981	15886	236	359	9
Łapy	12765	8083	1790	384	608	13
Supraśl	18856	4510	13095	472	436	10
Wasilków	12712	5293	6156	468	561	12
Zabłudów	33974	21038	11458	193	943	81
Gminy wiejskie: Rural gminas:						
Dobrzyniewo Duże	16113	9416	5936	138	474	5
Juchnowiec Kościelny	17177	12993	2907	423	647	34
Turośl Kościelna	13990	8968	3305	137	621	23

(cd.) (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Grunty pod wodami powierzchniowymi Land under waters		Użytki ekologiczne Ecological areas	Nieużytki Wasteland	Tereny różne ^c Miscellaneous lands
	płynącymi flowing	stojącymi standing			
	w ha in ha				
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	26115	1888	1969	53782	1504
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	961	119	20	5382	164
M. Białystok	39	44	–	46	53
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:					
Choroszcz	361	27	–	1951	4
Czarna Białostocka	19	18	–	127	1
Łapy	138	–	–	1742	7

a Mieszkania, przemysłowe, inne zabudowane, zurbanizowane niezabudowane, rekreacyjno-wypoczynkowe. b Łącznie z gruntami przeznaczonymi pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych. c Grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zrekultywowane, wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego.

a Residential, industrial, other built-up, urbanized non-built-up, recreational. b Including areas used for public road construction or railways. c Land designated for reclamation, unused reclaimed land, embankments not designated for car traffic.

**Tablica 1. Powierzchnia geodezyjna i kierunki jej wykorzystania w 2019 r. (dok.)
Stan w dniu 1 stycznia**

**Table 1. Geodesic area and directions of its use in 2019 (cont.)
As of 1st January**

Wyszczególnienie Specification	Grunty pod wodami powierzchniowymi Land under waters		Użytki ekologiczne Ecological areas	Nieużytki Wasteland	Tereny różne ^c Miscellaneous lands
	ptynącymi flowing	stojącymi standing			
	w ha		in ha		
Gminy miejsko-wiejskie: (dok.) Urban-rural gminas: (cont.)					
Supraśl	100	16	–	188	29
Wasilków	65	8	20	75	54
Zabłudów	81	4	–	172	4
Gminy wiejskie: Rural gminas:					
Dobrzyniewo Duże	47	1	–	93	3
Juchnowiec Kościelny	56	1	–	108	8
Turośń Kościelna	55	–	–	880	1

c Grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zrekultywowane, wały obronne nieprzystosowane do ruchu kołowego.
Źródło: dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego.

c Land designated for reclamation, unused reclaimed land, embankments, not designated for car traffic.

Source: data of Marshal Office of Podlaskie Voivodship.

Tablica 2. Grunty rolne wyłączone na cele nierolnicze^a według kierunków wyłączenia w 2019 r.

Table 2. Agricultural land designated for non-agricultural purposes^a by directions of designation in 2019

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Kierunki wyłączenia Directions of designation				
		na tereny osiedlowe residential areas	na tereny przemysłowe industrial areas	pod drogi i szlaki komuni- kacyjne roads and communication trails	pod użytki kopalne mining grounds	na inne cele other purposes
		w ha				
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	176	68	53	4	2	48
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	44	33	2	2	–	7
W tym M. Białystok	30	23	1	1	–	5

a W trybie obowiązujących przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Źródło: dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego.

a According to the existing legal regulations on the protection of agricultural and forest land.

Source: data of Marshal Office of Podlaskie Voivodship.

Tablica 3. Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania oraz grunty zrekultywowane i zagospodarowane w 2019 r.

Table 3. Devastated and degraded land requiring reclamation and management as well as reclaimed and managed land in 2019

Wyszczególnienie Specification	Grunty zdewastowane i zdegradowane ^a Devastated and degraded land ^a	Grunty zrekultywowane ^b Reclaimed land ^b			Grunty zagospodarowane ^b Managed land ^b		
		ogółem total	w tym na cele of which for purposes		ogółem total	w tym na cele of which for purposes	
			rolnicze agricultural	leśne forest		rolnicze agricultural	leśne forest
		w ha		in ha		w ha	
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	2760	80	60	7	30	23	1
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	182	4	2	-	4	2	-
W tym M. Białystok	-	-	-	-	-	-	-

a Stan w dniu 31 grudnia. b W ciągu roku.

Źródło: dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego.

a As of 31st December. b During the year.

Source: data of Marshal Office of Podlaskie Voivodship.

Tablica 4. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2019 r.

Table 4. Water consumption for needs of the national economy and population in 2019

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Przemysł Industry	Rolnictwo i leśnictwo ^a Agriculture and forestry ^a	Eksploatacja sieci wodociągowej ^b Exploitation of water supply network ^b	Przemysł Industry	Rolnictwo i leśnictwo ^a Agriculture and forestry ^a	Eksploatacja sieci wodociągowej ^b Exploitation of water supply network ^b								
								w dam ³		in dam ³		w % ogółem		in % of total	
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	88420	13773	23208	51439	15,6	26,2	58,2								
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	21440	1760	2446	17234	8,2	11,4	80,4								
M. Białystok	14590	1420	-	13170	9,7	-	90,3								
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:															
Choroszcz	590	79	-	511	13,4	-	86,6								
Czarna Białostocka	331	19	-	312	5,7	-	94,3								
Łapy	749	114	-	635	15,2	-	84,8								
Supraśl	2497	-	2016	481	-	80,7	19,3								
Wasilków	645	46	-	599	7,1	-	92,9								
Zabłudów	238	-	-	238	-	-	100,0								
Gminy wiejskie: Rural gminas:															
Dobrzyniewo Duże	351	-	-	351	-	-	100,0								
Juchnowiec Kościelny	768	82	-	686	10,7	-	89,3								
Turośl Kościelna	682	-	430	252	-	63,1	36,9								

a Woda zużyta do nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych. b Bez zużycia wody na cele przemysłowe z wodociągów stanowiących własność gmin, wojewódzkich zakładów usług wodnych i spółek wodnych.

a Water consumption for irrigation in agriculture and forestry as well as for filling and completing fish ponds. b Excluding consumption of water for industrial purposes from water supply networks owned by gminas, voivodship waterworks and water companies.

Tablica 5. Ścieki przemysłowe i komunalne^a oraz ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2019 r.
Table 5. Industrial and municipal wastewater^a and population connected to wastewater treatment plants in 2019

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	W tym oczyszczone Of which treated				Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^b Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^b
		razem total	mechanicznie mechanically	biologicznie biologically	z podwyższonym usuwaniem biogenów with increased biogene removal	
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	41539	41497	291	7277	33929	68,7
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	16442	16442	181	960	15301	90,0
M. Białystok	13209	13209	181	–	13028	99,2
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:						
Choroszcz	288	288	–	220	68	43,1
Czarna Białostocka	251	251	–	–	251	85,5
Łapy	569	569	–	569	–	94,1
Supraśl	692	692	–	–	692	89,2
Wasilków	533	533	–	–	533	71,1
Zabłudów	102	102	–	102	–	30,9
Gminy wiejskie: Rural gminas:						
Dobrzyniewo Duże	188	188	–	–	188	52,1
Juchnowiec Kościelny	546	546	–	69	477	67,2
Turośl Kościelna	64	64	–	–	64	27,4

a Wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi. b Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansu; stan w dniu 31 grudnia.

a Requiring treatment discharged into waters or into the ground. b Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balance; as of 31st December.

Tablica 6. Oczyszczalnie ścieków w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Table 6. Wastewater treatment plants in 2019
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Komunalne ^a	Municipal ^a	Przemysłowe Industrial		
		biologiczne biological	z podwyższonym usuwaniem biogenów with increased biogene removal (disposal)	mechaniczne mechanical	biologiczne biological	z podwyższonym usuwaniem biogenów with increased biogene removal (disposal)
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	147	93	29	2	18	5
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	12	8	3	1	–	–
M. Białystok	2	–	1	1	–	–

a Pracujące na sieci kanalizacyjnej.
a On sewage network.

**Tablica 6. Oczyszczalnie ścieków w 2019 r. (dok.)
Stan w dniu 31 grudnia**

**Table 6. Wastewater treatment plants in 2019 (cont.)
As of 31st December**

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Komunalne ^a Municipal ^a		Przemysłowe Industrial		
		biologiczne biological	z podwyższonym usuwaniam biogenów with increased biogene removal (disposal)	mechaniczne mechanical	biologiczne biological	z podwyższonym usuwaniam biogenów with increased biogene removal (disposal)
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:						
Choroszcz	1	1	-	-	-	-
Czarna Białostocka	1	-	1	-	-	-
Łapy	1	1	-	-	-	-
Zabłudów	3	3	-	-	-	-
Gminy wiejskie: Rural gminas:						
Juchnowiec Kościelny	3	3	-	-	-	-
Turośl Kościelna	1	-	1	-	-	-

a Pracujące na sieci kanalizacyjnej.
a On sewage network.

Tablica 7. Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza^a w 2019 r.

Table 7. Emission and reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality^a in 2019

Wyszczególnienie Specification	Emisja zanieczyszczeń w t Emission of pollutants in t							Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych Pollutants retained in pollutant reduction systems in % of pollutants produced	
	pyłowych particulates		gazowych gaseous						
	ogółem total	w tym ze spalania paliw of which from the combustion of fuels	ogółem total	w tym of which				pyłowe particu- lates	gazowe (bez dwu- tlenku węgla) gases (excluding carbon dioxide)
				dwutlenek siarki sulphur dioxide	tlenki azotu ^b nitrogen oxides ^b	tlenek węgla carbon monoxide	dwutlenek węgla carbon dioxide		
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	661	534	2136065	1861	2381	2937	2128092	98,7	24,5
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	74	67	820568	256	557	412	819278	99,7	64,3
M. Białystok	58	52	793316	232	507	310	792251	99,8	68,6

a Emitujących pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy. b W przeliczeniu na dwutlenek azotu.
a Emitting particulates, gases or particulates and gases at the same time. b Expressed in nitrogen dioxide.

Tablica 7. Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza^a w 2019 r. (dok.)**Table 7. Emission and reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality^a in 2019 (cont.)**

Wyszczególnienie Specification	Emisja zanieczyszczeń w t Emission of pollutants in t							Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych Pollutants retained in pollutant reduction systems in % of pollutants produced	
	pyłowych particulates		gazowych gases						
	ogółem total	w tym ze spalania paliw of which from the combustion of fuels	ogółem total	w tym of which				pyłowe particulates	gazowe (bez dwutlenku węgla) gases (excluding carbon dioxide)
				dwutlenek siarki sulphur dioxide	tlenki azotu ^b nitrogen oxides ^b	tlenek węgla carbon monoxide	dwutlenek węgla carbon dioxide		
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:									
Czarna Białostocka	5	5	15797	–	12	21	15744	50,0	.
Łapy	10	10	11060	24	38	81	10917	41,2	.
Supraśl	–	–	147	–	–	–	134	–	.
Wasilków	–	–	114	–	–	–	104	–	.
Gminy wiejskie: Rural gminas:									
Juchnowiec Kościelny	1	–	134	–	–	–	128	.	.

a Emitujących pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy. b W przeliczeniu na dwutlenek azotu.

a Emitting particulates, gases or particulates and gases at the same time. b Expressed in nitrogen dioxide.

Tablica 8. Odnawialne źródła energii^a w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia**Table 8. Renewable energy sources^a in 2019 As of 31st December**

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Instalacje odnawialnych źródeł energii wykorzystujące Renewable energy installations using				
		biomasę biomass	biogaz biogas	energię promieniowania słonecznego solar energy	hydroenergię hydro energy	energię wiatru wind energy
		moc zainstalowana w kW installed capacity in kW				
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	337187	93541	12587	32502	797	197760
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	95091	87505	2852	4068	66	600
M. Białystok	89258	87505	1532	221	–	–

a Dane dotyczące poszczególnych rodzajów instalacji odnawialnego źródła energii obejmują instalacje, które uzyskały: koncesję na wytwarzanie energii elektrycznej, wpis do rejestru działalności regulowanej prowadzonego przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki (rejestr wytwórców energii w małej instalacji), wpis do rejestru działalności regulowanej prowadzonego przez Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (rejestr wytwórców biogazu rolniczego) oraz mikroinstalacje, dla których wnioskowano o wydanie świadectw pochodzenia.

a Data regarding individual types of renewable energy installations include installations that obtained: a license for the production of electricity, an entry in the register of regulated activity kept by the President of the Energy Regulatory Office (register of energy producers in a small installation), entry into the register of regulated activities kept by the General Director of the National Support Centre for Agriculture (register of agricultural biogas producers) and micro-installations for which certificates of origin were applied for.

**Tablica 8. Odnawialne źródła energii^a w 2019 r. (dok.)
Stan w dniu 31 grudnia**

**Table 8. Renewable energy sources^a in 2019 (cont.)
As of 31st December**

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Instalacje odnawialnych źródeł energii wykorzystujące Renewable energy installations using						
		biomasę biomass	biogaz biogas	energię promieniowania słonecznego solar energy	hydroenergię hydro energy	energię wiatru wind energy		
		moc zainstalowana w kW installed capacity in kW						
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:								
Choroszcz	2000	-	-	2000	-	-		
Supraśl	69	-	-	47	22	-		
Wasilków	1000	-	-	1000	-	-		
Zabłudów	1900	-	1000	300	-	600		
Gminy wiejskie: Rural gminas:								
Dobrzyniewo Duże	44	-	-	-	44	-		
Juchnowiec Kościelny	320	-	320	-	-	-		
Turośl Kościelna	500	-	-	500	-	-		

a Dane dotyczące poszczególnych rodzajów instalacji odnawialnego źródła energii obejmują instalacje, które uzyskały: koncesję na wytwarzanie energii elektrycznej, wpis do rejestru działalności regulowanej prowadzonego przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki (rejestr wytwórców energii w małej instalacji), wpis do rejestru działalności regulowanej prowadzonego przez Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (rejestr wytwórców biogazu rolniczego) oraz mikroinstalacje, dla których wnioskowano o wydanie świadectw pochodzenia.

Źródło: dane Urzędu Regulacji Energetyki.

a Data regarding individual types of renewable energy installations include installations that obtained: a license for the production of electricity, an entry in the register of regulated activity kept by the President of the Energy Regulatory Office (register of energy producers in a small installation), entry into the register of regulated activities kept by the General Director of the National Support Centre for Agriculture (register of agricultural biogas producers) and micro-installations for which certifies of origin were applied for.

Source: data of the Energy Regulatory Office.

**Tablica 9. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona^a i pomniki przyrody w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

**Table 9. Area of special nature value under legal protection^a and monuments of nature in 2019
As of 31st December**

Wyszczególnienie Specification	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona Area of special nature value under legal protection							Pomniki przyrody Monuments of nature
	ogółem total	parków narodowych national parks	rezerwatów przyrody nature reserves	parków krajobrazowych ^b landscape parks ^b	obszarów chronionego krajobrazu ^b protected landscape areas ^b	pozostałe ^c other ^c	w % powierzchni ogólnej in % of total area	
	w ha		in ha					
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	638702,0	92180,1	23702,8	81848,5	438581,5	2389,1	31,6	1968
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	52295,3	5650,0	2109,4	33426,2	11089,0	20,7	30,3	115
M. Białystok	103,9	-	103,9	-	-	-	1,0	17

a Dane nie uwzględniają informacji o obszarach sieci Natura 2000, obejmują tylko tę ich część, która mieści się w granicach pozostałych obszarów prawnie chronionych. b Bez powierzchni rezerwatów przyrody i pozostałych form ochrony przyrody położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. c Użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

a Data do not include information concerning the areas of Natura 2000 network, data include only the part located within the legally protected areas. b Excluding nature reserves and other forms of nature protection located within landscape parks and protected landscape areas. c Ecological arable lands, documentation sites and landscape-nature complexes.

**Tablica 9. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona^a i pomniki przyrody w 2019 r. (dok.)
Stan w dniu 31 grudnia**

**Table 9. Area of special nature value under legal protection^a and monuments of nature in 2019 (cont.)
As of 31st December**

Wyszczególnienie Specification	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona Area of special nature value under legal protection							Pomniki przyrody Monuments of nature
	ogółem total	parków narodowych national parks	rezerwatów przyrody nature reserves	parków krajobrazowych ^b landscape parks ^b	obszarów chronionego krajobrazu ^b protected landscape areas ^b	pozostałe ^c other ^c	w % powierzchni ogólnej in % of total area	
	w ha			in ha				
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:								
Choroszcz	3429,0	1619,0	–	–	1810,0	–	20,9	8
Czarna Białostocka	15384,2	–	966,3	14417,9	–	–	74,6	32
Łapy	2451,0	2451,0	–	–	–	–	19,2	1
Supraśl	12586,0	–	878,3	11707,7	–	–	66,7	46
Wasilków	3921,4	–	1,7	3899,1	–	20,7	30,8	1
Zabłudów	4710,0	–	–	–	4710,0	–	13,9	5
Gminy wiejskie: Rural gminas:								
Dobrzyniewo Duże	6429,7	–	159,2	3401,5	2869,0	–	39,9	–
Juchnowiec Kościelny	1700,0	–	–	–	1700,0	–	9,9	3
Turośl Kościelna	1580,0	1580,0	–	–	–	–	11,3	2

a Dane nie uwzględniają informacji o obszarach sieci Natura 2000, obejmują tylko tę ich część, która mieści się w granicach pozostałych obszarów prawnie chronionych. b Bez powierzchni rezerwatów przyrody i pozostałych form ochrony przyrody położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. c Użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

a Data do not include information concerning the areas of Nature 2000 network, data include only the part located within the legally protected areas. b Excluding nature reserves and other forms of nature protection located within landscape parks and protected landscape areas. c Ecological arable lands, documentation sites and landscape-nature complexes.

**Tablica 10. Tereny zieleni w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

**Table 10. Green areas in 2019
As of 31st December**

Wyszczególnienie Specification	Tereny zieleni ogólnodostępnej Generally accessible green areas				Tereny zieleni osiedlowej Green areas of housing estates	Zieleń uliczna Street greenery	Cmentarze Cemeteries	
	parki spacerowo-wypoczynkowe strolling-recreational parks		zieleńce lawns				w ha in ha	obiekty facilities
	obiekty facilities	powierzchnia w ha area in ha	obiekty facilities	powierzchnia w ha area in ha				
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	44	381,0	331	163,3	716,9	430,8	711	964,2
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	18	193,6	47	32,2	376,3	229,2	69	172,1
M. Białystok	13	125,6	20	16,9	343,9	224,3	23	93,5

Tablica 10. Tereny zieleni w 2019 r. (dok.)
Stan w dniu 31 grudnia

Table 10. Green areas in 2019 (cont.)
 As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Tereny zieleni ogólnodostępnej Generally accessible green areas				Tereny zieleni osiedlowej Green areas of housing estates	Zieleń uliczna Street greenery	Cmentarze Cemeteries	
	parki spacerowo-wypoczynkowe strolling-recreational parks		zieleńce lawns				w ha in ha	obiekty facilities
	obiekty facilities	powierzchnia w ha area in ha	obiekty facilities	powierzchnia w ha area in ha				
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:								
Choroszcz	-	-	4	1,4	0,3	-	6	9,3
Czarna Białostocka	-	-	4	2,8	7,6	1,0	4	6,2
Łapy	1	52,2	1	0,3	13,9	1,9	5	10,0
Supraśl	1	2,0	10	8,3	0,0	1,0	8	9,8
Wasilków	2	9,8	7	1,5	5,1	1,0	2	8,1
Zabłudów	1	4,0	1	1,0	2,5	-	7	12,6
Gminy wiejskie: Rural gminas:								
Dobrzyniewo Duże	-	-	-	-	-	-	6	7,6
Juchnowiec Kościelny	-	-	-	-	3,0	-	5	9,8
Turośń Kościelna	-	-	-	-	-	-	3	5,2

Tablica 11. Odpady wytworzone (z wyłączeniem odpadów komunalnych) w 2019 r.

Table 11. Waste generated (excluding municipal waste) in 2019

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Poddane odzyskowi ^a Recovered ^a	Unieszkodliwione ^a Disposed ^a	Przekazane innym odbiorcom Transferred to other recipients	Magazynowane czasowo Temporarily stored
	w tys. t in thousand tonnes				
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	493,5	155,6	5,0	290,3	42,6
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	109,9	0,6	-	79,8	29,5
M. Białystok	84,4	0,6	-	54,3	29,5
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:					
Czarna Białostocka	11,4	-	-	11,4	-
Supraśl	2,2	-	-	2,2	-
Zabłudów	1,6	-	-	1,6	-
Gminy wiejskie: Rural gminas:					
Juchnowiec Kościelny	10,3	-	-	10,3	-

a We własnym zakresie przez wytwórcę.
 a By waste producer on its own.

Tablica 12. Odpady komunalne zebrane i czynne składowiska kontrolowane w 2019 r.
Table 12. Municipal waste collected and controlled landfill areas in operation in 2019

Wyszczególnienie Specification	Odpady komunalne zebrane ^a Municipal waste collected ^a							Czynne składowiska kontrolowane (stan w dniu 31 XII) Controlled landfill areas in operation (as of 31 XII)	
	ogółem grand total	zmieszane mixed			selektywnie separately				
		razem total	w tym z gospodarstw domowych of which from households		razem total	w tym z gospodarstw domowych of which from households			
	w tys. t in thousand tonnes		na 1 mieszkańca w kg per capita in kg	w tys. t in thousand tonnes		na 1 mieszkańca w kg per capita in kg	liczba number	powierzchnia w ha area in ha	
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE	334,0	229,0	185,4	157,2	105,1	97,4	82,6	11	52,6
PODLASKIE VOIVODSHIP									
Białostocki Obszar Funkcjonalny	140,7	82,5	69,0	164,2	58,2	53,3	127,0	2	26,1
Białystok Functional Area									
M. Białystok	102,5	54,7	46,7	157,1	47,8	43,3	145,7	-	-
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:									
Choroszcz	5,6	4,0	2,8	183,2	1,5	1,5	98,2	-	-
Czarna Białostocka	3,2	2,0	1,6	139,6	1,1	1,0	92,1	-	-
Łapy	5,2	3,0	2,4	110,4	2,2	2,0	92,3	-	-
Supraśl	6,0	4,2	3,3	215,2	1,8	1,8	116,8	-	-
Wasilków	5,9	5,0	4,1	235,8	0,9	0,9	50,9	1	6,2
Zabłudów	2,6	2,0	1,9	209,4	0,7	0,7	71,9	-	-
Gminy wiejskie: Rural gminas:									
Dobrzyniewo Duże	2,6	2,0	1,3	137,3	0,6	0,6	63,7	-	-
Juchnowiec Kościelny	5,8	4,7	4,1	250,2	1,1	1,1	64,8	1	19,9
Turośń Kościelna	1,3	0,9	0,7	114,7	0,4	0,4	66,7	-	-

a Dane szacunkowe; od 2014 r. pozycja obejmuje odpady odebrane od wszystkich właścicieli nieruchomości i uznawana jest za odpady wytworzone ze względu na objęcie od 1 lipca 2013 r. przez gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi wszystkich właścicieli nieruchomości.

a Estimated data; since 2014 includes waste collected from all inhabitants and is considered to be waste generated because of covering by gminas since 1st July 2013 all real-estate owners with municipal waste management system.

Tablica 13. Odpady komunalne zebrane selektywnie w 2019 r.
Table 13. Municipal waste collected separately in 2019

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	W tym Of which						
		papier i tektura paper and cardboard	szkło glass	tworzywa sztuczne plastic	zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne waste electrical and electronic equipment	zmieszane odpady opakowaniowe mixed waste packaging	wielkogabarytowe bulky waste	biodegradowalne biodegradable
					w t in t			
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE	105095,9	10389,1	13968,9	6269,4	988,0	13085,2	16015,9	32500,0
PODLASKIE VOIVODSHIP								
Białostocki Obszar Funkcjonalny	58181,2	6356,5	6136,8	784,8	204,2	6915,4	9616,5	21776,7
Białystok Functional Area								
M. Białystok	47808,3	5855,4	5216,7	323,3	140,7	4009,0	7870,5	18045,2

Tablica 13. Odpady komunalne zebrane selektywnie w 2019 r. (dok.)

Table 13. Municipal waste collected separately in 2019 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	W tym Of which						
		papier i tektura paper and cardboard	szkło glass	tworzywa sztuczne plastic	zużyte urządzenia elektryczne i elektro- niczne waste elec- trical and electronic equipment	zmieszane odpady opakowa- niowe mixed waste packaging	wielko- gabarytowe bulky waste	biodegra- dowalne biodegra- dable
					w t in t			
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:								
Choroszcz	1521,2	71,7	105,0	65,9	0,0	0,2	294,7	958,7
Czarna Białostocka	1140,3	93,5	37,1	31,8	0,0	290,4	258,7	428,7
Łapy	2185,3	153,8	310,2	0,1	42,0	435,7	240,8	988,7
Supraśl	1809,6	35,1	43,0	35,5	0,0	425,2	380,6	890,3
Wasilków	903,5	3,3	110,3	0,5	3,6	739,3	12,5	34,0
Zabłudów	667,1	13,8	23,1	46,1	0,0	230,7	115,0	238,3
Gminy wiejskie: Rural gminas:								
Dobrzyniewo Duże	611,9	13,4	2,2	14,0	1,6	463,8	113,8	3,1
Juchnowiec Kościelny	1113,0	73,1	216,3	246,4	16,3	113,1	260,3	186,9
Turośń Kościelna	421,1	43,6	73,0	21,2	0,0	208,0	69,6	2,9

Tablica 14. Nieczystości ciekłe w 2019 r.

Table 14. Liquid waste in 2019

Wyszczególnienie Specification	Nieczystości ciekłe ^a wywiezione w dam ³ Liquid waste ^a removed in dam ³	Zbiorniki bezodpływowe (stan w dniu 31 XII) Septic tanks (as of 31 XII)	Indywidualne przydomowe oczyszczalnie ścieków (stan w dniu 31 XII) Independent wastewater treatment facilities (as of 31 XII)
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	371,6	75917	16758
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	112,0	11630	1111
M. Białystok	28,2	1210	18
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:			
Choroszcz	48,8	2405	236
Czarna Białostocka	0,5	306	37
Łapy	0,7	84	2
Supraśl	5,7	658	89
Wasilków	10,5	1194	146
Zabłudów	2,7	3049	80

a Ścieki gromadzone przejściowo w zbiornikach bezodpływowych; dane dotyczą ścieków bytowych.
a Wastewater stored temporarily in septic tanks; data concern domestic wastewater.

Tablica 14. Nieczystości ciekłe w 2019 r. (dok.)

Table 14. Liquid waste in 2019 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Nieczystości ciekłe ^a wywiezione w dam ³ Liquid waste ^a removed in dam ³	Zbiorniki bezodpływowe (stan w dniu 31 XII) Septic tanks (as of 31 XII)	Indywidualne przydomowe oczyszczalnie ścieków (stan w dniu 31 XII) Independent wastewater treatment facilities (as of 31 XII)
Gminy wiejskie: Rural gminas:			
Dobrzyniewo Duże	2,0	1186	239
Juchnowiec Kościelny	6,8	506	224
Turośń Kościelna	6,1	1032	40

a Ścieki gromadzone przejściowo w zbiornikach bezodpływowych; dane dotyczą ścieków bytowych.
a Wastewater stored temporarily in septic tanks; data concern domestic wastewater.

Tablica 15. Powierzchnia gruntów leśnych i lesistość w 2019 r.**Stan w dniu 31 grudnia**

Table 15. Forest land and forest cover in 2019

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Grunty leśne Forest land						Lesistość w % Forest cover in %	
	ogółem grand total	publiczne public						prywatne private
		razem total	w tym własność of which owned by					
			Skarbu Państwa the State Treasury		gmin gminas			
			razem total	w tym w zarządzie Lasów Państwowych of which managed by the State Forests				
		w ha in ha						
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	633856	428851	427097	390908	1481	205004	30,9	
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białostok Functional Area	64322	48072	47716	47315	337	16250	36,5	
M. Białostok	1886	1686	1456	1453	230	200	18,0	
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:								
Choroszcz	2719	861	856	788	5	1858	16,5	
Czarna Białostocka	15802	15358	15342	15340	16	444	74,3	
Łapy	1715	39	37	28	2	1676	13,4	
Supraśl	13052	11981	11942	11921	19	1071	67,3	
Wasilków	6094	5270	5257	5231	13	824	46,9	
Zabłudów	11157	7030	7003	6900	27	4127	32,5	
Gminy wiejskie: Rural gminas:								
Dobrzyniewo Duże	5888	4286	4279	4258	7	1602	35,8	
Juchnowiec Kościelny	2725	484	472	405	12	2241	15,8	
Turośń Kościelna	3285	1078	1070	993	8	2207	23,4	

**Tablica 16. Powierzchnia lasów w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 16. Forest area in 2019
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Lasy publiczne Public forests				Lasy prywatne Private forests
		razem total	w tym własność of which owned by		gmin gminas	
			Skarbu Państwa the State Treasury			
			razem total	w tym w zarządzie Lasów Państwowych of which managed by the State Forests		
w ha		in ha				
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	623877	418875	417127	381338	1475	205001
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	63053	46806	46451	46051	336	16247
M. Białystok	1838	1642	1413	1410	228	197
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:						
Choroszcz	2707	849	844	775	5	1858
Czarna Białostocka	15329	14885	14869	14867	16	444
Łapy	1714	38	37	27	2	1676
Supraśl	12694	11623	11584	11563	19	1071
Wasilków	5968	5144	5131	5105	13	824
Zabłudów	11040	6913	6886	6784	27	4127
Gminy wiejskie: Rural gminas:						
Dobrzyniewo Duże	5769	4167	4160	4139	7	1602
Juchnowiec Kościelny	2721	480	468	400	12	2241
Turośl Kościelna	3272	1065	1058	980	8	2207

Tablica 17. Zadrzewienia i pozyskanie drewna z zadrzewień w 2019 r.

Table 17. Plantings and removals from plantings in 2019

Wyszczególnienie Specification	Sadzenie w szt. Planting in units		Pozyskanie drewna (grubizny) w m ³ Removals (timber) in m ³	
	drzew trees	krzewów bushes	ogółem total	w tym liściaste of which non-coniferous
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	84742	75329	40960	28727
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	1007	1265	3209	2152
M. Białystok	48	687	17	15
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:				
Choroszcz	217	–	757	567
Czarna Białostocka	12	–	78	30
Łapy	–	–	5	5
Supraśl	490	550	231	168
Wasilków	–	–	1	1
Zabłudów	240	–	876	643
Gminy wiejskie: Rural gminas:				
Dobrzyniewo Duże	–	8	916	496
Juchnowiec Kościelny	–	–	8	7
Turośń Kościelna	–	20	320	220

2. Ludność

2. Population

**Tablica 18. Ludność w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

**Table 18. Population in 2019
As of 31st December**

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Z ogółem Of total		Ludność na 1 km ² Population per 1 km ²	Ludność w miastach w % ogółu ludności Population in urban areas in % of total population	Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males
				miasta urban areas	wieś rural areas			
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers							
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	1178353	574218	604135	716923	461430	58	60,8	105
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	421217	200557	220660	346996	74221	244	82,4	110
M. Białystok	297554	139623	157931	297554	–	2913	100,0	113
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:								
Choroszcz	15528	7805	7723	5908	9620	95	38,0	99
Czarna Białostocka	11314	5505	5809	9279	2035	55	82,0	106
Łapy	21848	10673	11175	15541	6307	171	71,1	105
Supraśl	15676	7565	8111	4610	11066	83	29,4	107
Wasilków	17560	8499	9061	11622	5938	138	66,2	107
Zabłudów	9331	4716	4615	2482	6849	27	26,6	98
Gminy wiejskie: Rural gminas:								
Dobrzyniewo Duże	9423	4695	4728	–	9423	58	–	101
Juchnowiec Kościelny	16572	8260	8312	–	16572	96	–	101
Turośń Kościelna	6411	3216	3195	–	6411	46	–	99

**Tablica 19. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

**Table 19. Working and non-working age population in 2019
As of 31st December**

Wyszczególnienie Specification	Ludność Population						Ludność w wieku nie- produkcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym Non-working age popula- tion per 100 persons at working age
	ogółem total	w wieku at age					
		przedproduk- cyjnym pre-working	produkcyjnym working			poprodukcyj- nym post-working	
			razem total	mobilnym mobile	niemobilnym non-mobile		
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	1178353	205770	719176	444603	274573	253407	63,8
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	421217	76550	256172	160988	95184	88495	64,4
M. Białystok	297554	53290	179351	113345	66006	64913	65,9

Tablica 19. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2019 r. (dok.)
Stan w dniu 31 grudnia

Table 19. Working and non-working age population in 2019 (cont.)
 As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Ludność Population						Ludność w wieku nie- produkcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym Non-working age popula- tion per 100 persons at working age
	ogółem total	w wieku aged					
		przedprodukcyjnym pre-working	produkcyjnym working			poprodukcyjnym post-working	
razem total	mobilnym mobile		niemobilnym non-mobile				
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:							
Choroszcz	15528	2937	9683	6015	3668	2908	60,4
Czarna Białostocka	11314	1833	6974	4355	2619	2507	62,2
Łapy	21848	3417	13271	8162	5109	5160	64,6
Supraśl	15676	3056	9821	5915	3906	2799	59,6
Wasilków	17560	3803	10880	7051	3829	2877	61,4
Zabłudów	9331	1697	5747	3505	2242	1887	62,4
Gminy wiejskie: Rural gminas:							
Dobrzyniewo Duże	9423	1876	5888	3684	2204	1659	60,0
Juchnowiec Kościelny	16572	3397	10557	6499	4058	2618	57,0
Turośl Kościelna	6411	1244	4000	2457	1543	1167	60,3

Tablica 20. Ludność według biologicznych i edukacyjnych grup wieku w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Table 20. Population by biological and educational age groups in 2019
 As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Biologiczne grupy wieku Biological age groups			Edukacyjne grupy wieku Educational age groups				
	0–14 lat	15–64	65 lat i więcej and more	3–6 lat	7–12	13–15	16–18	19–24 lata
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	172752	795982	209619	43818	71374	33418	33704	78411
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	64819	284122	72276	16881	25924	11579	11923	23689
M. Białystok	45189	199398	52967	11798	17669	7871	8240	15566
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:								
Choroszcz	2476	10646	2406	640	1025	458	493	1034
Czarna Białostocka	1538	7714	2062	407	659	284	333	733
Łapy	2894	14752	4202	724	1164	554	551	1439
Supraśl	2544	10891	2241	651	1121	522	531	981
Wasilków	3270	11955	2335	882	1304	557	508	1035
Zabłudów	1414	6331	1586	366	626	264	282	593
Gminy wiejskie: Rural gminas:								
Dobrzyniewo Duże	1567	6468	1388	382	710	306	296	625
Juchnowiec Kościelny	2886	11572	2114	767	1199	544	468	1179
Turośl Kościelna	1041	4395	975	264	447	219	221	504

Tablica 21. Ruch naturalny ludności w 2019 r.

Table 21. Vital statistics in 2019

Wyszczególnienie Specification	Małżeństwa Marriages	Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths	Przyrost naturalny Natural increase	Małżeństwa Marriages	Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths	Przyrost naturalny Natural increase
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				na 1000 ludności per 1000 population			
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	5560	11342	12501	-1159	4,71	9,62	10,60	-0,98
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	1904	4521	3675	846	4,53	10,76	8,75	2,01
M. Białystok	1308	3313	2574	739	4,40	11,14	8,66	2,49
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:								
Choroszcz	72	177	160	17	4,69	11,54	10,43	1,11
Czarna Białostocka	61	84	130	-46	5,36	7,38	11,43	-4,04
Łapy	97	184	209	-25	4,43	8,39	9,53	-1,14
Supraśl	72	114	126	-12	4,68	7,41	8,19	-0,78
Wasilków	89	223	118	105	5,16	12,92	6,84	6,08
Zabłudów	52	90	111	-21	5,60	9,70	11,96	-2,26
Gminy wiejskie: Rural gminas:								
Dobrzyniewo Duże	45	89	74	15	4,80	9,49	7,89	1,60
Juchnowiec Kościelny	79	184	119	65	4,79	11,17	7,22	3,95
Turośl Kościelna	29	63	54	9	4,59	9,97	8,55	1,43

Tablica 22. Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały w 2019 r.

Table 22. Internal and international migration of population for permanent residence in 2019

Wyszczególnienie Specification	Napływ ^a Inflow ^a				Odływ ^b Outflow ^b				Saldo migracji Net migration		Ogólne saldo migracji na 1000 ludności Total net migra- tion per 1000 popula- tion
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	z zagra- nicy from abroad	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	za granicę abroad	ogółem total	w tym zagra- nicznych of which internat- ional	
Ogółem Total											
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	13632	7184	5754	694	15664	9096	6301	267	-2032	42	-1,72
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	6223	3753	2117	353	5138	2403	2560	175	1085	178	2,58
M. Białystok	3076	1368	1450	258	3508	1288	2065	155	-432	103	-1,45
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:											
Choroszcz	523	421	87	15	192	139	52	1	331	14	21,58
Czarna Białostocka	146	67	65	14	203	146	49	8	-57	6	-5,01
Łapy	207	98	92	17	295	181	114	-	-88	17	-4,01
Supraśl	495	412	76	7	158	114	35	9	337	-2	21,89
Wasilków	739	572	152	15	226	146	79	1	513	14	29,72
Zabłudów	220	164	50	6	127	94	32	1	93	5	10,02

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Cancelled registrations.

Tablica 22. Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały w 2019 r. (dok.)

Table 22 Internal and international migration of population for permanent residence in 2019 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Napływ ^a Inflow ^a				Odptyw ^b Outflow ^b				Saldo migracji Net migration		Ogólne saldo migracji na 1000 ludności Total net migration per 1000 popula- tion
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	z zagra- nicy from abroad	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	za granicę abroad	ogółem total	w tym zagranic- znych of which international	
Gminy wiejskie: Rural gminas:											
Dobrzyniewo Duże	198	163	28	7	111	87	24	-	87	7	9,28
Juchnowiec Kościelny	439	366	63	10	255	174	81	-	184	10	11,17
Turośń Kościelna	180	122	54	4	63	34	29	-	117	4	18,52
w tym w wieku 25–34 lata of which aged 25–34											
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	4189	2036	2078	75	5677	3880	1739	58	-1488	17	-8,40
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	2100	1163	886	51	1556	767	751	38	544	13	8,42
M. Białystok	1285	594	649	42	989	518	436	35	296	7	6,38
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:											
Choroszcz	124	93	27	4	73	32	41	-	51	4	22,94
Czarna Białostocka	35	15	19	1	65	50	14	1	-30	-	-17,47
Łapy	62	30	30	2	132	95	37	-	-70	2	-20,88
Supraśl	104	78	26	-	58	17	40	1	46	-1	21,10
Wasilków	245	177	67	1	58	41	17	-	187	1	69,59
Zabłudów	54	39	15	-	47	14	32	1	7	-1	5,05
Gminy wiejskie: Rural gminas:											
Dobrzyniewo Duże	45	33	11	1	31	-	31	-	14	1	5,81
Juchnowiec Kościelny	96	74	22	-	85	-	85	-	11	-	12,36
Turośń Kościelna	50	30	20	-	18	-	18	-	32	-	9,55

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Cancelled registrations.

Tablica 23. Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według województwa obecnego i poprzedniego miejsca zamieszkania w 2019 r.

Table 23. Internal migration of population for permanent residence by voivodship of present and previous place of residence in 2019

Wyszczególnienie Specification	Napływ ^a Inflow ^a			Odptyw ^b Outflow ^b		
	ogółem total	z tego samego województwa from the same voivodship	z innych województw from other voivodships	ogółem total	do tego samego województwa to the same voivodship	do innych województw to other voivodships
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	12938	10590	2348	15397	10590	4807
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	5870	5056	814	4963	3696	1267
M. Białystok	2818	2239	579	3353	2371	982

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Cancelled registrations.

Tablica 23. Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według województwa obecnego i poprzedniego miejsca zamieszkania w 2019 r. (dok.)

Table 23. Internal migration of population for permanent residence by voivodship of present and previous place of residence in 2019 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Napływ ^a Inflow ^a			Odptyw ^b Outflow ^b		
	ogółem total	z tego samego województwa from the same voivodship	z innych województw from other voivodships	ogółem total	do tego samego województwa to the same voivodship	do innych województw to other voivodships
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:						
Choroszcz	508	485	23	191	154	37
Czarna Białostocka	132	123	9	195	160	35
Łapy	190	165	25	295	222	73
Supraśl	488	438	50	149	115	34
Wasilków	724	665	59	225	189	36
Zabłudów	214	205	9	126	116	10
Gminy wiejskie: Rural gminas:						
Dobrzyniewo Duże	191	187	4	111	99	12
Juchnowiec Kościelny	429	390	39	255	219	36
Turośl Kościelna	176	159	17	63	51	12

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Cancelled registrations.

Tablica 24. Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci w 2019 r.

Table 24. Internal migration of population for permanent residence by sex in 2019

Wyszczególnienie Specification	Napływ ^a Inflow ^a			Odptyw ^b Outflow ^b			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females
Ogółem Total									
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	12938	5940	6998	15397	7064	8333	-2459	-1124	-1335
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	5870	2724	3146	4963	2361	2602	907	363	544
M. Białystok	2818	1250	1568	3353	1634	1719	-535	-384	-151
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:									
Choroszcz	508	248	260	191	78	113	317	170	147
Czarna Białostocka	132	67	65	195	77	118	-63	-10	-53
Łapy	190	78	112	295	130	165	-105	-52	-53
Supraśl	488	234	254	149	71	78	339	163	176
Wasilków	724	342	382	225	105	120	499	237	262
Zabłudów	214	109	105	126	54	72	88	55	33
Gminy wiejskie: Rural gminas:									
Dobrzyniewo Duże	191	102	89	111	46	65	80	56	24
Juchnowiec Kościelny	429	212	217	255	131	124	174	81	93
Turośl Kościelna	176	82	94	63	35	28	113	47	66

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Cancelled registrations.

Tablica 24. Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci w 2019 r. (dok.)
 Table 24. Internal migration of population for permanent residence by sex in 2019 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Napływ ^a Inflow ^a			Odptyw ^b Outflow ^b			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females
w tym w wieku 25–34 lata of which aged 25–34									
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	4114	1727	2387	5619	2339	3280	-1505	-612	-893
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	2049	883	1166	1518	630	888	531	253	278
M. Białystok	1243	537	706	954	402	552	289	135	154
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:									
Choroszcz	120	51	69	73	26	47	47	25	22
Czarna Białostocka	34	14	20	64	22	42	-30	-8	-22
Łapy	60	27	33	132	56	76	-72	-29	-43
Supraśl	104	41	63	57	25	32	47	16	31
Wasilków	244	103	141	58	24	34	186	79	107
Zabłudów	54	26	28	46	16	30	8	10	-2
Gminy wiejskie: Rural gminas:									
Dobrzyniewo Duże	44	20	24	31	13	18	13	7	6
Juchnowiec Kościelny	96	45	51	85	37	48	11	8	3
Turośń Kościelna	50	19	31	18	9	9	32	10	22

a Zameldowania. b Wymeldowania.
 a Registrations. b Cancelled registrations.

Tablica 25. Prognoza ludności gmin do 2030 r.
Stan w dniu 31 grudnia
 Table 25. Population projection for gminas until 2030
 As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2020		2025		2030	
	ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females
Ogółem Total						
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	420308	220385	422965	221879	422925	221938
M. Białystok	297220	158000	296106	157629	293079	156206
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:						
Choroszcz	15513	7743	16266	8128	16887	8455
Czarna Białostocka	11430	5851	11203	5702	10917	5552
Łapy	21713	11076	21064	10715	20291	10291
Supraśl	15622	8072	16548	8546	17380	8966
Wasilków	16961	8696	18047	9260	18983	9741
Zabłudów	9278	4585	9296	4569	9273	4534

Tablica 25. Prognoza ludności gmin do 2030 r. (cd.)

Stan w dniu 31 grudnia

Table 25. Population projection for gminas until 2030
As of 31st December (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2020		2025		2030	
	ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females
Ogółem (dok.) Total (cont.)						
Gminy wiejskie: Rural gminas:						
Dobrzyniewo Duże	9387	4704	9798	4910	10148	5097
Juchnowiec Kościelny	16772	8450	17888	9034	18900	9554
Turośń Kościelna	6412	3208	6749	3386	7067	3542
w wieku przedprodukcyjnym pre-working age						
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	74820	36422	75818	36794	71692	34845
M. Białystok	51890	25211	52205	25263	48762	23669
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:						
Choroszcz	2859	1374	3036	1458	3011	1450
Czarna Białostocka	1930	961	1936	968	1835	915
Łapy	3440	1680	3406	1632	3199	1541
Supraśl	2971	1525	3155	1584	3239	1588
Wasilków	3515	1712	3690	1801	3579	1737
Zabłudów	1696	823	1667	810	1533	743
Gminy wiejskie: Rural gminas:						
Dobrzyniewo Duże	1856	904	1851	904	1725	838
Juchnowiec Kościelny	3420	1658	3623	1788	3555	1754
Turośń Kościelna	1243	574	1249	586	1254	610

Tablica 25. Prognoza ludności gmin do 2030 r. (dok.)
Stan w dniu 31 grudnia

Table 25. Population projection for gminas until 2030
 As of 31st December (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2020		2025		2030	
	ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females
w wieku produkcyjnym working age						
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	255041	122030	246542	118533	243428	116644
M. Białystok	179021	86850	171202	83634	167760	81710
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:						
Choroszcz	9592	4374	9643	4418	9809	4489
Czarna Białostocka	6934	3172	6415	2884	6054	2699
Łapy	13020	5890	11912	5410	11167	4997
Supraśl	9738	4611	9890	4699	10011	4775
Wasilków	10552	5035	10908	5202	11404	5434
Zabłudów	5640	2482	5468	2413	5397	2353
Gminy wiejskie: Rural gminas:						
Dobrzyniewo Duże	5863	2713	5985	2783	6179	2865
Juchnowiec Kościelny	10661	5029	10933	5142	11309	5320
Turośl Kościelna	4020	1874	4186	1948	4338	2002
w wieku poprodukcyjnym post-working age						
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	90447	61933	100605	66552	107805	70449
M. Białystok	66309	45939	72699	48732	76557	50827
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:						
Choroszcz	3062	1995	3587	2252	4067	2516
Czarna Białostocka	2566	1718	2852	1850	3028	1938
Łapy	5253	3506	5746	3673	5925	3753
Supraśl	2913	1936	3503	2263	4130	2603
Wasilków	2894	1949	3449	2257	4000	2570
Zabłudów	1942	1280	2161	1346	2343	1438
Gminy wiejskie: Rural gminas:						
Dobrzyniewo Duże	1668	1087	1962	1223	2244	1394
Juchnowiec Kościelny	2691	1763	3332	2104	4036	2480
Turośl Kościelna	1149	760	1314	852	1475	930

3. Rynek pracy 3. Labour market

**Tablica 26. Pracujący^a w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**
Table 26. Employed persons^a in 2019
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total		Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	Przemysł i budownictwo Industry and construction	Handel; na- prawa pojazdów samochodo- wych ^Δ ; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia ^Δ ; informacja i komunikacja Trade; repair of motor vehicles ^Δ ; transportation and storage; accommodation and catering ^Δ ; information and communication	Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa; obsługa rynku nieruchomości i pozostałe usługi Financial and insurance activities; real estate activities and other services
	ogółem total	w tym kobiety of which women				
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	236952	121975	2882	77306	56843	99921
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	110689	58425	421	29740	30635	49893
M. Białystok	89863	50051	129	19548	25790	44396
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:						
Choroszcz	4679	1905	9	1398	1642	1630
Czarna Białostocka	1296	521	71	749	105	371
Łapy	2646	1378	6	900	635	1105
Supraśl	3503	1290	82	2098	851	472
Wasilków	1849	918	10	762	508	569
Zabłudów	1513	413	.	.	136	274
Gminy wiejskie: Rural gminas:						
Dobrzyniewo Duże	682	301	10	192	207	273
Juchnowiec Kościelny	4219	1432	47	2917	650	605
Turośń Kościelna	439	216	.	.	111	198

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

a By actual workplace and kind of activity; excluding economic entities employing up to 9 persons as well as private farms in agriculture.

Tablica 27. Bezrobotni zarejestrowani w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia
Table 27. Registered unemployed persons in 2019
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Bezrobotni Unemployed persons		Z liczby ogółem – bezrobotni Of total number – unemployed persons			Bezrobotni na 100 osób w wieku produkcyjnym Unemployed persons per 100 persons of working age
	ogółem total	w tym kobiety of which women	w wieku aged		długotrwale bezrobotni ^a longterm unemployed ^a	
			do 25 roku życia below 25 years of age	powyżej 50 roku życia over 50 years of age		
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	33277	15817	4115	9232	18346	4,6
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	10276	4921	839	2963	5525	4,0
M. Białystok	7072	3386	503	2094	3817	3,9
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:						
Choroszcz	273	127	33	74	131	2,8
Czarna Białostocka	272	148	25	92	131	3,9
Łapy	930	406	100	254	569	7,0
Supraśl	356	163	31	90	178	3,6
Wasilków	401	221	35	105	190	3,7
Zabłudów	211	96	27	61	114	3,7
Gminy wiejskie: Rural gminas:						
Dobrzyniewo Duże	192	98	21	50	91	3,3
Juchnowiec Kościelny	379	192	39	89	201	3,6
Turośń Kościelna	190	84	25	54	103	4,8

a Pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych w miejscu pracy.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a Remaining in the register rolls of the powiat labour office for the overall period of over 12 months during the last two years, excluding the periods of undergoing a traineeship and on a job occupational training of adults at the workplace.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy

4. Mieszkania. Infrastruktura komunalna

4. Dwellings. Municipal infrastructure

Tablica 28. Zasoby mieszkaniowe^a w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 28. Dwelling stocks^a in 2019

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Mieszkania Dwellings	Izby Rooms	Powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² Useful floor area of dwellings in m ²	Przeciętna Average				
				liczba izb w mieszkaniu number of rooms in a dwelling	liczba osób na number of persons		powierzchnia użytkowa w m ² useful floor area in m ²	
					1 mieszkanie per dwelling	1 izbę per room	1 mieszkania per dwelling	na 1 osobę per person
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	460447	1852317	35505046	4,02	2,56	0,64	77,1	30,1
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	180620	687380	12536550	3,81	2,33	0,61	69,4	29,8
M. Białystok	134359	481369	8252985	3,58	2,21	0,62	61,4	27,7
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:								
Choroszcz	5664	26623	571547	4,70	2,74	0,58	100,9	36,8
Czarna Białostocka	4168	16009	284326	3,84	2,71	0,71	68,2	25,1
Łapy	7551	32574	594545	4,31	2,89	0,67	78,7	27,2
Supraśl	5821	29510	665626	5,07	2,69	0,53	114,3	42,5
Wasilków	6813	29356	615954	4,31	2,58	0,60	90,4	35,1
Zabłudów	4229	17065	353131	4,04	2,21	0,55	83,5	37,8
Gminy wiejskie: Rural gminas:								
Dobrzyniewo Duże	3215	15583	346446	4,85	2,93	0,60	107,8	36,8
Juchnowiec Kościelny	6404	28173	599977	4,40	2,59	0,59	93,7	36,2
Turośń Kościelna	2396	11118	252013	4,64	2,68	0,58	105,2	39,3

a Na podstawie bilansów.

a Based on balances.

Tablica 29. Mieszkania w zasobach mieszkaniowych^a wyposażone w instalacje w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 29. Dwellings in dwelling stocks^a fitted with installations in 2019

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Z ogółem – wyposażone w Of total – fitted with				
		wodociąg water supply system	ustęp lavatory	łazienkę bathroom	gaz z sieci gas from gas supply system	centralne ogrzewanie central heating
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	460447	429882	409940	400881	147779	365342
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	180620	177062	173854	171657	132166	164813
M. Białystok	134359	133942	132766	131693	120609	129106

a Na podstawie bilansu.

a Based on balance.

Tablica 29. Mieszkania w zasobach mieszkaniowych^a wyposażone w instalacje w 2019 r. (dok.)
Stan w dniu 31 grudnia

Table 29. Dwellings in dwelling stocks^a fitted with installations in 2019 (cont.)
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Z ogółem – wyposażone w Of total – fitted with				
		wodociąg water supply system	ustęp lavatory	łazienkę bathroom	gaz z sieci gas from gas supply system	centralne ogrzewanie central heating
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:						
Choroszcz	5664	5238	5055	4904	593	4599
Czarna Białostocka	4168	3966	3778	3718	4	3110
Łapy	7551	7274	7077	6885	394	6434
Supraśl	5821	5626	5480	5336	2641	4725
Wasilków	6813	6635	6498	6347	3452	5716
Zabłudów	4229	3160	2881	2777	137	2109
Gminy wiejskie: Rural gminas:						
Dobrzyniewo Duże	3215	2937	2731	2623	762	2342
Juchnowiec Kościelny	6404	6092	5668	5522	3007	5065
Turośń Kościelna	2396	2192	1920	1852	567	1607

a Na podstawie bilansu.
a Based on balance.

Tablica 30. Mieszkania oddane do użytkowania w 2019 r.

Table 30. Dwellings completed in 2019

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total				W tym indywidualne ^a Of which private ^a			
	mieszkania dwellings	izby rooms	powierzchnia użytkowa w m ² useful floor area in m ²		mieszkania dwellings	izby rooms	powierzchnia użytkowa w m ² useful floor area in m ²	
			mieszkań of dwellings	przeciętna 1 mieszkania average per dwelling			mieszkań of dwellings	przeciętna 1 mieszkania average per dwelling
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	6089	24619	582620	95,7	2230	12874	349536	156,7
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	3568	13559	301966	84,6	905	5275	136708	151,1
M. Białystok	2450	7781	165468	67,5	219	1238	37066	169,3
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:								
Choroszcz	186	961	22269	119,7	104	560	13917	133,8
Czarna Białostocka	28	170	4238	151,4	28	170	4238	151,4
Łapy	30	171	3975	132,5	30	171	3975	132,5
Supraśl	175	1016	24292	138,8	121	725	18202	150,4
Wasilków	369	1544	35160	95,3	99	615	15256	154,1
Zabłudów	70	406	10141	144,9	67	388	9703	144,8
Gminy wiejskie: Rural gminas:								
Dobrzyniewo Duże	88	503	12540	142,5	75	445	11208	149,4
Juchnowiec Kościelny	124	727	17422	140,5	114	683	16682	146,3
Turośń Kościelna	48	280	6461	134,6	48	280	6461	134,6

a Przeznaczone na użytek własny inwestora.
a Intended for the own use of the investor.

**Tablica 31. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

**Table 31. Population using water supply, sewage and gas supply systems in 2019
As of 31st December**

Wyszczególnienie Specification	Ludność korzystająca ^a z Population using ^a					
	wodociągu water supply system	kanalizacji sewage system	gazu ^b gas supply system ^b	wodociągu water supply system	kanalizacji sewage system	gazu ^b gas supply system ^b
	w tys. in thousands			w % ogółu ludności ^c in % of total population ^c		
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	1070,3	764,0	343,7	90,8	64,8	29,2
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	402,2	369,2	300,8	95,5	87,7	71,4
M. Białystok	290,2	286,8	266,5	97,5	96,4	89,6
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:						
Choroszcz	13,0	7,3	1,8	83,6	47,1	11,4
Czarna Białostocka	10,9	8,2	0,0	96,3	72,7	0,1
Łapy	21,6	18,2	1,6	99,1	83,3	7,1
Supraśl	13,7	13,3	7,5	87,4	84,6	48,1
Wasilków	16,8	15,3	8,9	95,6	86,9	50,5
Zabłudów	5,6	2,2	0,5	59,6	24,1	5,7
Gminy wiejskie: Rural gminas:						
Dobrzyniewo Duże	9,3	4,7	2,3	98,2	49,4	24,6
Juchnowiec Kościelny	15,4	11,2	10,0	92,8	67,7	60,4
Turośl Kościelna	5,8	2,1	1,7	91,2	32,4	25,8

a Dane szacunkowe. b Dane wstępne. c Na podstawie bilansu.
a Estimated data. b. Preliminary data. c Based on balance.

Tablica 32. Wodociągi i kanalizacja w 2019 r.
Table 32. Water supply and sewage systems in 2019

Wyszczególnienie Specification	Sieć rozdzielcza ^a w km Distribution network ^a in km		Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych ^{ab} w szt. Connections leading to residential buildings ^{ab} in pcs		Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych Consumption of water from water supply system in households		Ścieki komunalne odprowadzone siecią kanalizacyjną w dam ³ Municipal wastewater discharged by sewage network in dam ³
	wodociągowa water supply	kanalizacyjna ^c sewage ^c	wodociągowe water supply system	kanalizacyjne sewage system	w dam ³ in dam ³	na 1 mieszkańca w m ³ per capita in m ³	
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	13862,1	3695,8	200689	97346	42253,8	35,8	33677
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	1755,7	1208,2	49863	39472	13680,4	32,6	16261
M. Białystok	577,5	497,7	21867	20836	10100,0	34,0	13028

a Stan w dniu 31 grudnia. b Łącznie z przyłączami prowadzącymi do budynków zbiorowego zamieszkania. c Łącznie z kolektorami.
a As of 31st December. b With connections leading to collective residential buildings. c Including collectors.

Tablica 32. Wodociągi i kanalizacja w 2019 r. (dok.)

Table 32. Water supply and sewage systems in 2019 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Sieć rozdzielcza ^a w km Distribution network ^a in km		Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych ^{ab} w szt. Connections leading to residential buildings ^{ab} in pcs		Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych Consumption of water from water supply system in households		Ścieki komunalne odprowadzone siecią kanalizacyjną w dam ³ Municipal wastewater discharged by sewage network in dam ³
	wodociągowa water supply	kanalizacyjna ^c sewage ^c	wodociągowe water supply system	kanalizacyjne sewage system	w dam ³ in dam ³	na 1 mieszkańca w m ³ per capita in m ³	
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:							
Choroszcz	171,2	64,6	3329	1581	474,9	31,0	288
Czarna Białostocka	97,5	57,2	1832	1291	266,4	23,4	251
Łapy	116,5	129,4	4465	3528	583,8	26,6	569
Supraśl	100,5	100,7	4102	3805	407,9	26,5	692
Wasilków	74,1	81,8	3453	3328	539,6	31,3	533
Zabłudów	162,2	20,0	1977	554	237,0	25,5	102
Gminy wiejskie: Rural gminas:							
Dobrzyniewo Duże	138,2	69,7	2728	1269	307,4	32,8	188
Juchnowiec Kościelny	191,7	130,7	4096	2720	543,2	33,0	546
Turośń Kościelna	126,3	56,4	2014	560	220,2	34,9	64

a Stan w dniu 31 grudnia. b łącznie z przyłączami prowadzącymi do budynków zbiorowego zamieszkania. c łącznie z kolektorami.
a As of 31st December. b With connections leading to collective residential buildings. c Including collectors.

Tablica 33. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych w 2019 r.

Table 33. Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households in 2019

Wyszczególnienie Specification	Sieć gazowa ^a w km Gas supply system ^a in km	Przyłącza prowadzące do budynków ^{ab} w szt. Connections leading to buildings ^{ab} in pcs	Odbiorcy gazu z sieci ^{ac} Consumers of gas from gas supply system ^{ac}	Zużycie gazu z sieci Consumption of gas from gas supply system	
				w GWh in GWh	na 1 mieszkańca w kWh per capita in kWh
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	1869,6	34804	130148	647,5	549,0
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	1135,9	26183	115095	525,5	1251,0
M. Białystok	604,1	17713	98402	383,4	1289,2

a Stan w dniu 31 grudnia. b łącznie z przyłączami prowadzącymi do budynków niemieszkalnych. c łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.
a As of 31st December. b Including connections leading to non-residential buildings. c Including gas consumers using collective gas-meters.

Tablica 33. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych w 2019 r. (dok.)

Table 33. Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households in 2019 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Sieć gazowa ^a w km Gas supply system ^a in km	Przyłącza prowadzące do budynków ^{ab} w szt. Connections leading to buildings ^{ab} in pcs	Odbiorcy gazu z sieci ^{ac} Consumers of gas from gas supply system ^{ac}	Zużycie gazu z sieci Consumption of gas from gas supply system	
				w GWh in GWh	na 1 mieszkańca w kWh per capita in kWh
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:					
Choroszcz	48,9	715	661	7,4	482,7
Czarna Białostocka	0,7	6	-	-	-
Łapy	58,5	607	557	9,1	416,0
Supraśl	127,7	2814	2819	41,8	2716,4
Wasilków	64,2	1521	7161	37,6	2181,3
Zabłudów	45,8	120	222	2,7	295,5
Gminy wiejskie: Rural gminas:					
Dobrzyniewo Duże	46,8	802	790	10,6	1130,1
Juchnowiec Kościelny	77,3	1129	3865	23,6	1430,8
Turośń Kościelna	61,9	756	618	9,3	1472,3

a Stan w dniu 31 grudnia. b łącznie z przyłączami prowadzącymi do budynków niemieszkalnych. c łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazo-
mierzy zbiorczych.

a As of 31st December. b Including connections leading to non-residential buildings. c Including gas consumers using collective gas-meters.

5. Edukacja i wychowanie

5. Education

Tablica 34. Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2019/20
Stan na początku roku szkolnego

Table 34. Primary schools for children and youth in the 2019/20 school year
As of the beginning of the school year

Wyszczególnienie Specification	Szkoły Schools	Uczniowie ^a Pupils ^a
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	429	88341
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	114	33303
M. Białystok	75	25115
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:		
Choroszcz	3	770
Czarna Białostocka	3	687
Łapy	7	1461
Supraśl	3	940
Wasilków	7	1266
Zabłudów	4	530
Gminy wiejskie: Rural gminas:		
Dobrzyniewo Duże	5	808
Juchnowiec Kościelny	3	1277
Turośl Kościelna	4	449

a Bez dzieci w wieku 6 lat objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej ze strony internetowej dane.gov.pl (data dostępu 20 października 2020 r.).

a Excluding children aged 6 attending pre-primary education establishments.

Source: data of the Ministry of National Education from the website dane.gov.pl (access date 20th October 2020).

Tablica 35. Szkoły ponadpodstawowe dla młodzieży oraz szkoły policealne w roku szkolnym 2019/20
Stan na początku roku szkolnego

Table 35. Post-primary schools for youth and post-secondary schools in the 2019/20 school year
As of the beginning of the school year

Wyszczególnienie Specification	Szkoły Schools				Uczniowie Students of			
	branżowe I stopnia ^a sectoral vocational ^a	licea ogólnokształcące general secondary	technika ^b technical secondary ^b	policealne post- secondary	szkół branżo- wych I stopnia ^a stage I sectoral vocational ^a	liceów ogólnokształcących general secondary schools	techni- ków ^b technical secondary schools ^b	szkół po- licealnych post- secondary schools
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	60	71	62	51	4532	20777	20315	6427
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	16	27	18	28	1619	10412	7791	4779
M. Białystok	14	26	15	28	1556	10231	7215	4779

a, b łącznie z: a – szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy, b – ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a, b Including: a – special job-training schools, b – general art schools leading to professional certification.

**Tablica 35. Szkoły ponadpodstawowe dla młodzieży oraz szkoły policealne w roku szkolnym 2019/20 (dok.)
Stan na początku roku szkolnego**

Table 35. Post-primary schools for youth and post-secondary schools in the 2019/20 school year (cont.)
As of the beginning of the school year

Wyszczególnienie Specification	Szkoły Schools				Uczniowie Students of			
	branżowe I stopnia ^a sectoral vocational ^a	licea ogólnokształcące general secondary	technika ^b technical secondary ^b	policealne post- secondary	szkół branżowych I stopnia ^a stage I sectoral vocational ^a	liceów ogólnokształcących general secondary schools	techników ^b technical secondary schools ^b	szkół policealnych post- secondary schools
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:								
Czarna Białostocka	-	-	1	-	-	-	62	-
Łapy	1	1	1	-	9	181	348	-
Supraśl	-	-	1	-	-	-	166	-
Wasilków	1	-	-	-	54	-	-	-

a, b łącznie z: a – szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy, b – ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej ze strony internetowej dane.gov.pl (data dostępu 20 października 2020 r.).

a, b Including: a – special job-training schools, b – general art schools leading to professional certification.

Source: data of the Ministry of National Education from the website dane.gov.pl (access date 20th October 2020).

**Tablica 36. Uczący się języków obcych w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży
w roku szkolnym 2019/20
Stan na początku roku szkolnego**

Table 36. Pupils and students studying foreign languages in primary schools for children and youth
in the 2019/20 school year
As of the beginning of the school year

Wyszczególnienie Specification	Nauczanie obowiązkowe lub dodatkowe języka Obligatory or additional education of				
	angielskiego English	niemieckiego German	francuskiego French	rosyjskiego Russian	innego other
W liczbach bezwzględnych In absolute numbers					
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	87446	14151	663	12419	821
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	32931	5836	226	4291	770
M. Białystok	24755	4287	226	3312	770
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:					
Choroszcz	770	61	-	98	-
Czarna Białostocka	687	144	-	-	-
Łapy	1450	351	-	-	-
Supraśl	940	95	-	51	-
Wasilków	1266	403	-	349	-
Zabłudów	530	38	-	86	-

Tablica 36. Uczący się języków obcych w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2019/20 (dok.)

Stan na początku roku szkolnego

Table 36. Pupils and students studying foreign languages in primary schools for children and youth in the 2019/20 school year (cont.)
As of the beginning of the school year

Wyszczególnienie Specification	Nauczanie obowiązkowe lub dodatkowe języka Obligatory or additional education of				
	angielskiego English	niemieckiego German	francuskiego French	rosyjskiego Russian	innego other
W liczbach bezwzględnych (dok.) In absolute numbers (cont.)					
Gminy wiejskie: Rural gminas:					
Dobrzyniewo Duże	807	33	-	74	-
Juchnowiec Kościelny	1277	401	-	150	-
Turość Kościelna	449	23	-	171	-
W % ogółu uczniów w szkołach In % of total pupils at schools					
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	99,0	16,0	0,8	14,1	0,9
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	98,9	17,5	0,7	12,9	2,3
M. Białystok	98,6	17,1	0,9	13,2	3,1
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:					
Choroszcz	100,0	7,9	-	12,7	-
Czarna Białostocka	100,0	21,0	-	-	-
Łapy	99,2	24,0	-	-	-
Supraśl	100,0	10,1	-	5,4	-
Wasilków	100,0	31,8	-	27,6	-
Zabłudów	100,0	7,2	-	16,2	-
Gminy wiejskie: Rural gminas:					
Dobrzyniewo Duże	99,9	4,1	-	9,2	-
Juchnowiec Kościelny	100,0	31,4	-	11,7	-
Turość Kościelna	100,0	5,1	-	38,1	-

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej ze strony internetowej dane.gov.pl (data dostępu 20 października 2020 r.).
Source: data of the Ministry of National Education from the website dane.gov.pl (access date 20th October 2020).

Tablica 37. Uczący się języków obcych w szkołach ponadpodstawowych^a dla młodzieży oraz policealnych^b w roku szkolnym 2019/20

Stan na początku roku szkolnego

Table 37. Pupils and students studying foreign languages in post-primary schools^a for youth as well as post-secondary^b schools in the 2019/20 school year
As of the beginning of the school year

Wyszczególnienie Specification	Nauczanie obowiązkowe lub dodatkowe języka Obligatory or additional education of				
	angielskiego English	niemieckiego German	francuskiego French	rosyjskiego Russian	innego other
W liczbach bezwzględnych In absolute numbers					
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	49989	25252	3911	14730	2436
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	23278	11428	2333	6454	1234
M. Białystok	22459	10839	2197	6454	1234
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:					
Czarna Białostocka	62	62	–	–	–
Łapy	537	537	–	–	–
Supraśl	166	–	136	–	–
Wasilków	54	–	–	–	–
W % ogółu uczniów w szkołach In % of total pupils and students at schools					
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	96,7	48,8	7,6	28,5	4,7
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	95,0	46,6	9,5	26,3	5,0
M. Białystok	94,8	45,8	9,3	27,2	5,2
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:					
Czarna Białostocka	100,0	100,0	–	–	–
Łapy	99,8	99,8	–	–	–
Supraśl	100,0	–	81,9	–	–
Wasilków	100,0	–	–	–	–

a Licea ogólnokształcące, technika, ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe. b Bez kolegów pracowników służb społecznych.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej ze strony internetowej dane.gov.pl (data dostępu 20 października 2020 r.).

a General secondary schools, supplementary technical secondary schools, general art schools leading to professional certification. b Excluding colleges of social work.

Source: data of the Ministry of National Education from the website dane.gov.pl (access date 20th October 2020).

Tablica 38. Uczelnie w roku akademickim 2019/20
Stan w dniu 31 grudnia

Table 38. Higher education institutions in the 2019/20 academic year
 As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Szkoły Schools	Studenci ^a Students ^a					
		ogółem grand total	w tym kobiety of which females	z ogółem studiów of grand total study forms			
				stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time programmes	
				razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	16	28888	17111	20825	12574	8063	4537
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	10	24143	14400	17935	10793	6208	3607
M. Białystok	10	24143	14400	17935	10793	6208	3607

a Według rzeczywistego położenia uczelni i filii; łącznie z cudzoziemcami.

a According to the actual location of higher education institutions and branches; including foreigners.

Tablica 39. Absolwenci^a uczelni w roku akademickim 2018/19

Table 39. Graduates^a of higher education institutions in the 2018/19 academic year

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	W tym kobiety Of which females	Z ogółem studiów Of grand total study forms			
			stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time programmes	
			razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	8383	5483	5980	4003	2403	1480
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	6839	4499	5209	3505	1630	994
M. Białystok	6839	4499	5209	3505	1630	994

a Według rzeczywistego położenia uczelni i filii; łącznie z cudzoziemcami.

a According to the actual location of higher education institutions and branches; including foreigners.

Tablica 40. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2019/20
Stan na początku roku szkolnego

Table 40. Pre-primary education in the 2019/20 school year
 As of the beginning of the school year

Wyszczególnienie Specification	Placówki Establishments				Dzieci ^a Children ^a			
	ogółem total	przedszkola nursery schools	oddziały przed- szkolne przy szkołach podstawo- wych pre- primary sections in primary schools	zespoły wychowania przed- szkolnego i punkty przed- szkolne pre- primary education groups and pre-primary points	ogółem total	w przed- szkolach in nursery schools	w oddzia- łach przed- szkolnych przy szkołach podstawo- wych in pre- primary sections in primary schools	w zespołach wychowania przedszkol- nego i w punktach przed- szkolnych in pre- primary ed- ucation groups and pre- primary points
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	667	301	291	75	40830	29718	9278	1834
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	214	151	52	11	17341	15140	2001	200
M. Białystok	159	125	26	8	13326	12045	1130	151
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:								
Choroszcz	5	2	3	–	399	332	67	–
Czarna Białostocka	5	2	3	–	358	239	119	–
Łapy	8	2	6	–	668	400	268	–
Supraśl	6	5	1	–	520	471	49	–
Wasilków	11	4	4	3	708	511	148	49
Zabłudów	5	2	3	–	207	176	31	–
Gminy wiejskie: Rural gminas:								
Dobrzyniewo Duże	5	3	2	–	313	256	57	–
Juchnowiec Kościelny	5	4	1	–	580	559	21	–
Turośl Kościelna	5	2	3	–	262	151	111	–

^a łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
 Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej ze strony internetowej dane.gov.pl (data dostępu 20 października 2020 r.).
 a Including the children attending school for the entire school year in the units performing healthcare activities.
 Source: data of the Ministry of National Education from the website dane.gov.pl (access date 20th October 2020).

6. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

6. Health care and social welfare

Tablica 41. Wybrane dane z zakresu ochrony zdrowia w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 41. Selected data concerning health care in 2019

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Przychodnie Out-patients departments	Praktyki lekarskie ^a Medical practices ^a	Porady udzielone ^b w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w tys. Consultations provided ^b in out-patients health care in thousands			Apteki ogólno- dostępne Public pharmacies	Punkty apteczne Pharmaceuti- cal outlets
			ogółem total	lekarskie medical	stomato- logiczne dental		
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	762	162	9974,0	8926,1	1047,9	382	51
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	354	24	4677,0	4145,5	531,5	154	4
M. Białystok	300	16	4080,0	3617,5	462,5	126	-
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:							
Choroszcz	4	-	34,2	29,4	4,8	2	-
Czarna Białostocka	3	2	51,6	46,4	5,2	2	-
Łapy	13	-	190,4	159,8	30,6	9	1
Supraśl	8	1	50,4	45,4	5,0	3	-
Wasilków	10	1	106,5	99,0	7,5	6	-
Zabłudów	3	1	36,9	36,0	0,9	1	-
Gminy wiejskie: Rural gminas:							
Dobrzyniewo Duże	5	-	40,7	36,8	3,9	1	2
Juchnowiec Kościelny	6	3	75,6	66,5	9,1	3	-
Turośl Kościelna	2	-	10,7	8,6	2,1	1	1

a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia lub przychodniami. b W ciągu roku; łącznie z poradami opłacanymi przez pacjentów (środki niepubliczne); bez porad udzielonych w izbach przyjęć szpitali ogólnych.

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

a Data concern medical practices that have signed contract with National Health Fund or with out-patients departments. b During the year; including consultations paid by patients (non-public funds); excluding consultations provided by doctors in admission rooms in general hospitals.

Source: data of the Ministry of Health, the Ministry of the Interior and Administration as well as the Statistics Poland.

Tablica 42. Żłobki i kluby dziecięce w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia
 Table 42. Nurseries and children's clubs in 2019
 As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Żłobki Nurseries	Kluby dziecięce Children's clubs	Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych Places in nurseries and children's clubs	Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych w ciągu roku Children staying in nurseries and chil- dren's clubs during the year
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	100	12	4610	6642
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	55	8	2869	4322
M. Białystok	43	4	2340	3561
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:				
Choroszcz	2	–	68	75
Czarna Białostocka	–	2	36	50
Łapy	2	–	90	139
Supraśl	2	–	87	125
Wasilków	3	–	128	208
Zabłudów	1	–	30	27
Gminy wiejskie: Rural gminas:				
Juchnowiec Kościelny	2	2	90	137

Uwaga. W 2019 r. w województwie podlaskim nie było oddziałów żłobkowych.
 Note. In 2019 there were not nursery wards in Podlaskie Voivodship.

Tablica 43. Pomoc społeczna stacjonarna^a w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia
 Table 43. Stationary social welfare^a in 2019
 As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Domy i zakłady Homes and facilities	Miejsca Places	Mieszkańcy Residents	
			ogółem total	w tym bezdomni of which homeless
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	58	3518	3278	405
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	19	1603	1495	216
M. Białystok	11	804	760	216
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:				
Choroszcz	1	286	286	–
Czarna Białostocka	1	137	80	–
Łapy	1	125	125	–
Supraśl	3	120	114	–
Zabłudów	1	36	36	–
Gminy wiejskie: Rural gminas:				
Juchnowiec Kościelny	1	95	94	–

a łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy.
 a Including community self-help homes.

Tablica 44. Środowiskowa pomoc społeczna w 2019 r.

Table 44. Social assistance at domicile in 2019

Wyszczególnienie Specification	Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej	Osoby korzystające z pomocy społecznej	Osoby korzystające z pomocy społecznej w % ogółu ludności
	Households benefiting from social assistance at domicile	Persons benefiting from social assistance at domicile	Persons benefiting from social assistance at domicile in % of total population
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	30827	71795	6,1
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	8467	16382	3,9
M. Białystok	5605	10154	3,4
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:			
Choroszcz	237	503	3,3
Czarna Białostocka	299	597	5,2
Łapy	985	2288	10,4
Supraśl	247	387	2,5
Wasilków	282	541	3,1
Zabłudów	169	375	4,0
Gminy wiejskie: Rural gminas:			
Dobrzyniewo Duże	195	469	5,0
Juchnowiec Kościelny	291	645	3,9
Turośl Kościelna	157	423	6,7

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Głównego Urzędu Statystycznego.
Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy as well as Statistics Poland.

Tablica 45. Świadczenia rodzinne w 2019 r.

Table 45. Family benefits in 2019

Wyszczególnienie Specification	Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci Families receiving family allowances for children	Dzieci, na które rodzice otrzymali zasiłek rodzinny Children for whom parents received family allowance		Kwota wypłaconych Amount paid	
		ogółem total	w tym w wieku do lat 17 of which up to the age of 17	świadczeń rodzinnych of family benefits	w tym zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami) of which family allowance (with supplements)
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	36364	74001	68422	320749	146129
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	9702	18928	17848	95598	36803
M. Białystok	6368	12267	11666	65541	23779
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:					
Choroszcz	404	819	752	4103	1647
Czarna Białostocka	379	741	680	3124	1392
Łapy	661	1344	1250	5639	2545
Supraśl	334	628	582	3026	1215
Wasilków	437	845	788	4202	1670
Zabłudów	269	538	510	2234	1055
Gminy wiejskie: Rural gminas:					
Dobrzyniewo Duże	280	587	543	2371	1156
Juchnowiec Kościelny	379	780	738	3816	1564
Turośl Kościelna	191	379	339	1542	780

7. Kultura. Turystyka. Sport
7. Culture. Tourism. Sport

Tablica 46. Biblioteki publiczne (z filiami) w 2019 r.
Table 46. Public libraries (with branches) in 2019

Wyszczególnienie Specification	Biblioteki ^a Libraries ^a	Księgozbiór ^a w tys. wol. Collection in thousand volumes ^a	Czytelnicy ^b Borrowers ^b	Wypożyczenia ^b Loans ^b		Komputery użytkowane Computers in use	
				w tys. wol. in thousand volumes	na 1 czytelnika w wol. per borrower in vol.	ogółem total	dostępne dla użytkowników available for library users
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	231	4767,2	140893	2709,1	19,2	1631	917
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	39	1573,0	57349	1042,2	18,2	466	182
M. Białystok	17	1162,6	46317	846,2	18,3	336	109
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:							
Choroszcz	3	32,7	1040	23,4	22,5	15	8
Czarna Białostocka	2	46,2	1357	32,6	24,0	6	2
Łapy	4	116,4	2539	45,8	18,0	29	15
Supraśl	3	36,9	1155	12,9	11,2	7	5
Wasilków	2	54,8	1797	31,9	17,7	25	17
Zabłudów	3	46,1	797	14,3	18,0	9	6
Gminy wiejskie: Rural gminas:							
Dobrzyniewo Duże	1	12,0	299	4,4	14,6	3	1
Juchnowiec Kościelny	2	41,0	1637	24,2	14,8	23	17
Turośń Kościelna	2	23,1	411	6,6	16,0	2	2

a Stan w dniu 31 grudnia. b łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej.
a As of 31st December. b Including library service points presented according to the location of the main unit.

Tablica 47. Muzea w 2019 r.
Table 47. Museums in 2019

Wyszczególnienie Specification	Muzea i oddziały muzealne ^a Museums with branches ^a	Muzealia ^a w tys. Museum exhibits ^a in thousands	Wystawy czasowe Temporary exhibitions			Zwiedzający w tys. Visitors in thou- sands	Obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich ^a Buildings adapted for people in wheelchairs ^a	
			własne ^b own ^b	obce ^c hosted ^c	współor- ganizowane co-orga- nized		wejście do budynku access to the build- ing	udogod- nienia wewnątrz budyńku facilities inside the build- ing
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	29	369,8	103	20	33	478,0	18	16
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	11	281,1	32	4	21	213,5	8	5
M. Białystok	8	245,5	24	4	17	117,4	6	4

a Stan w dniu 31 grudnia. b W kraju. c Krajowe i z zagranicy.
a As of 31st December. b In Poland. c Domestic and foreign.

Tablica 47. Muzea w 2019 r. (dok.)
Table 47. Museums in 2019 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Muzea i oddziały muzealne ^a Museums with branches ^a	Muzealia ^a w tys. Museum exhibits ^a in thousands	Wystawy czasowe Temporary exhibitions			Zwiedzający w tys. Visitors in thousands	Obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich ^a Buildings adapted for people in wheelchairs ^a	
			własne ^b own ^b	obce ^c hosted ^c	współorganizowane co-organized		wejście do budynku access to the building	udogodnienia wewnątrz budynku facilities inside the building
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:								
Choroszcz	1	–	–	–	–	7,6	1	–
Supraśl	1	–	5	–	–	39,8	1	1
Wasilków	1	35,6	3	–	4	48,7	–	–

a Stan w dniu 31 grudnia. b W kraju. c Krajowe i z zagranicy.
a As of 31st December. b In Poland. c Domestic and foreign.

Tablica 48. Galerie sztuki, teatry i instytucje muzyczne w 2019 r.
Table 48. Art galleries, theatres and music institutions in 2019

Wyszczególnienie	Galerie sztuki Art galleries			Teatry i instytucje muzyczne Theatres and music institutions		
	jednostki ^a entities ^a	wystawy w kraju exhibitions in Poland	zwiedzający w tys. visitors in thousands	jednostki ^a entities ^a	przedstawienia i koncerty ^b performances and concerts ^b	widzowie i słuchacze ^b w tys. audience ^b in thousands
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	7	117	105,4	8	1622	250,0
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	3	72	91,6	6	1412	231,8
M. Białystok	3	72	91,6	5	1316	227,3
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:						
Supraśl	–	–	–	1	96	4,6

a Stan w dniu 31 grudnia. b W stałej sali.
a As of 31st December. b In fixed halls.

**Tablica 49. Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

**Table 49. Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs, community centres in 2019
As of 31st December**

Wyszczególnienie Specification	Instytucje Institutions					
	ogółem total	centra kultury centres of culture	domy kultury cultural establishments	ośrodki kultury cultural centres	kluby clubs	świetlice community centres
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	184	12	21	75	15	61
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	36	3	8	6	12	7
M. Białystok	17	-	2	2	12	1
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:						
Choroszcz	1	1	-	-	-	-
Czarna Białostocka	3	-	2	-	-	1
Łapy	5	-	4	-	-	1
Supraśl	1	1	-	-	-	-
Wasilków	1	-	-	1	-	-
Zabłudów	5	-	-	1	-	4
Gminy wiejskie: Rural gminas:						
Dobrzyniewo Duże	1	1	-	-	-	-
Juchnowiec Kościelny	1	-	-	1	-	-
Turośl Kościelna	1	-	-	1	-	-

(dok.) (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Imprezy zorganizowane ^a Organized events ^a		Grupy (zespoły) artystyczne Artistic groups (ensembles)		Kola (kluby/sekcje) Groups (clubs/sections)		Kursy ^a Courses ^a	
	liczba number	uczestnicy participants	liczba number	członkowie members	liczba number	członkowie members	liczba number	absolwenci graduates
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	8567	1508669	683	10379	796	14407	115	1951
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	2091	382605	149	2181	281	4664	33	681
M. Białystok	1245	269698	78	1256	132	2661	26	603
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:								
Choroszcz	172	41580	24	288	17	233	5	50
Czarna Białostocka	104	8600	13	226	2	50	-	-
Łapy	141	17395	10	126	22	260	-	-
Supraśl	22	2905	3	38	7	155	-	-
Wasilków	71	13275	4	50	28	500	-	-
Zabłudów	137	9029	10	97	30	345	-	-
Gminy wiejskie: Rural gminas:								
Dobrzyniewo Duże	73	9359	2	22	4	17	2	28
Juchnowiec Kościelny	68	7942	5	78	29	323	-	-
Turośl Kościelna	58	2822	-	-	10	120	-	-

a W ciągu roku.

a During the year.

Tablica 50. Kina stałe w 2019 r.
Table 50. Fixed cinemas in 2019

Wyszczególnienie Specification	Kina ^a Cinemas ^a	Miejsca na widowni ^a Seats ^a	Seanse Screenings	Widzowie Audience		Obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich ^a Buildings adapted for people in wheelchairs ^a	
				w tys. in thousands	na 1 seans per screening	wejście do budynku access to the building	udogodnienia wewnątrz budynku facilities inside the building
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	11^b	6346	52667	1405,6	27	11	11
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	5	4428	40682	938,9	23	5	5
M. Białystok	4	4328	40664	937,4	23	4	4
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:							
Supraśl	1	100	18	1,5	82	1	1

a Stan w dniu 31 grudnia. b W tym 3 miniplexy i 1 multiplex.
a As of 31st December. b Of which 3 miniplexes and 1 multiplex.

Tablica 51. Baza noclegowa turystyki^a w 2019 r.
Table 51. Tourist accommodation establishments^a in 2019

Wyszczególnienie Specification	Obiekty ^b Facilities ^b	Miejsca noclegowe ^b Bed places ^b		Korzystający z noclegów Tourists accommodated		Udzielone noclegi Nights spent (overnight stays)		Stopień wykorzysta- nia miejsc noclegowych Occupancy rate of bed places
		ogółem total	w tym całoroczne of which open all year	ogółem total	w tym turyści zagraniczni of which foreign tourists	ogółem total	w tym turytom zagranicznym of which foreign tourists	
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	286	15035	11107	688526	151779	1315454	207112	30,6
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	51	3592	3587	301788	92194	441548	120484	35,2
M. Białystok	31	2796	2796	259679	89013	359795	115816	38,8
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:								
Choroszcz	3	60	60	1266	233	5234	491	20,2
Czarna Białostocka	1	15	15
Łapy	1	20	20
Supraśl	11	453	448	21569	676	43451	1333	27,5
Zabłudów	1	68	68
Gminy wiejskie: Rural gminas:								
Dobrzyniewo Duże	1	20	20
Juchnowiec Kościelny	2	160	160

a Dane dotyczą obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Stan w dniu 31 lipca.
a Data concern establishments possessing 10 and more bed places. b As of 31st July.

Tablica 52. Kluby sportowe^a w 2018 r.
Stan w dniu 31 grudnia
Table 52. Sports clubs^a in 2018
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Kluby Clubs	Sekcje sportowe Sport sections	Człon- kowie Members	Ćwiczący Persons practising sports				Trenerzy Coaches	Instrukto- rzy sportowi Sports instructors
				ogółem total	z ogółem of total				
					kobiety females	w wieku do 18 lat aged up to 18			
		razem total	w tym dziewczęta of which girls						
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	459	815	33159	30125	9243	21444	7238	839	690
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	169	303	14914	14110	4395	9541	3216	445	305
M. Białystok	123	220	12175	11374	3687	7514	2678	374	243
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:									
Choroszcz	3	8	164	139	2	98	1	2	1
Czarna Białostocka	4	7	448	456	132	429	132	6	6
Łapy	9	15	561	497	145	407	128	10	13
Supraśl	6	12	183	147	55	75	38	10	9
Wasilków	4	4	165	296	49	257	49	11	2
Zabłudów	5	17	360	323	47	254	47	11	5
Gminy wiejskie: Rural gminas:									
Dobrzyniewo Duże	5	7	281	235	80	178	54	5	6
Juchnowiec Kościelny	8	11	425	561	163	247	54	13	18
Turośl Kościelna	2	2	152	82	35	82	35	3	2

^a Łącznie z uczniowskimi klubami sportowymi i wyznaniowymi klubami sportowymi.
^a Including Students Sports Clubs and Religious Sports Clubs.

8. Transport

8. Transport

**Tablica 53. Komunikacja miejska i rowerowa na obszarze Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

**Tablica 53. Urban and bicycle transport in Białystok Functional Area in 2019
As of 31st December**

Wyszczególnienie Specification	Autobusy w ruchu w szt. Buses operated in units	Liczba linii komunikacji miejskiej Number of urban transport lines	Długość linii komunikacji miejskiej w km Length of urban transport lines in km	Bus-pasy w km Bus lanes in km	Ścieżki rowerowe w km Bicycle paths in km	Liczba stacji rowerowych BiKeR Number of BiKeR bicycle stations
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	213^a	42^a	619	17,7	231,1	66
M. Białystok	211	39	461	17,7	149,1	60
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:						
Choroszcz	7	2	12	–	20,0	2
Czarna Białostocka	–	–	–	–	8,3	–
Łapy	–	–	–	–	9,3	–
Supraśl	15	3	21	–	19,5	2
Wasilków	16	4	26	–	5,4	–
Zabłudów	3	1	1	–	3,5	–
Gminy wiejskie: Rural gminas:						
Dobrzyniewo Duże	14	2	18	–	1,2	–
Juchnowiec Kościelny	32	9	83	–	8,6	2
Turośń Kościelna	–	–	–	–	6,2	–

^a Dane dotyczące poszczególnych gmin nie sumują się na BOF, ponieważ ten sam autobus / ta sama linia mogą być wykazane w kilku gminach.
Źródło: dane Zarządu Białostockiej Komunikacji Miejskiej.

^a Data concerning individual gminas do not sum up in BFA because the same bus / the same line may be shown in several gminas.
Source: data of the Board of Public Transport Authority of Białystok.

Tablica 54. Wypadki drogowe^a i ich ofiary w 2019 r.Table 54. Road accidents^a and their casualties in 2019

Wyszczególnienie Specification	Wypadki Accidents	Ofiary wypadków Road accidents casualties	
		Śmiertelne fatalities	ranni injured
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	585	106	620
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	186	28	191
M. Białystok	121	6	126
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:			
Choroszcz	7	2	5
Czarna Białostocka	9	2	14
Łapy	11	2	14
Supraśl	7	2	7
Wasilków	10	3	12
Zabłudów	2	2	1
Gminy wiejskie: Rural gminas:			
Dobrzyniewo Duże	9	3	6
Juchnowiec Kościelny	7	4	5
Turośń Kościelna	3	2	1

^a Zarejestrowane przez Policję.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

^a Registered by the Police.

Source: data of the National Police Headquarters.

9. Handel

9. Trade

**Tablica 55. Sklepy według wybranych form organizacyjnych^a w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 55. Shops by organizational form^a in 2019
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Hipermarkety Hypermarkets	Supermarkety Supermarkets	Domy towarowe Department stores	Domy handlowe Trade stores
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	10	221	3	8
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	6	85	1	3
M. Białystok	6	69	1	3
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:				
Choroszcz	-	2	-	-
Czarna Białostocka	-	2	-	-
Łapy	-	5	-	-
Supraśl	-	2	-	-
Wasilków	-	1	-	-
Gminy wiejskie: Rural gminas:				
Juchnowiec Kościelny	-	-	-	-
Turośl Kościelna	-	3	-	-

a Według lokalizacji sklepu.

a According to the location of shop.

**Tablica 56. Targowiska (stałe i sezonowe) w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 56. Marketplaces (permanent and seasonal) in 2019
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Targowiska stałe Permanent marketplaces	Targowiska sezonowe ^a (w ciągu roku) Seasonal marketplaces ^a (during the year)	Roczne wpływy z opłaty targowej w tys. zł Annual receipts from marketplace fees in thousand PLN
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	78	73	2634,4
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	13	52	271,5
M. Białystok	4	51	157,7
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:			
Choroszcz	1	1	18,9
Czarna Białostocka	1	-	29,7
Łapy	4	-	30,5
Zabłudów	1	-	9,1
Gminy wiejskie: Rural gminas:			
Dobrzyniewo Duże	1	-	11,5

a Liczba targowisk lub miejsc wyznaczonych na ulicach i placach uruchamianych okresowo.

a Number of marketplaces or places located on streets and squares open periodically.

10. Finanse publiczne

10. Public finance

Tablica 57. Dochody gmin i miast na prawach powiatu według rodzajów w 2019 r.

Table 57. Revenue of gminas and cities with powiat status by type in 2019

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	W tym Of which						
		dochody własne own revenue						
		razem total	w tym of which					
			udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa share in income from taxes comprising state budget revenue			podatek od nieru- chomości tax on real estate	podatek rolny agricultural tax	podatek od środków transporto- wych tax on means of transport
			razem total	w podatku dochodowym od in				
	osób prawnych corporate income tax	osób fizycznych personal income tax						
w tys. zł in thousand PLN								
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	6999474,4	2995017,5	1161764,5	44926,6	1116837,9	603090,3	58704,9	34884,4
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	2815825,9	1330529,5	591077,1	26300,8	564776,3	227628,6	4254,4	13256,7
M. Białystok	2169307,8	1039697,8	467788,6	23388,9	444399,6	162121,9	141,2	9929,3
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:								
Choroszcz	79584,1	38164,7	18605,0	805,0	17799,9	9079,7	570,3	418,2
Czarna Białostocka	56865,3	21480,4	7032,4	142,9	6889,6	4545,1	92,9	87,6
Łapy	99718,5	34497,5	14889,5	202,2	14687,2	8885,6	529,1	455,2
Supraśl	75185,1	42153,7	21280,8	352,9	20927,9	8945,5	167,4	1008,9
Wasilków	88818,6	51563,7	21141,7	231,2	20910,4	9277,3	138,7	320,9
Zabłudów	53393,4	22055,3	6343,1	95,1	6248,0	6728,1	1141,7	93,1
Gminy wiejskie: Rural gminas:								
Dobrzyniewo Duże	52991,5	20899,8	7611,0	123,4	7487,7	3778,5	442,8	226,8
Juchnowiec Kościelny	105194,5	44582,9	19538,1	948,3	18589,8	10465,3	571,2	520,1
Turośń Kościelna	34767,1	15433,8	6847,1	11,0	6836,0	3801,6	459,1	196,7

Tablica 57. Dochody gmin i miast na prawach powiatu według rodzajów w 2019 r. (dok.)

Table 57. Revenue of gminas and cities with powiat status by type in 2019 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	W tym Of which							
	dochody własne (dok.) own revenue (cont.)			dotacje celowe targeted grants			subwencja ogólna z budżetu państwa general subvention from the state budget	
	w tym of which			razem total	w tym z budżetu państwa of which from the state budget		razem total	w tym część oświatowa of which educational part
	podatek od czynności cywilno- prawnych tax on civil law transaction	opłata skarbowa stamp duty	dochody z majątku revenue from property		na zadania z zakresu administra- cji rządowej for govern- ment admini- stration tasks	na zadania własne for own tasks		
	w tys. zł in thousand PLN							
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	65396,1	11462,5	229785,2	1823233,1	1566580,7	215892,6	1655639,5	1203499,6
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	34750,4	5942,5	136744,2	608000,1	524916,0	64859,1	574559,1	522031,4
M. Białystok	24995,6	5418,7	128465,7	423662,2	370657,3	48492,2	458670,9	438202,1
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:								
Choroszcz	1370,1	60,1	1185,4	21306,4	19806,4	1355,8	7351,3	6182,5
Czarna Białostocka	408,0	50,9	2058,5	14920,8	13087,9	1399,9	14281,7	6902,4
Łapy	734,5	73,7	811,8	30657,7	25157,7	5399,6	25193,1	15228,9
Supraśl	1631,7	64,7	445,5	20589,2	18330,1	1516,0	11284,5	9674,6
Wasilków	1683,9	89,1	1472,0	25125,7	23142,9	1901,0	11707,8	10818,9
Zabłudów	870,2	40,9	1263,0	14982,1	11899,9	925,0	9793,5	6458,4
Gminy wiejskie: Rural gminas:								
Dobrzyniewo Duże	749,3	42,3	317,2	15863,8	12762,8	1050,9	13709,4	8481,8
Juchnowiec Kościelny	1769,6	52,0	330,2	31564,8	21696,7	1963,8	15676,5	14506,2
Turośń Kościelna	537,6	50,1	394,9	9327,6	8374,2	855,0	6890,5	5575,6

Tablica 58. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu według rodzajów w 2019 r.

Table 58. Expenditure of gminas and cities with powiat status by type in 2019

Wyszczególnienie Specification	Wydatki bieżące Current expenditure						Wydatki majątkowe Property expenditure	
	Ogółem Grand total	razem total	w tym of which					
			dotacje grants	świadczenia na rzecz osób fizycznych benefits for natural persons	wydatki bieżące jednostek budżetowych current expenditure of budgetary units			
					razem total	w tym wynagrodzenia of which wages and salaries	razem total	w tym in- westycyjne ^a of which investment expendi- ture ^a
w tys. zł in thousand PLN								
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	7065440,5	5590797,9	445298,9	1553618,2	3539044,3	1884917,7	1474642,6	1464111,1
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	2927747,2	2224106,6	222546,8	532966,0	1445502,0	759804,5	703640,6	696859,6
M. Białystok	2295053,6	1762017,3	199692,4	370220,5	1173199,4	620027,3	533036,4	527332,4
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:								
Choroszcz	73156,3	51622,8	1291,6	19998,7	29828,3	14335,0	21533,5	20456,5
Czarna Białostocka	56579,1	38460,0	1866,0	13866,7	22491,0	12786,0	18119,1	18119,1
Łapy	99476,7	78874,6	4914,8	28411,3	44574,4	26193,3	20602,0	20602,0
Supraśl	76067,9	56740,4	2426,9	19585,8	34086,5	16598,3	19327,6	19327,6
Wasilków	81856,0	67204,1	5755,7	23731,9	37209,6	19526,4	14651,9	14651,9
Zabłudów	54135,1	38352,5	1304,3	11987,3	24474,5	11578,7	15782,6	15782,6
Gminy wiejskie: Rural gminas:								
Dobrzyniewo Duże	50411,0	41600,3	969,3	13342,3	27098,3	12350,2	8810,7	8810,7
Juchnowiec Kościelny	107432,7	62948,2	1564,1	23062,6	37923,3	19060,6	44484,6	44484,6
Turośl Kościelna	33578,7	26286,4	2761,7	8759,1	14616,6	7348,6	7292,3	7292,3

a łącznie z dotacjami na finansowanie zadań inwestycyjnych samorządowych zakładów budżetowych.

a Including grants for financing investment tasks of local government budgetary establishments.

Tablica 59. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu według działów w 2019 r.

Table 59. Expenditure of gminas and cities with powiat status by division in 2019

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym Of which				
		rolnictwo i łowiectwo agriculture and hunting	transport i łączność transport and communication	gospodarka mieszkaniowa dwelling economy	administracja publiczna public administration	oświata i wychowanie education
		w tys. zł in thousand PLN				
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	7065440,5	155291,6	1047534,1	170228,5	488021,3	2075515,4
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	2927747,2	16682,9	627943,8	94653,8	155233,3	885723,2
M. Białystok	2295053,6	4,0	513164,2	84741,8	117674,7	713793,4
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:						
Choroszcz	73156,3	440,9	17776,0	3275,1	5265,8	15666,7
Czarna Białostocka	56579,1	148,9	11429,6	837,7	2889,3	17427,4
Łapy	99476,7	481,4	10204,4	684,4	5362,7	26923,4
Supraśl	76067,9	2157,0	11408,7	2140,3	4969,8	19810,7
Wasilków	81856,0	192,8	14001,1	431,5	4349,5	25984,3
Zabłudów	54135,1	1063,0	9295,3	528,0	3726,4	14757,8
Gminy wiejskie: Rural gminas:						
Dobrzyniewo Duże	50411,0	928,2	9329,3	680,8	3132,5	14154,9
Juchnowiec Kościelny	107432,7	10017,0	29119,0	628,3	5031,7	27633,7
Turośl Kościelna	33578,7	1249,6	2216,2	705,8	2830,8	9571,0

(dok.) (cont.)

Wyszczególnienie Specification	W tym Of which				
	ochrona zdrowia health care	pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej social assistance and other tasks concerning social policy	gospodarka komu- nalna i ochrona środowiska municipal economy and environmental protection	kultura i ochrona dziedzictwa naro- dowego culture and protection of national heritage	kultura fizyczna physical education
	w tys. zł in thousand PLN				
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	43255,8	397633,5	460483,0	222500,8	178367,1
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	24081,4	161733,6	156756,8	80070,9	48738,8
M. Białystok	21458,8	133433,5	106141,2	60947,2	40403,2
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:					
Choroszcz	266,8	1799,0	4340,1	2466,9	430,9
Czarna Białostocka	146,9	2937,7	5197,4	1078,4	299,1
Łapy	961,1	9734,4	10323,6	5810,1	1654,9
Supraśl	389,2	3031,5	6036,1	2257,7	1645,8
Wasilków	217,4	3309,3	4279,4	1487,2	1894,1
Zabłudów	283,7	1673,4	8203,5	1419,7	488,6
Gminy wiejskie: Rural gminas:					
Dobrzyniewo Duże	79,7	2005,1	2508,2	963,9	376,2
Juchnowiec Kościelny	200,4	2678,6	5423,2	2896,2	1202,6
Turośl Kościelna	77,5	1131,2	4304,0	743,8	343,4

Tablica 60. Dochody i wydatki gmin i miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w 2019 r.
 Table 60. Revenue and expenditure of gminas and cities with powiat status per capita in 2019

Wyszczególnienie Specification	Dochody Revenue		Wydatki Expenditure		
	ogółem total	w tym własne of which own revenue	ogółem total	w tym of which	
				bieżące current expenditure	inwestycyjne ^a investment expenditure ^a
w zł in PLN					
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	5934,62	2539,38	5990,56	4740,25	1241,37
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	6702,86	3167,23	6969,28	5294,32	1658,82
M. Białystok	7295,32	3496,47	7718,20	5925,62	1773,40
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:					
Choroszcz	5188,35	2488,08	4769,30	3365,46	1333,63
Czarna Białostocka	4998,27	1888,06	4973,11	3380,51	1592,61
Łapy	4549,20	1573,79	4538,17	3598,30	939,87
Supraśl	4884,37	2738,49	4941,72	3686,12	1255,61
Wasilków	5146,22	2987,64	4742,80	3893,86	848,94
Zabłudów	5753,60	2376,65	5833,53	4132,81	1700,72
Gminy wiejskie: Rural gminas:					
Dobrzyniewo Duże	5651,22	2228,84	5376,03	4436,42	939,61
Juchnowiec Kościelny	6384,71	2705,93	6520,56	3820,60	2699,96
Turośń Kościelna	5504,61	2443,60	5316,45	4161,88	1154,57

a łącznie z dotacjami na finansowanie zadań inwestycyjnych samorządowych zakładów budżetowych.
 a Including grants for financing investment tasks of local government budgetary establishments.

11. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON

11. Entities of the national economy in the REGON register

Tablica 61. Podmioty gospodarki narodowej^a w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 61. Entities of the national economy^a in 2019

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem ^b Grand total ^b	Sektor publiczny Public sector	Sektor prywatny Private sector	Z ogółem Of grand total							osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
				osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej legal persons and organizational entities without legal personality							
				razem total	w tym of which						
					spółki handlowe comercial companies		spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne foundations, associations and social organizations		
razem total	w tym z udziałem kapitału zagranicznego of which with foreign capital participation										
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	105578	2733	101897	24480	7776	1050	5268	341	4197	81098	
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	48770	674	47477	12064	5253	724	2609	90	1710	36706	
M. Białystok	36072	516	34993	9949	4489	654	2147	55	1347	26123	
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:											
Choroszcz	1581	13	1556	273	121	9	56	4	47	1308	
Czarna Białostocka	852	17	832	156	34	4	21	2	28	696	
Łapy	1844	32	1804	297	76	5	52	7	56	1547	
Supraśl	1973	23	1939	365	158	14	91	1	53	1608	
Wasilków	1963	16	1943	284	98	11	90	4	43	1679	
Zabłudów	821	15	801	158	56	2	22	5	34	663	
Gminy wiejskie: Rural gminas:											
Dobrzyniewo Duże	1006	16	987	140	40	8	28	1	24	866	
Juchnowiec Kościelny	2014	16	1995	344	153	17	84	10	53	1670	
Turośń Kościelna	644	10	627	98	28	-	18	1	25	546	

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale według sektorów własności – bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b In the division by ownership sectors excluding entities that in the REGON register do not have information concerning the form of ownership.

**Tablica 62. Podmioty gospodarki narodowej^a według wybranych sekcji w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 62. Entities of the national economy^a by selected sections in 2019
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	W tym Of which									
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agriculture, forestry and fishing	przemysł industry		budownictwo con- struction	handel; naprawa pojazdów sa- mocho- dowych ^A trade; repair of motor vehicles ^A	trans- port i gospo- darka magazy- nowa trans- porta- tion and storage	zakwate- rowanie i gastro- nomia ^A accom- moda- tion and catering ^A	informa- cja i komu- nikacja infor- mation and commu- nication	obsługa rynku nieru- chomości ^A real estate activities	działal- ność profesjo- nalna, naukowa i techni- czna profes- sional, scientific and technical activities
			razem total	w tym prze- twórstwo przemys- towe of which manu- facturing							
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	105578	2518	9066	8307	15564	23320	7554	2635	3544	3601	9389
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	48770	416	3771	3456	6254	10651	3426	1043	2402	1959	5539
M. Białystok	36072	217	2428	2211	4079	7718	2516	789	1986	1644	4396
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:											
Choroszcz	1581	24	178	156	280	354	114	24	55	35	156
Czarna Białostocka	852	18	155	148	126	191	47	19	20	37	50
Łapy	1844	25	161	151	354	454	138	31	76	58	116
Supraśl	1973	20	206	195	268	439	140	67	72	51	233
Wasilków	1963	40	191	168	288	501	118	30	68	49	211
Zabłudów	821	15	114	107	187	142	42	19	18	17	60
Gminy wiejskie: Rural gminas:											
Dobrzyniewo Duże	1006	11	97	94	239	212	90	18	20	8	80
Juchnowiec Kościelny	2014	28	175	165	320	508	167	37	77	44	183
Turośl Kościelna	644	18	66	61	113	132	54	9	10	16	54

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

Tablica 63. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane^a według wybranych sekcji w 2019 r.
Table 63. Entities of the national economy newly registered^a by selected sections in 2019

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	W tym Of which									
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agriculture, forestry and fishing	przemysł industry		budownictwo con- struction	handel; naprawa pojazdów sa- mocho- dowych ^Δ trade; repair of motor vehicles ^Δ	trans- port i gospo- darka magazy- nowa transporta- tion and storage	zakwate- rowanie i gastro- nomia ^Δ accom- moda- tion and catering ^Δ	infor- macja i komu- nikacja infor- mation and commu- nication	obsługa ryнку nieru- chomo- ści ^Δ real estate activities	działal- ność profesjo- nalna, naukowa i techni- czna profes- sional, scientific and technical activities
			razem total	w tym prze- twórstwo przemys- towe of which manufac- turing							
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	9800	167	726	649	2370	1611	656	287	556	195	806
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	4638	37	315	286	943	778	306	123	360	121	489
M. Białystok	3396	23	196	174	615	556	234	93	297	103	394
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:											
Choroszcz	152	4	14	13	44	27	6	7	5	1	8
Czarna Białostocka	92	3	18	17	26	11	2	–	5	2	8
Łapy	178	1	21	19	55	29	10	2	12	2	8
Supraśl	156	–	13	12	29	29	13	8	11	–	21
Wasilków	196	2	12	11	40	45	13	6	14	4	15
Zabłudów	103	3	10	10	32	12	6	1	3	2	7
Gminy wiejskie: Rural gminas:											
Dobrzyniewo Duże	114	–	11	10	38	16	9	1	2	2	12
Juchnowiec Kościelny	190	–	11	11	49	42	10	4	9	5	14
Turośl Kościelna	61	1	9	9	15	11	3	1	2	–	2

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

Tablica 64. Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane^a według wybranych sekcji w 2019 r.
Table 64. Entities of the national economy removed^a by selected sections in 2019

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	W tym Of which									
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agriculture, forestry and fishing	przemysł industry		budownictwo con- struction	handel; naprawa pojazdów sa- mocho- dowych ^Δ trade; repair of motor vehicles ^Δ	trans- port i gospo- darka magazy- nowa transporta- tion and storage	zakwatero- wanie i gastro- nomia ^Δ accom- moda- tion and catering ^Δ	informa- cja i komu- nikacja informa- tion and commu- nication	obsługa rynku nierucho- mości ^Δ real estate activities	działal- ność profesjo- nalna, naukowa i techniczna profes- sional, scientific and technical activities
			razem total	w tym prze- twórstwo przemys- towe of which manu- facturing							
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE PODLASKIE VOIVODSHIP	6699	110	495	454	1148	2072	571	181	125	62	524
Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	3713	19	256	241	552	1333	327	83	72	46	355
M. Białystok	3076	10	186	176	435	1126	287	67	63	37	319
Gminy miejsko-wiejskie: Urban-rural gminas:											
Choroszcz	76	1	4	4	10	27	3	2	-	1	7
Czarna Białostocka	49	-	10	10	6	18	3	-	-	-	1
Łapy	98	-	8	8	20	32	8	2	3	-	2
Supraśl	88	2	6	6	14	22	10	6	2	2	8
Wasilków	107	1	10	10	9	41	3	4	2	5	8
Zabłudów	44	1	9	7	11	12	3	-	1	-	-
Gminy wiejskie: Rural gminas:											
Dobrzyniewo Duże	50	4	8	6	17	13	3	1	-	-	3
Juchnowiec Kościelny	98	-	10	9	24	34	6	1	1	1	6
Turośl Kościelna	27	-	5	5	6	8	1	-	-	-	1

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

Uwagi ogólne

Dane w publikacji prezentuje się w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007**, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczych we Wspólnocie Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) z dnia 24 grudnia 2007 r. (Dz. U. poz. 1885) z późn. zm.

Dane statystyczne prezentowane są w układzie PKD według sekcji.

W ramach PKD 2007 wyodrębniono „**Przemysł**” jako dodatkowe grupowanie, które obejmuje sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej zaliczane do sektora publicznego i prywatnego. W **sektorze publicznym** wykazywane są podmioty stanowiące własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego lub samorządowych osób prawnych oraz mieszaną z przewagą kapitału sektora publicznego. Do **sektora prywatnego** zaliczane są podmioty stanowiące własność prywatną krajową (osób fizycznych i pozostałych jednostek prywatnych), zagraniczną (osób zagranicznych) oraz mieszaną z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego lub brakiem przewagi sektorowej w kapitale (mieniu) podmiotu.

Przez **podmioty gospodarki narodowej** rozumie się osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Pod pojęciem **podmiotów gospodarczych** rozumie się podmioty prowadzące działalność gospodarczą, tj. produkcyjną i usługową, na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku.

Dane o **stanie i kierunkach wykorzystania powierzchni** województwa, Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego, m. Białystok i gmin opracowano na podstawie ewidencji gruntów, wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. z 2016 r. poz. 1034, z późn. zm.), sporządzonej przez Departament Mienia i Geodezji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego. Dane te prezentowane są według powierzchni geodezyjnej.

Dane o **gruntach rolnych wyłączonych na cele nierolnicze** dotyczą gruntów, za które pobrano należności i opłaty w trybie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1161).

Dane o **gruntach zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania** dotyczą gruntów, które utraciły całkowicie wartości użytkowe (grunty zdewastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej (grunty zdegradowane).

Rekultywacja gruntów polega na nadaniu lub przywróceniu gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zrekultywowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolnictwu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

Dane o **zużyciu wody** dotyczą ilości wody zużytej na potrzeby gospodarki narodowej i ludności, pochodzącej z ujęć własnych bądź z sieci wodociągowej lub zakupionej od innych jednostek. W statystyce stanowi sumę zużycia wody na cele:

- przemysłowe – woda zużyta na cele produkcyjne, eksploatacyjne, socjalne i administracyjne (za wyjątkiem wody dostarczanej do budynków mieszkalnych np. zakładowych) z wyłączeniem wody sprzedanej oraz strat wody w sieci,
- rolnictwa i leśnictwa – woda zużyta jest tożsama z wodą pobraną do napełniania i uzupełniania stawów rybnych,

- eksploatacji sieci wodociągowej – woda dostarczona: gospodarstwom domowym, indywidualnym gospodarstwom rolnym i osobom zamieszkałym w obiektach długotrwałego zbiorowego zakwaterowania (np. internaty, domy dziecka, domy opieki społecznej, klasztory itp.), przedsiębiorcom i zakładom produkcyjnym we wszystkich działach gospodarki narodowej – niezależnie czy została zużyta na cele produkcyjne czy socjalno-bytowe (np. w łaźniach, stołówkach, budynkach biurowych) oraz pozostałe cele.

Ścieki przemysłowe to ścieki odprowadzane z terenów, na których prowadzi się działalność przemysłową, handlową albo składową, niebędące ściekami bytowymi lub wodami opadowymi.

Ścieki komunalne to ścieki bytowe (z budynków mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego oraz użyteczności publicznej, powstające w wyniku ludzkiego metabolizmu lub funkcjonowania gospodarstw domowych oraz ścieki o zbliżonym składzie pochodzące z tych budynków) lub mieszanina ścieków bytowych ze ściekami przemysłowymi albo wodami opadowymi lub roztopowymi.

Oczyszczalnie ścieków komunalnych obejmują wszystkie oczyszczalnie pracujące na sieci kanalizacyjnej. Nieobjęte są badaniami statystycznymi oczyszczalnie przydomowe (przyzagrodowe) lub oczyszczające ścieki wyłącznie dowożone (czyli oczyszczalnie niepracujące na sieci kanalizacyjnej).

Informacje o **emisji i redukcji zanieczyszczeń powietrza** z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza dotyczą jednostek organizacyjnych ustalonych przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 1986 r. w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzenie w nim zmian (Dz. U. Nr 7, poz. 40) z późn. zm.

Ustalona zbiorowość badanych jednostek, utrzymywana corocznie co zapewnia m.in. porównywalność wyników badań, może być powiększana jedynie w szczególnych przypadkach, np. o jednostki nowo uruchomione lub rozbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń.

Dane o **emisji zanieczyszczeń pyłowych** dotyczą pyłów: ze spalania paliw, cementowo-wapienniczych i materiałów ogniotrwałych, krzemowych, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowych, sadzy oraz innych rodzajów zanieczyszczeń pyłowych.

Dane o **emisji zanieczyszczeń gazowych** dotyczą: dwutlenku siarki, tlenku węgla, dwutlenku węgla, tlenków azotu, węglowodorów oraz innych rodzajów zanieczyszczeń gazowych.

Dane o emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych obejmują emisję zorganizowaną (z urządzeń technologicznych i ogrzewczych) oraz niezorganizowaną (z hałd, składowisk, w toku przeładunku substancji sypkich lub lotnych, z hal produkcyjnych itp.).

Dane o ilości zatrzymanych i zneutralizowanych zanieczyszczeń pyłowych i gazowych obrazują rozmiary zanieczyszczeń zredukowanych w urządzeniach do ochrony powietrza zainstalowanych w zakładach uznanych za szczególnie uciążliwe dla atmosfery.

Wskaźnik redukcji zanieczyszczeń pyłowych (gazowych) wyraża procentowy stosunek ilości zanieczyszczeń pyłowych (gazowych) zatrzymanych w urządzeniach oczyszczających do ilości wytworzonych zanieczyszczeń pyłowych (gazowych). Im wartość tego wskaźnika jest bliższa 100%, tym większy i o wyższej skuteczności działania jest potencjał ochronny zakładu oraz mniejsza jego uciążliwość dla czystości powietrza atmosferycznego.

Ze względu na to, że wielkość emisji dwutlenku węgla charakteryzuje się dużymi bezwzględными wartościami, wskaźnik dotyczący stopnia redukcji zanieczyszczeń gazowych został wyliczony i przedstawiony bez uwzględnienia emisji dwutlenku węgla.

Zgodnie z ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. z 2018 r. poz. 2389), **odnawialne źródła energii** to odnawialne, niekopalne źródła energii obejmujące energię wiatru, energię promieniowania słonecznego, energię aerotermalną, energię geotermalną, energię hydrotermalną, hydroenergię, energię fal, prądów i pływów morskich, energię otrzymywaną z biomasy, biogazu, biogazu rolniczego oraz z bioptynów.

Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Stanowiska dokumentacyjne to niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej, jak np.: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

Tereny zieleni to tereny wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, znajdujące się w granicach wsi o zwartej zabudowie lub miast, pełniące funkcje estetyczne, rekreacyjne, zdrowotne lub ostonowe, a w szczególności: parki, zieleńce, promenady, bulwary, ogrody botaniczne, zoologiczne, jordanowskie i zabytkowe oraz cmentarze (wszystkie), a także zieleń towarzysząca ulicom, placom, zabytkowym fortyfikacjom, budynkom, składowiskom, lotniskom oraz obiektom kolejowym i przemysłowym.

Odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza pozbyć się lub do których pozbycia się jest obowiązany.

Informacje o odpadach opracowano w oparciu o ustawę z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2019 r. poz. 701, z późn. zm.), która weszła w życie 23 stycznia 2013 r. oraz katalog odpadów wprowadzony w życie 9 grudnia 2014 r. rozporządzeniem Ministra Środowiska (Dz. U. poz. 1923).

Informacje o ilości i rodzajach odpadów dotyczą zakładów, które wytworzyły w ciągu roku powyżej 1 tysiąca ton odpadów lub nagromadziły 1 milion ton i więcej odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych).

Odpady komunalne to odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Dane o **nieczystościach ciekłych** dotyczą nieczystości, wywiezionych do oczyszczalni ścieków lub stacji zlewnych, pochodzących z gospodarstw domowych, budynków użyteczności publicznej oraz budynków jednostek prowadzących działalność gospodarczą – w przypadku gdy nie są odprowadzane siecią kanalizacyjną.

Zbiornik bezodpływowy to instalacja i urządzenie przeznaczone do gromadzenia nieczystości ciekłych w miejscu ich powstawania.

Indywidualna przydomowa oczyszczalnia ścieków jest to zespół urządzeń służący do neutralizacji ścieków wytwarzanych w jednym lub kilku gospodarstwach domowych.

Do **powierzchni gruntów leśnych**, w rozumieniu ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2018 r. poz. 2129, z późn. zm.), zalicza się grunty:

- o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha pokryte roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona) lub przejściowo jej pozbawione (powierzchnia niezalesiona). Są to grunty przeznaczone do produkcji lub stanowiące rezerwy przyrody, wchodzące w skład parków narodowych lub wpisane do rejestrów zabytków. Są one definiowane określeniem „**powierzchnia lasów**”,
- związane z gospodarką leśną, zajęte pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, szkółki leśne, miejsca składowania drewna, itp.

Lesistość (wskaźnik lesistości) obliczono jako stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni województwa/obszaru funkcjonalnego/m. Białostok/gminy.

Zadrzewienia są to produkcyjne i ochronne skupiska drzew i krzewów na terenach poza lasami. Do zadrzewień nie zalicza się również: sadów, plantacji, szkółek drzew i krzewów, cmentarzy, urządzonej zieleni w miastach i wsiach, ogrodów działkowych, skupisk drzew otaczających obiekty zabytkowe.

Dane o ludności, a także przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano przyjmując jako bazę wyjściową wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

Prognoza ludności gmin do 2030 r. została opracowana w oparciu o długoterminowe założenia Prognozy ludności Polski na lata 2014–2050 oraz Prognozy dla powiatów i miast na prawach powiatu na lata 2014–2050. Rozbieżności między rzeczywistymi a prognozowanymi wielkościami obserwowane w ciągu kolejnych lat wymagały dokonania korekty danych wejściowych i aktualizacji założeń na poziomie kraju. W związku z powyższym, wyniki prognozy dla gmin po zagregowaniu nie są w pełni spójne z opublikowanymi wynikami prognoz ludności dla jednostek wyższego poziomu. Prognoza ludności gmin do 2030 r. jako punkt wyjścia przyjmuje stan ludności w dniu 31 grudnia 2016 r. w obowiązującym wówczas podziale administracyjnym. Ze względu na dużą zmienność współczynników demograficznych w czasie w poszczególnych gminach, skrócono horyzont prognozy. Ostatnim rokiem prognozy ludności gmin jest rok 2030.

Dane o **pracujących** dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód. Prezentowane dane nie obejmują pracujących w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego oraz w organizacjach społecznych, politycznych, związkach zawodowych i innych, a także duchownych.

Do pracujących zalicza się:

- a) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy);
- b) pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:
 - właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin),
 - właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,
 - inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;
- c) osoby wykonujące pracę nakładczą;

- d) agentów (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów);
- e) członków spółdzielni produkcji rolniczej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych);
- f) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

Dane o liczbie **bezrobotnych zarejestrowanych**, zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy obowiązującą od 1 czerwca 2004 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 1482, z późn. zm.), obejmują osoby, które ukończyły 18 lat i nie osiągnęły wieku emerytalnego, niezatrudnione i niewykonujące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli są to osoby niepełnosprawne – zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczące się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych (lub przystępujące do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły) lub szkół wyższych w systemie studiów niestacjonarnych, zarejestrowane we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, z dodatkowymi wyłączeniami dotyczącymi źródeł dochodów, zapisanymi w ustawie.

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych dla jednej rodziny, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Izba jest to pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami, o powierzchni co najmniej 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku. Za izbę uważa się zarówno pokój, jak i kuchnię, jeśli odpowiada warunkom określonym w definicji.

Dane o **liczbie izb w mieszkaniach** uwzględniają także izby użytkowane stale i wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej, jeżeli izby te znajdowały się w obrębie mieszkania konstrukcyjnego i nie miały dodatkowego oddzielnego wejścia z ulicy, podwórza lub z ogólnie dostępnej części budynku.

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

Informacje o **mieszkaniach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

Informacje o **efektach budownictwa indywidualnego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe z przeznaczeniem na użytek własny inwestora.

Informacje o **urzędzeniach i usługach komunalnych** opracowano metodą rodzaju działalności, tj. według kryterium przeznaczenia urzędzeń, niezależnie od przeważającego rodzaju działalności podmiotu gospodarczego. Dane o urzędzeniach dotyczą urzędzeń czynnych.

Długość sieci wodociągowej i gazowej obejmuje przewody uliczne bez przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów. Informacje o sieci gazowej uwzględniają dane o sieci przesyłowej oraz sieci rozdzielczej. W **długości sieci kanalizacyjnej**, oprócz przewodów ulicznych, uwzględniono kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej, natomiast nie uwzględniono kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych.

Przez **przyłącza wodociągowe i kanalizacyjne** prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania, jak np. hotele pracownicze, domy studenckie i internaty, domy opieki społecznej) oraz **przyłącza gazowe** prowadzące do budynków (łącznie z budynkami niemieszkalnymi) rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią rozdzielczą lub w przypadku kanalizacji – z siecią ogólnospławną.

Dane o **zużyciu gazu** odnoszą się do wszystkich gospodarstw domowych.

Zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych ustala się na podstawie zaliczkowego systemu opłat.

Informacje o **zasobach mieszkaniowych i mieszkaniach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań, a także izb i powierzchni użytkowej w tych mieszkaniach, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Dane nie obejmują lokali zbiorowego zamieszkania (hotelu pracowniczych, domów studenckich, internatów, domów opieki społecznej i innych) i pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkalne, a z różnych względów zamieszkałych (pomieszczeń inwentarskich, barakowozów, statków, wagonów i innych).

System edukacji w Polsce funkcjonuje zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2019 r. poz. 1148, z późn. zm.), ustawą z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2019 r. poz. 1481) oraz ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1668) z późn. zm.

Od 1 września 2017 r. rozpoczęto reformę systemu edukacji, która docelowo wprowadza 8-letnią szkołę podstawową, 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnią branżową szkołę I stopnia, 2-letnią branżową szkołę II stopnia oraz zlikwidowała gimnazja.

W wyniku wdrażania nowego systemu edukacji w roku szkolnym 2019/20 w klasie pierwszej szkół ponadpodstawowych naukę rozpoczęli absolwenci gimnazjów realizujący 3-letni program nauczania w liceach ogólnokształcących (4-letni w technikach) oraz absolwenci szkół podstawowych realizujący 4-letni program nauczania w liceach ogólnokształcących (5-letni w technikach).

Prezentowane dane obejmują:

- a) szkoły dla dzieci i młodzieży:
 - podstawowe,
 - gimnazja,
 - ponadpodstawowe;
- b) szkoły policealne;
- c) uczelnie;
- d) placówki wychowania przedszkolnego, tj. oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, przedszkola (łącznie ze specjalnymi) oraz od roku szkolnego 2008/09 – zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne; od roku szkolnego 2004/05 dzieci 6-letnie, (w latach szkolnych 2011/12–2015/16 dzieci 5-letnie) mają obowiązek odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego w placówkach wychowania przedszkolnego.

Od roku akademickiego 2017/18 dane o uczelniach, z wyjątkiem danych o części uczelni prowadzonych przez kościoły i inne związki wyznaniowe, opracowano na podstawie Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Dane o **ochronie zdrowia** – jeśli nie zaznaczono inaczej – podaje się łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji, z wyłączeniem ochrony zdrowia w zakładach karnych.

Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 2190) określa m.in. zasady wykonywania działalności leczniczej oraz zasady funkcjonowania podmiotów wykonujących działalność leczniczą.

Prezentowane w dziale dane dotyczą placówek wykonujących działalność leczniczą w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (przychodnie łącznie z ośrodkami zdrowia, poradniami, ambulatoriami i izbami chorych oraz zakładami badań diagnostycznych i medycznymi laboratoriami diagnostycznymi).

Na mocy wymienionej ustawy, działalność lecznicza może być też wykonywana przez praktyki zawodowe (indywidualne lub grupowe) – lekarzy, lekarzy dentyków oraz pielęgniarek lub położnych.

Porady udzielone przez lekarzy i lekarzy dentyków w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej podano łącznie z badaniami profilaktycznymi i orzeczeniami wojskowych komisji lekarskich.

Dane o praktykach lekarskich obejmują te podmioty, które realizują świadczenia zdrowotne wyłącznie w ramach środków publicznych.

Działalność aptek ogólnodostępnych i punktów aptecznych unormowana jest ustawą z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2019 r. poz. 499, z późn. zm.).

Dane o **aptekach ogólnodostępnych** nie obejmują aptek działających w strukturze i na potrzeby szpitali.

Punkty apteczne są to ogólnodostępne punkty sprzedaży leków gotowych, których asortyment jest ściśle określony. Powinny być one usytuowane na terenach wiejskich.

Zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad **dziećmi w wieku do lat 3** (Dz. U. z 2019 r. poz. 409, z późn. zm.), opieka może być organizowana w formie żłobka, klubu dziecięcego, sprawowana przez dziennego opiekuna oraz nianię.

Dane o **domach i zakładach pomocy społecznej** dotyczą placówek, dla których organami prowadzącymi są: jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia, organizacje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe, fundacje, osoby fizyczne i prawne.

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc świadczona na podstawie ustawy o pomocy społecznej przez lokalny (gminny, miejski, miejsko-wiejski) ośrodek pomocy społecznej w ramach zadań zleconych i własnych gminy, dla gospodarstw domowych i osób zamieszkałych na obszarze działania gminy. W miastach na prawach powiatu miejski ośrodek pomocy społecznej oprócz zadań gminy realizuje także zadania powiatu. W tych przypadkach ujmuje się dane tylko z zakresu zadań gminy. Środowiskowa pomoc społeczna jest zasadniczą (obok form stacjonarnych) częścią systemu pomocy społecznej jako instytucji polityki społecznej państwa.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej, inaczej korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej, to wszyscy członkowie gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w roku badania otrzymały przynajmniej raz jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1507, z późn. zm.).

Świadczeniami rodzinnymi są:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy,
- świadczenie rodzicielskie.

Do **księgozbioru** bibliotek publicznych zaliczono książki i broszury oraz gazety i czasopisma.

Za **czytelnika** uważa się osobę, która w ciągu roku sprawozdawczego została zarejestrowana w bibliotece i dokonała co najmniej jednego wypożyczenia.

W **muzeach** jako muzealia wykazano rzeczy ruchome i nieruchomości wpisane do inwentarza muzealiów.

Informacje o **teatrach i instytucjach muzycznych** dotyczą profesjonalnych jednostek artystycznych i rozrywkowych prowadzących regularną działalność sceniczną.

Informacje o **kinach** dotyczą działalności kin ogólnie dostępnych, tj. powołanych do publicznego udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, bez względu na rodzaj stosowanego nośnika filmu (taśma światłoczuła, taśma magnetyczna eksploatowana w technice wideo, nośnik cyfrowy).

Termin „**turystyka**”, zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 692/2011 obowiązującym od 2012 r., oznacza czynności odwiedzających, którzy podejmują podróż do głównego miejsca docelowego położonego poza ich zwykłym otoczeniem, na okres krótszy niż rok, w dowolnym głównym celu, w tym w celu służbowym, wypoczynkowym lub innym celu osobistym, innym niż zatrudnienie przez podmiot miejscowy dla odwiedzanego miejsca.

Wszystkie kategorie podróżnych, które mieszczą się w zakresie pojęcia „turystyka” są określane mianem odwiedzających. W grupie tej wyróżnia się:

- turystów, tj. osoby, które spędziły co najmniej jedną noc poza miejscem stałego zamieszkania,
- odwiedzających jednodniowych, tj. osoby, które nie nocują w miejscu odwiedzanym.

Baza noclegowa turystyki dotyczy turystycznych obiektów noclegowych posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych; obejmuje obiekty hotelowe i pozostałe obiekty łącznie z pokojami gościnnymi i kwaterami agroturystycznymi.

W informacjach o obiektach i miejscach noclegowych turystyki nie uwzględnia się obiektów i miejsc w obiektach przejściowo nieczynnych z powodu przebudowy, remontu itp.

Począwszy od 2002 r. informacje o **organizacjach kultury fizycznej i klubach sportowych** opracowywane są na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co dwa lata.

Przez **linię komunikacyjną** rozumie się trasę łączącą krańcowe punkty przebiegu wozów oznaczonych tym samym numerem lub znakiem literowym. Jako **długość linii komunikacyjnych** przyjęto sumę długości wszystkich stałych dziennych linii autobusowych, po których kursują wozy oznaczone odrębnymi numerami lub znakami literowymi.

Bus-pasy – część jezdni przeznaczona dla autobusów i wydzielona z jezdni podłużnymi znakami drogowymi.

Dane dotyczące **ścieżek rowerowych** obejmują ścieżki rowerowe służące głównie do celów komunikacyjnych, a nie turystycznych, tzw. szlaki rowerowe (np. położone w lesie), czyli uwzględniają: samodzielne drogi dla rowerów (położone w pasie drogi); drogi wydzielone z jezdni; drogi wydzielone z chodnika; drogi zawarte w ciągach pieszo-rowerowych. Uwzględniają one łączną długość ścieżek rowerowych będących w obszarze właściwości gminy, starostwa i urzędu marszałkowskiego.

Dane o **wypadkach drogowych** obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za śmiertelną ofiarę wypadku drogowego uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni.

Za ranną ofiarę wypadku drogowego uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

Targowiska są to wydodrębnione tereny i budowle (place, ulice, hale targowe) ze stałymi lub sezonowymi punktami sprzedaży drobnodetalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu w wyznaczone dni tygodnia lub codziennie (bazy).

Za **targowiska sezonowe** uznano te place i ulice, gdzie uruchamiane są na okres do 6 miesięcy punkty handlowe, w związku ze wzmożonym ruchem nabywców (np. nadmorski ruch urlopowy) i działalność ta jest ponawiana w kolejnych sezonach.

Ogólne zasady finansów publicznych, gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego, sprawozdawczości budżetowej oraz klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych regulują m.in. następujące akty prawne:

- od 2010 r. – ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 506, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 511, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 512, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1530, z późn. zm.).

Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego grupuje się na podstawie klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych, obowiązującej na mocy rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. (Dz. U. z 2014 r. poz. 1053, z późn. zm.).

Na **dochody gmin i miast na prawach powiatu** składają się:

- a) dochody własne, tj.:
 - udział w podatku dochodowym od osób prawnych i osób fizycznych,
 - wpływy z podatków ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, tj. podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek od środków transportowych, wpływy z karty podatkowej, podatek od spadków i darowizn, podatek leśny, podatek od czynności cywilnoprawnych,
 - wpływy z opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, np. skarbowej, eksploatacyjnej, targowej,
 - dochody z majątku jednostek samorządu terytorialnego, np. dochody z wynajmu i dzierżawy,
 - pozostałe dochody, w tym środki na dofinansowanie własnych zadań ze źródeł pozabudżetowych;
- b) dotacje, tj.:
 - dotacje celowe z budżetu państwa na zadania własne, z zakresu administracji rządowej oraz realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
 - dotacje celowe na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego,
 - dotacje celowe otrzymane z państwowych funduszy celowych,
 - dotacje celowe otrzymane z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań,
 - dotacje lub płatności przekazane w ramach budżetu środków europejskich (paragrafy 200 i 620) na finansowanie i współfinansowanie projektów i programów realizowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi,
 - dotacje lub płatności przekazane w ramach budżetu środków europejskich (paragrafy 205 i 625) na finansowanie i współfinansowanie projektów i programów realizowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi, realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego występujące w charakterze beneficjenta tylko w zakresie programów realizowanych w ramach Perspektywy Finansowej 2014–2020;
- c) subwencja ogólna z budżetu państwa, podzielona na części: wyrównawczą, oświatową, rekompensującą, równoważącą oraz uzupełnienie subwencji ogólnej.

Na **wydatki gmin i miast na prawach powiatu** składają się m.in.:

- a) wydatki bieżące, tj.:
 - dotacje, w tym dla samorządowych zakładów budżetowych,
 - świadczenia na rzecz osób fizycznych,
 - wydatki bieżące jednostek budżetowych, w tym: wynagrodzenia, pochodne do wynagrodzeń, zakup materiałów i usług,
 - wydatki bieżące na obsługę długu publicznego, w tym wypłaty z tytułu poręczeń i gwarancji,
 - pozostałe wydatki bieżące;
- b) wydatki majątkowe, w tym inwestycyjne.

Dane o podmiotach gospodarki narodowej pochodzą z **krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej REGON**, funkcjonującego na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 649, z późn. zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 listopada 2015 r. w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej, wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń (Dz. U. poz. 2009) z późn. zm. Jest on aktualizowany na podstawie wniosków tych podmiotów oraz danych przekazywanych w formie elektronicznej z CEIDG, SIO, KRS i CRP KEP. Istnieje ustawowy obowiązek wpisu do rejestru z chwilą powstania lub podjęcia działalności oraz zgłaszania zmian cech objętych wpisem, jak również skreślenia z rejestru w przypadku zaprzestania działalności.

Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

Do **przeliczeń na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.)** danych według stanu w końcu roku przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 grudnia, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku – według stanu w dniu 30 czerwca.

Niektóre informacje za ostatni rok zostały podane na podstawie danych nieostatecznych i mogą ulec zmianie w następnych publikacjach Urzędu Statystycznego.

Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.

Informacje statystyczne pochodzące ze źródeł spoza Urzędu Statystycznego opatrzone odpowiednimi notami.

Szersze informacje oraz szczegółowe wyjaśnienia metodologiczne znajdują się w publikacjach tematycznych GUS oraz w serii „Metodologia badań statystycznych”.

General notes

Data in the publication are presented in accordance with the **Polish Classification of Activities – PKD 2007**, compiled on the basis of the Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 which was introduced on 1st January 2008 by the Regulation of the Council of Ministers on the Polish Classification of Activities of 24th December 2007 (Journal of Laws item 1885) with later amendments.

Statistical data are presented in accordance with NACE as arranged by sections.

As an additional grouping, the item **"Industry"** was introduced, including NACE Rev. 2 sections: "Mining and quarrying", "Manufacturing", "Electricity, gas, steam and air conditioning supply" and "Water supply, sewerage, waste management and remediation activities".

Data cover entities of the national economy included in the public and private sector. **Public sector** includes entities of state ownership (the State Treasury and state legal persons), local government ownership or local government legal persons and mixed ownership with a predominance of capital of public sector. **Private sector** includes entities of private domestic ownership (of natural persons and other private entities), foreign ownership (of foreign persons) as well as mixed ownership with a predominance of capital (property) of private sector entities or lack of predominance of capital (property) of the entity.

Term **entities of the national economy** is understood as legal persons, organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity.

Term **economic entities** is understood as entities conducting economic activity, i.e. production and service activity on their own-account in order to earn a profit.

Data regarding **status and directions of land use** of Podlaskie Voivodship, Białystok Functional Area, Białystok and gminas were compiled on the basis of the land register as a result of the regulation of the Minister of Regional Development and Construction, dated 29th March 2001 in regard to the registration of land and buildings (Journal of Laws 2016 item 1034, with later amendments), prepared by the Department of Property and Geodesy of Podlaskie Voivodship Marshal's Office. Data are presented by geodetic area.

Data regarding **agricultural land designated for non-agricultural purposes** concern land, for which payments and fees were collected, based on the Law on Agricultural and Forest Land Protection, dated 3rd February 1995 (Journal of Laws 2017 item 1161).

Data regarding **devastated and degraded land requiring reclamation and management** concern land which has completely lost its utility value (devastated land) and land with declined utility value due to worsened natural conditions or environmental changes and industrial activity as well as inappropriate agricultural practices (degraded land).

Reclamation of land consists in the restoration or assigning a utility or natural value to devastated or degraded land through appropriate landscaping, improving physical and chemical properties, regulating waterways, regenerating soils, strengthening scarps as well as reconstructing or constructing necessary roads. Reclaimed land is managed, i.e. used for agricultural, forest or other purposes.

Data regarding **consumption of water** concern the amount of water used for needs of the national economy and population which is drawn from own intakes, water supply network or purchased from other units. In the statistics it is the sum of water consumption for the purposes of:

- industry – water consumed for production, operational, social, administrative purposes (except for water supplied to residential buildings, eg. plant buildings) excluding water sold and losses in water network,
- agriculture and forestry – water consumed is water withdrawn for filling and completing fishponds,
- exploitation of water supply network – water delivered to households, individual farms, residents of long-term collective accommodation facilities (dormitories, orphanages, nursing homes, monasteries etc.), entrepreneurs and manufacturing plants in all sectors of the national economy – whether it was used for production or social and living purposes (eg. in bathhouse, canteens, office buildings) and other purposes.

Industrial wastewater is understood as wastewater discharged from areas of industrial, commercial or storage activity, not regarded as domestic wastewater or precipitation water.

Municipal wastewater is domestic wastewater (from residential buildings, housing estates and general purpose public buildings arising mainly from human metabolism and households and sewages about the approximate composition coming from these buildings.) or a mixture of domestic and industrial wastewater or precipitation water or meltwater.

Municipal wastewater treatment plants cover all water treatment plants within a sewage network. The statistical survey do not include household wastewater treatment facilities or plants which treat only transported wastewater (i.e. wastewater treatment plants which operate outside the sewage system).

Information regarding **emission and reduction of air pollutants** from plants of significant nuisance to air quality concerns organizational entities established by the Minister of Environmental Protection and Natural Resources on the basis of the defined amount of fees borne in 1986 for the annual emission of substances polluting the air, according to rates defined in the decree of the Council of Ministers, dated 13rd January 1986, regarding payments for economic use of the environment and modifications to it (Journal of Laws No. 7, item 40) with later amendments.

The established group of surveyed entities, maintained annually which i.a. assures comparability of data, may only be increased in specific cases, e.g. by newly established or expanded entities with a high threshold of pollutant emission.

Data regarding **emission of particulate pollutants** concern: particulates from the combustion of fuels, particulates from cement and lime, fire-resistant materials, silicates, artificial fertilizers, carbon and graphite, soot as well as other types of particulate pollutants.

Data regarding **emission of gaseous pollutants** concern: sulphur dioxide, carbon monoxide, carbon dioxide, nitrogen oxides, hydrocarbons as well as other types of gaseous pollutants.

Data regarding emission of particulates and gaseous pollutants include organized emission (from technological and heating facilities) and non-organized one (from waste dumps and landfills, in the course of reloading of volatile or loose substances, from production halls etc.).

Data regarding amount of retained and neutralized particulates and gaseous pollutants illustrate the scale of pollution reduced by air protection devices installed in the plants recognized as particularly harmful to the atmosphere.

Indicator of particulates (gaseous) pollutants reduction expresses percentage ratio of the amount of particulates (gaseous) pollutants retained by cleaning devices to the total amount of generated particulates (gaseous) pollutants. The closer to 100% the index is, the higher and better operating efficiency of the protective potential of the plant is as well as the less its nuisance to atmospheric air purity is.

Due to the high absolute values which characterize the emission of carbon dioxide, the indicator of reduction of gaseous pollutants was calculated and presented excluding carbon dioxide emission.

Pursuant to the Law on Renewable Energy Sources, dated 20th February 2015 (Journal of Laws 2018 item 2389), **renewable energy sources** are renewable, non-fossil energy sources including wind energy, solar energy, aerothermal energy, geothermal energy, hydrothermal energy, hydro energy, wave, current and tidal energy, energy obtained from biomass, biogas, agricultural biogas and bioliquids.

National park includes protected areas distinguished for particular natural, scientific, social, cultural and educational values, not smaller than 1000 ha, where all nature elements and specific landscape features are protected.

Nature reserve includes areas in natural or slightly changed state, ecosystems, refuges and natural habitats. It also protects habitats of plants, animals and fungi as well as formations and elements of inanimate nature, having essential environmental, scientific, cultural values or landscape features.

Landscape park is an area protected because of its natural, historical and cultural values as well as for landscape features. The aim of landscape park creation is preservation and dissemination of these values in conditions of sustainable development.

Protected landscape area includes areas protected because of distinguished landscape characterized by various ecosystem types, valuable because of their functions satisfying the needs of tourism and recreation or functions of ecological corridors.

Documentation sites are not distinguished on the surface or possible to be distinguished, important in scientific and educational terms, places of occurrence of geological formations, concentrations of fossils or mineral formations, caves or rock shelters along with silt-covered grounds and fragments of active and closed surface and underground excavations.

Ecological areas are worth protecting fragments of ecosystems of significant importance for biodiversity, such as: natural water reservoirs, field and forest ponds, groups of trees and shrubs, swamps, peat bogs, dunes, patches of non-used vegetation, old river beds, natural habitats, habitats of rare or protected species of plants, animals or fungi, their refuges and places of reproduction or places of seasonal residence.

Landscape-nature complexes are fragments of natural and cultural landscape that are worth protection due to their scenic or aesthetic features.

Monuments of nature are single objects of animate and inanimate nature or their clusters of special environmental, scientific, cultural, historical or landscape value and of distinctive individual features, trees of impressive size, native and alien shrubs, springs, waterfalls, karst springs, rocks, ravines, erratic blocks and caves.

Green areas mean areas including technical infrastructure and adjacent auxiliary buildings, covered with plants, within village areas with dense buildings or towns, which fulfil aesthetic, recreational, therapeutic or shelter functions in particular: parks, lawns, promenades, boulevards, botanic gardens, zoological gardens, children's playgrounds and heritage gardens as well as cemeteries (all of them) and plants in the streets, squares, heritage fortifications, buildings, storage areas, airports as well as railway and industrial zones.

Waste means any substance or object, which the holder thereof discards or intends or is required to discard.

Information regarding waste was compiled according to both the Act on Waste, dated 14th December 2012 (Journal of Laws 2019 item 701, with later amendments), that came into force on 23rd January 2013 and the catalogue of waste introduced on 9th December 2014 by the regulation of the Minister of Environment (Journal of Laws item 1923).

Information regarding the **quantity and type of waste** concerns plants which generated over 1 thousand tonnes of waste in the course of the year or accumulated 1 million tonnes of waste and more (excluding municipal waste).

Municipal waste is waste generated in households, excluding end-of-life vehicles or generated by other waste producers (excluding hazardous waste) which on the account of its character and composition is similar to waste from households.

Data regarding **liquid waste** concern waste, removed to wastewater treatment plants or dump stations, which comes from households, public buildings and buildings of units running a business – in case they are not discharged by sewage system.

Septic tank is an installation and device intended for an accumulation of liquid wastewater where it is generated.

Independent wastewater treatment facility is a complex of devices intended for treatment of sewage produced in one or more households.

The area of forest land in accordance with the Law on Forestry, dated 28th September 1991 (Journal of Laws 2018 item 2129, with later amendments) includes:

- land with a homogenous area of at least 0.10 ha, covered with forest vegetation (wooded area), or temporarily devoid of forest vegetation (non-wooded area). These areas are designated for silviculture production or they comprise nature reserves and national parks, or they are registered as nature monuments. The category is defined as "**forests area**",
- land connected with silviculture, used for the purposes of forest management, such as: buildings and structures, spatial division lines in forests, forest roads, forest nurseries, wood stockpiling areas, etc.

Forest cover (forest cover indicator) was calculated as the percentage ratio of the forest area to the total area of the voivodship/functional area/the city of Białystok/gmina.

Plantings are productive and protective clusters of trees and shrubs outside the forest. The term excludes also: orchards, plantations, forest and shrub nurseries, cemeteries and estate green belts within cities and rural, home gardens and allotments, trees and shrubs surrounding monumental places.

Data about population and indicators per capita (per 1000 population etc.) were compiled on the basis of the results of the Population and Housing Census 2011.

Population projection for gminas until 2030 was calculated on the basis of long-term assumptions by Population Projection 2014–2050 as well as Projection for powiats and cities with powiat status 2014–2050. Discrepancies between real and forecasted values observed over the next years required adjustments of input data and country-specific update of assumptions. Due to the above, the results of the projection for gminas after aggregation are not fully consistent with the published results of population projections for higher-level units. The population projections for gminas up to 2030 as a starting point assumes the state of the population as of 31st December 2016 in the obligatory administrative division. Due to the high variability of demographic factors over time in individual gminas, the horizon of the projection has been shortened. The last year of the population projection for gminas is 2030.

Data regarding **employed persons** concern persons performing work providing them with earnings or income. Presented data do not include persons employed in budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety as well as in social and political organizations, trade unions and others, and clergy.

Employed persons include:

- a) persons employed on the basis of an employment contract (labour contract, call, appointment or election);
- b) employers and own-account workers, i.e.:
 - owners, co-owners, and leaseholders of private farms in agriculture (including contributing family workers),
 - owners and co-owners (including contributing family workers; excluding partners in companies who do not work in them) of entities conducting economic activity excluding private farms in agriculture,
 - other self-employed workers, e.g. persons doing freelance work;
- c) outworkers;
- d) agents (including contributing family workers and persons employed by agents);
- e) members of agricultural production cooperatives (agricultural producers' cooperatives and cooperatives established on their basis as well as agricultural farmers' cooperatives);
- f) clergy fulfilling priestly obligations.

Data regarding **registered unemployed persons**, in accordance with the Law dated 20th April 2004 on Promotion of Employment and Labour Market Institutions, in force since 1st June 2004 (Journal of Laws 2019 item 1482, with later amendments), include persons aged 18 and more and who have not reached the retirement age, are not employed and not performing any other kind of paid work, capable of work and ready to take full-time employment (or in the case of disabled persons – able and ready to take work comprising no less than a half of working time), not attending school with the exception of schools for adults (or taking extra curriculum exam covering this school curriculum) or tertiary schools in part-time programme, registered in the local labour office, appropriate for their (permanent or temporary) place of residence, and seeking employment or any other income-generating work, with additional provisions concerning the sources of income, included in the law.

Information regarding **municipal installations and services** was compiled using the kind of activity method, i.e. according to the criterion of installation designation, regardless of the predominant kind of activity of the economic entity. Data regarding installations concern operative installations.

Length of the water-line and gas-line system includes street conduits excluding connections leading to residential buildings and other constructions. Information on the gas supply system includes data on the transmission network and the distribution network. In the **length of the sewage system**, apart from street conduits, collectors, i.e. conduits receiving sewerage from the street network, are included. Sewers designed exclusively for draining run-off are not included.

Water supply and sewage connections leading to residential buildings (including collective accommodation facilities, e.g. employee boarding houses, student dormitories and boarding schools, social welfare homes) and **gas supply connections** leading to buildings (including non-residential buildings) are understood as branches linking individual buildings with the distribution network or, in the case of the sewage system – with the main drainage system.

Data regarding the **consumption of gas** concern all the households.

Consumption of gas from the gas-line system is established on the basis of an estimated system of payments.

Information regarding **dwelling stocks and completed dwellings** concerns dwellings as well as rooms and the usable floor space in these dwellings, located in residential and non-residential buildings. Data do not include collective accommodation facilities (employee hostels, student dormitories and boarding schools, social welfare homes and others) and spaces not designed for residential purposes, but which for various reasons are inhabited (animal accommodations, caravans, ships, wagons and others).

Dwelling is a premise comprising one or several rooms including auxiliary spaces, built or remodelled for residential purposes for a single family, structurally separated (by permanent walls) within a building, into which a separate access leads from a staircase, passage, common hall or directly from the street, courtyard or garden.

Room is a space in a dwelling separated from other spaces by permanent walls, with an area of at least 4 m², with direct day lighting, i.e. with a window or door containing a glass element in an external wall of the building. A kitchen area is treated as a room if it meets the conditions described in the definition.

Data concerning **the number of rooms in dwellings** include also rooms used regularly and exclusively to conduct economic activity if these rooms are located within a construction of dwelling and do not have additional separate access from street, courtyard or from common space in the building.

Usable floor space of dwelling is the total usable floor space of rooms, kitchens, foyers, bathrooms, and all other spaces comprising the dwelling.

Information regarding **dwellings completed** concerns dwellings in newly built and expanded buildings (the expanded portion) as well as dwellings obtained as a result of adapting non-residential space.

Information regarding the **effects of private construction** concerns dwellings completed by natural persons, foundations, churches and religious associations, intended for the own use of the investor.

The **education system** in Poland functions according to the Law on School Education, dated 14th December 2016 (Journal of Laws 2019 item 1148, with later amendments), the Education System Law, dated 7th September 1991 (Journal of Laws 2019 item 1481) and the Higher Education and Science Law, dated 20th July 2018 (Journal of Laws item 1668) with later amendments.

The new school system has been implemented since 1st September 2017, introducing 8-year primary school, 4-year general secondary school, 5-year technical secondary school, 3-year stage I sectoral vocational school, 2-year stage II sectoral vocational school. Lower secondary schools have been abolished.

As a result of implementing the new education system in the 2019/20 school year, the lower secondary school graduates following the 3-year curriculum in general secondary schools (4-year in technical secondary schools) and the primary schools graduates following 4-year curriculum in general secondary schools (5-year in technical secondary schools) pursued their education in grade 1 of post-primary schools.

The presented data include:

- a) schools for children, youth:
 - primary,
 - lower secondary,
 - post-primary;
- b) post-secondary schools;
- c) higher education institutions (HEI);
- d) pre-primary education establishments i.e. pre-primary sections of primary schools and nursery schools (including special nursery schools) and since the 2008/09 school year pre-primary education groups and pre-primary points; an obligatory 1 year pre-primary education has been introduced in pre-primary education establishments for children at the age of 6 since the 2004/05 school year (in the school years 2011/12–2015/16 it concerned children at the age of 5).

Since the 2017/18 academic year, data on higher education institutions, excluding the data on some higher education institutions run by churches and other religious associations, have been compiled on the basis of POL-on, the Integrated System of Information on Science and Higher Education, administered by the Ministry of Science and Higher Education.

The data concerning **health care** – unless otherwise stated – are given including health care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Administration, excluding health care in prisons.

The Law on Health Care Activities, dated 15th April 2011 (Journal of Laws 2018 item 2190) specifies, among others, the rules of performing health care activities and the functioning of health care entities.

Data presented in the section concern data on units performing health care activities in the area of out-patient health care (out-patients departments including health centres, clinics, ambulatory departments and infirmaries, diagnostic facilities and medical diagnostic laboratories).

Under that law, health care activity can be carried out also by professional practices (individual or group) – doctors, dentists and nurses or midwives.

Consultations provided by doctors and dentists are presented together with preventive examinations and with the opinions of military medical commissions.

Data concerning medical practices include exclusively those entities that render health care services within the framework of public funds.

The activity of generally available pharmacies and pharmaceutical outlets is normalized by Pharmaceutical Law, dated 6th September 2001 (Journal of Laws 2019 item 499, with later amendments).

Generally available pharmacies do not include pharmacies, which operate in the structure and for needs of hospitals.

Pharmaceutical outlets are sales outlets for selling prepared medicines, the range of which is precisely defined. They should be located in rural areas.

According to the Law on Childcare for **children younger than 3 years**, dated 4th February 2011 (Journal of Laws 2019 item 409, with later amendments), care can be organized in nurseries, children's clubs, provided by day care and nanny.

Data concerning **social welfare homes and facilities** are related to the institutions for which the founding bodies are: local government entities, associations, social organizations, churches and religious associations, foundations, natural and legal persons.

Social assistance at domicile is assistance provided on the basis of the Law on Social Assistance by a local (gmina, urban, urban-rural) social assistance centre within duties delegated as well as its own duties, for households and people residing in the area of gmina's activity. In cities with powiat status the municipal social assistance centre, apart from the tasks of gmina, realize also tasks of powiat. In these cases, data only on gmina's tasks are included. Social assistance at domicile is an essential (apart from stationary forms) part of the social welfare system as the institution of the social policy of the State.

Beneficiaries of social assistance at domicile – persons benefiting from social assistance – all members of households as well as homeless people, who in the survey year received at least once any benefit provided by social welfare centres in the place of residence in accordance with the Law on Social Assistance dated 12nd March 2004 (Journal of Laws 2019 item 1507, with later amendments).

Family benefits include:

- family allowance and family allowance supplements;
- single payment birth grant;
- attendance benefits: care allowance, care benefit and special attendance allowance;
- parental benefit.

Books and brochures as well as newspapers and magazines constitute the **collection** of public libraries.

Borrower is a person who in the course of a reporting year was registered at a library and checked out at least one item.

Movable subjects and real estate registered in an exhibit inventory are presented as exhibits in **museums**.

Information regarding **theatres and music institutions** concerns professional, artistic and entertainment entities conducting regular performances.

Information regarding **cinemas** concerns the activity of public cinemas, i.e. established for the purpose of public film screenings, regardless of the film carrier used (light-sensitive, magnetic tape or a digital carrier).

Tourism, in accordance with the Regulation (EU) No. 692/2011 of the European Parliament and of the Council in force since 2012, means the activity of visitors taking a trip to a main destination outside their usual environment, for less than a year, for any main purpose, including business, leisure or other personal purpose, other than to be employed by a resident entity in the place visited.

All categories of travellers which fall within the term "tourism" are defined as visitors. This group comprises:

- tourists, i.e., persons who spent at least one night away from their place of permanent residence,
- one-day visitors, i.e., persons who do not spend the night at the place visited.

Tourist accommodation facilities concern tourist accommodation establishments possessing 10 and more sleeping places; it includes hotels and other facilities together with guest rooms as well as agritourism places.

In data regarding facilities and number of beds for tourists, facilities and places in temporarily inactive facilities due to expansion, renovation etc. are not included.

Since 2002 information on **physical education organizations and sports clubs** has been compiled on the basis of periodic surveys conducted every two years.

Transport line is a route connecting the extreme points of the route of vehicles designated with the same number or a letter. Data concerning the length of the **transport lines** are the sum of the length of all of the scheduled daytime bus lines used by vehicles marked with separate numbers or letters.

Bus lane – part of a carriageway designated for buses and distinguished from the rest of the carriageway by longitudinal road markings.

Data concerning **bicycle paths** include bicycle paths mainly used for communication purposes and not for tourist purposes, the so-called bicycle trails (e.g. located in the forest), namely these data include: self-roads for bicycles (located on the waysides); paths separated from the roadway; roads separated from the sidewalk; roads included in passageways for pedestrians and cyclists. The total length of bicycle paths which are within competence of gminas, powiatów and the marshal's office is taken into account.

Data regarding **road accidents** cover events connected with the movement of vehicles on public roads as a result of which death or injury occurred.

A road accident fatality is understood as a person who died (as a result of injuries incurred) at the scene of the accident or within the course of 30 days.

A road accident injury is understood as a person who incurred injuries and received medical attention.

Marketplaces are specific areas and structures (squares, streets, covered markets) with permanent or seasonal small-retail sales outlets or with facilities designated for conducting trade on specific days of the week or daily (bazaars).

Seasonal marketplaces are those squares and streets where due to the increased demand from buyers (e.g. holiday seaside demand) trade outlets conduct activity for a period up to 6 months and this activity is repeated in successive seasons.

The general principles of public finance, management of local government units, budgetary reporting and classification of budget revenue and expenditure are regulated by the following legal acts:

- from 2010 – the Law on Public Finance, dated 27th August 2009 (Journal of Laws 2019 item 869, with later amendments),
- the Law on Gmina Local Government, dated 8th March 1990 (Journal of Laws 2019 item 506, with later amendments),
- the Law on Powiat Local Government, dated 5th June 1998 (Journal of Laws 2019 item 511, with later amendments),
- the Law on Voivodship Local Government, dated 5th June 1998 (Journal of Laws 2019 item 512, with later amendments),
- the Law on Revenue of Local Government Units, dated 13rd November 2003 (Journal of Laws 2018 item 1530, with later amendments).

Revenue and expenditure of local government units are grouped on the basis of the classification of budget revenue and expenditure, obligatory on the basis of the regulation of the Minister of Finance, dated 2nd March 2010 (Journal of Laws 2014 item 1053, with later amendments).

Revenue of gminas and cities with powiat status comprises:

- a) own revenue, i.e.:
 - share in receipts from corporate and personal income taxes,
 - receipts from taxes established and collected on the basis of separate acts, i.e. the tax on real estate, the agricultural tax, the tax on means of transport, receipts from lump sum taxation, taxes on inheritance and gifts, the forest tax, tax on civil law transactions,
 - receipts from fees established and collected on the basis of separate acts, e.g. the Financial Statute, the Service Law and the Marketplace Law,

- revenue from property of local government units, e.g. income from renting and leasing,
 - other revenue, of which funds for additional financing own tasks from non-budgetary sources;
- b) grants, i.e.:
- targeted grants from the state budget for own tasks, government administration tasks and tasks realized on the basis of agreements with government administration bodies,
 - targeted grants for tasks realized on the basis of agreements of local government units,
 - targeted grants received from the state appropriated funds,
 - targeted grants received for financial assistance between local government units for additional financing of own tasks,
 - grants or payments transferred under the budget of European funds (paragraph 200 and 620) for financing and co-financing of projects and programmes realized with the participation of European and other foreign non-refundable funds,
 - grants or payments transferred under the budget of European funds (paragraph 205 and 625) for financing and co-financing of projects and programmes realized with the participation of European and other foreign non-refundable funds, implemented by local government units being the beneficiaries only within the programmes realized under the Financial Perspective 2014–2020;
- c) general subvention from the state budget, consisting of the following parts: equalisation, educational, compensatory, balancing, and its supplement.

Expenditure of gminas and cities with powiat status includes among others:

- a) current expenditure, i.e.:
- grants, of which for local government budgetary establishments,
 - benefits for natural persons,
 - current expenditure of budgetary units, of which: wages and salaries, derivatives of wages and salaries, purchase of materials and services,
 - current expenditure for public debt servicing, including those for providing guarantees,
 - other current expenditure;
- b) property expenditure, including investment expenditure.

Data on the entities of the national economy come from **the National Official Business Register REGON**, functioning on the basis of the Law on Official Statistics dated 29th June 1995 (Journal of Laws 2019 item 649, with later amendments) and the Regulation of the Council of Ministers dated 30th November 2015 on the mode and methodology of running and updating the state register of economic entities, application, questionnaire and certificate specimens (Journal of Laws item 2009) with later amendments. Its actualisation is based on applications of such entities as well as on data transmitted in electronic form from CEIDG, SIO, KRS and CRP KEP. It is obligatory to enter data into the register at the moment of coming into existence or undertaking activity and reporting changes of features provided with the entry as well as deleting data from the register in the case of liquidation.

Relative numbers (indices, percentages) are calculated, as a rule, on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in tables.

In data **calculations per capita (1000 population etc.)** as of the end of the year, the number of population as of 31st December was used, whereas data describing the magnitude of a phenomenon within a year – as of 30th June, unless otherwise noted.

Some information for the last year is presented on the basis of preliminary data and it may change in subsequent publications of the Statistical Office.

Due to the rounding of data, in some cases component totals can slightly differ from the amount given in the item “total”.

Statistical information originating from sources other than Statistical Office is indicated in the appropriate notes.

Broader information and detailed methodological description are published in thematic publications of Statistics Poland as well as in the series “Statistical Research Methodology”.

Aneks

Appendix

Wskaźniki monitorowania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego
Indicators for monitoring the level of socio-economic development of Białystok Functional Area

Wyszczególnienie Specification		Województwo podlaskie Podlaskie Voivodship	Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	M. Białystok
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza na 1 km² w t: Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality per 1 km ² in t:				
pyłowych particulates	2014	0,05	0,08	1,11
	2015	0,05	0,09	1,29
	2016	0,04	0,09	1,27
	2017	0,03	0,06	0,76
	2018	0,03	0,04	0,45
	2019	0,03	0,04	0,57
gazowych (bez dwutlenku węgla) gaseous (excluding carbon dioxide)	2014	0,50	1,82	27,98
	2015	0,48	1,75	26,90
	2016	0,45	1,38	20,35
	2017	0,45	1,36	20,65
	2018	0,39	0,70	9,66
	2019	0,39	0,75	10,43
Powierzchnia objęta obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w % powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII) Area covered by existing local spatial development plans in % of total area (as of 31 XII)	2014	16,7	21,7	45,0
	2015	16,7	22,0	46,8
	2016	16,7	22,1	48,7
	2017	16,8	22,2	50,3
	2018	16,2	22,4	53,6
	2019	16,3	22,5	54,6
Ludność w wieku produkcyjnym w % ogółu ludności (stan w dniu 31 XII) Population at working age in % of total population (as of 31 XII)	2014	63,4	64,4	64,4
	2015	63,1	63,8	63,7
	2016	62,7	63,2	63,0
	2017	62,2	62,4	62,0
	2018	61,7	61,6	61,1
	2019	61,0	60,8	60,3
Przyrost naturalny na 1000 ludności Natural increase per 1000 population	2014	-0,69	1,30	1,64
	2015	-1,24	1,21	1,82
	2016	-0,76	1,89	2,53
	2017	-0,40	2,53	3,43
	2018	-1,00	2,12	2,67
	2019	-0,98	2,01	2,49
Bezrobotni zarejestrowani na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 XII) Registered unemployed persons per 100 persons at working age (as of 31 XII)	2014	8,0	7,9	7,8
	2015	7,3	7,1	7,0
	2016	6,5	6,1	6,1
	2017	5,4	5,0	4,8
	2018	5,1	4,5	4,4
	2019	4,6	4,0	3,9
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a w relacji do średniej krajowej (Polska=100) Average monthly gross wages and salaries ^a in relation to the national average (Poland=100)	2014	88,2	.	92,6
	2015	87,9	.	92,6
	2016	87,8	.	92,5
	2017	88,5	.	92,0
	2018	88,2	.	90,9
	2019	88,3	.	91,6

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern entities employing more than 9 persons.

Wskaźniki monitorowania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego (cd.)

Indicators for monitoring the level of socio-economic development of Białystok Functional Area (cont.)

Wyszczególnienie Specification		Województwo podlaskie Podlaskie Voivodship	Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	M. Białystok
Osoby o wydatkach poniżej „ustawowej” granicy ubóstwa ^a w % ogółu osób w gospodarstwach domowych Persons with expenses below “legal” poverty threshold ^a in % of total number of persons in households	2014	18,0	.	.
	2015	13,4	.	.
	2016	14,7	.	.
	2017	16,6	.	.
	2018	15,9	.	.
	2019	15,7	.	.
Studenci kierunków technicznych i przyrodniczych w % ogółu studentów ^b (bez cudzoziemców; stan w dniu 31 XII) Students of technical and natural sciences in % of total students ^b (excluding foreigners; as of 31 XII)	2014	27,6	28,9	28,9
	2015	29,6	31,4	31,4
	2016	29,7	31,7	31,7
	2017	27,7	29,6	29,6
	2018	27,1	28,9	28,9
	2019	25,8	27,2	27,2
Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym (w przedszkolach, zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych) w % ogółu dzieci w wieku 3–4 lat (stan na początku roku szkolnego) Children with obligatory pre-school education (in nursery schools, pre-primary education groups and pre-primary points) in % of total children aged 3–4 (as of the beginning of the school year)	2014	63,2	81,1	91,1
	2015	68,6	87,6	97,4
	2016	66,3	85,5	97,1
	2017	68,5	87,4	101,0
	2018	71,9	89,4	101,6
	2019	73,9	90,5	99,7
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w % ogółu ludności Persons benefiting from social assistance at domicile in % of total population	2014	9,6	6,8	5,9
	2015	9,0	6,3	5,4
	2016	8,2	5,7	4,9
	2017	7,3	4,9	4,2
	2018	6,7	4,2	3,6
	2019			
Nakłady na działalność innowacyjną przypadające na 1 przedsiębiorstwo przemysłowe, które poniosło nakłady na tego typu działalność w tys. zł Expenditure on innovation activity per 1 industrial enterprise, which incurred expenditures on this type of activity in thousand PLN	2014	2675	.	.
	2015	3564	.	.
	2016	3963	.	.
	2017	3645	.	.
	2018	2450	.	.
Nakłady na działalność innowacyjną przypadające na 1 przedsiębiorstwo z sektora usług, które poniosło nakłady na tego typu działalność w tys. zł Expenditure on innovation activity per 1 enterprise in the service sector, which incurred expenditures on this type of activity in thousand PLN	2014	520	.	.
	2015	381	.	.
	2016	657	.	.
	2017	61	.	.
	2018	697	.	.
Produkcja sprzedana przemysłu ^c na 1 mieszkańca w zł Sold production of industry ^c per 1 capita in PLN	2014	17174	.	9628
	2015	17004	.	9389
	2016	17787	.	10724
	2017	21440	.	11279
	2018	22624	.	11650

a „Ustawowa” granica ubóstwa to kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1507, z późn. zm.) uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z systemu pomocy społecznej. b Według siedziby jednostki macierzystej; w latach 2014–2017 stan w dniu 30 listopada. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób
a “Legal” poverty threshold is the amount which, according to the Law on Social Assistance (Journal of Laws 2019 item 1507, with later amendments), provides eligibility for a monetary benefit from social assistance system. b By the parent entity's registered office; in the years 2014–2017 as of 30th November. c Data concern entities employing more than 9 persons.

Wskaźniki monitorowania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego (dok.)

Indicators for monitoring the level of socio-economic development of Białystok Functional Area (cont.)

Wyszczególnienie Specification		Województwo podlaskie Podlaskie Voivodship	Białostocki Obszar Funkcjonalny Białystok Functional Area	M. Białystok
Dochody budżetów gmin i miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w zł Revenue of the budgets of gminas and cities with powiat status per capita in PLN	2014	4037	5012	5871
	2015	3789	4142 ^a	4615
	2016	4312	4778	5285
	2017	4747	5385	6005
	2018	5354	6240	6924
	2019	5935	6703	7295
Wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w zł Expenditure of the budgets of gminas and cities with powiat status per capita in PLN	2014	3862	4446	5090
	2015	3780	4239	4802
	2016	4156	4606	5137
	2017	4873	5678	6379
	2018	5684	6729	7332
	2019	5991	6969	7718
Wskaźnik zadłużenia gmin i miast na prawach powiatu ^b na 1 mieszkańca w zł Debt ratio in gminas and cities with powiat status ^b per capita in PLN	2014	1312	1890	2302
	2015	1238	1766	2174
	2016	1133	1578	1957
	2017	1205	1701	2144
	2018	1560	2279	2693
	2019	1736	2572	3111
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach ^{cd} (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w zł Investment outlays in enterprises ^{cd} (current prices) per capita in PLN	2014	2354	.	3401
	2015	2684	.	3516
	2016	2118	.	2363
	2017	2650	.	2739
	2018	2922	.	2736
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach ^{cd} (ceny bieżące) w % PKB (w cenach bieżących) Investment outlays in enterprises ^{cd} (current prices) in % of GDP (in current prices)	2014	7,3	.	.
	2015	8,1	.	.
	2016	6,2	.	.
	2017	7,1	.	.
	2018	7,5 ^e	.	.
Podmioty gospodarki narodowej ^f w rejestrze REGON na 10 tys. ludności (stan w dniu 31 XII) Entities of the national economy ^f in the REGON register per 10 thousand population (as of 31 XII)	2014	825	1073	1142
	2015	835	1092	1162
	2016	842	1104	1175
	2017	854	1121	1191
	2018	872	1142	1208
	2019	896	1158	1212
Podmioty ^g z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności (stan w dniu 31 XII) Entities ^g with foreign capital participation per 10 thousand population (as of 31 XII)	2014	1,5	.	3,1
	2015	1,6	.	3,1
	2016	1,8	.	3,4
	2017	1,6	.	3,3
	2018	2,2	.	4,9

a Dana została zmieniona w stosunku do opublikowanej w poprzedniej edycji publikacji. b Wartość zobowiązań według tytułów dłużnych ze sprawozdania Rb₂ Ministerstwa Finansów. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. d Według lokalizacji inwestycji. e Dane wstępne. f Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. g Bez podmiotów prowadzących działalność bankową, maklerską, ubezpieczeniową oraz towarzystw inwestycyjnych i emerytalnych, Narodowych Funduszy Inwestycyjnych, szkół wyższych, gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, a także samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej i instytucji kultury posiadających osobowość prawną.

a Data was changed in relation to the data published in the previous edition of publication. b The value of liabilities by debt titles from the report of RB₂ of Ministry of Finance. c Data concern entities employing more than 9 persons. d By location of investment. e Preliminary data. f Excluding persons tending private farms in agriculture. g Excluding credit institutions, brokerage and insurers, investment and pension societies, National Investment Funds, higher education schools, individual households in the agricultural sector, independent public healthcare centres or the cultural institutions being legal entities.